Eylül

Mehmet Rauf

İNKILÂP

Mehmet Rauf

Mehmet Rauf 1874'te İstanbul'da doğmuştur. Soğuk-çeşme Askerî Rüşdiyesi'nden sonra Mekteb-i Bahriye'de okumuştur. Bahriye mektebini bitirerek 1893'te deniz subayı oldu. 1894'de staj için Girit'e, 1895'de Kiel kanalının açılış merasiminde bulunmak üzere Almanya'ya gönderildi ve dönüşünde Tarabya'da elçilik gemilerinin irtibat subaylığına atandı. Üç kez evlenen (ilk eşi Tevfik Fikret'in halasının kızıdır.) ve çeşitli gönül maceraları peşinde sürüklenen Mehmet Rauf 1908'den sonra bahriyeden ayrılarak, hayatını yazarlıkla kazanmaya çalıştı. Cumhuriyet devrinde kadın dergileri çıkarmasına, ticaretle uğraşmasına rağmen ekonomik sıkıntılardan bir türlü kurtulamadı. Henüz on altı yaşında iken yazdığı Düşmüş adlı hikâyesi İzmir'de, Halit Ziya'nın çıkardığı Hizmet gazetesinde yayınlanmıştır. Daha sonra Mektep dergisinde, Edebiyat-ı Cedide kurulduğu zaman da Servet-i Fünun'da küçük hikâyeler, mensur şiirler, edebi makaleler yazmış, Servet-i Fünun'da tefrika edilen Eylül romanıyla ünü artmıştır. Birçok hikâye, roman, piyes yazmış, sürdüğü maceralı ve dengesiz hayat sonunda yoksulluk içinde, 23 Aralık 1931 tarihinde İstanbul'da ölmüştür.

Mehmet Rauf'un edebî kişiliği, Fransız realist ve natüralist yazarlarının ve son üstadı saydığı Halit Ziya'nın etkisi altında biçimlenmiştir. Hep aşk tutkusu üzerinde duran yazar, Türk edebiyatının ilk başarılı ruh çözümlemesi romanı olan Eylül ile sanatının en yüksek noktasına çıkmış, öteki bütün eserlerinde bir daha o düzeye ulaşamamıştır. Hikâye ve romanlarının hemen hepsinde kendi kişiliğinden sıyrılamamış, bunlarda ya kendi hayatının bazı kesimlerini yansıtmış, ya da eser kahramanları aracılığıyla kendi duygu ve düşüncelerini anlatmıştır. Roman, hikâye ve tiyatro türünde eserleri vardır. Romantik duyguları, hayalleri ve aşkları işlemiş, sosyal hayata pek yer vermemiştir. Arzu, ihtiras ve aşk maceraları temel konularıdır, romanlarında psikolojik tahlillere önem vermiştir, dili sadedir. Türk edebiyatında ilk örnekleri Halit Ziya tarafından verilen "mensur şiir" üzerinde ısrarla durup o yolda epey yazı yayınlayarak bu türün daha sonraki devirde de tutunup sürdürülmesine ön ayak olmuştur. Söz-dizimi bakımından Edebiyat-ı Cedide nesircileri yolunda yürümekle birlikte onlardan daha sade bir dille yazmıştır.

Halid Ziyaya…
İlk eserim son üstadıma …

Mehmet Rauf

1

Salondan, bahçedekilerin kahkahaları işitilebiliyordu.

Süreyya, canı sıkılanlara özgü bir tahammülsüzlükle: "Çılgın kız!" diye söylendi.

Balkona açılan büyük kapıdan parmaklığa dayanmış dışarıya bakan karısı dönüp: "Bu gece hava ne güzel!" dedi.

Bu Nisan gününün akşama doğru başlayan yağmuru yarım saat sonra dinmişti; yaş bir yeşilliğin üstünde şimdi altınlı incileriyle lâcivert gökyüzü titriyor; toprağın, ağaçların ıslak soluğu her şeyin içine işliyordu.

Genç kadın pencerenin kenarına dayanarak bir iki uzun nefes aldı, her nefes aldıkça hayatı artıyormuş gibi göğüs geçiriyordu. Sonra, hâlâ sigarasının dumanlarına bulanmış, kıştan kurtulamayan bir tepe gibi karanlık ve gamlı duran Süreyya'ya doğru gelerek kolundan tuttu, kaldırmak istedi: "Hava bu kadar güzelken burada somurtup oturmak, gezip eğlenenlere haksız yere kızmak sanki daha mı iyi? Haydi, biz de çıkalım..."

Süreyya'nın bu gece canı sıkılıyordu: "Adam, bırak!" dedi. Babasına dargınlığını bütün köye bulaştırıyordu; yazlığa çıkacakları zaman o kadar ısrar etmiş, fakat bu sefer de sahil bir yere gitmeye babasını razı edememişti. Büyük babalarının vaktiyle gelip nasıl budala bir hesapla "şu taş ocağında" yaptırdığı bu köşk onları her yıl başka yere gitmekten alıkoyuyordu. Bütün kışı, o Boğaziçi'nin hayalini kurarken yine koşup geldikleri "şu çöplük", çocukluğundan beri yaşaya yaşaya usandığı bu ıssız çöl onu artık çıkıp gezmekten alıkoyacak kadar bıktırmıştı! Babasına karşı bir şey yapamamasının intikamını almak isteyerek hırsını başkalarından çıkarıyor, buradaki hayatın aleyhinde bulunmak için her şey kendisine bir sebep oluyordu. Bunun için her günkü hayatında genellikle neşeli olan Süreyya, buraya taşındıkları on günden beri hemen daima sisli, taşkın, hatta o kadar sevdiği karısı Suad'a karşı bile, hemen hiçbir sebep olmadan, haksız davranıyordu.

Suad'ı, kendi kolunu tutan elinden çekip yanı başına oturtarak ve kendisine dargın olmadığı için tebessüm etmek gerektiğini hatırlayarak kaçamaklı, nursuz bir tebessümle: "Şimdi hep çamur

oluruz; toprak, toprak değil ki!.. Bir iki dakika yağmur yağdı mı haddin varsa yürü! Bastığın yerden ayağın bir okka çamurla beraber kalkar..." dedi.

Genç kadın beş yıllık derin bir yakınlığın verdiği anlayışla pek iyi fark ettiği bu neşesizliğin giderilmesine artık kendisinin yeterli gelmediğine teessüf eder gibi acıklı bir sesle sordu:

"Pek sıkılıyorsun galiba?"

"Evet, sorma!.. Burası zaten yaşanılacak bir yer mi? Allah'ın kın!.. Hele bu yemekten sonraki saatler!.. Sabahleyin yemeğe kadar, akşam üstü... Kısacası, her zaman insan boğuluyor... Herkes, böyle birer köşede eziliyor!.. Kendimi bostan kuyusunda zannediyorum!.."

Suad, kaşlarında endişeli bir kıvrımla, gözleri daha ziyade kararak, kaç yıldır bu aynı yerde, aynı hayatta, şikâyet için hiçbir sebep görülmeden geçirilmiş mutlu günleri düşünerek susuyordu; bir aralık, "Önceleri hiç böyle söylemi-yordun!" demek istedi. Fakat neye yarayacaktı? Ufak bir mazeret, sıradan bir sebeple geçiştirilmeyecek miydi? "Bari sen git, oralarda kal, biraz eğlenirsin!" diyecek oluyordu; fakat beş yıldır beraber bulunmaya, her şeyi beraber yapmaya o kadar alışmışlardı ki, kocasına karşı kalbindeki derin bağlılığın şevkiyle fedakârlığa razı olup söylese bile onun bunu fark ederek, kırıldığını görerek daha rahatsız olacağını, yine yeminlerin başlayacağını, hiçbir şey değişmeyerek sadece problemin dışıyla uğraşılmış olacağını düşünüyordu. Çünkü asıl kabahatin köşkte olmadığını hissediyordu; kabahat, şu sebebi düşünülünce, kalbini sızlatan can sıkıntısında, ne kadar aşk ve bağlılık ile geçerse geçsin, beş yıllık hayatın yıprattığı kalplerde, bu kalplerin, insan kalbinin eskimeye olan yeteneğinde idi. Ve o, kadın, bu acı düşünce ile başını eğip susarken Süreyya söyleniyor, şikâyet ediyordu. Belki ellinci defa olarak:

"Ah, büyük babalarımız!" diyordu. "Anlaşılmaz hesaplarla bu cehennem köşelerinde yaptıkları bağa gelip kapanacaklarına ne olurdu şu İstanbul'u İstanbul eden güzel yerlere gitselerdi!.. Sonra bir babanın budalalığı bütün bir aileye soydan geçen bir hastalık oluyor; bütün torunlar gelip onlar gibi bu köşelerde çile doldurmaya mecbur oluyorlar... Bağ, üzüm... işte filoksera hepsini berbat etti ya... Yer, yer değil ki... Bak babam elindeki avucundakini harcasın, bu vebaya karşı koyabilir mi?"

Sonra birdenbire köpürerek:

"Ah bu çöl!" dedi. "Şimdi farz et ki, Boğaziçi'nde, yahut mesela Adalar'dayız... Deniz yok mu, deniz... En sıcak havalarda bile insana can verir! Serin... Mavi... Tatlı... Hâlbuki burada poyraz çıkacak diye ta saat sekizi, dokuzu beklemeli... Duman, duman... Külhan gibi! Sonra manzaranın dar sınırı, değişmez rengi... Düşün Suad: Bir sandalımız olurdu. Sabahları erken, yahut akşamları geç vakit sen şemsiyeni kapardın, ben küreklere sarılırdım... Mehtap olsun olmasın, oranın geceleri ne güzeldir!.."

Süreyya bunları söylerken kendini hayallere kaptırıyor, sahiden orada, denizdeymiş gibi zevk duyarak tarif ediyordu. Kocasının yerine düşünen Suad: "Mademki bu mümkün değil!" demek istedi. Fakat yine kendini tuttu; kocasının şu havalandığı sırada bu söz kanatlarını tutmak gibi olacak, üstelik bu imkânsızlık düşüncesi, onu yeniden kızdıracaktı. Bunu Süreyya kendisi söyledi:

"Fakat, işte mümkün olmuyor, babam razı değil!.. Çünkü... Çünkü istemiyor, sevmiyor; hepsi işte bundan! Eğer o istese biz mutlu olacağız... Bak, mutluluğumuza ne kadar ehemmiyetsiz bir engel var!.."

Sonra elini kaldırıp görünmeyen bir düşmanı tehdit eder gibi, "Ah, para!" diye söylendi.

Hiç olmazsa elli lira gerekliydi. "Elli lira..." diyor, sonra üzülerek: "Ve bunu bulmanın imkânı yok!" diye köpürüyordu: "İmkânı yok, elli lira bulmak mümkün değil!.. Yoksa ben şimdiye kadar seni bin kere kapıp götürürdüm!"

Suad: "Ah ne iyi olurdu!.." diye sevindi.

Süreyya başını çevirip karısının sevinçle parlayan siyah gözlerine bakarak devam etti:

"Ne mutlu olurduk Suad, ne mutlu olurduk! Hem asıl senin için, vallahi hep senin için istiyordum. Sen söylemiyorsun, fakat ben fark ediyorum ki, gelip burada kapanmak seni fena ediyor. Bir kere havasızlık... Sıkıntı.. Biz papaz değiliz ki, bu manastırda yaşayalım. Hayat, kalabalık, güzel hava içinde olur. Kalabalık içinde yalnız yaşamak, kalabalık içinde gezip beraber bir köşeye kaçmak, işte asıl zevk budur, insan kalbi, birbirine bağlılığın ne demek olduğunu o zaman anlar. Ben seni ne kadar sevdiğimi başka kadınları gördüğüm zaman anlıyorum. Bazen rast gelip hatta senden güzel bulduğum kadınlara bakıyorum da, kendi kendime hiçbirisini senin kadar, senin gibi sevemeyeceğime yemin ediyorum. Sende bir şey var, öyle bir şey ki, hiçbirinde rast gelmiyorum. Bu öyle bir şey ki, işte bütün

endişelerim senin yanında yok oluyor. Ruhuma bir şifa, bir sükûn geliyor! Dudaklarını gözlerime dokundurduğun zaman bütün canımın koşa koşa gelip ruhumda toplandığını, orada seninle buluşmaktan mutlu olarak kaldığını hissediyorum. Hele şimdi bana öyle geliyor ki, ben dünyada senden başka hangi kadını alsaydım hiçbirisiyle senin gibi olamayacaktım; senin gibi böyle samimi, ruhuma kadar, böyle canıma kadar samimi..."

Bunları söylerken hemen dudaklarının yanında duran Suad'ın gözlerini öpüyor, elindeki elini kaldırıp dudaklarından ayırmıyordu. Suad kocasının sözlerini dinleyerek susuyordu. Süreyya, bu elin ipek örgüsünü uzun uzun koklayarak bir inilti halinde: "Ah Suad!" dedi. "Sen de olmasaydın!.."

Genç kadının mutlu ve sessiz sorar gibi bakan gözlerine girerek kalbinden kopan samimi bir sesle: "Sen de olmasaydın ölürdüm Suad!.." dedi. Sesinde bir hüzün ürperişi vardı.

Suad sessiz, coşkun duruyordu. Kocasının bu coşkun zamanlarında o her zaman sessiz durur, söylemek istediklerini onun gibi söyleyemediğinden, birdenbire kocasının boynuna sarılmak isteğiyle boğularak, bağlılık ateşlerini susmakla tutarak ezilirdi; ve hâlâ böyle yeni gelin gibi kızarıp, duygularını ne bir sözle, ne bir tavırla gösteremediği zamanlar olurdu. Heyecanıyla asıl ruhundan kopan çığlıkları içine bastırırdı; bu hal kalbini daha fazla hararetle kocasına bağlayarak; ruhu, ona karşı, böyle zamanlarda, kayaları parçalayıcı bir çağlayan coşkunluğu ile hücum ederdi. Şimdi yine kendi kendine itiraf ediyordu ki, bu anda Süreyya için hayatını isteseler memnuniyetle verirdi. Beş yıldır kendini ne mutlu ettiğini, bir erkek namına ne büyük fedakârlıklarla hiç başka kocalara benzemeyerek nasıl yalnız ve sadece kendini sevdiğini, bütün davranışlarına, bütün tavırlarına kendisi için nasıl bir şefkat, nasıl bir yumuşaklık vererek yaşadığını pek güzel fark ediyordu. Çocukluk hayatı annesiyle babasının geçimsizlikleri içinde kahırlı geçtiği için her türlü hayallerinden üstün bulduğu bu karı koca hayatı onu ebedî minnettar etmişti. Sözle o kadar ilgisi olmayanlara özgü içlilik sayesinde yürüttüğü ince, derin düşünceleriyle bu münasebetin ne gibi şeylerle ilgili olduğunu fark etmiyor değildi; hele gittikçe eski ateşin azaldığını, eski hararetin her gün biraz daha normale döndüğünü görüyor, inceleyici bakışlarıyla hepsini hissediyordu. Fakat aralarında bir şey hiç azalmıyor, daima artıyordu ki, o da samimiyet idi. Kocasının samimiyetinden hiçbir zaman şüphe etmek

ihtimali yoktu; her gün, bir gün evvel yine şüphe etmediği samimiyeti daha çoğalmış görüyordu. O derece ki, evlendiklerinden bir yıl sonrayı şimdi düşündükçe, o zaman birbirlerine bağlılıklarım pekiştirmek için pek yeterli, pek güçlü gördüğü samimiyet derecesinin bugünküne göre hiç olduğunu anlıyor, bugün, "O zaman nasıl emin olmuşum?" diyeceği geliyordu. O zamanın ateşi ve özleyişi bugün dağılmışsa da kendisi tedbirli, düşünceli bir kadın olduğundan, bugünkü samimiyeti dünkü samimiyete tercih ederek bu dağılıştan duyduğu hüznü gidermeye çalışıyordu.

Süreyya tekrar parasızlıktan şikâyet ederek: "Bak!.." dedi. "Bak Suad, elli lira insanı nelerden mahrum ediyor? Sonra biz de erkeğiz değil mi? Karısını mutlu etmek için elli lira bulamayan erkek..."

Kocasını böyle âciz görmek istemeyen Suad o öyle düşünmesin, bitkin görünmesin diye: "Fakat ben seni böyle daha çok seviyorum." dedi. "Herkes zengin olabilir, fakat senin gibi olamaz!"

Sonra Süreyya'nın kederini dağıtmak için ilave etti:

"Mademki sen beni kapıp bir yalıya götüremiyorsun, bari ben seni alayım da balkona olsun çıkarayım... Gece o kadar güzel ki, istifade etmemek cinayet sayılır!"

Bu sırada bahçeden, gecenin bir köşesinden tiz, parlak bir kahkaha daha geldi.

Suad pencereye doğru yürüyerek: "Bak kız kardeşine... O hiç senin gibi düşünmüyor." dedi.

Süreyya da balkona çıkmıştı, orada bir hasır koltuğa düşer gibi oturarak: "Yanında Necib mi var?" diye sordu.

Suad öbür sandalyeden pelerinini almış örtünüyordu, gülerek cevap verdi: "Galiba!"

"Kocası babamın yanında değil mi? Tuhaf evlenme, tuhaf koca, tuhaf karı... Özellikle tuhaf karı!.."

Suad gülerek: "Özellikle tuhaf koca!" dedi.

Bunun üzerine birbirlerine karşı fikirlerini savundular.

Süreyya'nın iddiasına göre her işte olduğu gibi bunda da babasının olumsuz tutumu sonucu olarak kötü bir koca bulmuş olan kız kardeşi Hacer, evlendiğinin bu daha ilk yılı olduğu halde kocasından soğuyarak aralarında açıkça bir kayıtsızlık başlamıştı. Fatin, her türlü düşüncenin üstünde bir efendi çıkınca bir kuş gibi şen, biraz ince ve hoppaca olan Hacer'de bu, derin bir nefret uyandırmıştı.

Süreyya, tek tük ağaçlarla uzayıp, tâ karşıki dağların eteğine kadar giden bağa doğru bakarak tekrar ediyordu: "Çılgın kız! Zavallı Necib,

geldi geleli onun elinden çekmediği kalmadı. Geldiğine bin kere pişman olmuştur!"

Necib, Süreyya'nın halasının oğluydu. Ara sıra köşke misafir gelirdi.

Ve Süreyya genç, güzel, zarif Necib'i düşünerek eniştesi Fatin Beyi görüyor, yağlıymış gibi parlayan ensesi, yüzü, daima bir istifade ümidiyle yan bakan küçük hileli gözleri, biraz yüksek omuzlarının üstünde yemek yerken bir hayvan şekli veren öne eğilmiş büyük başıyla nasıl iğrenç bir şahsiyet olduğunu kabul ederek Hacer'e hak vermek istiyordu. Fatin Bey ötede, gayretli bir aday gibi beyefendinin gözüne girip evde demirbaş olmak için her şeyi yaparken, uysal görünür gibi ateşli, titiz Hacer'in Necib'i, üzüntüsüne bir intikam alma vasıtası yapmasından ürküyordu. Sonra dedi ki:

"Yok, bana öyle geliyor ki, Fatin'in yerinde kim olsaydı Hacer yine böyle olacaktı. Onda hâlâ çocukluktan kalma bir afacanlık var ki, artık mazeret falan kabul etmez. Kendisini gören okuldan kaçmış, komşu evinde oyun oynayan bir mahalle kızı zanneder."

Suad, Hacer'i savundu:

"Yoo, rica ederim bey, haksızlık etme. Hacer'i daima kabahatli görmeye o kadar alışmışsın ki, artık her ne yapsa fena görüyorsun. Hele düşün, zavallı kız! O güldükçe bir şey beni tırmalıyor gibi geliyor."

O zaman Hacer'in düğünden evvelki halini tarif etmeye başladı; genç kızın söylediği, itiraf ettiği ümitlerini, emellerini, bütün o genç kızların kadın olacakları zamana dair hülyalarını anlattı, bugün o genç kız, karşısında birden böyle bürosunda otura otura, ihtiyar memurlar arasında büyüyerek yaşlanmış, tembelleşmiş bir koca bulunca ne hale geldiğini gösteriyordu.

"Şimdi düşün!.." dedi. "Farz edelim... îşte meselâ Necib Bey, ona pekâlâ bir koca olabilirdi, öyle biri ile birleşip otursaydı zanneder misin ki, Hacer böyle olurdu? Daha doğrusu böyle olsa belki tabii gelirdi. Gerçi şimdi Hacer evvelkinden titiz, evvelkinden hırçındır; ama yemin ederim ki, kötü kalpli değildir. Sen kardeşisin ama benim kadar bilemezsin, kadın kadını daha iyi tanır."

Süreyya kendi kendine söylenir gibi:

"Necib, evet, Necib pek iyi olurdu... Hatta annem de hep onu ileri sürüyordu... Fakat babam: 'Aile içinde böyle evlilik iyi olmaz!' dedi gitti... Ondan başka, ben de düşündüm ki, Necib Hacer'e pek uygunsa da kız kardeşim Necib'e hiç lâyık değildir; lâyık olmak şöyle

dursun, hatta uygun bile değildir. Necib'e daha iyi terbiye görmüş, daha ağırbaşlı, daha ince bir kadın lâzımdır. Hem Necib evlenmekten ölümden kaçar gibi kaçar."

Suad gülüyordu:

"Aman, Necib Bey tuhaftır. 'Bence evlenmek ölmektir!' der durur."

"Necib için gelip böyle bir bucağa kapanarak kalmak, baharı, bütün yazı böyle geçirmek... Bunun imkânı yoktur. O serbest alışmış, gezmeye, eğlenmeye alışmış... Bekârlık hayatının cazibelerini unutturup, onu kendine bağlamak için ben kadın isterim!.. Hacer mi? Hacer Necib'e kendini bir ay sevdiremezdi. Bizim terbiye ettiğimiz kızlar ne olacak?"

Suad yeniden güldü: "Aman beyefendi duymasın, yine neler söyler!.."

Süreyya omuzlarını kaldırarak sustu.

Hava gittikçe serinliyor, durgun hava sanki hep su oluyordu; gece, berrak, altın pullu mavi tülleriyle titreyerek donuyordu.

Suad pelerininin içinde büzüldü: "Soğuk!" dedi. "İstersen içeri girelim!"

O anda aşağıdan yükselen bir ses: "Pek soğuk, pek!" diyordu. Bu, Necib'in sesi idi. Suad eğilerek: "Biz içeri kaçıyoruz." dedi. Hacer soğuktan büzülmüş sesiyle: "Ama bütün bütün kaçmayınız! Biz de salona geliyoruz." dedi.

Salona geçtikleri zaman Suad camları kapadı; Hacer'le Necib dışardan gürültülü geliyorlardı; kapı şiddetle açılarak Hacer içeri atıldı; pelerininin yüksek yakasında kaybolmuş küçük yüzü mosmor kesilmişti. Koştu, elini Suad'ın boynuna sokarak: "Üşümüş müyüm bak?" dedi.

Necib pardösüsünü çıkarmış, oraya bırakıyordu. Süreyya ona doğru yürüyerek: "Eğer Hacer hasta olursa seni tutacağım Necib." dedi.

Sonra elini alarak: "Bak senin elin de donmuş!"

Necib gülüyordu: "O halde beni yine Hacer Hanım kurtarır; zira bu kabahatte ne kadar az suçum olduğunu herkesten iyi o bilir. Bir türlü kandırıp buraya getiremedim; önceleri böyle değildi, şimdi şair olmuş. Elinden gelse biçilmiş tartılmış şiirler söyleyecek."

Hacer lambanın yanında ayakta, ellerini ağzına götürmüş, nefesiyle ısıtmaya çalışarak kardeşine bakıyordu, sonra omuz silkerek Necib'e döndü: "Sen korkma nafile!" dedi. "Onlar hep sözdür. Biz o sözleri hep dinledik. Şimdi asıl senin yapacağın şey sobayı yaktırmaktır."

Necib sobayı yaktırmaya giderken; Suad dedi ki: "Durun Necib Bey, hizmetçiler onu bir saatte yakamazlar, bırakın bana! Siz yalnız söyleyiniz de ateş getirsinler."

Süreyya Hacer'in yanına gelmiş, ellerini eline almış tutuyordu. Hacer Süreyya'dan korkmamakla beraber ondan daima çekinirdi. Kabahatli çocuklara özgü konu değiştirmek fikriyle aynanın önündeki saate bakarak: "Ooo, saat daha üç buçuk... Yatmamıza daha vakit var. Bezik oynayalım mı çocuklar?" dedi.

Süreyya bu teklife cevap vermeyerek: "Sen küçük olmalıydın da Hacer." dedi. "Seni minimini şamarlarla iyice bir dövmeliydim; o zaman belki Necib Beyin de intikamını alırdım..."

Necib sobayı yakmak için Suad'a yardım ediyordu: "Benim intikamım mı!" dedi. "Dünyada intikam kadar tanımadığım bir his yoktur. Bugün beni döven birini yarın biri döverken görsem ağlayacağım gelir."

Şimdi soba alev almış, odunlar telaşlı bir çıtırtı ile yanmaya başlamıştı.

Hacer Süreyya'nın elinden kurtularak bezik masasını düzeltmeye başladı: "Haydi beziğe, beziğe..." dedi. Suad: "Ben oynamam, bakarım." diye masaya oturdu; Necib, Hacer, Süreyya oynamaya karar verdiler. Onlar oynarken Suad seyrediyordu; birden o kadar dalmış, gözlerinin önündeki şeylere dikilen nazarı onları görmeyerek başka âlemlere o kadar uzayıp gitmişti ki, kendinin orada olduğunu oyun bittiği zaman fark etti.

Necib Bey kâğıtları devşirerek: "Dur bakalım daha..." dedi. Hacer önünden kâğıtları eliyle iterek: "Benim canım sıkıldı." dedi; Süreyya: "İşte gördünüz ya, bizim Hacer'le oyun olmaz..." diye kâğıtları toplamakta Necib'e yardım etti. Hacer, "Efendim, Allah rahatlık versin!" dedi; gittiği zaman Necib kâğıtları bırakarak:

"Size tuhaf gelir ama hakkı da var ya..." dedi. "Burada oturup da insan yine neşesini muhafaza edebilmek için sizin gibi olmalı. On gün kalmak kararıyla gelmiştim, galiba yarın ilk trenle kaçacağım... Burada nasıl hayat geçiriyorsunuz bilmem ki!.. Zorla insan cehenneme girer mi?"

O zaman Suad, yarın, istediği zaman buradan kaçabilmenin kocası tarafından da bir mutluluk olarak anlaşılacağını düşündü; Süreyya'ya baktı; o demin karısına ettiği şikâyetleri şimdi Necib'e dinletmeye başlamıştı. Necib hep hak veriyor, kendinin bir an

duramayacağını söyleyerek gittikçe kuvvet bulan kararıyla: "Aman, hemen yarın kaçayım!" dedi.
Suad: "Buradan nereye gidersiniz?" diye sordu.

"Ada'ya... Şimdi Ada gittikçe güzelleşir, İstanbul'un en güzel yeri bu ayda Adalar'dır. Dayıma gider kalırım... Hele pazar günleri o kadar kalabalık oluyor ki!"

Süreyya daldığı sessizlikten uyanarak: "Ben olsam Büyükada'ya gitmem! Daha sakin bir yere... Öyle bir yer olsun ki, ben kalabalık içinde olayım da yine orada yaşamayayım... Ben gitsem meselâ Heybeli'ye, yahut Burgaz'a..." dedi.

Necib gülerek: "Aa, orada bir gün yaşayamam!" diye itiraz etti. Sonra ikisine de bakarak ciddi bir tavırla: "Sizin için oraları çok güzeldir. Fakat benim gibi yalnız yaşayan bir adam için... Eğer ben de sizin gibi olsam hatta buradan ayrılmam." dedi.

Süreyya gülerek reddediyor, burada insanın boğulduğundan, yaşamanın imkânı olmadığından söz ediyordu; o zaman Necib kabul etti: "Evet evet, öyle bir yer olmalı ki, insan kalabalıkta yaşamalı, fakat içine girmeden..."

Onlar konuşurken Suad düşünüyordu ki, kocası gibi kalabalığı sevmez bir adam değil, kalabalık içinde büyümüş Necib Bey bile kendine bir eş bulursa burada, kocasının cehennem dediği bu köşede yaşamaya razı idi ve Süreyya'yı böyle, daima neşeli ve yalnız beraber olmaktan başka her türlü endişeden kurtulmuş tutamamak ona büyük bir felâket gibi geliyordu. Düşüncelerinin tâ derinlerinde bir ateş, bir küçük korku, bu felâketin sahiden büyümesi fikrinden doğan bir acı gittikçe kendini hissettirmeye başlıyordu. "Ne yapmalı ya Rabbim?" diyordu; ve Necib söz söylerken hep kendilerinden mutlu ve uygun bir eş gibi söz ettikçe, ona memnun ve minnettar bir nazarla bakarak teşekkür etmek istiyordu. Hâlâ mutluluk rengini muhafaza eden bu müşterek hayatlarının derinliklerinde kendi hissolunmaz, görülmez bezginlikler duyduğundan, o söyledikçe gerçekten onun zannettiği kadar mutlu olduklarına kanmak istiyordu. Hiç, hiçbir kederleri, ayrılıkları, hiçbir şeyleri yoktu; fakat işte bu kadar samimi, bu kadar bağlı bir hayata alıştığı için en hissedilmez şeyler ona bir tehdit gibi geliyordu.

Birden Necib'in; "Bütün kabahat daima aynı hayatı sürmekte..." sözü kulaklarını yırttı. Evet, değişmek gerekli değil miydi? Eğer bugün yalnız vücuduyla kocasını her emelden uzak tutamıyorsa ve bunun sebebi hayatlarının daima tek renk olması ise... Bundan

sonra o korktuğu geleceği, hükmü altında tutabilmek için hayatını değiştirmeli değil miydi? Şimdiye kadar hayatlarını hiçbir hesapla düzenlememiş, hep olayların akışına bırakmıştı; fakat bundan sonra idare etmek, düzenlemek gerektiğini anlıyordu. Hatta mutluluklarının bir halde devamı onları bıktırmasa bile bezginliğe götüren bir duygu içinde tutmakta idi; bu kendisine yeterli bir ders oluyordu. Evet, artık biraz yapmacık olmalı idi. Ve bunu derin bir acı ile hissediyordu. Geçirdiği tabii, endişesiz hayat, hiç kayıtlanmadan bile umulduğundan üstün bir neşe ile, daima beklenmedik tebessümlerle gelen, hep güzelliklerle, hep sevinçlerle gelen o sade hayat ona şimdi, ele geçmesi imkânsız acı bir lütuf gibi görünüyor, o günlerin yoksunluğu içine matem gibi çöküyordu.

Ah çocukları sağ olsaydı... Ve bunu düşünür düşünmez her vakitki gibi tâ ciğerinden bir şey sızlayarak gözlerini yaşlarla doldurdu. Ah çocuk! Bunu anlıyordu, bir çocuğun bir ailede nasıl bir bağ olduğunu, telâfisi imkânsız zannolunan neşelere benzeyecek bir başkalık, bir yenilikle, kalpleri nasıl memnun ve mesut ettiğini düşünüyor, düşündükçe çocuğunun ölümüne şimdi bunun için de ayrı bir matem tutuyordu. Ah sağ olsaydı, onların hayatını nasıl daima sıcak, daima genç tutacaktı. Bu ölüm kendilerinde o kadar derin bir yara açmıştı ki, Suad tekrar doğurmak için büyük bir korku duyuyor, doğurmaktan çekiniyordu. Ee o halde? Bırakacak mıydı? Mutluluklarının böyle hiç görülmeyen, hissedilmeyen, fakat tesir eden, tahrip eden ve bir gün bir büyük yara halinde meydana çıkacak olan bu kurdunu bırakacak mıydı?

Kocasını gittikçe bu can sıkıntısına yenilmiş, gittikçe bu can sıkıntısının pençesinde o daha güzel geçen zamanlara hasret çeker görüyor, hasret çekiş arttıkça kendine ait duygulanmalar azala azala belki bir gün asıl engel kendisi sayılarak bütün bütün ihmal edileceğini farz ediyordu ve kendi nüfuzunun kaybolmaktan çok, kocasının başka bir nüfuza, daha kuvvetli bir nüfuza mağlup olması ihtimali, bu imkân onu yakıyordu. Tekrar sormaya başladı: "E, o halde?"

Evet, uğraşmak gerekiyordu. Fakat nasıl? îlk önce onun istediğini yapmalı idi; birden kocasına karşı kalbinde yer tutmuş sevgi o kadar kaynadı ki, "Peki, sen de git, Necib Beyle beraber sen de eğlen." diyeceği geldi. Fakat sonra kadınlığı ona birtakım manzaralar gösterdi, daima her zevkte müşterek oldukları halde şimdi onu, kendisinin uzak, mahrum kaldığı zevkler içinde gördü; sıradan bir

kıskanç, hep kendisi için isteyen bir kadın olmadığı halde de buna tahammül edemedi; onu hiçbir eğlenceden mahrum etmek istemez, fakat hep eğlencelerine katılmak isteğini de önleyemezdi; birden fikrinde bir nur titredi; bu kendine o kadar beklenmedik bir şevk verdi ki, oturamayarak kalktı, gezinmeye başladı.

Süreyya ile Necib hâlâ sözlerine devam ediyorlardı. Şimdi Necib ona bir olay anlatıyor, Süreyya dayanmış, dalgın dalgın onu dinliyordu. Ve genç kadın kocasını bahtiyar ve sevimli görmek için o kadar samimi bir arzu hissediyor, onu mutlu etmek, onu hiçbir kadının mutlu edemeyeceği kadar mutlu etmek için o kadar sonsuz bir kalp kuvveti duyuyordu ki, artık her türlü engele karşı gelmenin kendisi için bir sıkıntı değil bir zevk olacağını düşünüyordu.

Yavaşça çıktı, kocası görmeden babasına mektup yazmak için hemen odasına kapandı; mektubunu o şimdi gelip görecek diye bin heyecan içinde yazıp bitirdikten sonra hemen zarflayıp dadısının odasına gitti. Küçükten beri elinde büyüdüğü bu ellilik kadın, kocası öldükten sonra Suad'ın rızasıyla buraya, yanına gelmişti; birçok ricalarla onu yarın erkenden İstanbul'a kadar gitmeye razı ettikten sonra yukarıya çıkıp Süreyya'yı hâlâ Necib Beyle salonda bulunca şimdiden başarılı olmuş gibi memnun, yanlarına oturdu.

Sabahleyin uyanır uyanmaz Suad'ın ilk işi hizmetçiye: "Dadım gitti mi?" diye sormak oldu. Kız, ihtiyar kadının erkenden indiğini haber verince memnun, kalkıp camları açtırdı. Bol bir güneş gecenin rutubetini silik, bitkin buharlar halinde oraya buraya dolamış, rüzgârsız havada bunlar asılmış kalmıştı. Tâ uzakta üzerinde tek tük köşklerle ağaçlar kaynaşan bir ovanın ötesinde ufka kadar deniz görünüyordu.

Süreyya'ya: "Acaba Necib Bey gitti mi?" diye sordu. Süreyya bir koltuğa uzanmış düşünüyordu; bunun üzerine kalktı: "Sahi... Ama daha gitmemiştir, gidecek olsaydı gece veda ederdi. Dur bir kere bakayım." dedi ve camlı kapıyı açarak köşkün üç tarafını çevreleyen balkonda yürüyüp öbür cephede bir pencerenin önünde durdu. Necib pencerenin yanındaki koltukta dalgın oturuyordu:

"Ben seni uyuyor sandımdı."

"Ooo!.. Saat bir,* bu zamana kadar uyumak için insan miskin olmalı. Hele ben, buranın asıl sabahını severim. Şehrin gürültüsü içinde yaşadıkça insana biraz sakinlik, biraz kır, bir iki kuş sesi pek hoş geliyor."

"Evet, burada geçici oturduğunu bildiğin için sana öyle gelir..."

Necib ileride kütüklerin arasında entarisiyle dolaşarak yanındaki bağcı ile bir şeyler konuşan Beyefendiyi göstererek:
"O hiç sizin gibi düşünmüyor." dedi.
Süreyya hiddetle omuzlarını kaldırdı:
"O da, eğer bu yıl, bir salkım üzüm alabilirse..."

Güneş tatlı bir okşayışla sıcaklığını duyurmaya başlamış, pencerelerden giren ışık içerinin yarı gölgesinde güler yüzlü parıltılarla resimleşiyordu. Sessizlik içinde hafif sesle bahçede konuşan Beyefendinin söylediklerini işitiyorlardı. Süreyya: "Annem geliyor!" dedi.

Balkonun öbür tarafından annesi geliyordu. Gülerek bahçede kocasını gösterdi. Süreyya başını sallayarak: "Gördük!" dedi. Hanımefendi, Necib'e rahat edip etmediğini sordu, Süreyya ona vakit bırakmayarak: "Garip sual!" dedi. "Sanki burada boğulmaktan başka bir şey varmış gibi!.. Şimdi sıcak gittikçe ateşlenerek her taraf bir fırın, ağaçsız, rüzgârsız bir külhan gibi şiddetle yanmaya başlar. Hiç o zaman gelip sormazsınız; 'Nasılsınız? Terliyor musunuz? Boğuluyor musunuz?' demezsiniz.. Rüzgâr çıksın diye saatin dokuzunu beklemeli..."

* Kitapta geçen saatler ezanî saate göredir. Ezanî saatte akşam ezanı hep 12'de okunur. Güneş saatine göre bunun karşılığı yaz saati ve kış saati uygulamasına göre değişir. Mesela ezanî saatte akşam 12, güneş saatine göre Mayıs ayında yaklaşık olarak akşam 20.30'a karşılık gelir.

Arkadan Suad'ın sesini işittiler. Gülerek Hanımefendiye: "Vallahi benim kabahatim yok anneciğim!" dedi. "O, mümkün değil bu yıl burada oturmayacak..."

Hanımefendi gülerek: "öyle ya, bir yalı tutar, alır seni götürür!" dedi.

Süreyya alaycı: "Evet, sayenizde..." diye söylendi. Necib dedi ki: "Ne iyi olur vallahi! Bir küçük yalı... Karı koca istediğiniz gibi bir yalıyı otuz liraya tutarsınız."

Suad, birden kalbi atarak sordu: "Otuz liraya mı?" Süreyya annesinin elini tutmuş, ona şikâyet ediyor, yalvarıyordu. Annesi gülerek başını sallıyor: "Kabil değil, imkânı yok!" diye tekrar ediyordu. Babasının elindekini avucundakini çubuklara verdiğini, hatta parasızlıktan şikâyet ettiğini söylüyor, kendisine gelince: "Ben nereden bulurum?" diyordu.

Süreyya: "Ah sizde ne çıkınlar vardır!" diyor, annesi gülerek: "Otuz lira... Mümkün değil... Sen erkek değil misin, bir karını besleyemiyorsun!" diye eğleniyordu.
O zaman Süreyya hiddetle:

"Evet, hakkın var!" dedi. "Fakat ben maaşımla ancak boğazımızı besleyebilirim. Peşin otuz lira.. Bunun için borç mu etmeli?"

Onlar konuşurlarken Suad kocasına işittirmemeye çalışarak Necib'e dedi ki: "Bugün gidiyor musunuz?" Necib tereddüt ederken, burada kalmanın onun için bir fedakârlık olduğunu düşünerek rica eder bir sesle ilâve etti: "Bugün kalınız!"

Sonra bunu da yeterli görmeyerek: "Kalınız, size ihtiyacım var." dedi.

Bu ses, bu tavır o kadar esrarengiz, o kadar tatlı idi ki, Necib hatta şaşmış bile görünmeden baş eğdi.

2

Suad onları sıkmadan akşamı etmek için ruhunu tüketti. Süreyya'yı bütün bütün kızdırmak istiyormuş gibi hava o kadar sıcak, o kadar durgun olmuştu ki, hepsi baygın baygın perdelerin arkasına sinen serince gölgeye sığınmıştı. Fa-tin ile Beyefendi İstanbul'a bürolarına gittiklerinden evde iki erkekle üç kadın kalmıştı. Hacer ise bugün öğle yemeğinden önce görünmedi; onun merak edip önem verdiği şeylerde böyle birden küsüşleri, sebepsiz ihmal edişleri vardı; ve bu sabah sarışın vücutlara özgü hassasiyet ile pek üzgün olduğuna hükmederek onlar, Suad'la iki erkek otururlarken, Suad gezmek teklifini mümkün görmediğinden nihayet piyanoyu bir kurtuluş çaresi olmak üzere kabul etti. Necib'in müziği pek sevdiğini bildiğinden onu eğlendirebilmek için birçok zamandır ihmal ettiği piyanosuna geçti. Süreyya uzanmış olduğu minderde, gözleri tavana dikilmiş, kımıldanmayarak: "Sıcakta dinlenmiyor!" dedi. Sonra: "Bununla birlikte, çal Suad, teşekkür ederim! Etraftaki haşarat uğultusunun yanında piyano hakikaten musiki yerine geçiyor." diye güldü.

Necib, özellikle pek hoşlanarak, bir alçak sandalye ile köşede piyanonun yanına gelip oturmuştu; Suad çoktan beri çalmadığı havaları çalmakta güçlük çekiyor, elinin mahareti tembelliğinin cezası olarak kaybolduğundan söz ederek şikâyet ediyordu.

Evin içinde durmadan piyanonun nağmeleri dalgalandı; yemek haberi geldiği zaman Süreyya uzun bir of ile kalkarak koştu, piyanonun kapağını kapadı. "Musiki ile idam!" diye eğlenerek: "Aman kurtulduk ya Rabbim! Sen de mi eziyet meleklerinden oldun, Suad?" dedi.

Sofrada yine o konuyu açtılar; Necib şikâyete başlamadan Hanımefendi gülerek: "îşte yalıya gidiyorsunuz a!" dedi.

Süreyya acı bir rica ile: "Evet, sayenizde!" derken, Hacer merakla sordu; Hanımefendi tatlı sesiyle ağır ağır anlattı, Süreyya'nın artık burada sıkıldığından kaçacağını, Boğaziçi'nde bir yalı tutup Suad'ı götüreceğini hafif bir tebessümle haber verdi. Hacer evvelâ gerçek zannetti, birden bütün yüzünü kaplayan bir hiddet alevinden sonra kendini zapt ederek: "Oh ne güzel!" dedi. "Burada yalnız başımıza..." Hanımefendi gülerek sözünü kesti: "Artık biz de yalıya misafir gideriz; şimdiye kadar onlar bizde misafirdi, şimdiden sonra da biz onlarda... Değil mi Hacer?"

Hacer soğuk: "O niçinmiş o? Biz de istesek gidemez miyiz?" dedi.

Süreyya, ah çekerek: "Gitsek de hep beraber gitsek..." dedi.

Hacer çehresinde bir sevinç parıltısının yayılmasını önleyemeyerek: "Ha!" dedi. "Ben de sahi gidiyorlar zannettimdi."

Necib Hacer'in böyle küçüklüklere pek çok kapılarak onları basit bir davranışla açığa çıkardığını görmekle beraber ona acıyordu. Hacer güzellik bakımından belki Suad'dan üstündü, fakat Suad'ın bütün diğer şeylerde ona üstünlüğü o kadar göze çarpıyordu ki, bunu Hacer'in de fark etmemesi mümkün değildi. Ahlâkça, ağırbaşlılıkça, uysallık ve nezaketçe bu üstünlük Suad'a öyle bir hal veriyordu ki, güzelliği bunlarla zenginleşiyordu. Kocasına olan bağlılığı, sakin, daima güler yüzlü, daima mütevazı halleri bir yükseliş sebebi oluyor, onu yükseltiyordu. Halbuki Hacer'in öyle anları olurdu ki, bir gölge gibi belli belirsiz ince kaşları, şeffaf cildi, saçlarının güzel edası ile gerçekten güzel bir kadın olduğu görülür, Necib bu güzellikte biraz yaramaz, biraz yırtıcı kuş rengi bulurdu. Sonra Suad'ın huzuru yanında kendisinin ziyan edilmiş evlilik hayatı, bu kadına karşı saklamaya nezaket ve tahammülünün yetmediği bir kin ile onu incitir dururdu. Necib eğer Suad'ın yumuşaklığı ve iradesi olmasa Hacer'le anlaşmanın mümkün olamayacağını anlıyor, Hacer'in hatta fırsat bile beklemeyen şu hırçın hücumlarına Suad'ın nasıl bir yumuşaklık ve tahammül ile karşılık verdiğini fark ediyordu.

Sofradan kalkıp salona çıktıkları zaman: "Siz pek iyi yapıyorsunuz?" dedi.

Suad evvelâ anlamazlıktan geldi; bunların kendisine bir saldırı olmadığını, Hacer'in bazen herkese karşı böyle davrandığını iddia etti. Fakat Süreyya da birleşerek bütün o tavırların birer açık saldırı olduğunu Suad'ı kabule zorladılar. O zaman Suad, onu bir küçük kardeş gibi sevdiğini, her haline pek çok acıdığını, bunun için öyle küçük şeylerine önem vermemeyi tercih ettiğini söyledi: "Yemin ederim ki..." dedi. "Hacer sizin zannettiğiniz kadar kötü bir kız değildir; eğer iyi idare edilse pek iyi olur, halbuki..."

Süreyya ağız dolusu duman savurarak: "İşte asıl iş orada ya!" diye haykırdı. "Bu kadar kişinin içinde de bu sabır bir sende var!.."

Necib gülerek: "İşte ben de bu sabra hayran oluyorum." dedi.

Süreyya Suad'ın elinden tutmuş, Necib'e gösterdi: "Benim karım bir melektir Necib." Suad gülümseyerek: "Kızarmak lâzım mı?" diye sordu.

Süreyya: "Sen ne yaparsan yap!.." dedi. "Ben izninizle ve rahat rahat, yahut rahat etmek niyetiyle gider şuraya yatarım."

Salona henüz giren Hacer: "Ooo, ağabeyim bu yıl öğle uykusuna pek erken başladı." diye söylendi; sonra dönüp Suad'a: "Bu uyku ile yalıda ne yaparsın? Senin orada yalnızlıktan canın pek sıkılacak zannediyorum." dedi. Suad tebessüm ederek sordu: "Niçin, siz gelmez misiniz?"

Hacer, bir nevi raks eder gibi Necib'e doğra giderken "Ben mi?" dedi, biraz tereddütten sonra ilâve etti: "Canım hele bir kere yalı tutulsun da! Bu ne kadar acele?"

Biraz durdu, sonra söylemek istediği sözü hazmettiğini gösterir derin bir nefes alarak, orada yatan Süreyya'yı görmemiş gibi, Necib'e yaklaşıp: "Akşama kadar benimle berabersin." dedi.

Necib: "Ya şimdi siz Suad Hanımın yalnızlığından söz ediyordunuz?" diyecek oldu, Hacer uzun bir "Ooo!" diyerek başladı:

"O şimdi yalnız değil ki!., insana kuru hayalden iyi arkadaş mı olur? Kuzum, bu yalı hülyası öyle bir hastalıktır ki, insanı gayet vefakâr bir dosttan daha çok meşgul eder."

Necib yine: "Hep beraber burada otururuz, değil mi Hacer Hanım?" dedi. Süreyya yattığı yerden seslendi: "isterseniz gezmeye çıkınız, kütük ormanlarına, yahut fasulye korusuna..."

Hacer, Necib'in çekingen tavırlarına, Süreyya'nın biraz kuru sesine bakıp, sonra Suad'ın sessiz durmasına hücum etti: "Yalıyı nerede tutuyorsunuz Suad?"

Suad tebessüm etmeye çalışarak: "Bakalım, daha karar vermedik?" dedi.

"öyle ise karar vermemek için çok zahmet çekmeyeceksiniz. Ben de başta sahi zannettimdi. Bizde bu züğürtlük varken... Böyle söylenilir, birçok tatlı hülyalar kurulur." -Gülerek Süreyya'ya, Necib'e bakıyordu.- "Sonra vazgeçilir, değil mi? Zaten bundan kolay şey mi olur? Ağabeyim, malum ya, önce bir heves, bir heves... Üstüne uyku... O, Paris'e de böyle gidip gelmedi miydi?"

Suad bu lakırdıların arasında hep kendi kendine: "Ah akşam olsa!" diyordu. Akşam üstü hepsini kandırıp yola çıkardı. Fakat son tren gelip de dadısının çıkmadığını görünce canı pek sıkıldı; o kadar yalvardığı halde babasının belki aldırmayacağını düşünerek kızıyordu. Dadısı ertesi akşam, öbür akşam da gelmedi; Suad her gün akşama kadar bin sabırsızlık işkenceleriyle bekliyor, bütün gün umduğu halde son saatte ümidini kesip onun gelmeyeceğini, gelse bile boş geleceğini düşünüyor, üzülüyordu, öbür gün tekrar Necib'i alıkoymak için pek çok sıkıldı. Ama niçin alıkoyduğunu da anlamıyordu; yalnız onun Süreyya'ya kalben ne derece bağlı olduğunu bildiğinden, para geldiği zaman kocasının sevincinde hazır bulunmasını istiyor, bundan başka Necib'in Boğaziçi hakkındaki bilgisinden istifade edileceğini de düşünüyordu. Fakat akşamlara kadar Hacer'in şımarık, hırçın kadınlığı elinden neler çektiğini görerek sıkılıyordu. Bunun için yine "Kalınız!" sözünü büyük bir gayretle nefsini zorlayarak söyleyebildi. Fakat Necib Bey ciddi davranarak, bu alıkoymaların sebebini anlamak için hiçbir imada bulunmamış, hep sessizlikle beklemişti.

ikinci akşam yine bir aralık yalnız kalınca: "Sizi akşama kadar burada bekletip sıkıyorum; affediniz." dedi. "Süreyya'ya bir oyun yapacağım, sizin de bulunmanızı istiyorum; fakat olmuyor ki!"

Necib: "Zaten cumartesi inmeye karar vermiştim!" diye tekrar ricayı geri çevirdi. Ne olduğunu anlamamakla beraber bu oyunun yalıya dair olacağına hükmediyordu. Artık bütün köşkün ağzında bir alay olan bu konudan söz edildikçe Suad'ın heyecanlanması bu hükmü kuvvetlendiriyordu. Fakat bu meselede hepsi o kadar aşırıya varıyordu ki, artık gereğinden fazla oluyor, hatta rahatsız ediyordu.

Bunu fark eden Necib, Suad'ın cevap vermediğini gördükçe kadının sabrına, tahammülüne şaşıyordu.

Suad ile işte beş yıldan beri tanışıyorlardı; bu beş yıl içinde ona olan hürmeti her an çoğalmış, kadınlar arasında böylesine tesadüfün pek güç olduğunu zannettirmeye kadar varmıştı. Necib zaten pek nadir ziyaret ettiği bu aileye Süreyya evlendikten sonra daha seyrek gelmeye başlamıştı; o zaman henüz okuldan çıkmış, uzun tahsil yıllarının biriktirdiği bir telaş ve ateş ile yaşamaya koyulmuştu. Kadınlar hakkında pek uzaktan ve sayfalar arasında incelemenin, deneyim ve akla vurmaktan çok hayallerden elde edilmiş yüzeysel bir incelemenin şevkiyle evvelâ pek hülyalı fikirleri vardı; tecrübe kendisine acı hayal yaraları açtı ve gençliğe özgü hararet şevkiyle tecrübelerini pek kolayca yaparak kadınlara dair sağlam ve itiraz edilemez bir fikir ve felsefe edinmiş, artık hayat kavgalarında yaralanma tehlikesine tamamıyla dayanıklı bir zırh ile silahlanmış olduğuna inanarak öylece yaşamaya başladı. Bu sırada ara sıra gördüğü Suad, onun uysallık ve sessizlik içindeki neşesi, ciddiyet ve ağırbaşlılığa engel olmayan çocukluğu kendisine pek yüzeysel, pek yapmi gelir, onun da öteki kadınlar gibi olduğunu düşünerek, Süreyya'nın ilk zamanlar gösterdiği memnuniyet eserlerindi içinden: "Çok geçmez görürsün!" diye baş sallardı. Fakat zaman geçip, bu memnuniyetin hâlâ fazlalaştığını gördükçe merakı arttı; nihayet öyle oldu ki, bir gün Süreyya'ya: "Sen birinci ikramiyeyi kazanmışsın, azizim." dedi ve elini sıkarak: "Fakat birinci ikramiye de lâyık bir ele düştüğüne teşekkür etmelidir; zira iltifat etmediğime eminsin ya, temin ederim ki birbirinize lâyıksınız." diye devam etti.

Şimdi köşkte hepsi, Bey, Fatin, Hacer, hatta bazen bunlara katılan Hanımefendi hep birden eğlenmek için yalı meselesini dillerine dolamışlardı. Süreyya kâh sert bir sesimi kâh şakayla karışık onlara cevap veriyor, yalnız, ara sıra Fatin'e ağırca ve acı gelen bu latifeleriyle hepsini güldürüyordu. Necib daima tarafsız kaldığı bu konuşmaların kendi üzerindeki tesirini düşünmek isteyerek, Suad'ın sessizliğine şaşırıyordu.

Fatin iki lokma arasında fırsat bulup bir kahkaha salıverirken Beyefendi sert çehresiyle sessizliği biraz bozarak: "Ben Suad Hanımı böyle çocukluklara kulak asmaz zannederdim." diyor, o zaman Süreyya köpürerek; "Canım ortada bir şey yok, bir yere giden yok!" diye haykırıyor, Hacer: "Sade gitmek isteyen var!" diye eğleniyor, Hanımefendi gülümseyerek ağır ağır söyleniyordu:

"Galiba herkesten habersizce kaçacaklar. Zavallı Suad'ın suçu yok ki, götürmek isteyen Süreyya..."
Ve Fatin tekrar iki lokma arasında: "Ve karı, kocasına itaate daima mecburdur!" kuralını söylüyordu.

Bu durum dadının dönüşüne kadar devam etti. O da ancak cumartesi günü öğleyin gelebildi: "Senin baban kolay kolay bu kadar uğraşmazdı, ama bilmem ki ne yazdın? Uç gündür bunlar için uğraştı durdu." diye Suad'ın eline bir zarf verdi.

Suad hemen zarfın kenarını yırttı. Gözlerinin dumanı arasında fark etmiyordu. Bu dolu zarfı açamıyor, eli titriyordu. Sonra koştu, balkonda konuşan Necib ile Süreyya'nın arasına atıldı: "Yalıya gidiyoruz!" dedi. Süreyya bakıyordu, önce inanmadı, "Ne oluyor, niçin?" diye bakan bir gözle Suad'ın gösterdiği banknotları aldı; sonra birden: "Bu ne? Bunlar ne? Nereden?" diye sordu. Suad eliyle ağzını kapayarak, "Sus!" dedi. öbürü "Kim gönderdi?" diye sorarken, "Babam, babam..." cevabını verdi. Sonra oraya oturup alçak sesle: "Şimdi bu para ile kimseye haber vermeden gidip yalıyı tutmalı, sonra da hepsinin gözünün önünde buradan çıkıp gitmeli..." dedi.

O zaman üç kişi karar verdiler ki, yalı tutuluncaya kadar kimsenin bir şeyden haberi olmayacak; yalı tutulunca, köşkten yalnız Hanımefendiye haber verilerek sıvışılacaktı ve herkes bir sabah kafesi boş, kuşları uçmuş bulup şaşacaktı.

Şimdi oradaki hayatı, masrafı düşünüyorlar, her halde on beş lira ile idare edebileceklerini zannediyorlardı. Süreyya: "Ah bir kere oraya gidelim de aç kalalım?" diyordu. Sonra Necib'e dönüp: "Artık bize misafir gelirsin." diyor, Suad "Elbette, elbette!" diyerek Necib Beyi üç gündür yalnız bunun için, yalı birlikte gidilip tutulsun diye alıkoyduğunu itiraf ediyor, artık bütün tertibinin ne olduğunu anlatıyordu.

Süreyya seviniyor, "Ah Suad, Suad!" diyor ve sabredemeyerek şimdi gidip her şeyi onların yüzüne haykıracağını ve hepsine birden: "Yarın yalı tutuluyor." diyeceğini söylüyordu. Suad: "Aman Süreyya sabret, iki gün daha..." diye yalvarıyor, Necib zaferin tamam olması için iki gün daha beklemenin iyi olacağını söylüyordu.

Süreyya çocuk gibi olmuştu: "Hemen taşınırız!" diyordu. "Hemen o gün... Aman burada bir dakika durmayalım! Şu uğursuz yerden kurtulalım. Ah ne zevk Necib, ne zevk! Hepsine birden: 'Biz yarın gidiyoruz artık; bugün yalı tutuldu.' demek ne zevk! Billahi Fatin'in

lokması boğazında kalır. Gözlerinin ne hırsla açıldığını buradan görüyorum! Ah, bir kere o gün gelse, o gün, o saat gelse bir kere..."

Hemen karar verildi: Yarın pazar değil miydi? Erkenden Necib ile Süreyya gidecekler, küçük şık bir yalı tutacaklardı; otuz liraları vardı, Suad "Yetişmezse..." diye kaygılanıyor, Necib temin ediyordu: "Ötesi kolay, asıl lazım olan elde..."

Ve birden Necib kendini hatırlayıp düşündü ki, bu işte o pek yabancı olduğu için hiçbir müdahalesi olamazdı; fakat onlar kendisini o kadar içtenlikle, o kadar samimiyetle işe karıştırıyorlardı ki, artık isteği dışında gelişen olaylara kapılmaktan başka çaresi yoktu.

Akşam sofraya oturup da Fatin yine iki lokma arasında ağzı, gözleri açık olarak yalıdan bahsettiği ve yan bir bakışla Beyefendiye sırıtıp hoşa gitmeye çalıştığı zaman, üç günlük yenilginin acısı çıkmış oldu. Üç arkadaş zevk içinde birbirlerine bakıştılar; Süreyya kendini tutamayıp sakin göstermeye çalıştığı sevinçli bir ses ile: "Evet, yarın gidip tutacağız." dedi.

Hacer gülerek: "Hangi han satıldı acaba?" diye eğlendi. Beyefendi sadece yemeğiyle meşgul, "Mahmutpaşa'da hanı mı yok? Bir tanesini satmıştır." diye mırıldandı.

Fatin gülerek, yemek arasında boğuluyor gibi, "Vallahi de billahi de!.." dedi.

Süreyya, bütün bütün söyleyecekti, fakat Suad o kadar derin, yalvaran bir bakışla baktı ki, karşıdan Necib, Süreyya'nın dayanamayıp susmasına hak verdi.

Yemekten kalktıkları zaman üç dost Süreyya'nın küçük odasına geçtiler; balkona çıkmış olan Suad havaya bakarak: "Hava pek kapanık, Allah vere yağmur yağmasa!" dedi; Süreyya artık gülünç bir tavırla: "Ne!" dedi. "Yağmur mu? Taş yağsa vallahi yine gideriz!.. Değil mi Necib?"

Necib gülerek: "Hay hay!" dedi.

O zaman tekrar konuştular; yarın nereye gidip nasıl yapacaklarını müzakere ettiler; Suad Emirgân'dan aşağı olmamasını istiyordu. "Beykoz olsa fena mı?" diyordu. Necib, karşı sahili tercih ederek Yeniköy'de yahut Yenimahalle'de küçük bir şey bulacaklarını söylüyor; "Oralarda içerilerdeki evler bile yalı gibidir." diye teşvik ediyordu. Suad'ın asıl istediği sakinlikti.

Dörde kadar konuştular; Süreyya bol bol hayal kurarak yaz hayatını bin türlü sözler içinde şimdiden düzenliyor, bazı ufak görüşler ileri süren Suad, buna başka fikirler ilâve ediyordu.

Süreyya bir sandal bulacaktı; gülerek: "Bir de araba..." diyordu. Suad mahzun mahzun başını sallarken: "Bu uzun olur, değil mi? Asıl o vakit aç kalırız işte." diye içini çekiyordu. Yalıda sürülecek zevkleri şimdiden aşırıya vardırarak keyiflenirken birdenbire: "Lâkin bu söylediklerimizi yapmak için bütün yaz yetişmeyecek." diye gülüşüyorlardı.

Ve Necib son dakikalarda garip bir hüzün içine gömülerek bu mutlu karı kocaya bakıyor, "Eğer evli olmak bu ise..." hiç fena bir şey olmadığını görüyordu. Fakat bu evliliğin nasıl özel şartlar, tesadüflerle gerçekleştiğini düşünerek birçok kötü evlilikleri göz önüne getiriyor, kendi kendisine "Mümkün değil, mümkün değil! Böyle bir geleceğe kavuşamayacağını, bu kadar uygun bir kadına mümkün değil ulaşamayacağını, mahrum ve zelil hayatını ihtiyarlığa kadar böyle yalnız ve mutsuz" sürükleyeceğini kuruyordu.

Yarın erken kalkılacağından erken yatılmak tavsiyesiyle dağıldıkları sırada Necib hep bu fikirlerin esiri idi; odasına gitmek için balkona geçtiği zaman iri, rüzgârlı damlaların yağdığını görerek bu serinlikten istifade için orada durdu, alnını bir direğe koydu ve gecenin karşısında bir müddet öyle kaldı. Kendini, hayatını düşünüyordu. Evlenmemek hakkındaki kesin kararı ara sıra gücünü yitiriyordu; şimdi yine o zayıf zamanından biriydi. Bu karı koca arasında şahit olduğu anlaşma ve yakınlık, bu hararet, bu birinin küçük bir isteği için öbürünün canını verecek derecede telâşı, bu sakin ve mutlu sevgi onu harap ediyordu. Bütün başarılan birer hüsran ve azap olan kendi hayatının uzun uzun arzu edilmiş, çalışılmış, kazanılmış başarılarında bile böyle güçlü, böyle fedakâr, böyle teşvik edici ve sıcak samimiyet hamlesine ulaşamamıştı. Birçok mutlulukları ya zehirli bir ayrılık yahut kahredici bir kayıtsızlıkla bitmiş, hiçbiri en mutlu zamanında bile şu huzurun dinginlik ve güzelliğine benzeyememiş-ti. Ve bu hayatı tatmadıktan sonra yaşamak ona boş, pek boş geliyordu. "Niçin?" diyor, sonra ümitsizlik ve bezginliğin bitimsiz nakaratı, "Niye iyi!" hitabı takip ediyordu. Onun zevkin hayhuyuna tutulmuş, maceralara meyilli olan yaratılışı bunlarla anlaştığı için artık ikinci huy olmuş, şimdi kendisinde sükûn ve şefkate, gölgeye, yücelik ve şiire susamış bir tabiat uyanmaya başlamıştı. Hayatın en memnun olduğu anında bile, ruhundaki eksiklik hissi bir başka ihtiyaç ile dağlanıyordu; şimdi zannediyordu ki, bu ihtiyaç ancak böyle sıcak bir sevgiyle, böyle dostane bir bağlılıkla tatmin edilecek...

Ilık bir rüzgârla büyük büyük bulutlar uçuşarak geçtikçe seyrek, ağır damlalar serpiliyor, etrafında, bunların yapraklara düşmesinden ileri gelen ölçüsüz bir ses hışırdıyordu. Necip ıslandığını fark edip karanlığın içinde odasına giderken durdu, yanı başında şimdi işitiyorum zannettiği hoş bir havada uyuyan bu karı kocanın büyük bir hürmet ve sevgiyle mutlu olmasını temenni etti. "Lâyık olan mutlu olur." fikri bir müddet zihnini işgal etti. Odasına geçip soyunurken hâlâ bunu düşünüyordu.

"Evet!" dedi. "Lâyık olan mutlu olur; yahut Goethe'nin dediği gibi, lâyık olan kazanır ve kazanamayan lâyık değildir."

Sabahleyin Süreyya'nın sesini işitip uyandığı zaman hemen yeni uyumuş gibiydi, o kadar başı küflü ve ağır kalktı; fakat panjurları açıp da dışarıdan taze, yeşil, parlak bir yaz sabahı bütün neşe ve tazeliği ile içeri dolduğu zaman derin bir ferahlık hissetti.

Süreyya, "Çabuk, çabuk, treni kaçıracağız." dedi. Sonra balkonun parmaklığından aşağı sarkıp, "Araba hazır mı Selim, araba?" diye haykırdı.

Necib beş dakika sonra hazırdı. Onları odalarının önünde buldu, Suad tavsiyelerini bitiremiyor, tekrar ediyordu; "Aman Süreyya, Allah aşkına..." derken Necib birden dün geceki düşüncelerine döndü, gülümsedi, Suad arabaya kadar yanlarında gelmişti; Süreyya: "Bağın kapısına kadar beraber gel; orada seni bırakırız; dönersin." dedi, Suad: "Ya bırakmazsanız..." diye tereddüt etti. Necib Suad'ın gözlerinde istasyona kadar gitmek arzusunu okuduğundan: "istasyona gelseniz de yine arabayla dönseniz daha iyi olmaz mı?" dedi.

Karı koca ikisinin de bunu istedikleri hemen gösterdikleri sevinçli kabulden anlaşılıyordu. Araba hareket etti. Bağın bozuk yolundan bazen devrilecek gibi giderken Necib şu on dakikalık mesafede bile beraber bulunmak için, hatta açıkça itiraf edemeyecek kadar istekli olan bu iki kalbin şimdi yetişmek telaşıyla birbirine bakmadıklarına dikkat ederek: "Beraber olmak yetiyor." diyor ve tekrar, -bulanık ve tortulu, cevap vermek yahut tutunmak için düşünceleri daima kırıklığa uğrayarak- tekrar bu hali bile bir mutluluk mertebesine çıkaran yakıcı, kavurucu değil sakinleştirici aşkı, hayır bu aşk olamaz, kalp bağlılığını düşünüyordu.

Tren hareket ettiği zaman istasyonun arkasında arabasından kendilerine bakan Suad'ı aradılar; elleriyle selamlar göndererek uzaklaşırlarken onun da arabayla yola düzüldüğünü gördüler.

Vagonda iki kişi yalnızdı; Necib nasıl olup da Süreyya'nın şimdi bu noksanı, hatta kendisini üzen bu kadın noksanını hissetmediğine şaştı. Bu kadar bağlılık üzerine bu ayrılık belli bir süre için olsun kalbi elbette hüzünlendirmeliydi. Ve bu kadar sadık bir aşkın bile böyle hüzünleri olduğunu düşünerek boynunu büktü.

Süreyya başını trenin hızından doğan havaya açmış yarı durgun, susuyordu; sonra: "Bakalım ne yapacağız?" dedi; daha sonra ilâve etti: "Sahi güzel bir şey bulursak... Suad ne kadar sevinecek değil mi?"

Evet, Suad... Şimdi onsuzluktan hüzünlüyken bu düşünce, onu sevindirmek, onun sizi beklediğini, şimdi fikren sizinle beraber olduğunu, her an yanınızda hissettiğinizi bilmek, hissetmek, yanınızda görmek... Bu hüzünlü oluşa sonsuz bir lezzet veriyor, sevilen için çekilen ezaları bir gam damlasıyla karışık bir hoş sarhoşluk haline getiriyor, zaman geçtikçe bir acıma kadar tatlılaştırıyordu.

Süreyya: "Ah bak, akşam bizi araba ile beklemesini tembih etmeyi unuttuk." diye esef etti, sonra hemen, "Ama zannederim, kendisi düşünür ve gelir." dedi.

Eğer geleceğini zannetmeseydi haksızlık edecekti; zira Necib Suad'ı onun kadar bilemediği halde bile bundan şüphe etmiyordu. Ve birden, kendisinde daima varolan tahlil şüphesi ile bu huzurun da derinliklerine girip hakikati görmek merakına düştü; elbette bunların da göründükleri kadar mutlu olmadıklarını, Suad'ın da aslında bu kadar kusursuz bulunmadığını tekrar etmeye başladı. Kendisinin bunların karşısındaki hayran vaziyetini pek gülünç buluyordu, işin karşıdan böyle göründüğünü, esasen kim bilir neden ibaret olduğunu söylerken niçin hiçbir kusur belirtisinin kendi gözüne isabet etmediğini soruyordu. Birden bir tepkiyle "Bu kadarı da bir muvaffakiyet değil mi? Bakalım ben bu kadarına erişebilecek miyim?" dedi.

Akşama kadar dolaşıp nihayet işlerini sevine sevine bitirdikten sonra trene geldikleri zaman büyük bir rahatlık hissettiler, önlerinde memnun ve sevinçli geçecek birkaç gün vardı. Süreyya başarılı zamanlarına has tavırlarıyla hayal kurarak anlatıyordu: Şimdi Suad'ı bulacaklar, ona anlatacaklar, Süreyya'nın "mücevher kutusu, fildişi yuva" diye tarif ettiği yalıyı o ne kadar sevecek... Sonra evdekileri nasıl şaşırtacaklar... Süreyya hepsinin taklidini yapıyordu: "Fatin kuduracak, beyefendi köpük saçacak..."

Necib: "Ya Hacer?" dedi.
"Hacer mi? Görürsün. O da kocasına bir yalı tutturacak..."
Sonra gülerek: "Fakat Fatin... Vallahi onu boşar da öyle bir halt etmez..." dedi.
O asıl onu görmek istiyordu: "Ah şu Fatin..." dedi. "Patlayacak patlayacak!.."
Sonra birden: "Patlasa da Hacer de kurtulsa!.." dedi.
Necib, Suad'ın ciddiyet ve dayanıklılığı yanında Süreyya'nın da böyle küçük hislere kapılışına bakıyor, fakat kendisi de Fatin'i o kısa boynu, daima para görür gibi akı çok gözleri, başını çevirmeden sağa sola bakışı ile o kadar iğrenç buluyordu ki, hak veriyordu, istasyonda Suad'ı bulur bulmaz bütün emelleri alt üst oldu. Süreyya ona müjde verirken o: "Boşuna her şey bozuldu." dedi. Ve merak ettiklerini görerek anlattı: "Ben dadıma tembih etmeyi unutmuştum. Hepsini Hacer'e söylemiş. Şimdi herkes biliyor."
Süreyya, "Eyvah!" gibilerden elini alnına götürerek, "Ne söylüyorsun Suad?!" dedi. Sonra mutluluğunun çokluğundan onu da bir başarı haline getirdi: "Bilsinler, ne yapalım, engellemek de ellerinden gelmez ya!"
Suad öyle düşünmüyordu. "Beyefendi engel olmak isterse..." diyordu. Süreyya, yavrusunu savunmaya hazırlanan bir canavar heybeti ve öfkesi ile bakarak, "Ne?" dedi; azametle omuzlarını kaldırıp, "Ben artık okula gitmiyorum!" diye güldü. Sonra arabaya bindikleri zaman Süreyya, "fildişi yuva"sını anlatırken her şeyi unuttu. O kadar coşkunlukla anlatıyor, Suad da deminki kederi unutarak öyle şen görünüyordu ki, Necib bile içinden yükselen zehirli sesi unutarak, olayın akışına kapıldı.
Süreyya övdükçe Suad, Necib'e dönüyor, "Sahi mi Allah aşkına, sahi mi?" diye soruyordu.
Evet, hepsi sahi idi, bu fildişinden yuva Boğaz'ın üstünde, kavakların yanında, Yenimahalle'nin bir köşesinde, tümüyle fildişinden yapılmış kadar temiz, parlak, Pazarbaşı'ndaydı. Otuz yedi liraya tutmuşlardı, içi yarı döşeli idi. Süreyya, "Suad, piyano da var." diyordu. Bunların hepsi Su-ad'ı sevindiriyordu. Süreyya, oranın sessizliğinden, gölgesinden, manzarasından coşkuyla söz ediyor, söyleyeceği şeylerin çokluğundan eksik anlatarak, "Deniz kapısına kadar geliyor." diye sevincinden taşıyordu.
Sonra Suad, Hacer'in nasıl mosmor kesilip, karısının parasıyla yazlığa giden Süreyya'nın, artık gözünden düştüğünü nasıl

söylediğini anlattı. Süreyya öfkelenerek, "Niçin? Kocanın parası başka, karının parası başka mı olur?" diyor ve zalimleşerek, "Herkes kendi kocası, her kadın kendisi mi?" diye söyleniyordu. Suad, eliyle ağzını tutarak, onu susturmak istedi. Süreyya böyle haksızlıklara cevap verdiği zaman, içi ezilir, onu sevmemekten korkardı. Necib'e dönerek:

"Düşününüz Necib!" dedi. "Biz gidince yalnız kalacak, bütün bütün yalnız... Zavallı kız, ne yapacağını şaşırıyor, sonra..."

"Sonra... Sonra da kıskanıyor. Niçin bir şeye kendi adım vermezsiniz? Kıskanıyor, işte bu... Ve kıskançlığı onu şirret ve hain ediyor. Bunda acınacak ne var?"

Köşke geldikleri zaman kapının önünde Hacer'le Fatin'i gördüler. Fatin, iki eli böğründe, pantolonunu çekerek ve gözlüğünün üzerinden bakıp yılışarak, "Maşallah efendim, Boğaziçi'nden öyle mi?" dedi.

Yukarıdaki balkondan Hanımefendinin sesi, "Allah güle güle oturmak kısmet etsin... Nerede tuttunuz bakayım?" diye soruyordu.

Süreyya, Fatin'e omuz silkip annesine cevap verdi: "Hele yemek yiyelim, uyuyalım da... Rüyayı o zaman görürüz. Ne kadar sabırsızsınız!"

Hacer, öfkesine yenilerek birden atıldı: "Ah, ben biliyorum canım. Bana Behice Dadı söyledi. Hatta bak, yengem de inkâr edemiyordu ama, şimdi hep bir oldular, elbirliğiyle saklayacaklar. Fakat ben biliyorum, bugün onlar Boğaziçi'ne gittiler, ev tuttular... Dün para gelmiş..."

Fatin, kahkahalarla gülüyordu. Süreyya, Hacer'e dönüp kızgın bir tavırla: "Pekâlâ küçük hanım, diyelim ki öyle olmuş! Bunda ne var? Siz de o kadar istiyorsanız, beyiniz size de tutsun!" dedi. O zaman Fatin'in pantolonunu bir kez daha çekip sessizce içeri kaçtığını görerek hep birden güldüler.

Yalnız kaldıkları zaman Süreyya, "Aman kaçalım, yarından tezi yok, kaçalım..." dedi.

Suad, "Dur bakalım, izin alalım bir kere..." dedi. Süreyya: "Kimden? Neden? İzin mi? O niçin?" diye söylenirken karısı: "Yok, ben kimseyi darıltmaya razı değilim. Sen o işi bana bırak!" dedi. Ve sessiz, gülümseyerek, gidip Beyefendi ile, Hanımla görüştüğü görüldü; dönüşünde "Yalnız Hacer..." dedi. "Onu ne yapacağız?" Ve anlamayarak yüzüne bakan iki erkeğe kederle: "Onu da götürsek!" diye yalvardı.

Süreyya yerinden fırlayarak haykırdı: "Ne? Fatin'i de mi?"

Buna bir karar vermek için tartışıyorlardı, bu geç vakte kadar sürdü. Yatmak zamanı gelince Necib, "Artık ben de yarın iniyorum!" dedi ve Suad'a bakarak: "Bana başka hizmet var mı?"

Suad gülüyordu, "izin mi? Bir şartla!" diyerek kocasının yüzüne baktı. Süreyya da gülerek: "Evet, taşınır taşınmaz postu bizim eve sermek şartıyla..."

Ertesi sabah kalktıkları zaman Süreyya anladı ki, gece köşkün öbür köşesinde kıyametler kopmuştu; Hacer kocasını onlar gibi yalı tutup Boğaziçi'ne gitmeye zorlamış, o tabii bu teklife kulak asmamış... Süreyya "Yüreğine inmiştir!" diye gülüyor, fakat sonra kızıyordu; bunun üzerine atışmışlar, Hacer'e fenalık gelip, Bey, Hanım hep oraya koşmuşlar; Fatin ısrar etmiş, daha zorlanırsa rahat edeceği bir yere gitmekten başka çaresi kalmadığını söylemiş... Süreyya: "Katırı görüyor musun, katırı!" diyor, sonra babasının barıştırın-caya kadar nasıl uğraştığını söyleyerek "Katır çeksin, lâyıktır!" diyordu. "Araya araya bulduğu yakutu şimdi görsün..." Çünkü o kızını evlendirirken bir gün öyle söylemişti: "Hanım, aradım aradım ama öyle bir yakut buldum ki!.." Süreyya bunu anlatarak: "Bulduğu yakutu şimdi nargilesinin marpucuna oturtsun da..." dedi.
Suad darılarak: "Bey, bey!" dedi.

"Peki, sustum, sustum ama haydi kaçalım bakayım! Zira artık onların yüzünü görmek istemiyorum!"
Suad yalvardı:

"Yok, sen bir kere Hacer'e söyle de öyle! istediği vakit gelsin. Söyleyeceksin değil mi?"

Kocasından muvafakat cevabını almadan işe başladı ve Necib kendilerine veda edip ayrılırken Süreyya, Hacer'le konuşmak için odasına gidiyordu.

3

Bir daha on gün sonra Beyker'in önünde rast geldiler.

Necib, Beyoğlu'na doğru yürürken arkasından birinin kolundan tuttuğunu hissetti, dönünce Süreyya'yı gördü: "Ooo, nereden böyle?" Öbürü elinden tutup Beyker'e doğru yürüyerek: "Ya sen?" dedi. "Kırklara mı karıştın, ne oldun? Bizi yarı yolda yalnız bırakmak..."

Necib özür dilemek için söz bulamıyordu; dükkana girmişlerdi, Süreyya bir çırağa bir şey sordu, sonra öne düştü, içeri yürürlerken:

"Görüyorsun a!" dedi. "Masraf, masraf... Otuz beş, kırk lira derken yalı bize altmış liraya oturuyor."

İçeride ipekli kumaşlara bakmaya başladı, bir taraftan anlatıyordu:

"Ama gelsen de bir görsen... Ha, sahi, ne vakit geleceksin? Bekleyip duruyoruz... Ah Necib, biz bağda meğer cehennemde imişiz, ne yer, ne yer! Ben ilk baktığımız gün bu kadar güzel bulmadımdı. Sabahları, ya akşamları... Hele öğleden sonraki güzellik... Akşam üstü Suad ile beraber çıkıyoruz; orada bir yol var, tepenin kenarında, Kavak'a kadar gidiyor. Ne manzara, ne manzara!... Bir kere Büyükdere'ye gittik... Daha istediğimiz gibi gezemiyoruz ki, iyice yerleşemedik. Ev tamam olsun da uzun seferlere çıkacağız... Sen de gelirsin!" diyordu. Sonra Necib de teşvik olsun diye: "Mayıs, malum a. Büyükada'nın tam mevsimidir." dedi.

Süreyya güldü: "Mayıs Boğaziçi mevsimidir, azizim, Boğaziçi, sade Mayıs değil, bütün yıl... Zannederim ki, oraları kışın bile güzeldir. Bir rüzgârı var, aman ya Rabbi, bir rüzgârı var Necib!... O temiz rüzgâr başka nerede bulunabilir? Sizin adanıza gelen rüzgâr bütün Boğaz'ın üstünden geçip kirlendikten sonra size gelir. Beni abartıyor zannediyorsun ama geldiğin vakit göreceksin ki, hakkım var. Oraya gittiğimizden beri ne kadar fark ettiğimi ben bilirim. Suad bile bambaşka oldu. Bir neşe geldi, bir hayat geldi... Sabahları demir gibi kalkıyoruz, sonra, sana bir şey söyleyeyim mi? En sevdiğim hali rahatlığı... Ne Fatin var, ne Hacer var... Yapyalnızız!"

Necib hatırlayarak: "Sahi, onu ne yaptınız? Kandırabildiniz mi?" diye sordu.

Süreyya hiddetle: "Bırak şu acuzeyi!" dedi. "Bana inan Necib? Acuzelik yalnız ihtiyarlarda değil, asıl gençlerde... Bilemezsin bu kadınlar fena olunca ne kadar fena oluyorlar. Kendisine barışmak için gittim de bana ne cevap verdi bilir misin? imkânı yok... Bana karımı çekiştirdi; evet bana Su-ad'ı... Anlıyorsun ya? Dur, şuraya girelim, kordela alacağım... Malum a, kadın işleri bitip tükenmez... Fakat şikâyet etmeye gelmiyor, azizim; hain şeyler pek pahalı ama onlar-sız elbise de bir şeye yaramıyor..."

Süreyya böyle gamsız kuşlar gibi gevezelenerek her şeyden hafiflikle bahsederken Necib bütün birer saadet olan bu şeylerden mahrum geçen kendi hayatını düşünüyordu. Tünele geldikleri zaman

Süreyya "Artık bana müsaade!" dedi. Onu çeyrek geçe, doğru Yeniköy'e giden vapura yetişmek istiyordu, arkadaşının elini sıkarken "E, ne zaman?" diye sordu. Necib tereddüt ediyordu. Süreyya: "Karışmam!" dedi. "Sonra Suad'ı darıltırsın, onda bilsen ne hazırlıklar var! Senin için ayrıca bir oda hazırlıyoruz... Görüyorsun a, gelmek bir vazife oluyor. Ne vakit gelsen evdeyim. Ben haftada iki gün İstanbul'a inmek istiyorum ama daha karar vermedim... Bir de sandal bulduk, onu da alırsak gelsin keyif. Sahi sen sandalcılığı sevmezsin! Ooo, düdili| öttü, hoşça kal!"

Koşuyordu, Necib arkasından seslendi: "Selâmlarımı unutma!"

Süreyya: "Unutmam, unutmam!" diye kayboldu. Necib dönerek kalabalığa karıştı, "Kim der ki şu adam beş yıllık bir kocadır!" dedi. Bu, kendisinin yaşamak ve evlenmek hakkındaki bütün felsefesine muhalif bir haldi, fakat işte gerçekti. Ve hayalen Süreyya'yı görüyor, Suad'ı beklerken görüyor, yine onların şevk ve huzur ile geçecek gecelerinin yanında kendi geçireceği gecenin acılığı şimdiden kalbine çöküyordu. Birden: "Adam sen de! Bunlar hep hülya!" dedi. "Onun yerinde ben olsam ilk haftadan bunalırım... Zaten ben hiçbir şeyden memnun olmamak nasibi ile doğmuş değil miyim?"

4

Necib böyle düşünmesine rağmen, o pazar Ada'ya gidecek yerde Boğaz'a gitti.

Vapur, Boğaziçi'ne koşuşan halk ile taşarak köprüden çözülüp Boğaz'ın mavi göğsüne gömüldükçe içi açılıyor, gitgide kendinde bir ferahlık duyuyordu. Etrafına bakarak hepsi de memnun, güler yüzlü görünen yolcuların bahar ile kendilerinden geçerek sürdükleri hayat, ona duyduğu sevinçle, çok şevkli bir hayat gibi geliyor, geniş nefes alarak, dalgalanan kır yeşilliklerinin, renk renk çiçeklerin taze kokularıyla içinde bir canlılık; bir faaliyet duyuyordu.

Bütün üzüntü ve sıkıntısı Beyoğlu'nun karanlık sokaklarında kalmıştı. Her yüzde bir neşe vardı. Vapurun üst güvertesini dolduran halk içinde, kadınların hepsi ona bugün arzulanmaya değer bir güzellikle görünüyordu. Sahil binalarının yan yana ve birbirlerini kovalamalarındaki hızdan yarı sersem, gözlerinin önünde kaynayan şu coşkun hayattan yan baygındı, iskeleler kendilerine geçen

yolcuları boşalttıkça vapur bir kere nefes alıyor, biraz hafifliyordu. Büyük-dere son yolcuları alıp vapur adeta boşandığı zaman Necib kendini topladı. Şimdi nasıl bir sevinç, kinsiz, temiz yüreklilikle, nasıl bir mutlulukla karşılanacağını düşünerek seviniyor, gülüyor, sonsuz bir memnunlukla telaşlanıyordu. Yahya doğru yaklaştıkça, bu telaş heyecan oluyor, Suad'ı, Süreyya'yı şimdiden görerek kalbi çarpıyordu.

önce kendini Suad tanıdı. Eliyle işaret ederek içeri seslendi. O zaman pencerede, karı koca, ikisinin de başları göründü.

Süreyya uzun bir "Oooo!" ile selamladı. Kapıyı hizmetçi kız açtı. îçeri girer girmez, kendisini merdivenden koşarak inen Süreyya'nın karşısında buldu. Bu, sevinçli bir karşılayış oldu. Süreyya, "Ne iyi ettin de geldin!" dedi.

Yukarı çıktılar. Suad'la birlikte Süreyya da, Necib'e, bugün geleceğini umduklarını söyledi. Necip merak edip, "Neden?" diye sordu. Süreyya açıkladı:

"Hava sabahleyin o kadar parlak, o kadar nefisti ki, Suad, 'Bugün Necib Bey belki gelir!' dedi. Ah sabahları erkenden buradaki güzelliği, tazeliği anlatmaya söz bulamıyorum. Denizin hoşluğunu, tazeliğini, yeşilliğini, hele şu Boğaziçi sabahının el değmemişliğini görmeli Necib! Fakat bugün Ada'ya gideceğini bildiğimiz için üzülüyorduk. Buna karşın, bilmem niçin umuyorduk."

Gülerek karısına baktı: "Hatta Suad, hazırlık bile yaptı. Malum ya, artık o ev kadını oldu."

Suad kızarak: "Fildişini beyefendiyi misafir kabul edecek bir duruma getirmeye uğraşıyorum." dedi.

O zaman Necib anlattı: Gece Beyoğlu'nda ne kadar bunaldığını, bugün Ada'ya gitmek istediği halde oraya gidip birtakım renksiz çehreler, kayıtsız dostlar, yabancı kalpler göreceğine gelip fildişi yuvalarındaki dostlarının misafiri olmayı tercih ettiğini söyledi. "Ah görseniz artık!" dedi. "Görseniz artık Beyoğlu ne kadar dayanılamayacak hale geldi. Sabahlan yine biraz serince oluyor. Rutubet biraz işe yarıyor. Fakat sabahları da Beyoğlu'nun o baş ağrıtan satıcı gürültülerinin evlerin içinde nasıl çınladığını bilseniz... Sonra öğle oldu mu durmak, oturmak mümkün değil. Toz, güneş, ter... İnsan boğuluyor, boğuluyor, boğuluyor... Onun için buralar, insana bir köy gibi geliyor. Hele bu Yenimahalle, sahiden fildişinden bir yuva. Uzak, uzak... Sanki kaçmış, kaybolmuş!.. Ah, buraya gelip dünyayı unuttuğunuza ne iyi ettiniz!"

Süreyya, başarısının gülümseyen mutluluğu ile ekledi: "Unutmuş ve unutulmuş, öyle değil mi?"

Sonra Necib'i elinden tutarak, "Hele şimdi gel de sana kafesimizi gezdirelim. Servetimizi gör. Bir kere balkonlu odaya gidelim de bak manzaraya!" dedi. Bir merdiven çıkarak deniz üzerindeki salona girdiler. Burası evin eni kadar geniş bir oda idi. Panjurları açınca önce bol bir ışıkla gözleri kamaştı. Suad ilerleyerek, balkona çıkan orta kapıyı da açtı. Üçü birden balkona geçti. Saçaklardan girmeyen güneş, beyaz, taşkın bir ışıkla burayı içeriye doğru gittikçe gölgelenen bir parlaklığa boğuyor, denizde dalgaların oyunlarıyla kıvamlanarak yansıyan gölgeler bile bir gümüş beyazlığıyla yıkanıp kendisini açığa vurmayan bir sıcaklık içinde güneşten gelen kahkahalar gibi billurlaşıyordu.

"Süreyya, asıl buraya bak!" dedi. Karşısında Anadolu'nun Kavaklar'dan başlayıp Beykoz'dan geçerek, Paşabahçesi'nden ta Çubuklu'ya, sonra Yeniköy'den başlayıp bütün Tarabya'yı, Büyükdere koyunu izleyerek Mesar burnuna kadar gelen kıyılar arasındaki çok büyük, geniş gölü gösterip, eliyle işaret ederek; "Nasıl, tıpkı bir göl değil mi?" diye sordu.

Necib, "Cidden güzel!" dedi.

Balkonun kenarına kadar ilerlemişti. Hafif bir rüzgâr okşamasıyla damlacıklanan deniz, güneş altında baygın, dermansız serilmiş, girintili çıkıntılı bir gümüş yayla incileşiyor, kıyıların üstünde gözü alabildiğine sürükleyip ufuklarda yoran tepelerin her biri başka gölgeler, dumanlar altında havasının ateşten titrediği sezilen eflatun, kurşunî, sarı dağ Çizgileri en sonunda geniş bir denizle ışıklar altında ufka gömüldüğü sanılan Adalar'a benzeyerek ateş koru üstünde ürpere ürpere ses vermeyen setler gibi sıralanıyordu.

Süreyya, tekrar ediyor, "Nasıl muhteşem değil mi?" diye soruyordu. Sonra birden alevlenerek, "Ya bu rüzgâr?!" dedi. "Sorarım sana bu rüzgârı başka nerde bulursun Necib? imkanı var mıdır? Bu temiz, saf... Suad'ın dediği gibi, köpüre köpüre esen rüzgârı?! Şu sevince, şu tazeliğe, şu hayata bak Allah aşkına... Bağ diye gidip, o cehennem ocağına tıkılmak yazık değil mi?"

Necib, oraya büyük bir saksının yanına konmuş, geniş bir hasır koltuğa oturarak "Muhteşem, muhteşem!" diye tekrar etti.

Karı koca memnun, mutlulukları gözlerinde, gülerek birbirlerine bakıyorlardı. Suad, "Daha bu ilk memnuniyetin arkası alınmadı!" dedi. "Her gün başka bir güzellik var."

Süreyya, Suad'a gözleriyle teşekkür ederek baktı. "Ah, bütün bunların senin sayende olduğunu düşündükçe... Benim sevgili karıcığım..."

Suad, elini tutmak için uzanan ellerden kaçıp, kırgınlıkla gözlerini süzerek, "Bak yine söylüyorsun!" dedi. "Şu kötü kelimeyi yine tekrar ediyordun."

Sürayya gülüyor, çırpınıyordu.. "Ne yapayım, unutuyorum, affet Suad!" dedi. Sonra Necib'e döndü, "Bir türlü kendimi tutamıyorum, halbuki karıcığım kelimesi bizim hanımefendinin en büyük zıddı."

Necib, bu küçük, içli dışlı aile meclisinde yarı dalgın, derin bir acıyla kendi kendisine, "Evet, insanın bir karısı olup da onu yalnızca adıyla çağırmak mutluluğu!..." diye hayıflandı.

Süreyya, sonunda Suad'ın elini tutmuştu. Necib'e dönüp, "Evet kardeşim!" dedi. "Biz artık Boğaziçi'nin mutlu, mutluluklarından çılgın kuşları... Buna karşın bu mutluluk ara sıra gagalaşmamızı engellemiyor. Hele ben... Düşün ki, artık her şeyime karşı çıkılıyor. Hatta hamaratlığıma bile..."

Suad, haklı olduğunu ispatlamak için telaşla, özellikle ona dedi. "Her gün büroya gitmeye kalkmaz mı?"

Süreyya, şakalaşır gibi yine hep Necib'e anlatıyordu. "E, ne yapalım, para kazanmak için değil mi? işte pekâlâ görülüyor ki, ana baba adama para vermiyor. Halbuki, her yıl insan karısının parasına boyun eğmez ya! Ev tutulmasına neyse! Fakat karısının ekmeğine..." Suad, uzaktan gelen kulak kabartmış bir kuş tavrıyla başını eğerek, yarı sitemli gülümseyişle dinliyordu. Sonra birdenbire kıpkırmızı kesildi. "Devam edersen..." diye eliyle tehdit ediyordu. Süreyya, elini bırakmadığından darılmış da kurtulmak istiyormuş gibi çırpınıyor, siyah gözlerinde hiddet şimşeği çaktırarak kurtulmaya uğraşıyordu.

Süreyya koyuvermeyerek, "Haklı değil miyim Necib Bey?" dedi. "Pekâlâ ister misin şimdi Necibi hakem tayin edelim!" Suad sonunda yenilmişti. "Pekâlâ ben onun insafından eminim ama önce ben anlatacağım." Hafif bir inatçılık oldu. önce hangisinin anlatması gerektiğini kararlaştırdılar. Suad uzun zaman her gün evde oturmaya alıştırdıktan sonra şimdi İstanbul'a inmeye kalkmasını istemiyor, özellikle "Asıl yeni geldiğimiz için çıkıp kırdan, bahardan burada yararlanacağımız yerde, her gün İstanbul'a inilir mi?" diye yakınıyordu.

Süreyya, acımasız bir çocuk gibi davranarak, "Niçin inilmesin?" diyor, gülerek Suad'ın elini hâlâ bırakmıyordu. Hizmetçi kızın balkon

kapısında görülüp işaret etmesi Suad'ı bütün bütün kurtulma çaresi aramak zorunda bıraktı. Süreyya, "Olmaz, olmaz göndermeyiz!" dedi. "Hem misafiri yalnız bırakıp gitmek..."

Necib, "Mademki ev işi için..." dedi. Süreyya, çıkıştı, "işte ben bundan bıktım. Buraya geldik geleli bu hain evin işi bitmiyor. İşte ben de bundan yakmıyorum. Akşama kadar beni evde oturmaya alıştırıp, akşamları ev kadınlığını bahane ederek ortadan kaybolduktan sonra benim her gün büroya gitmeye hakkım yok mu?"

Suad "işim var, canım!" diye darıldı; nihayet darılmakla bir iş göremeyeceğini anlayınca yalvarmaya mecbur oldu, Allah aşkına bırak!" dedi. Gözleri rica ile yanıyor, perişan bakıyor, dudakları titreyerek yalvarıyordu: "Gideyim bakayun, bırak! Allah aşkına bırak!"

Süreyya çabuk geleceğine yemin etmeyince bırakmadı. Ve iki erkek yalnız kaldığı zaman Süreyya karşısındaki koltuğa arka üstü yatıp, yarı hüzünlü: "işte böyle kardeşim!.." dedi. "Sana yemin ederim ki onsuz kalsam ölürüm..."

Sustular. Rüzgârın sade ürperterek geçtiği sakin dalgaların çakıllar arasındaki oyuklardan çıkardığı sesle uyuşturucu bir hışırtı oluyor, bu ses denizin parıltılarından çıkıyor zannedilecek kadar o parıltıların ahengine uyuyordu.

Necib: "Demek her gün böylesiniz?" diye sordu.

"Evet, fakat sade bu değil, hele kalk da bak! Ne letafet, ne letafet!.."

Necib birden acı bir teessüfle bu gece Beyoğlu'na dönmek mecburiyetinde olduğunu hatırladı ve "Vah vah!" diyerek Süreyya'ya bunu haber verince o koltuğundan fırladı: "Ne? imkânı yok! Vallahi billahi olmaz, insan Boğaziçi'ne gelip böyle hemen dönmeye kalkarsa cinayet işlemiş olur, her cezaya müstahaktır."

Necib söz verdiğinden bahsederek affedilmesini rica ediyor, Süreyya inat ile: "Koyuvermeyiz, imkânı yok! Suad kabil değil razı olmaz!" diyordu. Bu kadarla Necibi ikna etmiş gibi başka bahse, konuşulan bahse geçti. Buradaki hayatlarını anlatmaya başladı.

O asıl, sabahları seviyordu; oturdukları odanın üstünde yatıyorlardı, önce güneş, o cehennem güneşi, o siyah dumanlı, insanın belini büken güneş değil, kız gibi saf ve taze bir güneş gelip odaları aydınlatıyor, "Uyanınız!" diyordu. Sabaha kadar deniz insana gizli ve şen bir ninni söylüyor, bazen kızararak gürlüyor, köpürüyor, fakat çok kere böyle sakin, bir kuzu gibi bezgin ve uslu... Suad her

gün bu güneşle beraber uyanıyor, sıçrayıp camlan açıyordu. O zaman içeri sabah, hayat, sevinç, hele gençlik bütün bunlar, her şey, sade bu güneşle, sade denizin sesleriyle odalarına, kalplerine hücum ediyordu, insanı gelip böyle koklayarak ısıtan, denizin körpeliği ile serin bir sıcaklık veren güneşle yıkanıyorlardı... işte Süreyya buna doyamıyordu.

"Bazen Suad bir şemsiye, ben bir baston alıp çıkıveriyoruz; burada ağaçlıklar, korular falan yok ama şu arkada Kavak'a giden ince bir çoban yolu var. Oraya gelince Karadeniz görünüyor, işte o her şeye bedel."

Eğer Suadin bu ev deliliği olmasaydı daha uzaklara gideceklerdi, fakat o inat ediyor, mutlaka, her yemekte kendi eliyle hazırlanacak bir şey, göz gezdirilecek işler buluyordu. Her neyse, bu güzel sabahtan sonra sofra başında karısını karşısına alıp da sükûn ve samimiyet içinde yemeğini yerken hayatından duyduğu zevke doyum olmuyordu.

Süreyya bunu söyledikten sonra göz kırpıp: "Öyle mi zannedersin? O halde öğleden sonranın lezzetini bilmiyorsun?!" diye öğleyi methetmeye başladı.

öğleden sonra buraya, balkona çıkıyorlar, kamış koltuklara uzanıyorlardı. Sıcaklık artmış, fakat aşağıda deniz hâlâ serin oluyordu. Onun sesinde öyle çığırtkan bir ahenk çağlıyordu ki, insan kendini yeşil suların arasında zannediyordu. Rahatlık, bu serinliğin, bu yarı sıcaklığın arasında yavaş yavaş öyle bir dereceye geliyordu ki, yarı uykuda, yarı uyanık süzülüp gidiyorlardı. Bu böyle iki saat devam ediyordu; sonra gezmeye çıkıyorlardı. Akşam gezmesine, bir arabaya atlayınca Büyükdere'ye doğru...

Sonra gece, İstanbul'un en zarif, en süslü, en sakin geceleri. Aydınlığa lüzum hissetmeksizin, semanın denize yansıyan, bütün nurları o kadar şen, o kadar gevşeklik veren ışıklar yağdırıyordu ki, o gölgenin içine gömülmüş, yarı ölmüş kalıyorlardı. O zaman denizin, gökyüzünün, karşıki kırların tasvir olunmaz güzellikleri vardı.

Süreyya uzanmış, sade ellerini kullanarak, bazen bahisten bahse geçmek için biraz durarak, kelime kelime anlattıkça Necib sessiz dinliyordu; sonunda Süreyya: "işte hayatımız." dedi. "Yemin ederim ki, hiç bu kadar mutlu olduğumu bilmiyorum!"

O sırada Suad'ın sesini işittiler. "Şükretmeli, şükretmeli..." diyordu, Süreyya yattığı yerden kımıldanmayarak: "Sen şükredeceğine

buraya bak." dedi ve eliyle Necib'i göstererek: "Akşama gidiyormuş!" diye ilave etti.

Suad şaşalamış: "Mümkün değil, şaka ediyorsun!" dedi; Süreyya temin etti. Sonra gülerek: "İşte bir haber ki, Şuad'ın bütün tasavvurlarını harap etti. O kim bilir yeni ev kadını sıfatıyla ne hazırlıklarda bulunmuştu."

Suad, Necib ile meşgul iken bu söz üzerine kocasına dönüp tehditli bir kaş çatısıyla: "Susmak ne iyi şeydir." dedi. Necib hâlâ üzüntüyle, kalamayacağını tekrar ediyordu. Süreyya gülerek, "Bu ne ısrar..." dedi. Sonra göz kırparak ilave etti: "İleri gitmeyelim. Kim bilir! Beyoğlu bu."

Nihayet Suad bugün gidip yarın mutlaka gelmek şartıyla razı olacağını söyledi. Süreyya: "öyle ya, bahar bitiyor." dedi; kendileri Beykoz Çayırı'na gitmek istedikleri halde şimdiye kadar onun gelmesini beklemişlerdi. Necib çarşambadan evvel gelemeyeceğini söylüyor, onlar ısrar ediyordu; nihayet çarşambaya karar verdiler.

Süreyya hizmetçinin gölgesini görünce: "Yemek mi?" diye haykırdı. "Koşalım, koşalım... Yemekler darılmasın!"

Suad, bu evin bir özrünün yemek için aşağı kata kadar inmek olduğunu söyleyerek iniyordu. Süreyya önden giderken: "Sen babanı bir daha kandırarak birkaç yüz lira vurabilirsen o zaman istediğimiz gibi bir ev sahibi oluruz." dedi, buna hep birden güldüler.

Yemek odasına girdikleri zaman Süreyya hemen yerine oturup havlusunu açarak: "Aman çabuk, çabuk... Yemekler iltifatımıza hazır. Baksanız a, saat beşe gelmiş!" dedi.

Suad: "Her zaman kaçta yiyoruz?" diye sordu.

Süreyya: "Malum..." dedi. "Yani demek istiyorsunuz ki, bir muvakkit saati kadar muntazam yemek yiyoruz. Bunu tekrar ettirmeye lüzum yok. Allah çalışmanızın mükâfatını versin, yalnız temenni ederim ki, bu merak nihayet bu köşkü bir cinnet haline koymasın. Ev kadınlığı cinnet ölçüsü... Doktorlara yeni bir hastalık daha..."

Suad serzenişli bir bakışla: "Birikiyor!" dedi.

Süreyya hem yemek alıyor, hem daima Necib'e bakarak devam ediyordu: "Ne? Cinnet mi?"

Suad başını sallayarak: "Hayır, kabahatler, haksızlıklar..." dedi.

Necib: "Omlet enfes!" dedi. Süreyya gülerek: "Aşçıya kalsa bize yemek haram olacak. Bereket versin küçük hanıma... O kendini

yoruyor ama kocacığına... Ay, kocasına diyecektim! Ay, yine olmadı, Süreyya'ya, Süreyya'ya!.." dedi.

Suad Necib'e bakarak: "Cennete gitmek için sabırdan başka çare yoktur, değil mi Necib Bey? Rica ederim, siz evlenince böyle huysuz bir koca olmamaya çalışınız, yoksa..."

Süreyya hâlâ alay ederek: "Yoksa ne olacak?" diye sordu.

Suad tereddütle: "Yoksa... Yoksa... Karınızı mutlu etmemiş olursunuz..."

Süreyya: "Ooo!.." dedi. "O kadarcık mı? Ben de mühim bir şey olur zannediyordum... Necib de benim kadar bilir ki, evlilikte hanımlar solda sıfırdır. Asıl akıl ermeyen bir şey varsa bu kadar dikkate rağmen şu etlerin aşçılık başarısıyla böyle simsiyah olmasıdır."

Suad gülümseyerek: "Mademki kocaların huzuru lâzım, veriniz onu ben yiyeyim... Zavallı kadınlar!" dedi. Necib:

"Tam tersi, zavallı erkekler Suad Hanım! Bir kadının ne olduğunu anlayanlar için asıl zavallı, erkeklerdir. Kadın olmayınca bir erkek hayatının ne verimsiz, ne yağmursuz, ne çorak bir siyah çöl olduğunu bilseniz... Bunu çok erkek de bilir de sonra unutur... Bir kadının bir erkek hayatına sade varlığı ile nasıl gür ve körpelik verdiğini, ruhu bir yana bıraksak bile yalnız vücut için de nasıl büyük bir koruyucu olduğunu bilseniz... Demin bana buradaki hayatınızdan söz ediyordunuz. Siz her saati geçirmek için mutluluklar, eğlenceler buluşunuzu anlatırken, ben yirmi dört saatlik hayatımın nasıl bir cehennem gibi, sonsuz sürüklenmez bir hayat olduğunu düşünüyordum. Sadece söyleyeyim ki, ölecek derecede bunalıyorum."

Ötekiler susuyorlardı.

"... Bilmezsiniz Beyoğlu hayatının, hatta eğlenecek mevsimde bile nasıl bunaltıcı, beyin ezici bir hali vardır. Önceleri bin bir renkli bir hayat gibi görünür. Hiçbirine benzemez yüzleri var gibi gelir. Fakat o kadar tek renk... Aman ya Rabbi o kadar tek renktir! Görülen yüzler o kadar aynıdır ki, mahremiyetsiz, içtenliksiz, gösterişli bir taklitten, soğuk sarı bir taklitten oluşmuş bir hayat... Her görüştüğünle bir rekabet, bir mücadele, bir düşmanlık... Hiçbir el sıkmazsın ki, mümkün olsa seni bir çukura itmeyeceğinden emin olasın. Hiçbir ses işitmezsin ki, senin arkandan en hain, en haksız bir alayda, bir kötülemede bulunmayacağına emin olasın. İki yüzlülük, alay, kendini beğenmişlik, bencillik... Bu aç kurdun elinde bütün çehre morarmış, bütün gözler bulanmış, herkesin başarısı ötekilerin ayakları altında

ezilmesine baglıymış gibi bir çekememezlik, bir kin... Kimse kimseyi beğenmez. Üstünden başından tutunuz da konuştuğu Fransızcaya kadar her şey alay için bir bahane olur. Zaten hep sahtekârlıktan ibaret olan paskal yüzünde, göz dudağa, dudak çeneye güler. İğrenç bir şey kısacası."

Süreyya lokmasını hazırlamakla meşguldü. "Buna rağmen inkâr edemezsin ki, kadınları nefistir!" dedi.

"Evet, özellikle kaldırımlardan geçerken, uzaktan mağaza bebekleri gibi görünce... Beyoğlu tiyatrosunun gezici aktrisleri... Hepsi öyledir. Asıl hayatlarını oyuncular gibi unutmuşlardır. Onların ruhlarını arayacağınıza kutup keşfine çıksanız daha hayırlı olur. Bilir misin nefis kadınlar hangileridir? Temiz ruhlular. Sana ciddi söylüyorum Süreyya. Mutluluğunun değerini bil."

Süreyya, yan yan yarı kızarmış Suad'a bakıyordu. Derin derin bakıştılar.

Sofradan kalktığı zaman Necib, kendi kendine, "Ah herkes böyle olsa, herkes mutlu olsa!" dedi. Başka bir yerde olsaydı bu dileğini pek gülünç bulurdu. Fakat bu mutluluk ve içtenlik içinde bütün eğilimleri, alışkanlıkları kayboluyor, hayatını; karanlık, hain, kötü hayatını unutuyor, hıncını, bezginliğini hissetmeden değişerek başka iyi bir adam oluyor ve sonra bunu fark ederek şaşırıyordu. "Ah, insanlar, şu insan yüreği, yüz bin anlamlı bir bilmece... içinden çıkmak mümkün değil!" diyordu. "Acaba kötülük de iyilik de bulaşıcı mıdır?" diye düşünüyordu. Tekrar balkona çıkıp köşelerdeki yeşilliklerin altında uzun sandalyelerden birine otururlarken, Süreyya, "Aman Suad gelmeden bir sigara tellendirelim!" diye kutusunu verdi. Henüz sigaralarını yeni yakmışlardı ki, Suad göründü. Balkona çıkmayarak kapıdan, "Dehşet dehşet! Yine mi duman, yine mi?" dedi.

O zaman tütünden söz açıldı. Sigara Suad'm tam zıd-dıydı. Süreyya ise sigarayı savunmak istiyordu. Necib dedi ki, "Yok Süreyya, herhalde bu savunulacak kadar önemli bir şey değil. Bana öyle gelir ki, evli olsam da sigaramdan yakınılsa!.."

Süreyya tuhaf bir gözle bakarak "Galiba yine bir şey yumurtlayacaksın Necib?" dedi. Necip gülerek bitirdi.

"Elimden sigarayı, cebimden paketi, kendimden de bu uğursuz alışkanlığı sevinerek atardım."

Süreyya sigarasını zevkle bir daha çekerek ağır ağır dumanlarını savuruyordu. "Ne güzel fikir! Yalnız bir kusuru var. uygulanması mümkün değil!"

"Azıcık fedakârlığa katlanmayınca hiçbir şey yapmak mümkün değildir."

Suad korkarak: "Yok, ben fedakârlık mertebesine çıkan şeylerden bahsetmiyorum." dedi ve piyano bahsi oluncaya kadar hep bağdan, bağdakilerden bahsettiler. Bu neşeli bir konuşma oldu. İki sözde bir Fatin ile Beyefendi ortaya çıkıyor, Hacer'in sesi işitiliyordu. Sonra Necib, Suad'a piyano çalmasını rica etti, "Demin Süreyya'nın anlattığı bu hayatın imrendiğim huzuruna bir saat sonra nail olayım, benim de ömrümde bir gün bulunsun!" diye övgüde bulundu. Suad şikâyet ederek uzun müddet piyanosundan uzak durduğundan hâlâ barışamadığını, notalarının karmakarışık olduğunu söyledi. Nihayet piyanoya geçmek icap etti. İki erkek balkonda kalmış, salondan gelen piyanoyu dinliyordu. Süreyya rüzgârın bir müddet tereddüt edip durduğu bu sıcak ânı, her gün böyle öğle vakti serinlik bitip her şeyin sustuğu, beklediği zamanı hatırlatarak: "Görüyor musun?!" dedi.

Şimdi deniz dalgasız, durgun bir havuz hissini vererek, sıcak güneşin altında kurşun gibi ağır, uzanıp gidiyor, sıcaklık hoş hava içinde titrek, değişken fark ediliyordu. Uyuşukluk öyle bir dereceye gelmişti ki, gözleri ağırlaşmış, manzarayı yalnız kirpiklerin arasından süzülen bir bakışla görüyorlardı.

Ve içeriden bazen piyanonun damla damla koşuşan, bazen birbirine karışarak yavaş yavaş artan bir gürültü ile yükselen, sonra birer birer süzülerek ölen sesleri devam ettikçe bu tasavvurun üstünde bir mestlikle onu meşgul etmeye başladı.

Bu, La Traviata'dan bir parça ile başlamıştı. Fakat Necib sonrasını hatırlayamıyordu. Bir andaluz serenadı gibi geliyordu. Sesler, kâh billur gibi şakıyarak, kâh matemli sürüklenerek, kâh şevk ve coşkuyla yükselip yükselip sonra ümitsizlik ve bıkmışlıkla dökülerek devam ettikçe bütün kurduğu hülyalar karanlıklara boğuldu; fark ve hissedememeye, hatırlayamamaya başladı; sanki yaşamıyordu.

Birdenbire saatin sesini işitti, bu ses onu uyandırdı. Sü-reyya sandalyesinde uzanmış, gözleri kapanmış, dalmıştı; piyano hâlâ ağır ağır, içinden gelen bir dertle inliyordu. Teşekkür etmek için içeri girdi, Suad onu görünce gülümseyerek: "Çaldığım havalara yazık oluyor, değil mi?" dedi. Necib "bilakis" makamında başını salladı; bitirince

Suad tekrar şikâyet etti, piyanonun önünde en iyi bildiği morsoları bile artık şaşırdığını söylüyordu.

"Hele notalar?!" dedi. "Görseniz ne halde! içinden çıkmak kabil değil... Çocuk kitapları gibi olmuş. Birçoğunu bulamadım, karıştırıla karıştırıla birbirine girmiş... Bilmem bazıları da ötede mi kaldı, konakta mı?"

Necib notalara göz gezdiriyordu; bunların ekserisi meşhur operalardan fanteziler, potpuriler idi; fakat o kadar harap bir halde, o kadar eksikti ki, kendi kendine İstanbul'dan gelirken birkaç yeni morso getirmeye karar verdi; o zaman tekrar aklına İstanbul'a gideceği geldi, saate bakarak: "Ooo, saat sekiz buçuk!" dedi. "Acaba vapur kaçta var?"

Ve Suad'ın şikâyetli bir bakışı önünde yarı tereddütlü: "Temin ederim ki..." diye başladı; kendini burada kalmamaya mecbur eden bütün sebepler diye bulduğu şeyleri izah edince ikna olmuş görünen Suad: "Bari sizi Tarabya'ya kadar geçirelim." dedi. Sonra hızlı sesle dışarıya seslendi, cevap almayınca sesini daha yükseltti, "Bey, Bey, uyuyor musun?" dedi.

Şimdi rüzgâr çıkmış, balkonun bir tarafındaki tente çırpınarak patırdıyor, denizin armonili akması, kesilmeyen bir sevinçle şakıyordu. Süreyya uyandığı zaman Suad'ın fikrini pek uygun bularak: "Ne güzel, ne güzel!" dedi; Necib'in bu hareketinin bir hainlikten başka bir şey olmadığını iddia ile: "Şimdi kalk sen daha sabahleyin şikâyet ettiğin o miskin, tozlu hayata gir..." dedi, sonra Suad'a göz kırparak: "Daha doğrusu akıl da ermez a! Yemin edebilirim bu gece bütün rnasumiyetinle hemşirende kalmak üzere kaçmıyorsun...

O tozlu Beyoğlu'nun örümcekli bir apartmanına... Değil mi?" şakasına döküldü.

Necib, Suad'ın yanında sıkılıyor, gözüyle işaretler ederek Süreyya'yı susturmaya uğraşıyordu.

Suad: "Karar verildi değil mi, beyler?" dedi.

Beş dakika izin isteyerek çekildi, Süreyya elbisesini değişmek için iki dakika izin aldı; ve karı koca gittikleri zaman yalnız kalan Necib sabahleyin o kadar çekiştirdiği Beyoğ-lu'nu şimdi ne kadar özlediğini düşünerek kendine şaşıyordu. O zaman da samimi idi, şimdi de samimi olduğunu görüyordu. Kendinin böyle birbirine zıt birçok tavırlar takınıp hareketlerde bulunması, hepsinde de samimi oluşu onu çözümünü bulamadığı bir muamma gibi meşgul eder, iki katlı

değil, yüz katlı bir kadın kalbi gibi birbiri içinde gizemli kutu olduğunu zannettirirdi.

Önce Süreyya geldi, "Ben hazırım!" dedi. Suad da hazırlanıp geldiği zaman yol müzakeresine başladılar; o Büyük-dere'ye kadar yayan gidip oradan bir arabaya binmeyi teklif ediyordu, Süreyya çarşıdan geçmemek için sandalı tercih ediyordu; ikisinin de birer parça fikri kabul edildi, sandal ile Büyükdere'ye gidecekler, oradan arabaya bineceklerdi.

Yolda çayırdan geçerken, Süreyya daha vapura vakit olduğundan bahsederek biraz arabayı bentler yoluna sürdürdü ve iki tarafı bütün ağaç ve çayır olan bu yoldan giderlerken onlara uzak bir huzurdan bahseder gibi çiftlik hayatından bahsetmeye başladı. Necib: "Ne olsa öyle hayatlara gelemem; bana hay ve huy, gürültü, sersemleşmek lâzımdır." diyor, Süreyya o hayatı abartılarla överek dingin, sakin geçecek bir çiftlik ömrü için bütün bu sahte ihtişamları feda edeceğini söylüyordu.

Necib, Suad'ın Süreyya'ya nasıl baktığına dikkat edip: "Evet!" dedi. "Seni oraya kadar takip edecek bir yol arkadaşın olduktan sonra..."

O zaman Suad'ın gözleri şefkatli bakışlarını kaybetmeksizin Necib'e döndü ve bu bakış o kadar derin, sıcak bir sevgi ile nemliydi ki Necib ruhu eriyor zannetti; bir saniye mutlu bir karışıklıkla titredi. "Evet, böyle bir bakışla insan dünyanın öbür ucuna gider." diye düşündü. "Çöllere gider, dağlara gider..." Onun şimdi terk etmek istemediği hayat, bir çölden başka ne idi? Gölgesiz, susuz, vahasız, hatta serapsız bir çöl...

Evet, hatta serapsız... Bununla beraber, bazen en ehemmiyetsiz gülümsemeler, hatta kendine ait olmayan bakışlar bile ona bir şiir taşkınlığı verir, onu canını feda etmek ihtiyaçlarıyla inletirdi. Ah zıtlıklar, zıtlıklar... "İnsan değilim, sanki bir denklemim!" diyordu.

Ayrılırken Suad tekrar ediyor: "Çarşambaya, değil mi Necib Bey?" diye soruyor, Süreyya "Erken gel de Bentler'e gidelim." diyordu; karar verildi. Çarşamba günü akşam gelecek, ertesi gün sabahleyin Bentler'e gidilecekti. Necib kalabalık içinde vapura girdiği zaman bir kenara geçip onları görebilmek üzere baktı, Suad elinde küçük kırmızı şemsiyesi, arabanın içinde sade omuzları görünen siyah çarşafıyla, yere inmiş dayanmış duran Süreyya ince uzun boyuyla o kadar mutlu, o kadar güzel görünüyorlardı ki, onların yanında duyduğu huzur ve kalp rahatından onlardan ayrılınca mahrum

olmuş, o huzuru uzaktan görüp ne yabancı kaldığını anlamış gibi üzüntülü, ayrıldığına pişman oldu. Onların salladığı ellere mukabele ederken "Budalalık ettim!" diye esef etti. Onlar küçüle küçüle bir nokta kalınca azalarak nihayet ümitsizliğe dönüşmüş olan bu sevinç gibi acı, yıkılmış bir üzüntü içinde kaldı. Bu güzel geceye tercih ettiği Beyoğlu gecesini, buluşacağı kadını düşünerek geceyi miskin, kadını hayvan sayıyor, verdiği sözü unutmanın bir hıyanet olmayacağını düşünüyordu.
"İşte böyle!" dedi. "Kararsız, isteksiz, boş..." Başını salladı: "Ve bana evlen diyorlar!" diye güldü.

5

Süreyya ile Suad'ın birbirlerine ilk günden şevk ve gönül açıklığına benzeyen bağlılıkları vardı; Boğaz'a geldiklerinden beri içleri açılmıştı, hep yeni şeyler özlüyorlardı. Süreyya'nın çocukça sevinmeleri, delilikleri oluyordu. Ve bunlar, Suad'a, kalbinde duyduğu sıcaklığın okşanmak isteyen kaynaşmalarında büyük bir huzur gerekiyordu ve Suad hayatlarını düzenli, güzel yapmak için pek çok çalışarak yoruluyordu. Bezginlik nedir bilmeyen bir ömür kurmak için böyle uğraşıp sonra mükâfatını gördükçe, Süreyya'yı böyle yeniden özlemli ve çok neşeli buldukça emeline kavuştuğundan dolayı mutlu oluyordu. İstiyordu ki, Süreyya evde şikâyet edecek hiçbir şey bulamasın. Hazırlık, öteberi edinmeler, her şeye düzen vermelerle geçen ilk günler, evin her zamanki gidişi halini aldığı, birbirine benzeyen günler ardı ardına gelip geçtiği halde bile, bu günlerde, bağdaki son zamanlara nispeten yeni evli bir karı kocanın heyecanlılığı ve neşesi vardı.

Necib bu hayatın bir başka neşesi oluyordu; bu halin bir parça yardımcısı da kendisi olduğu için onun da orada bulunması, neşelerini biraz daha tarjamlıyor gibi idi. Onun gelmesini sevinçle karşılıyorlar, gitmesini geciktirmek için tuhaf tuhaf bahaneler icat ediyorlardı. O, ilk gelişinden sonra, karar verildiği üzere, çarşamba günü akşam vapuruyla geldi. Cuma günü sabahleyin dönmek şartıyla kalacağını söylüyordu. Karı koca bu iki günü bir büyük sevinç gibi kabul etti. Onlar daha Necib gelmeden seyranlar

hazırlamışlardı. Bentlerle Beykoz'a gitmek istiyorlardı. Suad: "Şimdi Bentler ne güzel olur..." diyor, Süreyya; "Hele Beykoz çayırı!" diye karşılık veriyordu; hemen ertesi sabah hangisine gideceklerini konuştular. Nihayet üçü de sabah erkenden, Bentler'e gitmekte birleştiler.

Erken kalkmak için erken yattılar; ertesi gün güneş kar-şıki tepelerin arkasından henüz çıkmışken üçü de hazırlanmıştı; sabahın sessizliğinde, geceden tembih edilip kapının önünde bekleyen arabaya bindiler. Bu Mayıs sabahı, Bentler yolculuğu üçüne de bir seyahat hayalinin şiir ve sarhoşluğunu verdi. Sabahın tazeliği, Mayıs'ın son günlerindeki yeşillik bolluğu ile yolun etrafındaki çayırların, bağların henüz rüzgârsız serin havadaki deprentisizlik içinde yayılmak için soluk bekleyen kokuları, arasında gittikleri yeşil gölgeler, daha ilerledikçe ormanlar, kocaman ağaçların birbirine sarılmış dalları, uzakta birikmiş gölgeleriyle yeşil birer karanlık halinde görünen koruların göğüsleri, hep bu sessizlik sakinlik, bu parlak durgunluk içinde, şurada burada oynayan ışık parıltıları arasında kuşların ışık gibi süzülen şakımaları, arabadan indikleri vakit, içinde kaybolacaklarmış kuruntusunun verdiği korku hissi ile büyük orman nihayet havuzlar, insana birer korku ürpermesi ile hayattaki bağlara yakınlaşmak duygu ve ihtiyacı veren heybetli havuzlar ve sonra dönüşüyle ki saat beşte eve girdikleri zaman sabahın bütün temizliği, yorgunluğun bütün kuvveti ile midelerinin feryadından başka bir şey duymadılar. Süreyya "Yemek, yemek!" diye gürlüyordu. "Buyurun." dedikleri zaman iki delikanlı koştular, önden giden Süreyya odaya girince: "Vay, çilek!" diye sevinçle haykırdı. Sonra Suad'a dönerek: "Bu nereden böyle?" diye sordu. Suad gülümseyerek: "Çileğini ye de tarlasını sorma, demezler mi?" dedi.

Güzel bir çilek kokusu sofradaki çiçeklerin kokusunu bastırıyordu. Süreyya Necib'e dönerek: "Görüyorsun ya azizim; ne varsa kadınlarda var!" dedi; sonra havasıyla ağzını siler gibi yaparak ilâve etti:

"Her şeyi bir sır haline koymak inadı bile..." Öğleden sonra ne yapacaklarını konuşuyorlardı; Süreyya birdenbire: "Eyvah!" dedi; evvelki gün bugün için yelkenli bir sandal tembih etmişti. Sandalda yelkeni açıp gezmeyi çok sevdiğini, yelkenli bir sandal kiralamak istediğini söyleyip duruyordu. Sandal bugün Moda'dan gelecek, beğenmezse geri gidecekti; bunun için verdiği sözü unutmak

istemiyordu; "isterseniz siz gidip gezin, ben beklerim." dedi. Onlar kabul etmediler, "O halde yarın, sabah gideriz!" dediler. Necib döneceğini hatırlatıyordu, "Sen kalırsın sen..." diyor, Necib, çekiniyormuş gibi başını salladıkça Süreyya, "Öyle ise zorla!" diye bağlayacağını anlatıyordu.

Yemekten sonra vakit sandal bahsi ile, özellikle Süreyya'nın beklemesiyle geçti. Uzun uzun yelkenden bahsederek zevkleri övüyordu. "Deniz köpükler içinde... Rüzgâr, etrafında fişek gibi çatlar... Yelkenler çırpınıp... Sandal dalgaların göğsüne sarhoş gibi yaslanmış... Uçmak da değil, yüzmek de değil. Bir hal ki..." diye bitiremiyor, sonra dürbünü alıp Paşabahçesi koyuna doğru araştırıyordu. Necib, "Ama havasız kalmamak şart!" dedi. Süreyya ümidini keserek dürbünü bir sandalyeye bıraktı. "Oo, evet... Rüzgârsız kaldı mı sandal ölmüş demektir; hele güneş de olursa!.. Hiç çekilmez!" Suad, "Ya akıntı?!" diye sordu.

Bunun üzerine Süreyya Boğaz'ın rüzgârından, meltemlerinden bahsetti; hem onun istediği bir sandaldı, kotra değildi. Sandalın kürekleri olduğundan sıkıya gelince yasa kürek, başka çare olamazdı; "Fakat kotra ile iş büsbütün başka olur!" dedi, onunla insan deniz ortasında rüzgârsız kaldı mı suların keyfine bağlıdır, akıntı varsa çağanoz gibi yan yan akar, yoksa güneşin cehennemi altında rüzgâr bekleyerek durur. Fakat burası öyle değildi, burada rüzgâr hiç eksiliyor muydu? Bunu söylerken eliyle rüzgârı gösteriyor: "Şu rüzgâra bak!" diyordu.

Rüzgâr, Karadeniz'in bütün hiddeti ve körpeliği ile tepelerden koparak saldırıyordu.

"Bu havada sandal nasıl gelir, kim bilir?!" dedi. Sonra akıntı burunlarını düşündü. Bir kere, gülerek "Vaktiyle..." diyor, bir kere Boğaziçi'ni geçmek için iki gün uğraştıklarını anlatıyordu.

Sandal bahsi sönen bir rüzgâr gibi, bitkin cümlelerle sürüklenerek bittiği, Süreyya'nın beklemesi artık bir söz söylemeyerek dürbünü elinden bırakmamak derecelerine geldiği zaman Necib'le Suad arasında, "Artık gelmeyecek!" sözü başladı. Suad: "Eğer sandal gelmezse elimizden kurtulamazsın!" diyordu; Necib ile bir olarak onu ümitsiz bırakmak istiyorlardı. Sonra Suad Beykoz'dan bahsetti, orası şimdi kim bilir ne güzeldi. Bu rüzgârda çayırları görmeliydi! "Bize şu fırsatı kaybettirdikten sonra..." diyerek yarı şikâyetli bir tavırla Necib'e bakıyordu. Sonra, "Canınız sıkılıyor, Necib Bey!" dedi.

Necib gülümseyerek, "Galiba biraz..." diye göz kırptı.

"Piyano çalalım mı?"

Bu teklif cana minnet bilinerek kabul olundu; onlar piyanoya geçtiler; Süreyya balkonda kaldı.

Necib piyano sözü olur olmaz kendi kendine, almak istediği notaları unuttuğunu hatırlayıp: "Eyvah!" dedi. "Fakat bu iki gününü o kadar sersem geçirmişti ki nota düşünmeye vakti kalmamıştı. Burada geçirdiği günün şu etkisi olmuştu ki, hürmet ettiği ve sevgi beslediği, hürmet ve sevgi gördüğü Süreyya ile Suad'dan ayrılıp Beyoğlu'na geçince orada yaşamak onu harap ediyordu. Kendi kendine gelecek sefer mutlaka unutmamaya karar verdi. Görüyordu ki, Verdi'nin birkaç operası Suad'da yoktu, ondan sonra yeni yapılmış bir iki eser de tabii bulunmuyordu; bulunanlar arasında kullanılmayacak halde olanlara da işaret koyup yenilemek istiyordu.

Suad piyanoda birkaç gam yaparak: "Hangi havaları seversiniz?" diye sordu.

Necib notaları karıştırarak gözden geçiriyor, "Aman romans olmasın!" diyordu. Sonra romanslar hakkındaki ilgisizliğinin hikâyesini anlattı. Elindeki kâğıtların arasından bir şey ayırıp piyanonun önüne koydu, Suad: "Granviya?" dedi. "Güzel!" dediler; Granviya'yı ikisi de çok seviyorlardı. Necib: "Onda her şey var." dedi. "Oynak, çevik, üzgün, süzgün... Her tel var." Granviya'dan Faust'a geçtiler ve Granviya' nın valsinden sonra Faust'un valsini kıyasladılar. Arkasından askerler marşı geldi. Rigoletto marşı çalındı. Necib canlı havaları tercih ediyordu; bunun için Trovatore, Aida marşları ard arda geldi. Necib "Biraz ağlayalım!" diye Traviata'yı koydu. "Adiyö del pasato", "Bu kadar genç ölmek", "Ah belki!" parçaları çalındı. Necib "Verdi girdi mi iş değişiyor; fakat sizde Verdi tam değil." dedi. Suad bestekârların iyice bilmediği hayatlarına dair sorular soruyor, Necib bildiği ayrıntıları aktarıyordu; öyle oldu ki, müzik susup yalnız bahsi devam etti. ikisi de şunda birleşiyorlardı ki, dünyada müzik gibi hiçbir şey yoktur. Necib için ömrünün en tatlı zamanları yalnız çok mutlu olduğu anlar değil, müzikle mest olduğu zamanlar idi; müzik o kadar çetinlik ve düşkünlük ile hissine dokunuyordu. Asıl ağır müzikten anlamak için birçok yıllık özel eğitime ihtiyaç olan Gluck, Haydn, Beethoven gibi üstatlardan bahsederek onları dinleyip anlayamadığı için üzüntülerini söylüyordu.

Balkona çıktıkları zaman saat ona geliyordu, "Hani kotra?" diye gülüştüler. Süreyya iyice canı sıkılmış gibi: "Belli olmaz ki, belki gece gelir!" dedi.

Suad: "Artık herhalde bizi evde daha fazla hapsedemez ya!" dedi.
"Evet, çıkalım!" dediler.

Bu sefer Kavak yoluna geçmişlerdi. Süreyya dakikada bir arkasına bakıp kıyıları teftiş etmekten geri kalmıyordu. Necib gülerek, "Sandala mı bakıyorsunuz?" dedi, Suad serzenişle: "Beykoz çayırına bakmaz ya!" diye söylendi.
Necib: "Evet, yazık oldu, görmek isterdim." dedi.
Süreyya hiddetlendi: "işte yarın gideceğiz a canım!"

Fakat Necib erkenden istanbul'a inecekti; o zaman hep bu söz oldu, Süreyya, Suad rica ediyorlar, yarın da kalması için ikna etmek istiyorlardı. Ve bu o kadar samimi, o kadar içten idi ki, Necib kabul etti. Zaten istanbul'a inip yine bunalacak değil mi idi?

Sabahleyin Süreyya'nın gürültüsü, bir yabancı ile bağırarak konuşuşu Necib'i uykusundan uyandırdı. Pencereye gidip baktığı zaman iskelede bir sandal ile iki kişi gördü; herifler şikâyet ediyorlar, gece rüzgâr kesildiğinden Bebek'ten beri kürek çekerek geldiklerini söylüyorlardı. Bu beyaz, kaplama tahtalı, başı kıçı bir, bir sandaldı. Uzun bir seren üstünde çok büyük olduğu anlaşılan bir yelkeni vardı. Sandalın, yelkenin temizliği Necib'in pek hoşuna gitti ve Süreyya kendisine, denemek üzere sandala gelmesini teklif edince kabul ederek iki delikanlı sandala bindiler. Rüzgâr hafifçeydi, fakat sandal, yine iyi yürüyordu, istihkâmlara doğru yükseldiler. Süreyya eski becerisini göstermek için dümene geçmişti; merak ederek, "Acaba dayanır mı?" dedi. Oradan Kavaklar'a doğru geçtiler. Döndükleri zaman Süreyya memnundu; Necib Süreyya ile sandalcıları pazarlıkta bırakarak içeri girdi. Onlar gezerken balkonda dayanmış duran Suad'ın yanına çıktı: "O nasıl?" dedi. Necib övdü. Suad: "Hava her vakit böyle olmuyor ki!" diyerek dalgalı olduğu zaman binilemeyeceğini anlatıyordu; Süreyya da geldi, "Yemek yiyelim de Beykoz'a sandal ile gideriz." dedi.

Sandalı kışa kadar tutmuştu. Şimdi oturup bir küçük bayrak dikmek için uğraştılar; bu uğraşıları arasında Süreyya hep havayı kolluyor, gittikçe artan rüzgâra bakarak seviniyordu.

Yemekten sonra balkona çıktıkları zaman rüzgârı o kadar uygun buldu ki, bir iki saat geçirip öyle gitmek üzere verilen kararı bozdurmak için uğraşmaya başladı; fakat Suad'la Necib saat

sekizden evvel çıkmamakta ısrar ediyorlar, gizli hileler bularak işi ertelemeye uğraşıyorlardı. Nihayet Süreyya yenik düştü, sandal sekizden evvel hareket edemedi.

Suad sandala girip oturunca: "Oo, büyükmüş!" dedi.

Dışarıdan küçük görünen sandalın içi pek geniş ve rahattı. Sandalcı yelkenleri açıp tekne rüzgârın önüne dökülünce dubaya doğru hızla akmaya başladılar. Büyük derenin üstünden güneş onları rahatsız ettiğinden Suad şemsiyesini açtı. Bu, siyah beyaz ve kurşuni renklerden satrançlı bir küçük şemsiye idi. Necib şemsiyeye, çarşafa, peçeye, eldivene, bu kadın şeylerindeki inceliğe ruhunun derinliklerinde göresi gelmiş gibi titreyen bir tutkunlukla bakıyor, sonra Suad'ın küçük, bir küçük kuş denilecek ellerinin şemsiyeyi tutuşundaki şiire hayran olarak perişan kalıyordu.

Dalgalar açıklarda büyümeye başlamıştı. Sandal korkusuz bir atılışla üzerine gelip ardı arası kesilmeyen suların üstünde dalgalandıkça Suad'ın gözlerinde bir bulut, bir endişe ve ıstırap bulutu duruyordu; fakat dubadan Servi burnuna doğru bükülüp rüzgârı pupaya aldıkları zaman salıntı kesildi. Süreyya gibi Suad'la Necib'in de keyfine artık son yoktu. Sandalın etrafını kucaklayan çırpıntı sesleri, tekdüze musiki gibi şakıyan su serpintisi onları oyaladı, Beykoz'un Hünkâr iskelesine vardıkları zaman yarım saat olmamıştı.

Onlar çıktığı halde Süreyya çıkmıyor, ilk hevesle sandalcıya yardım ediyordu. Suad'la Necib rıhtımdan bakıyorlardı. Sonra üçü beraber çayıra ilerlediler, önce rüzgâr çayırdan soluklar getirmeye başladı; bu birçok çiçeklerin, otların birbirine karışan soluğu serin, taze, yaş kokusu idi. Biraz sonra çayırın bir kısmını gördüler, uzaktan burası sarı çiçeklerle bir fulya tarlası gibi idi. ilerledikçe ötesinde berisinde kırmızı, mor, beyaz çiçekler de fark edildi. Bol yeşilliklerin arasında bol renkler, çiçekler tarladan taşıyorlar, rüzgârla dalgalanıyorlardı. Rüzgâr, parça parça her dalgadan bir güzel koku öpüşüyle dolup estikçe, koylarda koşuşan soluklarla su üstünde meydana getirdiği titremeler gibi perişan dalgalar esiyordu.

Onlar hep "Ah ne güzel!" diye ilerliyorlardı; karşıdan görünen büyük yolun heybetli ağaçları altına gelip çayır bütün genişliğiyle önlerine serildiği zaman sonsuz bir hayret ve sevinç hissettiler. Bu bir deniz dalgalarının akışıyla serilen bir deniz enginliği ve büyüklüğüyle rüzgârın önünde dalgalanan çayır onları etkiledi. İlk hisleri sevinç oldu ve bu sevinç güzel şaşkınlıktan doğuyordu.

Çayırların içinde yürümek, otların arasında yuvarlanmak ihtiyacıyla titreyerek, baharın bütün bolluğu, yeşillik ve kokusu içinde mest ve mesut ilerledikçe derenin öbür tarafındaki tepelere doğru çayırın yeni ufuklarını görüyorlardı; bunlar orada bir küçük tepe, beride çayır arasında kıvrılan ve sonra ağaçların içinde kaybolan küçük bir yol, birbirinin omzundan bakan küçük setler, dere boyunu gölgeleyen söğütlerdi. Dere orada fısıldayarak, burada ürpererek düşüyor, akıyor, bazen otların arasından fısıldıyor, sonra derinleşerek, sessizlik içinde aktığı fark edilmeyerek, düşünüyordu.

Bazen, zevkli bir ahenkle çağlayan bir kurbağanın artsız arasız ötüşünden sonra, bu sessizliğin içinde, bir tek ah gibi yükselip susan sesler oluyordu. Çayırın asıl otları arasında bu yeşil zemin üstüne nakşedilmiş papatyaların; sarı, mor, kırmızı çiçeklerin birbirine karışan renkleri ara sıra yalnız bir renkle sınırlı kalarak, küme küme orada hep beyaz, burada hep mor, ötede hep sarı dalgacıklarla köpürüyor, dere kenarı damla damla ağlayan söğütlerin yeşil gölgeleri altında parlak yeşil çimenlerle bir seccade gibi seriliyordu.

Süreyya, "Oturalım!" dedi.

Necib, "Yatmalı!.." diye söylendi.

Doğrusunu isterseniz, coşan duygularıyla bu otlara, bu topraklara karışmak istiyor, bir türlü yenemediği bu istekle azap çekiyordu; kendisini en fazla hayran eden güzellikler karşısında her zaman duyduğu ezilmek, ölmek arzusu şimdi onu daha kuvvetli, daha dayanılmaz bir inatçılıkla eziyordu. Şemsiyesine dayanmış, ahenkli bir tavırla önde yürüyen Suad'ın kocasına yaslanan vücudunu görüyor, her yerde, her zaman, aynı özleyiş ve aynı vefa ile sizin olan bir kadın eksikliği ve ateşi ile titreyerek inlemek, düşüp ölmek istiyordu. O her aşktan zehirlenmişti; önceden kendini bir kere görmek için canını vermeye razı bir iki kadın, parası mı, yoksa kendisi için mi teslim olduklarında tereddüt ettiği birkaç kız, hayvan gibi gelip ayaklarının altına, gençliğinin önüne yatan dört beş kadın... Hep öyle hürmetsiz, nefret ve aşağılama veren aşklar olmuştu. Sonra "Evlenmek mi?!" diyordu. Tanımış olduğu kadınların dördü mü, beşi mi kocalı idiler. Bunların kendisinde bıraktığı tesirleri düşünerek "Evlenmek!" diye omuz silkiyordu.

Çayırın tâ öbür ucundaki taş köprüye kadar ilerlediler, orada önlerine başka bir yol, yine gölgelik bir yol çıktı. Su-ad: "Aman biraz da buradan!" dedi. Bu Tokat'a gidiyordu; Necib bu yolu, sondaki büyük ormanı tarif ederek bir kere buralara geldiğini anlatıyordu.

Etraf hep bahçeydi? ispinozlar neşeleriyle burasını doldurmuşlardı. Sakinlik içinde yanlarından geçen rüzgârın yapraklarla öpüşmesinin şarkısı duyuluyordu.

Döndüler, oradan geçen bir adama derenin öte tarafındaki yolu sordular, onun gösterdiği yerden geçtiler. Bu, derenin öbür sırtında, otların arasında kaybolmuş bir patika idi ki, küçük söğütlerle belli oluyordu; yanı başından ince, bir kuş gibi öten ince bir su akıyordu.. Burada çayır, yüksekten, yolun ağaçlarındaki heybet, derenin yılan gibi kıvrılıp bükülen şeridi, çayırın bütün renk ve dalgacık olan yüzüyle baygın baygın serpiniyordu.

Onlar gittikçe coşarak, neşelendikçe neşelenerek kuşlar gibi cıvıldadıkça, Necib, birçok zaman kendisini neşelendiren yasının ve acısının ara sıra yaptığı gibi, sessiz ve karanlık, ruhunu ezen bu acıklı bezginlik içinde çok bahtsızdı.. "Ya ben!.. Ben ne yapayım?" Niçin o daima böyle idi? Dünyada durgunluk ve rahatın hep kuruntu olduğunu görüp kendini üzen şeylerin de hep kendi hayalinin, kendi dileğinin icatları olduğunu düşünerek, kendisine, ruhuna karşı bir şey yapamadığından, kendini iyi etmek için bir çare bulamadığından deliren bir hiddet ve öfke duyuyordu, önce yerden havalanmak için gökyüzünü yeterli bulmayan bir güzel hülya, yüksek bir emel, bir ismet isteği ile boğulur, o zaman bir hiç için canını verecek hale gelirdi. Fakat sonra yine o hiçlerden biri ile bütün havalanarak yükselme hevesi yaralanır, her güzeli bir yara haline koyan incelme duyguları uyanır, hayatın, dünyanın, insanların, ruh ve kalbin ne olduğunu soğukkanlı, kendine karşı bile düşmanca bir damla şiire yenilmeyerek, arzularının ne iğrenç, emellerinin ne gülünç, başarılarının ne miskin, bütün huzurların, neşelerin, ne kadar süslü olursa olsunlar ne mundar olduğunu düşünmekten doğan ümitsizlik ve bezginlik ile harap olur, sisli, küflü kalırdı. Ah, ara sıra ruhunu heyecanla ürperten o masumluk güzelliğine her zaman meyil edebilsey-di; herkes gibi o da hayatı sade, ilk renkli masum gözlerle görseydi... Hayat onu kollarının arasına alıp tırnakları, dişleri de paralayarak bu hale getirmemiş olsaydı...

"Halbuki..." diyordu. Evet, bilirdi ki, ona sükûn ve şiir ne kadar lazımsa ruhunda fırtınayı, karanlığı, esrarı da öyle derin bir özleyiş vardır. Bu sükûn devrelerinden sonra şimşek ve yıldırıma muhtaç olacağını bildiği için başını eğerek: "Halbuki..." diyordu.

Şimdi tabiatın bu bereketli gelişmesi içinde, su ile şişkin toprakların, otların, çiçeklerin içe işleyen güzel kokuları ile bütün

duyguları coşarak onu ateşli bir acele ile hırstan ürpertiyordu. Her şeyin böyle çiçekli, güzel kokulu olduğu, önünde böyle fısıldayarak giden bir karı koca bulunduğu bir zamanda tâ ruhunun derinliğinde titreyen acıklı bir istekle, beğenmemekten, iğrenmekten, kadınsız geçen yoksun hayatının bütün verimsiz ihtiyaçları ile huzur isteklerinin taştığını duyuyordu. Fakat onda her isteğini işlemez bir hale sokan dimağı yine işlemeye başlamış, kendisi Süreyya'ya benzemediği için onlar gibi mutlu bir evlilik hayatı kurmuş olsa bile yine acılar icat edeceğini, hem bu hayatın da kim bilir ne kirli, ne acı köşeleri bulunduğunu düşünmeye başlamıştı.

"Evet, kim bilir sizde de neler vardır? Uyuyan, yahut gizlenmiş neler vardır?" diyordu.

Ah eğer Suad ve Süreyya arkalarından bastonuyla otları kırbaçlayarak gelen, ara sıra birkaç sözle konuşmalarına katılmak, yahut gördükleri şeyler hakkında bir düşüncesini söyleyen ve hatta şen görünen Necib'in ruhundan neler geçtiğinden şüphe etselerdi onu ne kadar iğrenç bulurlardı ve Necib, işte kendisi de kendinden iğreniyor ve asıl onu bu, azaba sokuyordu. Yine o dimağının sesini yükselterek, "Lâkin herkesin hayatında da böyle başkalarının iğrenç bulacağı anlar vardır!" demek istiyordu. Fakat onu öldüren herkesten ziyade kendisinin kötülüğü idi. Kendine hürmet edememek kadar ona azap veren bir durum yoktu.

Kendinden korktuğu, ruhunun karanlığından ürkek bir tiksinti duyduğu zamanlar: "Ah ne kirli bir muammayım!" diyerek kendindeki bu iki ruhu, bu bazen hep mavi ve saf, fakat çoğunlukla böyle kanlı, murdar maneviyatları düşünür, daimi bir ses olmak üzere içinden kendine "Canavar!" diye hitap eden bir vicdan bulurdu. Etrafında hep kötülükler görmesi bunları kendinde bulmak kadar onu öldürmü-"~ yordu. Kendi o kadar yüceliklere tutkun olduğu halde bu kötülüklerden el çekemezse başkaları ne olur, diye düşünerek kendinden kaçmak ister, masumluk hayvanlıkla zincirlenmiş gibi, onda daima boğuşurlar, hiçbir zaman yapmadan önce, yaparken ve hele sonra ateşler içinde yanmadan başkalarının tabii sevk ile yaptıkları âdi kötülükleri bile yapamazdı. Birden Suad döndü: "Susuyorsunuz siz." dedi. Necib bir yalan bulmak için sıkılarak: "Şu yola bakıyordum." diye cevap verdi.

Sonra ilâve etti: "Galiba gelirken gördüğümüz küçük tepe-ye çıkıyor... Ne idi o, Serviburnu mu diyorlar, ne diyorlar?"

Suad şemsiyesiyle göstererek: "Şurası mı?" diye sordu. Süreyya kopardığı bir çiçeği ceketinin iliğine iliştirmekle meşgul "Ha, Serviburnu!.." dedi. "Gidelim mi? Zannederim daha vakit var."

Ve oraya çıktıkları zaman rüzgârın sönmüş, denizin gümüş bir gevşeklikle bayılmış olduğunu gördüler; zeminin dalgaları dağıldıkça içeri doğru tepeler, gittikçe sıralanan bayırlar, sonra dağlar meydana çıkıyor ve her noktası tatlı yeşil bir çimenle baştan başa örtülü görünüyor, oradan tâ Hisar'a, Kaplıca'ya kadar görünüyor, ikisi arasında akan mavi suların dumanları içinden Boğaz'ın bükülerek, kıvranarak dolanan yolu fark ediliyordu. Güneş Tarabya'nın üstünde, bir aynada görülüyormuş gibi kamaştıran ateş beyazıyla bir güneş değil, hudutsuz, şekilsiz bir cehennem levhası gibi ufku bekliyordu. Kıyıdan geçen bir römorkun ağır adım sesleri sayılıyor, ılık hava nefessiz, dalgasız uyukluyordu.

Suad biraz yüksek olan kenara yaklaşmış, "Oo!" diyordu. Hep oraya gittiler. Sığ sahilde kaya parçalarını gösteriyordu. Buranın cam göbeği kumlan üstünde denizin kıvrımları gümüşlenerek hareleniyordu. Dibindeki en ufak taşlar bile elle gösterilerek sayılacak kadar duru olan deniz gitgide yeşili mavileşerek uzuyor, kırmızı rengiyle denizi boyayan dubadan sonra karşı sahile gittikçe kâh yeşil, kâh mor, kâh mavi uzuyordu.

Suad gülerek ve burundaki taşları, suyun altında görünmeyen kayaları göstererek: "İşte şurası tehlike burnu!" dedi. "Bütün gemiler Boğaziçi'nin dehşetli fırtınalarında buradan korkarlar!"

Necib sordu: "Acaba sandallar da mı?"

Süreyya karşıda Büyükdere rıhtımı önünde durularak dere gibi sahilin bütün binalarını koynunda yansıtan denizden başını çevirip bakarak güldü:

"Galiba yalnız sandallar!.. Hatta durgun havada bile... Zannederim asıl durgun havalarda... Baksanız a!.."

Eliyle geniş bir çizgi çizerek bir dalgasız denizi, bir rüzgârsız gökyüzünü gösterirken Suad gülüyor, Necib'e bakıyordu: "Gemici Bey keşif yapıyor, harita çizecek olmalı..."

Süreyya omuzlarını kaldırdı: "Unutuyorsunuz ki sandal yürümek ve bizi taşımak için rüzgâra muhtaçtır. Şimdi nasıl gideceğimizi düşünün... Bakınız püf yok."

Suad dudak büktü: "Kürekleri siz çektikten sonra... Zira dünya şahittir ki bu işin içinde hiç suçsuz iki kişi varsa Ne-cib Beyle biz ikimiziz."

Süreyya düşünüyor, bir karar veremiyordu. Sonra dedi ki: "Buradan kürekle Tarabya'ya geçer, oradan bir arabaya bineriz; sandalı da bırakırız. Yenimahalle'ye ağır ağır gelsin."

Necib başını sallıyordu. Acaba akıntı müsaade edecek mi idi? Tarabya'ya geçmek için galiba biraz yükselmek gerekirdi. Ya sonra?

Suad gülüyor, "Gemici Bey akıntıyı unuttu!" diyor, Süreyya'nın fikrini savunmak için söylediği sözleri gürültüye, haksızlığa boğmak için uğraşıyordu; Süreyya haykırarak, "Yenimahalle'ye kadar çıkmak daha kolay değildir ya!" demek istiyordu. Sonra karar verildi ki bu sahilde sular yukarı olduğu için yükselecekler, oradan Yenimahalle'ye kürekle geçeceklerdi.

Suad şemsiyesini sallayarak, "Herhalde şimdiden sandala girmeliyiz, yoksa bu gidişle galiba yemeği denizde yiyeceğiz." dedi.

Sonra yürürken kocasının koluna girip eliyle şurada burada rüzgârla atılmış kalmış olan tül dalgaları gibi dumanları göstererek ve gizli bir sesle sokularak:

"Bunlardan korkmuyor musunuz?" diye sordu.

Süreyya bu sesten, bu sokuluştan memnun: "İşte kadınların gemiciliği bu kadar olur!..." diye eğlendi; "Onlar sade ağırlık vermeyi bilirler, hele yorgun olurlarsa... Başka çare yok Suad, gemici karısı gemici olmalıdır. Yoksa ben kürek çekerken yalnız safra olmayı elbet sen de istemezsin."

"Eğer gemicilik rüzgârsız kalıp geceyi denizde geçirdikten sonra yağmura tutulup hastalanmaksa..."

Süreyya gülerek, "Ah kadınlar!" dedi. "Eksik söyledin Suad, bir kere gelecek belâlardan bahsettiniz mi, merdiven gibi yükselerek arkası gelmez. Hasta olmak, yataklarda sürünmek, hortlamak... Sonra... Ne bileyim, gebermek demeliydin; Allah insanı sizin elinize düşürmesin, hele dilinize hiç!" Suad kolunu kurtararak ve şuh bir gülüşle dişlerini göstererek, "Elimize mi, dilimize mi?" diye tekrar etti. "Bizim elimize ha!.. Lâkin bizim elimiz olmasaydı siz ne olurdunuz bilir misiniz?"

Süreyya şüpheli şüpheli başını sallayarak sordu. Suad saydığı şeyleri anlatmak için yüzünde küskünlüğünü göstermek isteyerek, "Şu burundaki kayalar kadar vahşi, somurtkan, sümsük..."

Süreyya kahkahalarla gülerek, "Aman neler, neler..." dedi; sonra ciddiyetle döndü: "Ya siz?" dedi. "Ya siz, ya siz?"

Karı koca tekrar yan yana geldiler, Necib onların söylediklerine artık dikkat etmeyerek kendi kendine: "Evet sizin elleriniz!" dedi. "Ben de onun için mi böyle vahşiyim acaba?" Sonra başını

sallayarak: "Beni bu hale getiren sizin elleriniz, o sisin örülüşündeki nezakete, zarafete bakarak insanın ağlamak istediği güzel kadın elleri değil mi?" diye düşünüyordu. Fakat acaba harap edici eller olduğu gibi şifa, hayat veren eller de var mıydı?

Sonra Suad'a bakarak içinden, "Acaba senin ellerin gibi yüce eller bu yaraları sarabilir mi?" diye sordu. Eğer Süreyya da kendi gibi olsaydı hayat yaralısı Suad gibi bir kadına öyle bir yarayı tedavi etmekte tesirini görecekti; fakat Süreyya kendini neşelerinde, huzurlarında bile öldüren o hastalığın zehrinden salim bir ruh, temiz, habersiz bir ruh idi.

Birdenbire Suad durdu, kocasıyla konuştuğu sözde devam ederek yanlarına gelmesini bekledi, "Allah aşkına Necib
Bey..." diye iddialarına katılmasını rica etti. "Erkekler mi olmasa kadınlar fena olurdu, kadınlar mı olmasa erkeklerin hali yaman olurdu?" Bunu soruyor, cevabını merakla bekliyordu.
Necib gülerek dedi ki:

"Bütün fikrimi, söylememe müsaade eder misiniz Suad Hanım? İkisi de olmasa daha iyi olurdu. Fakat şimdi mademki ikisi de var, ona göre fikir vermeli. Erkeğine, kadınına göre başka başka fikirler verilebilir. Erkekler var ki olmasalar iyi olmazdı, fakat kadınlar da var ki, olmasalar hiçbir şey olmazdı. Elem de huzur da!.."

Suad dönerek Süreyya'ya, "Gördün mü?" dedi. Necib devam etmek istedi: "Fakat sonra, öyle kadınlar da var ki..."

Süreyya gülerek Suad'ı zorluyordu: "Devamı var, devamı var... Onu bekle." dedi.

Onlar iddialarında, gülüşerek haykırışarak devam ediyorlardı, Necib arkada sersem, perişan gidiyordu. Kadınlar... Onların hepsinden şüphe etmek... "Ah, hıyanet!" diyordu; şimdi, Suad'ın kendine bakan gözlerindeki derin, uçsuz bucaksız temizlik, saflık, kendi kirli hayalinin bile bir leke görmediği o temiz yüz onu eritmiş, ruhunu ezmişti.

"Bu bakış, demek dünyada böyle bakışlar var? Ah bana böyle bir bakış, bana böyle bir yüz!.. Ben kurtuldum!" diye inliyordu. Hülyaya daldıkça düşündüğü o ruhunun kadınını, hep mükemmelliklerden mutluluğa eriştirdiği o genç kızı düşünmeye başladı. Bütün muhayyel güzelliklerle süslediği halde bile ona bu kadar saf ve ince, bu kadar pak ve nurlu bir bakış verememişti. Suad elbette onun kadar mükemmel bulunmadığı halde bile hayalinin yetişemediği güzelliğe sahipti. Onun ruhu ne kadar, ah ne kadar temiz olmak lâzım gelirdi!

Şimdiye kadar böyle kendini ismetiyle, sükûn ve yumuşaklığı ile, iyiliğiyle etkileyen gözler görmediğini düşünerek, "Ya nerede göreceğim?" diyordu. Hep tanıdığı kadınları düşündükçe ya sefaletin sevk ettiği namusları bahasına servet ve tantana içindeki kızları, yahut salon hayatının çeşitli sebeplerle solmuş evli kadınlarını görüyor, "Pislik içinde ismet aramak! Bulunmayacağı tabiî olan yerde inci avlamak!.." diye gülüyordu. Böyle yüce meyillerle, kocasına bağlılığıyla temiz ve aydın kalmış kadınların ne kadar nadir olurlarsa olsunlar niçin bulunmayacağını kendi kendine soruyordu.

Sonra şüphe tekrar tırnaklarını çıkarıyordu: "Namus ve ismet hakkında bir sürü tahrip eden nazariyeleri vardı ki bir kısmı düşünmelerinden, bir kısmı gördüklerinden doğma şeylerdi, bunları tatbik etmek istiyordu. Ve böyle saffet ve melekliğin mümkün olmasını, bunun kendine tesadüfünü kabul etmediği halde de bu saffet ve sükûn içinde ruhundaki gizli ihtiyaçla ne yapacağını düşünüyordu."

Birdenbire Suad yine döndü, "Canım, siz hâlâ susuyorsunuz!" dedi. Bu, sandalın iskelenin yanında göründüğü zamandı. Süreyya ilerlemiş, sandalcıya işaret etmişti, arkadan Necib'le Suad rastgele konuşarak gelirken Süreyya'nın sandala atlayıp yelkenlerle, iplerle meşgul oluşuna bakıyorlar, gülüyorlardı. Suad Süreyya'ya seslenerek, "Boşuna, Bey, boşuna!" dedi. "Herkes cezasını çekmeli... Küreklere sarılmaktan başka çare yok!.."

Necib sandala girmek için Suad yardım ederek, "Hava bu kadar durgun olunca onu galiba hepimiz yapacağız." dedi.

Palamarları çözdüler, sandalcı kanca ile rıhtıma dayandı. Yelken dalgalanarak sandal denize açıldı ve ilk hız geçtikten sonra durdu.

Süreyya gülerek, "Çala kürek bakalım, Suad, sen de dümene geç." diye kürek çekmeye teşebbüs etti.

Suad başını sallayarak ve dümeni kullanmak için şemsiyesini iyi bir yere koymaya çalışarak, "Şemsiyemi koymak için yer bulmak mümkün değil ki!" dedi. Kürekler o kadar büyüktü ki kolay idare edilmiyordu; Süreyya bunlarla uğraşırken, "Kürek çekmiyorsun a şükret!" dedi. Sandal ağır ağır ilerledi.

Suad birdenbire, "Oh, bakınız..." dedi; güneş Büyükdere koyunun üstünde hafif dumanlar arasında bir kırmızı billur gibi, heybetli, kararıyordu. Etraflarını serin bir deniz havasının keskin kokusu sarmıştı; deniz, uzakta bir pervane sesiyle homurdanıyor, arkalarında Tarabya'ya doğru bir gümüş parlaklığı ile yumuşak

dalgacıklarla akıyordu. Tekrar kürek başladı, Süreyya ara sıra Suad'a dümeni anlatıyordu, Suad "Böyle mi?" diye söz dinliyordu; Servi burnuna kadar böyle yükseldiler. Necib, "Tamam on sekiz dakika!" dedi. Biraz daha gayret ettiler.

Suad, "Siz gurubu görmüyorsunuz ki..." dedi. Şimdi Büyükdere koyu ateşli bir cila ile kadifelenmişti; güneş Bentlerin vadisi üstüne iyice inmiş, köşe bucağı dumanla, karanlıklarla dolu olan yeşilliklerin üstünde dumanlarla boğuşarak, kanlı bulutlara bürünmüş batıyordu.

Necib, "Nur içinde yüzüyoruz!" dedi, Suad ilâve etti: "Duruyoruz demek gerekir." Tekrar küreğe asıldılar. Dalgalardaki renkler gittikçe morararak sönüyor, deniz bir cam duruluğu ile uzanıyordu.

Arkalarında tufandan gelme bir ses inledi, hep birden uyandılar; korkunç bir geminin, bir canavarın yeryüzü kıtası saldırısı ile üzerlerine doğru geldiğini, pervanenin kestiği suların heybetli bir şelâle homurtusu ile inlediğini gördüler. Suad sararmış, dümeni şaşırmıştı, "Aman vallahi battık!" dedi. Süreyya'nın verdiği kumandayı yanlış yapıyordu. Süreyya sıçradı, dümeni bastı, küreklere sıkı asıldılar ve gemi ancak on metre açıklarından, kestiği suyun içinden ye-r altı gürültüleri çıkıyor gibi, korkunç canavar geçti. Süreyya Suad'a gemiyi göstererek, "İşte erkekler olmasa kadınlar ne olurdu? Bak..." dedi.

Suad başını sallayarak, "Zarar yok, fakat yalnız kalsam bu tekne ile ben buraya çıkamazdım ki!.." dedi; Necib, "İşin doğrusu yine benim söylediğimdir. Ne biri, ne diğeri!" dedi. Yenimahalle daha uzun sürdü.

Eve girdikleri zaman yorgunluğun, beklenmenin şevkiyle o rahat hepsine tarifi imkânsız bir huzur gibi oldu. Yemek bir buçuğa kadar bekleyen mideler tarafından minnetle kabul edildi. Necib'le Suad, sandal bahsinde bir olmuşlardı, bunun için Süreyya hiç o bahse yanaşamıyor, onların yanında hep yeniliyordu. O asıl "Bugün aksi oldu, bir de rüzgârlı havalarda..." demek istiyordu; fakat Suad "Bir daha mı? Bizi elbet bu kadar bön zannetmezsin?" diye gülüyordu. Süreyya, "Size akşama kadar burada oturup onda gidelim, demedim mi ya? Herkes bilir ki rüzgâr guruba doğru söner." demek istiyor, fakat Suadin çatalını kaldırıp "Sus!" diye zorlamasına gülerek razı oluyor, boynunu bükerek, "Hakkınız var." diyordu.

Yemekten sonra yine bu bahis oldu. Suad sandalı, yelkeni, denizi, rüzgârı hep Süreyya'ya veriyordu; öteki şükranla kabul ederek yalnız gezmenin iyiliğini anlatıyor, çok sevdiğini söylüyordu, "Sen evinde

otur da muhallebi pişir." diyordu. Ay bu gece masum yay şekli ile o kadar saf ve taze, deniz o derece durgun ve atlastı ki sessizlik ve hayranlık galip geldi, ince çizgi nuruyla lâcivert gökyüzünün derinliklerinde lâci-vertleşiyor, nuruna biraz karanlık karışıyordu. Sonra mavi dumanlarla doluyordu. Uzun uzun, bu dumanların altında âşık gibi bakan uzaktaki tepelerin hüznüne karşı sustular. Mehtap balkona çatının gölgesinden geçerek sönük ve son nefeste gibi girebiliyordu. Birbirlerini bir gölge gibi fark ediyorlardı.

Süreyya bir uzun sandalyeye uzanmış, gözlerini bir yere dikmiş, düşünüyordu. Suad balkonun bir direğine dayanmış bakıyordu. Necib bu ılık gecenin nefesleriyle kendinden geçmiş dalgın, bütün bugünkü düşüncelerini arkada bırakıp neticede karar kılıyor, böyle bir kadın için derin özleyiş duygusu ile dalıp kalıyordu. "Uyuyor musun?" diye bir sesin fısıldadığını hissetti, titredi, Suad'ın hitabına başını kaldırıp bakınca bunun kendine değil, kocasının sandalyesine eğilmiş, ona sorduğunu gördü.

Bu seste öyle kucaklama sıcaklığı, öyle zevkli hatıralar ile titreyen gizli bir ahenk vardı ki, karı kocalık samimiyet ve huzurunu gösteriyordu. Birbirine böyle sen diye hitap etmenin bahtiyarlığını şimdi anlamış, kendine hitap ediyor zannettiği Suad'm sesindeki hararet onu eritmişti. Şimdi, bu hitabın kendine olmadığını anlamaktan üzgün oldu, kahroldu; ah bulsaydı, kendine de bu sesle, bu bakışla "sen" diyecek kadını bulsaydı...

Onlar, karanlıkta birbirinin koluna girmişler, "Müsaade var mı?" diye çekilmek için ondan izin istiyorlardı. Yalnız kaldığı zaman kalkıp ilerledi, balkonun kenarına dayandı, "Evet, bu bakışı, bu sesi, bu kadını bulabilsem!" diye tekrar etti.

Etrafı kaplayan beyaz bir sis çizgisi sahillerin yanından alçak, ağır sokuluyor, deniz mehtabın gümüş çizgisi altında, karanlık, vahşi, susuyordu. Bu sessizlik içinde, karanlık içinde donuk beyazlığı fark edilen sis ile ötede ışıldayan gümüş çizgiye karşı, karanlık bir ses, bir ishakın feryadı, muntazam, inleyerek sürükleniyordu. Birdenbire kendini bu yalnız sesle, sesin iç iniltisi ile o kadar uyumlu buldu ki uzun uzun onu dinledi.

"Evet, tıpkı ben!" dedi. "Eğer bütün ıstıraplarım bir ses bulsaydı hiç şüphe yok ki, bu kadar vahşi, bu kadar adamcıl, bu kadar bedbaht, bu kadar üzüntülü ve karanlık olurdu."

Ve tekrar yatmak, tekrar yalnız odasına gidip uyumak gerekiyordu. Bu hayat ona idam anını bekleyenlere has katil bir yavaşlıkla

geliyordu ve nasıl onların, ruhu arasında birdenbire yerlere sürünerek ölen ümit titreyişleriyle çırpı-nırsa kendi içinde de bir titreyiş, ruhunda birdenbire tarumar olan bir emel, bir kadın emeli, o sesin, o nazarın kadını hakkında bir muvaffakiyet arzusu titriyor, titriyor, onu bitkin bırakıyordu.

Suad, ara sıra gözlerini dikişinden kaldırıp yeşil köpüklü denizde beyaz yelkeniyle uçan kotraya bakarak, dalgın, yalnız, meşgul idi. Kalbi daimi bir çırpınışla onu işini bırakıp gözleriyle sandalı takip ve aramaya sevk ediyordu. Süreyya'nın verdiği teminata rağmen şiddetli rüzgârlarda teknenin devrileceğinden korkuyordu.

Sandalın geldiği günden beri Süreyya, rüzgâr buldukça fırsatı kaçırmıyor, hemen balkona çıkıp sandalcıya sesleniyordu. Bu ses Suad'ın şimdi korkulu rüyası olmuştu; durgun hayatında bir fırtına merhametsizliğiyle tekerrür ediyordu. Önce beraber bulunmak için beraber çıkmak istemişti; fakat deniz onu harap ediyor, günlerce sersem bırakıyordu. Onun için burada karşıdan onun gezdiğine bakarak bin yürek çırpıntısıyla beklerdi. Kendini aldatmak için eline aldığı dikiş bazen dalgınlıktan yanlış oluyor, sonra sökmeye mecbur kalıyordu. Süreyya her zaman kendini götürmeye uğraşıyordu, önce bir iki gün ilk sersemliklerin geçtiğine güvenip, onun sözünden de çıkmak istemeyerek gitmişti, fakat tekrar ettikçe baş dönmesi o kadar çoğalmıştı ki, artık mümkün değildi. Hatta havalar iyi olsa da, aklına geldikçe bile midesi bulanıyordu.

Eğer tehlikeden korkmasaydı Süreyya'nın kendini bırakıp gidişine yine memnun olacaktı; onun canının sıkılmasından pek endişe ediyordu; hayatını sade kendi huzuruyla meşgul edemediğini hissetmeye başladığı zamandan beri eğlenmesi için her şeye razı olmuş, tâ ruhunun derinliklerinde sızlayan ufak bir yarayı yalnız kendisine saklayarak susmuş ve sabretmişti.

Buraya geldikleri zaman sandal bahsi olmadığından, yenilik ile heveslenmişler, ferahlamışlardı; fakat her gün parlaklık biraz daha soluyor, o ferahlık biraz daha değişiyor, her gün biraz daha iniyordu. Bazen bunun sonunu bir çukur gibi hayalinde birden kararan sonsuz ve karanlık bir boşluk gibi görüyor, bir korkudan titreyerek üşüyor, üzgün kalıyordu.

Gözleri dalgın, dikişi dizlerine bırakmış, dimağını yırtarak geçen bu fikir üzerine "Ne yaparım ya Rabbim, ne yaparım?" diye düşündü. Ne olacağını kesin olarak görmemekle beraber o çukur hissi onu korkutuyordu. Bu korku ona sade Süreyya'sız, onsuz kalmak

suretinde görünüyordu. Tekrar başını kaldırıp denize baktı, gözleriyle uzun uzun sandalı aradı. Ve onu nihayet orada, dalgaların arasında, köpüklere bulanarak, bir tarafa eğilmiş yatmış, kırmızı bayrağı rüzgârla çırpınarak, o tarafa doğru geliyor görünce tekrar kalbi hopladı. Süreyya'ya şikâyet edemiyor, onu engellemek istemiyordu; kendisi anlasaydı, ah Suad'ın kalbinde ne elemler, ne hasretler olduğunu anlasa da öyle hareket etseydi...

Evde kalırsa daha ziyade canı sıkılacağından korktuğu için cesaret edip bir şey söyleyemiyor; üzüleceğinden, hiddetleneceğinden korkuyordu. Fakat bir gün sandaldan da bıkacak değil miydi? Sandal da onu sıkacaktı, o zaman ne yapacaktı?

Tekrar o yara, o küçük yara... Feryat etti. Ah niçin ona yetmiyordu? Niçin ona her şeyi unutturamıyordu? Erkek kalbinin kadın kalbinden ziyade isteyici olması bir haksızlık değil miydi?

Buna karşı sükût ve tahammülden başka yapılacak bir şey olmadığını düşünmek ve sükût ve tahammülün bu kadar güç olduğunu görmek onu eziyordu, önceden ricaya lüzum göstermeyen Süreyya şimdi gittikçe artan şakalarla her arzusuna karşı gelebiliyor, Suad'ın istemediği şeyleri bile yapıyordu, bu şaka her türlü görünürü iyi koruyarak, işi ciddilikten kurtarıyordu. Ne olursa olsun ricası kabul olunmuyor ve arzusuna muhalif şey yapılmış oluyordu. Halbuki onun için Süreyya'nın daha gerçekleşmemiş arzularını bile gözlerinden okumak bir zevk, bir huzur mertebesinde Mr şeydi.

Bazen kendisini böyle mustarip, şikâyete yetkili saymanın bir haksızlık olduğunu iddia etmek isterdi, fakat küçük birtakım olaylar yalnız birbirlerini takip ederek sürüp git-t inekten doğan bir netice itibarıyla kendini mustarip ettikçe j bu iddia çökerdi. Kendinde kocasına karşı bazen küskünlük - görüyor, sonra böyle biriken küskünlükten Süreyya'nın bir samimiyet anıyla, bir okşayışı ile mahvolduğunu görünce, ona ufak haksızlıkları için değil, kendisini okşamadığı için darıldığını itiraf ediyordu.

Hizmetçi kızın, "Necib Bey geldi!" demesi bu yalnızlık, bu endişe arasında ona birden sevinç verir gibi oldu. O kadar bunalmıştı ki, Necib'in bu ansızın gelişi onu pek memnun etti: "Ah ne iyi ettiniz de geldiniz, vallahi!" dedi. Necib elinde bir tomar kâğıtla ayakta durarak Süreyya'yı sordu. Suad eliyle denizi gösterdi. Necib, "Hâlâ sandal paralanmadı mı Allah aşkına!" dedi. Suad, "Aman ne diyorsunuz?!" diye kalbini tutuyordu; Necib gülerek: "Yok efendim, hani şu bir gece bir bora çıkar da..." diye tedbirsizliğini tamire uğraştı.

Suad, "Çağıralım mı?" diye balkona geçerek elinde dikmekle meşgul olduğu gömleği karşıdan yukarı doğru geçmekte olan sandala uzun uzun salladı. "Necib, acaba görür mü?" diye soruyor, Suad susarak Süreyya'yı çağırmak için bir bahane bulduğundan memnun, bu memnuniyet için Ne-cib'e müteşekkir, ara sıra durup sonra tekrar sallıyordu. Birdenbire sandalda bir başka hareket görüldü. Yelkenin yapraklanarak sandalın döndüğünü, sonra oradaki buruna doğru gelmeye başladığını gördüler. Suad, "İşte geliyor!" dedi.

Necib elindeki kâğıtları sallayarak kendini göstermek istiyordu.

Beklerken oraya oturdular; Necib niçin beraber çıkmadıklarını sordu. Suad, bu soruya hafifçe kızararak ve sebep söylenince Süreyya'nın o halde bile kendini yalnız bırakmasını tuhaf bulacağından utanarak, "İşim vardı da..." dedi. ?Sonra yalan söylemekten daha mahcup, ekledi: "Deniz de tutuyor da..." Ve sonra kızardığını göstermemek için, "Onlar ne?" diye kâğıtları gösterdi. Necib elindekileri uzatarak, "Size getirdim." dedi.

Suad kâğıtları açmakla meşgulken Necib, ayakta ona bakarak şu notalar için ne kadar telâş ettiğini düşünüyordu, iki seferdir unuttuğu için bu sefer mutlaka getirmeye karar vermişti: Sabah vapuruyla Boğaziçi'ne gitmek niyetinde iken vapurda aklına bunlar gelince dönmeye mecbur olmuş, Beyoğlu'na çıkıp onları almak, yemek yemek için de öğleye kadar kalmıştı.

Suad sevinçle, "Oo, bunlar nota..." dedi. Necib notasız-lıktan şikâyet ettiği için getirdiğini söyledi. Suad, memnun, notaları birer birer karıştırıp isimlerini okuyordu:

"Ooo! Othello, Manon Lescaut, Hernani, Lokreçya Borici-ya, Sappho, Romeo ve Jülyet. Ah ne güzel! Fakat ne güç ya Rabbim, ne güç! Ben bunları beceremem ki!.. Mümkün değil!"

Sonra birtakımını daha açtı: "Ooo, bunlar burada vardı ya!.. Traviyata, Faust, Karmen, Maskot, Fligolentto, şunlar burada hep var!"

Necib, hepsi hırpalanmış olduğu için, tekrar aldığını söylüyordu. Suad o kadar memnun ve müteşekkir kalmıştı ki, Necib de memnun oldu; nihayet Suad teşekkür ederek, "Artık uzun baş ağrılarını hak ettiniz!" dedi.

"Ben de onu rica edecektim."

Aşağıdan Süreyya'nın sesini işittiler, balkonun kenarına çıktılar; Süreyya sandalda lakayt bir elbise, güneşten kavrulmuş bir çehre ile

yukarı bakıyordu; fesini sallayarak, "Hoş geldin bakalım! Bir haftadır nerede idin a kuzum?" dedi. "Haydi gel, gezelim!" Sonra Necib'in başka güne bırakılması ricası üzerine kendi yukarı çıktı.
"Başka gün falan diye yine yarın kaçarsın!" dedi. "Malûm a, biz artık Suad'la karan verdik... Kapının anahtarı elimizde..." Necib gülerek, "Ben görmeyeli epey yanmışsın." dedi.

Suad sitem etti, "Bir haftadır sandaldan çıktığı yok ki!. gen de öyle kavrulacaktım ya! Fakat ciğerlerim kopuyor zannettim. Sandal dalgaların arasında küt küt baş vurdukça... Fakat burada kalmakla daha rahat oluyorum zannet-memeli... Akşama kadar bin telâş, bin heyecan..."

Süreyya fesini bir tarafa atarak, "Malûm Necib!" dedi. "Kadınlar daima heyecan, daima telâş ederler, daima sinirleri rahatsızdır, başları ağrır..."

Sonra elini tutup sıkarak: "Ey, sen hoş geldin bakalım. Ne haber? Bir haftadır ne yaptın, nereleri gezdin?" dedi.

Necib anlattı, buradan gittiği cumartesinden beri ne yaptığım söylüyordu, "önce büyük hadise!.." diye bağa gittiğini söyledi. Bir gece o taş ocağına gitmişti. Hacer pek merak ediyordu. Hatta birkaç gece için gelmek bile istiyordu. Fakat Fatin'in bu aralık işleri o kadar çokmuş ki getirdiği büyük defterlerle geceleri bile meşgul oluyormuş...

Süreyya gülerek, "Gitmeye ihtimal kalmasın diye yapar!" dedi; sonra sordu: "Annem niçin gelmiyor?"

Suad, o hep anlatırken elindeki notalarla meşgul, başını kaldırdı: "Evet, evet Hanımefendi gelecekti, söz verdiydi."

Halbuki Beyefendiden kurtulmak imkânı olmadığını hepsi biliyordu; Beyefendi bir kocadan ziyade, bir efendi olan kocalardan olduğu için hiç kimsenin keyfine bir saatini feda etmek istemediğinden, Hanım bir iki gün gelip burada kakmıyordu. Haber göndermişti, o kadar gelmek istiyor, fakat mümkün olamıyordu; asıl o, "Kendileri niçin gelmiyor?" diye soruyordu. Hacer, "Kışa gelecekler a, şimdi niçin uğrasınlar?" diyordu.

Süreyya kabararak: "Kışa mı? öyle budala bulurlarsa..." dedi; sonra Necib'e de sorarak: "Biz kışın da burada oturuyoruz, değil mi, ne dersin Necib, olur mu acaba?"

Necib pek doğru buluyordu, kışın buraları, bütün bütün tenhalaşarak o kadar hoş olurdu ki... Başını çevirip Süreyya'ya

bakarak, "Sade can sıkılır!" dedi. "Kitap, kitap, kitap... Dünyanın bütün gazetelerine abone olmalı... Bir hafta gelen gazeteleri öbür haftaya kadar okuyamazsın... Sonra havalar iyi olunca..."

Süreyya da asıl onun için istiyordu, havalar iyi olunca yazın tozundan, sıcağından gezilemeyen bütün bu civarın ormanları, koruları hep gezilir, keşfedilirdi. Balıkçılık da vardı, hem kim bilir daha neler çıkardı?

Sonra Fatin'i sordu, "O ne yapıyor bakalım, ne söyledi?" dedi.

O da Süreyya'yı merak ediyordu. Necib'e, "Borç kaça çıktı acaba?" diye sormuştu. Yazın borç edip kışın istanbul'da pinekleyerek ödemek ona pek tuhaf geliyordu, sonra pantolonunu çekerek, "Gençlik hevesi... Ne olacak?" diyordu. Süreyya Suad'ın elinden kâğıtları alarak:

"Miskin herif... Kışın buldular, budala gibi oraya kapanacağız!" diye mırıldandı.

Dalgın dalgın notaları karıştırıyordu. Sonra onları ilgisizce bir tarafa bırakarak, "Başka ne haber?" dedi. "Sen vaktini nasıl geçirdin?"

Necib de kayıtsızca, "Her vakitki gibi?" diye cevap verdi.

Fakat yalan söylüyordu; bir haftadır her tarafta gezdiği halde hiç bu kadar sıkılmamıştı. önce Beyoğlu'na gitmiş, oranın mevsimi olmadığına kabahat bularak Adaya geçmişti. Üç gece orada otelde kaldı. Otel hakikaten seçkin bir halk ile hıncahınç dolu idi. Kalabalık önce kendisini oyalar gibi oldu. Uzaktan tanıdığı birkaç kişi ile ahbap oldu. Bazı yeni ahbaplar edindi ve bir müddet orada, uzun zaman orada oturabileceğini sandı, önce kafile kafile dolaşmalar, Hıristoslar, Nizam yolları onu eğlendiriyor, bir ressam ailesinin üç kızıyla hoş vakit geçiriyordu. Fakat, sonra birdenbire döndü. Tekrar bu hayattan bir iğrenme geldi. Herkesle konuşurken, gezerken, susarken bütün kalbî duygularını abartılarla siyahlatarak onlardan ve kendinden bir iğrenme hissediyordu. Herkes samimiyetini bir başka zamana saklı-yormuş gibi burada sanki hususî bir hüviyet alıyordu; böyle, bile bile biriyle görüşürken, ondan birtakım itiraflar dinlerken, her şeyin, sözlerin, tavırların, sesin, evet sesin bile sahte, mevki için, o ana uydurulmuş bir ahenk olduğunu görmekten doğan bir nefretle sonraları yemeğini yer yemez balkonun bir köşesine çekilmeye başlamıştı.

Ve içinde daimi bir çırpınma, ruhunda daimi bir heyecan ürpermesi vardı; o sese, o bakışa ait bir heyecan ki, etraftaki kadınların böyle

şeylere ne kadar ilgisiz olduklarını görmekten nefret ediyor sanılırdı. Bütün bu hüzün ve sıkıntının arasında bir sevinç, durup dururken hücum eden bir neşe duyuyordu ki, ne olduğunu düşündükçe sebebini bulamıyordu. Merak ediyor, bu sebebi arıyordu. Hayatında yapacak, kendini mutlu edecek hiçbir şeyi yoktu; o zaman birden Boğaziçi'ni görüyordu: Evet bir orası vardı, yalnız oraya giderse sıkılmayacağını hissediyordu. Fakat bunun için bu kadar heyecanı fazla görüyor, onu başka bir sebebe bağlamak istiyordu. Herhalde orayı şiddetle arzu ediyordu. Oranın mahmur ve açık ufukları, yıldızlarla heyecan dolu semaları, berrak ve yeşil denizleri... Hep onları istiyordu; onları, hele orada, o saffet ve ismet içindeki ruhlu hayatı istiyordu. Cumartesi ancak öğle yermeğinden sonra koyuvermişler, hafta içinde yine beklediklerini söylemişlerdi. Onların söyledikleri gibi yapmanın pek de saygıya uymayacağını itiraf ediyordu. Ve bu ufak bir mücadele oluyor, ruhu orasını isterken saygı engelliyordu; bu mücalede bir hafta devam etti.

"Perşembe günü giderim." demiş bulundu ve bu kararı verdikten sonra o günü garip bir sabırsızlıkla bekledi. Artık rahatsızlığı geçmiş, sade beklemek kalmıştı. Önceki kadar rahatsız olmadığının bir sebebi de bu perşembe günü gitmek olduğunu gördükçe şaşîyor^jek^zihin yormadığı, derinleştir-mediği halde düşündükçe, "Garip, garip!'*diye söyleniyordu.

Perşembeye kadar Ada'da duramadı; oraya pazar günü geçmişti, salı günü oradan çıktı. Hiç olmazsa yukarıya, haber götürmek için bağa gitmek istiyordu. Bağda daha ziyada bunaldı, orada önceki gibi neşe kalmamıştı. Önceden, ayda yılda bir oraya uğradıkça sıkılmaz, güzel vakit geçirirdi; bu sefer bir buçuk gün orada harap oldu. Akşama kadar esne-ye esneye ölüyordu; Hacer kendisine danlmıştı, onlarla beraber bize oyun edersin ha, diye sahiden, kırgın olduğunu gösterir bir nazarla bakıyordu.

"Artık tabii oraya sık sık gidersin değil mi?" diye soruyordu ve bunu sorarken gözlerinde öyle kırgın bir bakış vardı ki, Necib bunda bir kötü mana görmekten titredi.

Hanımefendi de yine o sessiz gülümseme, yine o herkesi düşünen, herkese yardım etmek isteyen hal vardı. Uzun uzun oğlunu, gelinini soruyor, gidip görülemediği için şikâyet ederek, "Onlar olsun ara sıra gelmeli değiller mi?" diyordu.

Necib, bağda perşembe sabahını güç etmiş ve ilk trenle inmişti; fakat notalar için Boğaziçi'ne ancak öğleden sonra gelebilmişti.

Ve bu ayrıntıyı işine geldiği gibi bozarak anlatıp, Ada hayatını biraz tantana ile tarif ettikten sonra sustuğu zaman, Süreyya, "E haydi bir yere çıkalım! Gezmeyecek miyiz?" dedi.

7

Necib bu sefer, bir hafta sürekli Pazarbaşı'nda kaldı.

Sabahlan Süreyya'nın ısrarına dayanamayarak kotrada ona arkadaşlık ediyordu. Süreyya'nın yelken hevesi, kendisine her şeyi ihmal ettirecek dereceye gelmişti. Haziran meltemleri onları pek eğlendiriyordu; her gece havaya bakıp sanki yarınki rüzgârla ilgili keşiflerde bulunmaya çalıştıkça, Necib'le Suad birbirlerine bakarak gülüşüyorlardı.

Havanın durgun olması onu kudurtuyor, artık akşama kadar rüzgâr için yönler kollayarak sıkılıyordu; iki defa yarı yolda, öğleye doğru kalmış olduğundan saat yedide yemek yemişlerdi. Süreyya buna bir özür bulmak için, "Ne yapalım, her keyfin bir zahmeti vardır!" diye yalnızca omuz silki-yordu. Bir defasında Suad da onlarla birlikte gitti; fakat öbür günler sandal pek erken çıktığı için, işini bırakamayarak gidemedi. Necib bir saat daha beklenirse onun da işinin biteceğini görerek Süreyya'nın beklemeyişine şaşıyordu. Geldikleri zaman Suad'ı dikişle meşgul, yemeği hazır bulurlar, yemekten sonra tekrar balkona çıkıhnca Süreyya ancak yarım saat sabredebilip, sonunda sandalcıya işaret verir, Su-ad'la Necib kendisini alıkoymak isterler, fakat başaramazlardı... Bir defa bin zorlukla evde alıkoydular, fakat o gün hep yelken âhıyla ofuyla geçtiğinden, onlar da sıkıldılar. Süreyya, "Ben sizin piyanonuza karışıyor muyum, siz de beni bırakın." diyordu.

Süreyya çıktıkça Suad'la Necib, ya karşıda dolaşan sandala bakıp konuşuyorlar ya da piyanoyla meşgul oluyorlardı. Bu Haziran sabahlarında sandal konusundan girilerek havadan sudan konuşmalar sırasında Saud'ın ağırbaşlılığına, güzelliğine hayranlığı, yaradılışındaki uysallık ve dinginliğe tutkunluğu artıyordu. Sonra,

piyano onlar için büyük bir eğlenceydi; Suad, Necib'in getirdiği notaları, sabahları yalnız kalınca çalışıyor, öğrenirse akşamları ona çalıyordu. Bazen öğrendim sandıklarını onun yanında beceremeyince kızıyor, "Ben işte iki sabahtır sizin için uğraşmıştım!" diye hır-çmlaşıyordu. Maskeli Balo'dan bir potpuri vardı ki Necib doyamıyor, "Bunu, bir yıl sürekli dinlerim!" diye gülüyordu. Bazı havalar oluyordu ki, ilk denemede beğenmemiş bulunuyordu, fakat sonra bunlardanaerinbir zevk alıyorlardı; La Traviata'dan "Melek kadar saf", Aida'dan "Ah benim kederim, sana merhamet versin!", Faust'tan "Artık geç oldu, adiyo!" parçalan böyle olmuştu. Onları en çok büyüleyen Manon Lescaut'ydu. Üçüncü perdenin finali olan "Yok ben çıldırmışım; bak nasıl ağlıyorum..." parçası pek çok tekrar ediliyordu; "Ah Manon!" diye, Necib şarkı söylüyor, piyano ağır ağır inleyerek onlara her şeyi unutturuyordu.

Sonra şen havalar geliyordu; La Traviata'nın girişi, Car-men'in marşı, dördüncü perdenin girişi Necib'i bayıltıyordu; "Ah Cavaleria Rusticana..." diye yalvanyordu. Fakat Su-ad, bunun ancak şarap şarkısıyla Lola'nın şarkısını kolay bulmuştu; asıl büyük parçaları, sicilyanasıyla, intermezzo girişiyle dua parçasını denedikçe birbirine karıştırıyor, "Bir ay çalışmak gerek..." diye geri bırakıyordu. Buna karşılık kolay parçaları ardı ardına çalıyordu. Verdi, ikisinin en çok yeğledikleri besteciydi; onun için eserlerini tapınarak dinliyorlardı. Şimdi Puccini'yi de beğeniyorlardı, Suad gülerek, bu yıl Manon Lescaut'ya el sürmediğini söyleyerek gülüyor, "Hiçbir şey ummadımdı." diyordu. O zaman bu müzik merakının aslını anlatıyordu; babasının kırkından sonra nasıl olup da bir Avrupa seferi dönüşü viyolonsele merak salarak kızına nasıl udu, kanunu yasak edip onu piyanoya çalıştırdığını anlatıyordu.

Ve dışarıda köpüren rüzgârla perdeler oynarken güneşin verdiği ılık mahremlik içinde, böyle dingin ve mutlu, bu musiki sarhoşluğu içinde kendisini, dünyayı, her şeyi unutuyordu. Süreyya'nın dönüşü onlar için bir işaret gibi olurdu; hemen hazırlanırlar, gezmeye çıkarlardı. Suad gülerek, "Dadı sen de gel..." der, fakat Behice Dadı yalıda beklemeyi yeğleyerek, "Siz gidiniz kızım, haydi Allah keyfinizi artırsın efendilerim!" diye çekilirdi.

Artık bu, hemen hemen kararlaşmış gibiydi, her akşam Kavakyolu'na çıkıyorlardı. Orada karakolu geçince küçük bahçeye girdikleri de oluyordu; Süreyya, her zaman, kapıdaki levhayı gülerek okur, "Bahçe-i Letâfetnümâ!" derdi. Burası Necib'e göre Boğaz'ın en

güzel yeriydi, o kadar ki başka yerleri unutuyordu. Burada gözler öyle alabildiğine görüyordu ki, ondan daha görkemli hiçbir şey olamazdı. Deniz ayaklarının altında bütün küskünlükleriyle serilmiş, gülümser, ufuk birbirlerini kovalayan tepe dizileriyle mavi-leşerek dumanlanırdı.

Kendi kendisine şaşırıyor ve başka türlü açıklayamayın-ca, buna "Yalnızca bir tepki!" diyordu; uzun süre kalabalık içinde yaşadıktan sonra, şimdi sessizlik ihtiyacı pek doğaldı. Bütün bir kış sonu acı bir kinle biten bir ilişkinin peşinde Beyoğlu kasırgasının değersiz bir toprağı gibi olmuştu. Şimdi ruhunda, vücudunda sessizlik ve umuda ihtiyaç vardı. Sonra, buradaki içtenlik ve mahremlik, bu saflık ve sessizlik, bu yanlarında insanlığın kötülüklerinden şüphe ettirerek unutturan melek sessizliği, kendisini bütün kirliliklerden temizliyordu. Uzun süren bir ahlâk hastalığından, şimdi temiz ve esen çıkıyor gibi geliyordu.

insanlar hakkında deneyimlerden sonra insanlardan kaçar olmasını artırarak vardığı sonuçlar, ona şimdi pek zalimce, pek kesin görünüyordu; böyle şeyler hakkında kesin hükümler vermek kadar budalalık olmadığını kabul ederek o halini haksızlık sayıyor, bütün Suad gibi yüce kadınlardan, yürekten af diliyordu. Suad'ın saflık ve dinginlikle dolu bakışı onu ağlatacak kadar etkiliyordu. Bütün yüzünde, dudaklarında, alnında öyle bir namus hâlesi görüyordu ki, önceden beri bu şeylerle meşgul olduğu için, olanca önemiyle takdir ediyor ve "Herkes de benim gibidir, değil mi?" diye, deneyimli geçinenlere gülüyordu. "Hep kabahat, genelleme yaparak sonuç çıkarmada!" diyordu. "Sınırlı bir bakış açısıyla bakıp genellemek... İşte bir cinayet! Oh, beni affetsinler." Sonra, asıl bunun cezasını kendisinin çektiğini düşünerek yüreğinin bütün içtenliğiyle, büyük bir ihtiyaçla mutluluk ânının artık gelmesini diliyordu.

Asıl mesele, onun gibi bir kadın bulmaktı; tereddüt ediyordu: "Nasıl, bu mümkün mü acaba?" Onun gibi biri, kendi şüphelerini, hâlâ tedavi edilemeyen bütün yaralarını ipek elleriyle saracak, onları iyi edecek, namuslu ve rahat bir hayat içinde güzel kokulara bürüyecek bir kadın?

Hep bu düşünceyle meşgul olduğu için, bir akşam yine Büyükdere'den gelirken, Süreyya bir sözün akışı içinde, "Evet, evlenmeli azizim!" deyince titredi; sonra gülmeye başladı. Üç ay önce evlenmenin o kadar karşısında bulunan Necib, on altı yaşında

bir okullu gibi, şimdi onu önemsiyordu ve işte buna gülüyordu, fakat aldanmak, yanılmak, zihnini çok ürkütüyordu.

Suad gibi bir kadın hayal ederken, hep gözünün önünden sayısız, kocalı kadınlar alayı geçiyor, o zaman bir dakika yine eski Necib olarak omuz kaldırıyordu.

Bu sırada bir gün, erken kalkamadığı için kendisini evde bırakıp gitmiş olan Süreyya'ya darılmış gibi, aslında odanın güneşli gölgesinde dikişiyle meşgul olan Suad'ın karşısında, sigara içen Behice Dadının yanında oturmayı tercih ederek uzanmış bakıyor, Suad'ın dikişini seyrederek bu aile dinginliğine daha çok bağlanıyordu. Suad, ara sıra bir iki söz söyleyerek, ikide birde başını çevirip dalgın gözleriyle sandalı arayarak dikişini dikiyordu. Arkasında ince çizgili bir keten gömlek vardı, saçları başının üstünde kestaneye yakın rengiyle dalgalanarak bir bulut gibi kümeleniyordu. Bu o kadar güzel bir görünümdü ki, "Şüphesiz, dikiş kadınları güzelleş-tiriyor." diye karar verdi; eski Necib sesini işittirerek, "Fakat düşündürüyor!" dedi. Evet, gerçi Suad dalgındı, ama ikide birde başını çevirip bakarken, gözlerindeki kaygı, sandalı görünce öyle bir dinginliğe dönüşüyordu ki, bundan, dalgınlığının sebebini anlamak kolay idi.

"Ah, ne kadar seviyor!" diye düşündü ve yüreği sıkıldı; çünkü, kendisinin böyle bir karısı olsa bile Süreyya gibi sevileceğini bilebilir miydi? Ve bir söz sırası düşünce ona söyledi, hep evlenme hakkındaki düşüncelerini anlattı. Suad'a kendisinden, onun kendisine nasıl bir ilâç, nasıl bir yürek gücü olduğundan söz etmek, "Peki, evleneceğim, ama bana sizin gibi, kendiniz gibi birini bulunuz." demek istiyordu. Fakat, söz ağzında dolaşıyor, bunda bir sakınca görmemek istiyor, ama bir türlü o sözcükleri söyleyemiyordu. Buna dadı engel olamazdı, o dinlerken bile anlamıyor gibi bakardı; hem ondan gizlemek için hiçbir sebep göremiyordu. Bundan dolayı, onun kendisinde nasıl bir değişiklik yaptığı, içinde yaşadığı büyük çölde kendisine nasıl bir umut ve emel vahası olduğu konusunda uzun uzun dolaştığı halde, sonucu söylemeyerek tereddüt etti. Suad bunları sakin dinliyordu, kadınlar hakkında Necib'in kötü kanaatlerine, şüphelerine gülerek, "Ooo, hiç de öyle değildir... Aman ne kadar aldanmışsınız!" diyordu. Onun tanıdığı kızlar vardı ki, hepsini beğeniyordu. Suad sonunda, "Söyleyiniz bakayım, nasıl bir kız istersiniz?" dediği zaman dondu kaldı. Omuzlarını kaldırarak, "Nasıl olursa olsun!" dedi. "Asıl gerekli olan onun halidir."

O zaman Suad yeniden sordu, ayrıntı istiyordu; öylesine ki, sonunda "Sizin gibi olsun!" demek zorunda kaldığı zaman Necib, kendisi de sebebini bilmeyerek kızarmıştı.

Suad'ın her zaman dingin olan yüzü hafifçe kızararak sustu, sonra başını kaldırıp, "Teşekkür ederim." dedi. "Fakat iltifatı başka bir zamana saklayınız..."

O zaman asıl güç şeyin söylenmiş olduğuna sevindi; evlenmekten çekinmesinin sebebinin onun gibi bir kadına rastlamamak korkusu olduğunu anlattı; o söyledikçe Suad'daki utangaçlık kayboluyordu, "Çok!" diyordu. "Çok, siz görmemişsiniz... Tabii görerhezsiniz. Yüreğinizdeki sevgiyi israf ediyorsunuz; neler var, neler!" Ve hüzünlü, boynunu bükerek tekrar ediyordu;

"Neler!"

Evet, neler vardı; fakat işte Necib onların hepsini görmüş, ancak Suad gibi olursa yaşayacağına karar vermişti. Onun için bir kadın kadar düşünen Suad'ı bu konudaki yüzeysel düşüncelere yakıştırıyor, bir süs gibi sayıyor, "Kötülükleri görmemiş, kirlilikleri bilmiyor..." diyordu. Sonra anladı ki, Suad "hali" sözcüğünden, "zariflik"i, "güzellik"i anlamıştı; o zaman açıkladı ve bu açıklaması uzun sürdü. Birer birer, örneklerle göstererek, kendisindeki sözcük kıtlığını, "melek-lik" dediği şeyleri anlattı. Ve bunun bir kadın için nasıl bir güzellik oluşturduğunu, uysallığı ve sabrı, sevecenliği, sessizliği ve gülümsemesiyle bir kadının nasıl daima tapınıl-maya lâyık olacağını tarif etti.

Suad, "Nasıl, bir kadını sabır ve dayanma gücü için mi seversiniz?" dedi.

Necib yeniden açıkladı, bunun kadınlığı nasıl süslediğini, sessizlik ve gülümsemenin yorgun ve yaralı erkekler için nasıl bir güç ve avuntu olduğunu anlattı. Suad bunları, dikişini artık yanına koymuş, başını koluna dayamış, dinliyordu; kendi kendisine, "Süreyya da böyle görse, böyle düşünse!.." diyordu. Fakat bir şey söylemedi. Necib bitirdiği zaman gülerek, "Herhalde bunlar yemek kadar önemli değildir!" dedi; onun için Necib, Suad'ın bu konuda ne düşündüğünü anlayamadı.

Bunu ancak yemek sırasında anlayabildi. Orada, bu konu, Süreyya'nın yanında, bir kez daha yinelendi. Suad evlenme konusunu açmış anlatıyordu, "Onun için güç!" diye karar verdi. Süreyya, "Niçin?" diye sorduğu zaman, Necib bir an "Benim gibi bir kadın istiyor" diyeceğini düşünüp bilmeyerek kızardığı halde, Suad

biraz tereddütten sonra yalnızca, "Biraz zor beğeniyor da..." diyebildi. Ve bu, Necibin yüreğini bir süre titrettikten sonra, o sözü Suad'ın saklamasına o kadar memnun oldu ki bir saniye bütün ruhu haz içinde kaldı. Aralarında böyle bir şeyin sır oluşu onu o kadar sevindiriyordu ki, hep bunu düşünüyor, uzun uzun bu düşünceyle meşgul oluyordu.

Fakat iki gün sonra bir şey oldu ki, bu, ruhunun dinginliğini alt üst etti.

O gün öğleden sonra üçü birden yine bahçeye gidiyorlardı; bu, Boğaz'm köşeleri bucakları buğularla dolup denizin acaklıktan yorgun serildiği bir gündü. Ancak bahçede oturturlarsa sıcaklığın şiddetinden biraz kurtulacaklarını, orada biraz hava bulacaklarını sanmışlardı. Bahçenin yolunda yürürlerken, karşıdan bir gencin geldiğini gördüler. Delikanlı bu kadar ıssız bir yerde, birisi hanım olmak üzere üç kişinin dikkatli bakışları altında bulunmaktan dolayı imiş gibi hafif sıkılarak geçti. Bu güzel, zarif bir delikanlı idi; o geçince, Süreyya Suad'a "Bu kim Suad, tanıyor musun?" diye sordu. Onu birkaç kere daha gördüğünü sanıyordu, arada sırada şurada burada rastladıkları olmuştu. Hatta dün, Necib yanlarındaki yalının iskelesine sandalla çıkarken görmüştü; birden hatırlıyordu ki bir gün de vapurda rast gelmiş ve onun, vapur Yenimahalle'den kalkıp aşağı doğru dönmek üzere Pa-zarbaşı'na yaklaştığı zaman, yalılara pek dikkatle bakması dikkatini çekmişti. Necib bunu düşünürken, Suad Süreyya'nın sorusuna, "Bilmem!" diye cevap verdi ve Necib'e bu düşünceler arasında, bu çocuğun her gün karşılarına çıkmasına önem vermeyerek sebebini ararken, öyle geldi ki Suad bu sözü söylemek için, bir an tereddüt geçirdi.

Ve bu da yetti; bir anda, o zaman bir saniyede eski Necib, şüpheci, asabi, karanlık Necib, yeniden uyandı; kadınlardan öyle hainliklerle öyle aldatılmış, bazılarını o kadar küçümseyerek aldatmıştı ki, şimdi yüreğine bir yılan girmiş, Suad'dan başka hangi kadın olsa şüph» edecek bir yetenek kazanmıştı. Hatta ona bile, benliğini şüpheye bırakmaktaki alışkanlık ve şüpheye olan eğilimiyle, Suad için bile kendi kendisine, "Sakın..." diyordu. Süreyya'nın sorusu, gencin telâşı, Suad'ın hafif bir tereddütle, sırlarla nemli çıkan sesi, dudaklarını ıslatan tebessüm... Bunlar şüpheyi harekete geçiriyor ve zehrini yüreğine akıtıyorlardı.

"Ah, ben budalayım, divaneyim!" dedi; bunda hiçbir münasebet, bu varsayım için hiçbir sebep yoktu, Kendisinden bir iğrenmeyle

kaçmak isteyerek, "Hem mümkün değil, mümkün değil!" dedi; fakat eline geçen en küçük sebeplerle elemler yaratmaya o kadar alışmış, onu öyle bir zevk derecesine çıkarmıştı ki, varsayımını mümkünmüş gibi düşünmeye koyuldu: Bu, önce yavaşça sokularak, okşamalarla, ricalarla, dinlemekle zorlayarak, elinde olmadan ortaya çıkan bir sürü soruyla başladı; bunlar öyle şeylerdi ki, dinledikçe düşündürüyor, şüphelenmek zorunlu oluyordu. Ve şüphe gelir gelmez, yalnız bir ihtimalle ortaya çıkan bu varsayımla ateşli bir azap içinde yanmaya başlıyordu. Suad'ın başka birini sevmesi ihtimalinin, onun saflık ve namusundan doğan bu şüphenin zehirli tırnakları vardı ve bunlar dokundukları yeri ateş gibi yakıyorlardı, "öyle ise, ya Rab-bim, ya bu sahi ise?" diyordu. Bu ihtimal onu gerçekmiş gibi acılar içinde bırakmaya başlayınca, Suad hakkındaki güveninden, bilmeyerek uzaklaşmış oluyordu.

Ona bakarak bu gözlerin, bu dudakların, böyle kirli hainliklerin kadını olmadığını düşünmek, bütün o kadar zamandır hayran olduğu melekliğini hayal etmek istiyor, "Nasıl olur, başkaları için peki, fakat onun için mümkün değil!" demeye uğraşıyordu. Onun her günkü hayatım göz önüne getirerek bu hayatta öyle ihtimaller bulunmadığını tekrar ediyordu. Fakat o sorular, o hain sorular tekrar kulaklarına, tekrar ruhuna sokuluyor, uzayıp gidiyordu. "Kadın değil mi?" diyordu. Onları, ne zaman insan yeter derecede anlamış, tanımış olurdu? Öyle olmasına ne engel vardı? Görünür bir sebep, bir işaret yoksa bile, herkes bilmez miydi ki kadınlarda böyle şeyleri gizleyebilmek için ne hain yetenekler, kolaylıklar, ne başarılar vardır! Sebep? Ama, onlara hainlik için "Sebep?" diye sormak kadar budalalık olur mu? Bu onlar için bir ihtiyaç, aldatmak, arkadan vurmak, doğal bir hayat görevi gibi değil midir? Ah, onlar böyle kirliliklerle aldattıklarına; kendilerine, büyük, temiz ruhlarına aldan anlara, acaba nasıl bir bakışla bakarlar ya Rabbim?

Bunlara bir cevap gerekliydi, bu cevabı aradıkça, hatta Suad'ın hayatında bile böyle bir harekete eğilim buluyor, kadınların mantık dışı, bilmece oluşları, onu sebepler icadına sürükleyerek, artık olaylar uydurmaya başlıyordu. "Sahiden böyle bir şey olsaydı?" diye yanarak hayal ederken, delikanlının önceden verilen haberler üzerine orada burada karşılarına çıkması, hatta bugün Suad'ın kendilerini buraya getirmesinin de belki hep onun için olduğunu düşünmek onu harap ediyordu. Ah, hepsi mi, hepsi mi öyleydi?

Hepsi mi kadındı? Onun böyle bir şey yapması, yapabilmesi mümkündü, öyle mi?

Birçok zaman kendisi için "kadın" sözcüğü yalnız saçma, hain, kuş beyinli anlamlarına gelmişti ve şimdi tekrar kadın sözcüğünü o anlamda kullanınca, bunu o kadar zaman namusuna hayran olduğu Suad'a uygulamak ona acı, pek acı geldi. "Mümkün mü Suad, sen, sen de böyle şey yapar mısın? Sen de mi çamursun, ya Rabbim, sen de mi Suad?" diye sormak istiyordu ve bunun böyle olmaması için bir sebep bulamayışı, kendisini doğrulayarhayışı, pek kötü geliyordu. Ah, ne kadar yazıktı! Bu kadar güzel, temiz, büyük bir ruhun da heveslere esir kalıp düşmesi, çirkinleşmesi ihtimali... Ah, ne kadar yazıktı! Niçin böyle oluyordu! insanın hayatını temizliği, saflığı, namusu için feda edebileceği bir kadın bulmanın ne kadar güç olduğunu düşündükçe, kalbi ağlayacak kadar derin bir acıyla sızlıyordu. | *

Sonra Süreyya'ya bakıyor, onun hiçbir şeyden haberi yok, masum, şüphelenmez gördükçe, "Zavallı Süreyya!" diyordu; her şey, bütün onların mutlurukyuvası, o kadar zaman gözünde büyüttüğü, azizleştirdiği bu iffet yuvası üzerine yıkılıyor, altında kalıyor sanıyordu. Zaten var mıydı? Bir yuva, bir mutluluk, bir iffet var mıydı? Hiçbir yerde yoktu ve budala, bunun olmadığını, hiçbir yerde olmadığını bildiği halde burada var sanmıştı, öyle mi? işte kendisine bir ders! Fakat o, bundan da yararlanmayacak, ah, o hâlâ akıllanmayacak, hâlâ ruh şairinin sefil bir oyuncağı olacaktı!

Kesin diye kabul etmemekle birlikte, esas kabul edilmiş gibi ayrıntıları düşündükçe, deneyimleriyle bu ayrıntıları o kadar canlı, o kadar gerçek olarak hayal ediyordu ki, bunun gerçeğine aldanarak şimdi esasa bile inanır gibi oluyordu. Suad için hiç aklına getirmediği bu lekelerin şimdi bir rastlantıyla, bir ihtimalle, onun için de mümkün olduğunu kabul etmek acı zorunluluğuyla ezilirken, Suad, "Ne oluyorsunuz, dalgınsınız, Necib Bey?" dedikçe, "Burası o kadar güzel ki insanı hüzünlendiriyor." diye cevap vererek, "Nasıl mümkün olur ki, bu saf ses başka birine hitap etsin ve bundan mutluluk duysun da bunu gizleyebilsin?" diyordu. Ve böyle, onların hayatını, Suad'ın kendilerinden gizlediği bir aşkı varmış da kendisi bunun tanığıymış gibi her türlü ayrıntısına kadar görür gibi, o hayatı onlarla birlikte yaşıyormuş gibi oldukça, onlarla gizli mektuplar, haberlerle ya da vedada tekrarlarla, ricalarla titreyerek verilen kararlarına Süreyya ile kendisinin nasıl oyuncak olduklarını gördükçe haykıra* cak kadar

acı duyuyordu. Suad'ın ateşli özlemlerini, ona aş^ kmı göstermek için nasıl her şeyi feda etmek, her şeyi kü^ çümsemek yeminlerini, titreye titreye nasıl beklediğini, naj^ sil aradığını; gördüğü zamanlar nasıl mutlu olduğunu, on^ı kalbinin nasıl bir mutluluk cümlesiyle atıldığını ve bütün bunlar içinde kendisinin nasıl küçüldüğünü, onun yanında hiçbir yeri olmadığını görüyor ve ölüyordu.

Evet, ölüyordu, önce Süreyya'ya acımakla başlayan duygulan, şimdi kendisinin de bir oyuncak olmasından taşmış; hırs, acı, tiksinme, merhametsiz bir ateşle onu yakmaya, hiddet ve şiddet onu kudurtmaya başlamıştı. "Ah, eğer sen de yalansan Suad, eğer sen de ihanet içindeysen!.. O halde kime tutunmalı? Neye inanmalı? Neye inanmalı?" diye ağlayacağı geliyordu. Ah nasıl anlıyordu, iki aydan beri sanki gördüklerine, ciddi deneyimlere dayanarak kurulan felsefe binasının, onu büyük bir teselli soluğu ile serinleten, yaşamaya cesaret ve umut veren bütün hayallerinin birden ne kof, ne gülünç bir biçimde boş olduğunu anlıyor, onların yıkıntısı altında nasıl harap oluyordu?! Ah, hepsi de boş, hepsi mi haindi? Demek hepsi, istisnasız hain olabilirdi? Her şey boş, hep felsefeler, inançlar, meslekler, hepsi... Ama bu kadınlardan bir tane olmayacak mıydı ki, yüce bir ihtiyaca bağlanmış, hayalî yüksekliklerin özlemini çekerek bu kirliliklerden nefret duyup, temiz yaşasın? Hiç, hiçbir tane? Halbuki o, bu imkânsızlığı mümkün sanmıştı.

Hayatın akışına kesin etkisi olan düşüncelerin ne kadar bizim ruhumuza, ihtiyaçlarımıza uydukları için ortaya çıkması ve nasıl işte, yalnızca onun için doğru sayıldıklarını tekrar kabul etmek zorunda kalması, dünyada sabit, düzenli bir gerçek, yüce bir düşünce olmayıp, zamana, mekâna, kişiye göre, hep boş, hep anlamsız kalışlarını tekrar görmesi onu eziyordu. Suad'ı öyle görmüştü, çünkü ruhunda öyle bir ihtiyaç, bir namus özleyişi vardı; şimdi kendi büyüttüğü, kendi yükselttiği hayal amacının ne kadar kendiliğinden büyümüş, yok hükmünde, kuruntudan ibaret bir şey olduğunu görüyordu.

Eve gidince demin bir ihtimal derecesinde kalabilen şey bir gerçek haline pek kolay girdi. Evin herhangi hayatında, ancak şimdiki gözleriyle bakılırsa görülebilecek, bu düşünce ve şüpheyi ortaya çıkarıp güçlendirebilecek şeyler görür gibi oluyor, her köşede bir sır var gibi geliyordu. Suad'ın ev hayatında, işlerinde, gidip gelişlerinde/kayboluşlarında, önceden bir anlam verilmeyen fakarfîmdi epeyce anlam-landırılabilecek haller vardı. Yukarı

hizmetini gören, oradan bulunmuş bir Rum hizmetçi kız vardı ki, böyle işler için yaratılmış gibiydi; pencerelerde, kapılarda, odaların tenhalığında hep bu hayatı kolaylaştıran bir uygunluk göze çarpıyordu; kendisinden iğrenerek, fakat içi yandığı için arzusuna dayanamayıp gizlice merak ettikçe, bir belirti, artık hiç şüpheye meydan vermeyecek, onu gerçekle yüz yüze tuta-, cak bir belirti görmekten, bir korku ürpermesi hissediyordu. Odasına kapanıyor, üzerine görev olmadığı için önem vermemesi gerektiğini düşünerek başka şeylerle meşgul olmak istiyordu; fakat bir düşünce, onu gelip ele geçiren ve tatlı olduğu için terk edilemeyen, pek çok acı olduğu için o kadar tatlı gelen bir düşünce vardı ki, ona benliğini kaptırmamak elinden gelmiyordu: O delikanlının bakışlarıyla kendilerini görüyordu; bu önce o kadar sert bir acılıkla kendisini yaktı ki, "öldürürüm!" diye söylendi; evet, kendisinde o çocuğu öldürebilmek yeteneği görüyordu; bazen bu düşünceden bir sapma oluyordu, aynanın karşısına geçip elleriyle şakaklarını yumruklayarak, "Suad, Suad, bu nasıl mümkün olur? Ooh, değildir; ben kötü, kötü bir adamım!.." dediği oluyordu; fakat Suad'a dikkat ettikçe onu tanıdığı gibi, pek başka türlü bir kadın görüyordu. Onun sessizliğinde, uysallığında korkunç fırtınaların şimşeklerini görür gibi oluyordu ve bu göğüste gerçekten eşsiz bir kadın, bir fırtınalı kadın kalbi bulunup da böyle rastgele bir çocuğa iradesini teslim edişini, onun için herkesi, her şeyi feda edecek bir hale gelişini, gözlerini kan bürümeden düşünemiyordu.

Ve zavallı Süreyya, habersiz, saf, hep bunları yükleniyordu, değil mi? Kendisi bile gözünden kıl kaçmaz, uzağı görür olduğu halde, hiçbir şeyden şüphelenmemişti. "Çünkü kadın, çünkü Dalila!" diyordu. Çünkü bu iş için varolmuşlar, çünkü kadınlık demek aldatabilmek demek olduğu için ne kadar çok kadın olurlarsa o kadar kolay aldatabilecekler-dir... Ve Suad, Necib'in gözünde kadın, her anlamıyla, her inceliğiyle, bütün şiirleri, bütün kirlilikleri, her yeteneği, her eğilimiyle kadın, en yüksekleri kadar büyük kadındı...

Bari bir büyük, dayanılmaz, yılların öldüremeyeceği ateşli bir bağ olsaydı, bari böyle bir ateş özrü olsaydı... Hayır, öyle olamazdı; buraya geleliden beri, şu üç ay içinde böyle yapmak, bu sefil eğilime boyun eğivermekten başka bir şey değildi.

Bugün akşam üstü, yine delikanlı sandalla yalının önünden geçiyordu. Necib odasından aşağı bakınca, balkonda Süreyya ile Suad'ı gördü; Suad çok doğal bir tavırla sandala baktı, sandal

uzaklaştıkça Suad onu gözüyle izliyordu. Çocuk ikide birde başını çevirip arkasına bakıyor, korkuyor-rnuş gibi bir çekingenlik gösteriyordu; perdenin arkasından bakarken, dalgın Süreyya'nın yanında, Suad'ın gözlerinde bir gülümseme uçuştuğunu hissedince, zaten sıkılan göğsünde bir sızı duydu; haykırmak, bir şeyler yırtmak, birini öldürmek ihtiyacına tutsak, bir şey yapamamak azabıyla öfkesi artarak, buradan kaçmak ona birden açılan bir kurtuluş ufku gibi göründü. Bu kararı verdikten sonra, biraz rahatlıyorum sandı; bunun için elinden geldiği kadar gülümsemeye, tekrar geleceği konusunda kendisini söz vermeye zorlayarak kalktı, hemen ilk vapurla kaçtı.

Fakat bunun, ayrılmanın azabını şiddetlendirmekten başka bir şey olmadığını yolda anladı: Orada oldukça her şeye engel olmak, varlığıyla her şeyi imkansız bırakmak, hiç olmazsa orada bulunup emin olmak ihtimali vardı; şimdiyse kuruntularının genişliğine dalmış olduğundan her türlü hayalle yokluğunun bile onlara bir yaraKsağlayacağını düşünüyordu. Bu düşünceyle hayatı zehir oldty. Ne yapsa, bu kara düşüncelerden benliğini kurtaramıyor! bunun kendi hayatına nasıl gaddar bir darbe olduğunu görüyordu. Artık ruhu harap, gıdasız, hayatını nasıl sürükleyecek, kendisine nasıl sessizlik köşesi bulacaktı? Artık hiçbir kadına güvenmeyecek, hiçbir yemine inanmayacak, hiçbir göze aldan-mayacaktı.

Üç gün nerede, nasıl yaşadığını bilmeyerek yandı; dördüncü gün, bir arkadaşının anlattığı bir hikâye üzerine aklına Tarabya'daki otele gitmek geldi; bu yıl oranın pek eğlenceli olduğu konusunda güvence veriliyordu, fakat Süreyya'dan aldığı bir mektup bu kararını hemen gerçekleştirmesine engel oldu. Süreyya yazıyordu ki: "Suad aklıma getirdi... Zaten biz erkeklerin bu konuda ne kadar ihmalci olduğumuzu tekrara gerek yok. Meğer bu Temmuz'un üçüncü günü evlendiğimizin altıncı yıl dönümüymüş, bunun için küçük bir aile şenliği yapmak istedik ve aile kişilerinden, düşündük düşündük, davet etmek için bir seni bulabildik. Anneme de haber gönderdim ama gelemeyeceğini biliyorum. Sana programı yazmayacağım, bu daha çok umut verir de hemen gelirsin."

"Biçare Süreyya!" dedi; onu sandahyla, programıyla, yıl dönümü masalıyla ne kadar gülünç ve bunun için ne çaresiz buluyordu! Ama kendisi de gülünç, kendisi de çaresiz değil miydi? Bunun için, önce kendisini bile aldatmak isteyerek, orada bulunup görmek, emin olmak, böylece azabını son dereceye getirmek zevki için koşmak isterken, sonra hemen o gün izin alıp doğru Tarabya'ya otele

dönmeye ve bu işte kendisine ait hiçbir şey olmadığı için, artık düşün-memeye karar verdi.

Suad'ı göreceği zaman yüreği çırpmıyordu. Onun berrak gözlerinin önünde ağlamak ihtiyacıyla ezildi. O, tam tersine, şen, bugün için süslenmiş ve ah ne kadar güzel olmuş, anlatıyordu. Hanımefendi gelememişti, hatta dadısını bile gönderememişti, bugün için yalnızca üç kişi kaldılar, Süreyya ile Suad o kadar şen, o kadar mutlu görünüyorlardı ki, Necib karşılarında suratsız durmamaya çalışıyordu.

Fakat yemeğin sonunda bir söz, bir hamlede içilen ve o anda hayata şifa veren bir şifa kadehi gibi oldu, bütün acıları sönüp yerine büyük bir rahattan, emin olmaktan bir avuntu geldi: Süreyya, Suad'ın kabahatlerini sayarken, birdenbire: "Ha, asıl büyüğünü unuttum!.. Bilsen Necib, Suat artık sır kumkuması olmuş! Meğer benden neler gizliyor-muş!.." diye anlatmaya başladı. Bu, Suad'ın keşfedip kendisine söylemediği bir komşu âşıktaşlığı idi; gerçi Süreyya da bundan biraz şüphelenir gibi olmuştu; bir delikanlının buralarda çok dolaştığını fark etmişti. Necib, önce kendi kendisine, Süreyya'nın şüphesi üzerine uydurulan bir hikâye dinliyorum sandı; fakat bir gece uyumak üzere bulundukları bir sırada duyulan bir gürültüyle nasıl korktuklarını Süreyya anlatınca artık şüphesi kalmadı. Bu, oğlu dışarıda olan bir kaymbabanın, gelininin sevgilisine pencereden mektup verirken onu görmesi üzerine ortaya çıkan şamata idi. Süreyya katılarak anlatıyor, Suad'ın bunu çok önceden keşfetmiş olduğunu söyleyerek çatalını kaldırıyor, "Görüyorsun a, benden gizlemiş!" diye yakınıyordu.

Fakat Necib dinlemiyordu, ansızın başına hücum eden kandan boğuluyorum sanıyordu. Bu, dayanma gücünün üstünde bir sevinç oldu, o kadar ki yemekten kalkınca hemen odasına koştu, deli gibi söylenmeye başladı. Kalbini tutarak, "Değilmiş!.. Değilmiş!.. Şükür ya Rabbi!" diyordu. Kendi kendisine, "Ah canavar, ah haydut!" diyor, "Suad, Suad, ah, beni affet!.. Fakat, hayır, etme; bilsen etmezsin, bilsen benden nefret edersin!.. Ben dünyanın en temiz meleğinden şüphelendim!.." diyordu. \

Birdenbire karşıdaki aynada kendisini gördü. Değişmiş yüzünde gözleri o kadar garip bir bakışla bakıyordu ki, durdu. Bu gözler, sanki aynadan kendisine, "Niçin?" diye bakıyor gibi geldi. Evet, bütün bu ateşlerin, kıskançlıkların sebebi neydi? Hem de belirginleşmemiş, olumlanmamış kıskançlık ateşleri? Sonra, onun adını söylerken,

yalnızca "Suad" diye söylerken duyduğu bu büyük zevk, bütün bu heyecanlar niçindi? Gözleri dönmüş, karanlık bakıyordu; bir an oldu ki, aynadan kendisine bakan gözlerinden korkarak geri çekildi; sapsarı olmuştu.

8

Bundan sonra geçirdiği günler, birkaç günün kâbusundan sonra, yıllardan beri tanımadığı mutlu bir hayat oldu. Sessizlik ve güzel kokular içinde, denizle gökyüzü arasında yaşayarak, kendisini gittikçe daha çok kucaklayan yoksunluğa benliğini teslim ederek, isteye isteye kendisini kaptırarak, günlerin geçmesine kayıtsız kalıyordu. Sabah seferlerinin, sandal gezmelerinin, rüzgârın, güneşin yorduğu vücutları, denizin şarkılarının uyuşturduğu sinirleri, sıcaklıktan kamaşan gözleriyle eve dönünce, oradaki uyku veren gölge, hazırlanmış yemek, kendilerini bekleyen gülümseme, hastaya şifa gibi oluyordu.

Öğleden sonra ara sıra rüzgâra bir tembellik geldikçe, bu Temmuz sıcaklarında, üçü birden balkonun kamış koltuklarında yastıklara gömülerek uyuklarlardı. Necib artık burasını kendi evi saymak zorunda kalmıştı. Bu tarafı bırakmamak için Tarabya'da otele inmek istiyordu. Orasının övgüsünü işite işite içinde bu istek uyandı; fakat Süreyya'nın, mevsimi birlikte geçirmek önerisi, bu haber üzerine o kadar ısrarlı ve inatçı oldu ki, kabule mecbur kaldı.

Behice Dadı tembel saatlerinin bazen bir eğlencesi olurdu. Kutusu, kibriti, tablası elinde gezerek gelir, kendisine sunulan koltuğu bırakarak, yerde, küçük bir mindere yerleşip sigarasına dalardı. Süreyya, "Fayrap başladı!" diye tut-turdukça o da, "Ya sizin dan dun bitiyor mu?" diye piyanodan yakınırdı.

Suad her gün uğraştıkça parmakları eski ustalığını buluyordu. Azıcık otursalar, biraz sessizlik olsa, Necib yalvaran bir gözle Suad'a bakar, o hemen kalkarak hoş gülümseyişiy-le, "Hangileri bakalım bu gece?" diye sorardı; böyle diye diye hemen bir sıra ortaya çıkmıştı. Birini uzun süre beğendikten sonra, onu ihmal ettikleri de oluyordu;

fakat henüz yeni gelen havaların hepsi dinlenmemişti; Necib bunlar için rica ediyor, Suad vakit bulamadığından yakınıyordu.

Onlar piyanoda meşgulken Süreyya, dadıyla alay eder, erkekler sigara dumanlarında dinlenerek susarlar, ara sıra artık sabredemeyerek kaçmak isteyen dadının girişimi, Süreyya'nın ona engel oluşu hepsini güldürürdü.

Necib burada öyle saniyeler geçirdi ki, hiçbir vakit unutamayacaktı. Musiki, ruhunun bütün yetenek, uçuş ve özleyişlerini harekete getiriyor, onu ihtiyaçlarla, sevda ve canını feda etmek ihtiyaçlarıyla, tatmin edilmesi imkansız olduğu için tatlı başlayıp taştıkça, elemli ihtiyaçlarla boğuyordu. Çoğunlukla bu, bir hüzünden çok bir özleyiş, bütün ele geçmeyecek güzel şeylere bulanmışçasına kendisini kandırmaktı.

Sonra teşekkür için yanına gittikçe bazen gözleri notalardan Suad'ın ellerine, oradan yüzüne takılıyordu. O zaman bu ellerin sıcak dokusu, bu yüzün melek sessizliği, bir musiki damlasıyla şiir dolan gözlerin siyah ve baygın bakışı, onu bir an düşündürerek aklına kendi evlenmesini getiriyordu. Ona baktıkça, onun gibi bütün hülyalarına uygun birini bulmanın imkansızlığını umutsuzlukla düşündükçe, Süreyya'yı bu kadar mutluluğundan dolayı kutluyor ve onun kadar şanslı olamayacağını hatırlayarak içi eziliyordu. Onda o kadar mükemmellik görmeye başlamış^ kuruntusuyla onları o dereceye getirmişti ki, bu nefis kadının karasında, o dudaklardaki gülümseyen dingin çizginin; bu gözltere ara sıra gelen neşeyle şuh duruluğun huzurunda ağlamak istiyordu. Ah, Süreyya'yı ne kadar şanslı buluyordu; buna karşılık kendisine kim bilir nasıl bir kadın rast gelecekti. Ama evlenecek miydi? Bu artık iyice kararlaşmış mıydı? Onun gibi birini bulmak imkansız olunca, niçin evlenmeliydi? Ve onun gibi olsa diye düşünürken bir an oldu ki "Ya o rast gelseydi..." diye düşündü; bu, o kadar şiddetli ve elem verici bir heyecan oldu ki, "Ah, o benim olsa ölürdüm!" diye inledi.

Bir süre bu düşünceyi bırakamadı, bu onu büyüleyip ele geçirdi. Suad onun olsaydı... Bunu düşünerek kendisi için bir hayat düzenliyor ve bu mutluluğa hayalinde bile dayanamayıp, elemli, güçsüz bir çekimle bitkin düşüyordu. Onun hayatına karışarak yaşayacağı anları, onunla birlikte geçecek günleri, onun ömrüne sahip olarak yaşayacağı hayatı, onun kendisine davranışı, bir koca gibi davranışı... işte bunlar, onu öldürüyordu. Suad, kendisine de Süreyya'ya hitap ettiği sesle, ona baktığı gözle, onu sevdiği sevgiyle

sevse, baksa, söyleseydi ya Rabbi!.. Bu düşünceyi derinleştirip saatlerce harap oldu kaldı. Önce gerçekten öyleymiş gibi aldanarak, sarhoş ve mahmur kalıyordu, sonra Suad'ın içten seslenişlerinde bile hayalindekinin yanında nasıl bir ilgisizlik olduğunu görerek içi eziliyordu. Bazen o sesle, "Necib!" diye yalnızca adıyla çağrıldığını işitir gibi olurken, Suad'ın kendisine seslenince sakinleşen sesinin "Necib Bey!" deyişi onu öldürüyordu; Süreyya'ya bakarken sevecenlik dolu olan bakış, kendisine çevrilince o kadar hissedilmez bir an içinde, sanki donuklaşıyordu.

Halbuki kendi ağzında yalnızca onun adı vardı, fakat resmî olarak "Suad Hanım!" değil, "Suad, Suad..."; fısıldayarak, âh ederek çıkan "Suad!" Konuşurken sevinçle yalvara-rak, şükran ve özlemle yalvaran "Suad" adı vardı. Ve ruhu onu bu seslenişlerle kucaklamak ateşiyle yanarken ona dinginlikle hitap etmek, bir eziyet oluyordu. Böylece kendisine seslenilmedikçe, o adı kendi kendisine söylemeye, ona yalnızlıklarda seslenmeye başladı; bu, yasak bir şeyin gizlice yapılması mutluluğuyla başını döndürüyordu, dudakları daima titriyor, daima o adla titriyordu. Odasına kaçıp binlerce kere "Suad!.. Suad!.." diye âh ettiği oldu.

Sonra birden korktu; nasıl bir çıkmaza girdiğini, bunun bir cinayet olduğunu gördü. "Son günlerde çok meşgul oldum... Onun etkisi... Geçer!" demekle birlikte, yine bunun ne kadar önemli olduğunu inkâr edemiyordu. Fakat bu düşüncesinin elinde o kadar esir ve yorgundu ki, bu zevkinden yoksun kalmaya dayanamıyordu. Bunda onu mest edip iradesini bayıltan bir çekicilik, bir mutluluk vardı. Ve kendi eliyle mutluluğunu reddedecek kadar etkinliği, ruhuna o kadar egemenliği yoktu. O ruhuna hiçbir zaman egemen olamamış, her zaman onun elinde bir oyuncak olmuştu; böyle, birçok gözleyişle geçen zamanlarını hatırladığından, "Bu da onlar gibi geçer." umudundaydı. Bir de hiçbir şekilde bunun gerçek olmayacağını, yalnızca arzu ve özlemden ibaret kalacağını biliyordu. Ona şiir ve sevda, daima, daima bir tutkunluk gerekliydi; hiçbir kadını sevmediği zaman sevmeyi sever, bunun için daima kadınlığa tutkun olurdu. Birçok kadına, böyle namus ve iffetin ya da imkansızlığın elde ettirmediği ve sonuçta mahvettiği eğilimlerle haftalarca yaslı kalmıştı.

Kendisinde asla ihanet düşüncesi, maddî bir emel bulmuyordu. Güzel bulmadığı araçlarla maksadına ulaşmaktan nefret ederdi; halbuki bu arzusunun varlığına acı çekmeksi-zin dayanamazken, onun en ufak bir gösterisine hayatını feda eder de yine razı olmazdı.

O, yalnızca bir esir, ruhunun esiriydi, ihtiyaç esiri, düşüncesinin çekiciliğine yakalanmış bir esirdi. Bugün Süreyya'nın namusunu savunmak için, Suad'ın saflığı için kendisinde nefsini en büyük tehlikelere sokacak yeteneği görüyordu, ve işle bunun için, yalnızca ruhsal bakımdan tutkun olduğu, maddilikten tamamıyla uzak bulunduğu için, bu arzusunu, ihanet kabul etmiyordu. Düşündükçe, Suad'ı değil, onun ruhunu, yalnızca ruhunu sevdiğini görüyordu. Bu, büsbütün başka bir aşk idi. Onu ele geçmeyecek, sahip olunamayacak, bunun için de başka hiçbir kadında bulunamayacak şeyleri için, güzel kokusu, bakışı, gülüşü için seviyordu ve bu güzel kokulu bağrın nefesiy-miş kadar canlı bakışı o kadar temiz, gülümseyişi o derede masum idi ki, bu sessiz sedasız ve saygılı tapınmadan, bunlara karşı kalbinde ortaya çıkan tapınmadan kendisini alıkoymak, razı olunacak bir fedakârlık değildi. Onun için bu, bir bakış için hayatlar verilecek, temiz ve mutlu bir ruh özleyişi oldu, ona o kadar serbest bir akış verdi.

Fakat, bu tutkunluğun hükmedici yanlan, bencillikleri, hevesleri ortaya çıkmaya başlıyordu. Süreyya'yı Suad'ın maddî varlığına sahip görmekten acı duymak, aklına gelmemişti, fakat onun manevi yanına olsun sahip olmak, yalnızca kendisi sahip olmak, gittikçe dayanılmaz bir arzu, bir tutku halini alıyordu ve bu tutkudan keskinleşen dikkatiyle Su-ad'm ruhundan bir zerrenin bile Süreyya'ya eğilimini his-setse, çok büyük acılar duyuyordu. Bu bir kıskançlık mıydı? Dudakları bir kasılmayla acılaşarak, "Bir o eksikti!" diyordu. Aralarında Süreyya'nın katılmadığı yalnız bir musiki vardı. Bir gece onları kendilerinden geçiren Ruy Blas'tan "Odol-ça Volotta" düettosuyla gecenin sessizliği içinde nerede bulunduklarını unutturacak derecede geçen dakikalardan sonra musiki bitmiş, dönmüşlerdi: Süreyya'yı koltukta uyukluyor buldular, Necib şaşırıyordu; Suad, yalnızca, "Musikiyi sevmez ki!" dedi ve Suad'ın sesinde öyle acı bir yazıklanma hissetti ki, bundan derin derin mutlu oldu. Demek ikisi de yalnızca bir şeyi seviyorlardı. Ve öyle seviyorlardı ki, onunla dünyayı, dünyanın her şeyini, hatta onu, Süreyya'yı unutuyorlardı. O zaman sade ikisinin ruhu yalnız, koyun koyuna dolaşıyorlar, orada yalnız kalıyorlar, Süreyya bile oraya gelemiyordu. O zaman musiki, ona başka anlamlarla, başka görevlerle görünmeye, ruhların birleştiricisi, esin vericisi gibi gelmeye başladı. O bir dünya, tapınılan bir dünya oluyor, orada Suad'la birlikte olmak, bu kötü dünyada olmamışlar-sa, hiç değilse orada birleşmiş olmak,

onu sarhoş ediyor, kendisinden geçiriyordu. Fakat bir gün, "Ben ne yapıyorum?" demeye başladı. "Ah, çünkü insanım; insanlık, taştan yaratılmış olmamak..." Ama, niçin bu düşüncelere kapılma-lı, niçin elinde olmayarak nefret ettiği hainlik ve kirlilik âlemine girmeliydi? İçinde bulunduğu çıkmazın nasıl bir uçuruma gittiğini, bazen onların yanında, Suad'a bakarken içinin nasıl "Seni seviyorum, seviyorum!" diye haykırmak için yandığını hissedip esir kaldıkça, inliyordu. Bunun, düşünce yanı bir tarafa bırakılırsa, insanlık kanunu gözünde nasıl haince bir denklem olduğunu gördükçe ve çoğala çoğala bu ateşin nasıl iltihap olacağını düşündükçe, iki imkansızlık açasmda çırpınmaktan doğan bir ateş içinde kalıyordu.

Onda her alışkanlık bir kere eyleme geçince, hastalıklı bir telâşla artar; on beş gün, sürekli olarak bu duygusuna esir olduktan, ötekileri hep susturup yöneterek, yalnız onun egemen olmasına, her türlü işkil ve kaygının susmasına o kadar alıştıktan sonra, şimdi korku ve telâşa o kadar esir oldu ki, bu sabah kendini kendisinden nefret ve iğrenmeye iterek, perişan ederek yıktı. Birden, uçurumun karanlığına ve ateşine düşmüş kalmıştı. Onun bütün kirliliklerinde boğuluyorum sanıyordu. Nasıl korkak bir çaresizlikle, nasıl dönüş olasılığından yoksun bir üzüntüyle düşmüş olduğunu anlıyordu. Bu sırf hayalden olduğu için bir kötülük beklemeyeceğine, niyetinde bir fesatlık bulunmadığı için korkulmayacağına, boşuna kendisini inandırmaya uğraşıyordu. Bunların itiraf edilemeyecek, keşfedilse suçlanacak şeyler olduğunu reddedemeyerek, "Ne yapmalı?" diyordu; fakat kaçmak, butekcare, buradaki dingin hayatı bırakıp yine o kâbus ve kalabalık içine girmek... Bu, elinde olmayan, isteyerek yapamayacağa fedakârlıktı... Son tehlikeye kadar oturup sonra kaçmaktan başka çare yoktu, halbuki hiçbir zaman tehlike o dereceye gelmeyecekti.

Bunlar tereddütlere, tereddütler düşüncelere sebep oluyor, gecelerini fırtınalı geçirmesine yol açıyordu. Sabaha kadar uyuyamadığı bu gecelerden sonra tekrar onu görmek, tekrar onun bakışlarının gökyüzünde yaşamak, ne olursa olsun yaşamak umuduyla her şeyi unutuyor, şafakla birlikte gelen bir dinginlikle, kâbuslardan sonra sabah, hafif sisli, fakat saf ve berrak, patlak veriyordu.

Bir karar vermeyi yine geceye bırakarak, yalnızca o andan kaygılı, yalnızca iradeden yoksun, yalnızca tutkun kalıyordu. Onun sesini öyle bir dileyişi, onun yürüyüşünü öyle bir hissedişi, onun gözlerinin

önünde öyle bir yanışı vardı ki, bazen coşku ve özlemden, bazen umutsuzluk ve tutkunluktan, haykırmak arzularım güç yeniyordu. Onu evin her yerinde gezerken hissediyor, nasıl bir Sessizlik ve tatlılıkla evin meleği olduğunu takdir ediyor, onu kutsuyor, sonra gelip Süreyya'nın yanına, gözlerinde ateşli bir bağlılık bakışı ile oturunca, gelirken yüreğini hoplatan ferahlık ve neşe kırılarak, yaralı ve ağlamaklı kalıyordu, içinden durup dururken, "Senin, senin için, senin gözlerin için ölüyorum!" diye haykırmak isteyen arzulan susturup ona sakin bir biçimde hitap etmek, kendisini bitiriyordu. Birçok kez, çok ağır oluşan bu aşkı, bu aşamaya geldikten sonra adımlarını o kadar hızlandırmıştı ki, bir kere kendi kendisine itiraf ettikten sonra, şimdi onu yıllardan beri seviyormuş ve bunu biliyormuş sanacak derecede aşkın okyanusuna dalmış görünüyordu.

Ve bu tereddütleri sözde kararlar, kararsızlıktan ertelemeler izledikçe günler geçiyor, istanbul'a gitmeyeli yirmi gün oluyordu. Gerçekte bu mücadelelerle birlikte, her gün kendisini bir gün öncekinden daha az güvenilir bularak, iradesinin gittikçe hastalandığından; gittikçe tehlikeye yaklaştığından kaygılanıyordu. Sonra bir gün, "Ama mademki onun bir şeyden haberi yoktur, olmak ihtimali de yoktur..." dedi ve kendisini inandırdı.

Çünkü onun, Suad'ın hiçbir şekilde bu düşüncelerinden haberi olmayacaktı. Onun bakışında bir nefret ürpertisi görmektense ölümü yeğlemeyi mutluluk sayardı ve bunu düşününce "O halde?" diye emin olmaya çalışıyordu. Fakat emin olmak da, acı da yalnız başlarına ruhuna egemen ola-mayarak, sürüp gidiyordu. Her şeyi unutup, yalnızca benliğine yenildiği zamanlarda bile, artık her türlü kuruntudan kurtulmuş, heyecanlarla mutlu olması gerekirken içinin sıkıldığını, yine bir rahatsızlığın devam ettiğini, küçük elemin önce belli belirsiz fakat yavaş yavaş inatçı ve tutkusunu onancı bir ısrarla karar kıldığını görüyordu. Bu, önceden yalnızca onu sevdiğini düşünmekle mutlu olurken şimdi o mutluluğunda ne kadar öksüz ve güçsüz oluşunu düşünmekten geliyordu. Onun da bu düşüncelere katılması mutluluğunu uzak ve imkansız bir şans olarak gördükçe, "Ah, bu mümkün olsaydı..." diye söyleniyordu.

Bütün hayatı saniyelerine kadar Suad'a adanmış, onunla sınırlandırılmıştı. Gece uykularında ne görse, ne düşünse, mutlaka ona ait oluyordu; hatta başkalarını bile görse, sabah uyanınca onu gördüğünü sanıyor ve Suad'ı daima Süreyya ile birlikte görürken,

böyle hayallerinin keyfine, ona sahip olmak bir mutluluk oluyordu. O zaman düşten gerçeğe dönmek azabı başlıyordu. Onu gerçekten görmek arzusuyla, bu azabı da seviyordu. Bazen aşağı inip beklediği halde, onun henüz gelmediği olurdu; o zaman konuşurken dalgın, dinlediğini anlamayarak, söylediğini bilmeyerek perişan kalıyor, sonra onun yaklaştığım, ayak sesini işitmeden hissederek, o odaya girerken kızarıyor, yüreği çarpıyor ve onun sesini duyunca baygın kalıyordu. Söz söylediğini görünce, gözlerinin kendisine baktığını hissedince, kendisini yönetememekten korkuyordu.

"Bu yönetemeyişten bak ne oldu?" diye düşünüyor, şimdiye kadar böyle olunca, vakit geçtikçe bunun nasıl dehşetli bir hal alacağını da düşünereXkj£iyordu: "Ancak bu, yalnızca bir ihanet, en büyük alçaklık..." demek istiyordu. Fakat ondaki çeşitli Necib'lerden birli bunu söylerken, öteki gülerek, "Bey tiyatro oynuyor!" de/di; bir başkası ikisine de ilgisiz kalarak zıt davranır, yalnızca onu, mutluluğunu, Su-ad'ını düşünürdü. Ve kendisi, bu çeşitli kişiliklerin elinde oyuncak, sefil, kendisini şimdi buna, şimdi ötekine kaptırarak iradesiz, bir şey ihtimali olmaksızın, gidiyordu. Ve korkuyordu, ara sıra kendi ruh karanlığına bakıp ne hainlikler yapabileceğini görerek kendisinden korkuyordu. Süreyya'ya baktıkça, onun güvenine ve sevgisine karşı nasıl düşüncelerle meşgul olduğunu düşündükçe, onun gerçeği keşfetmesi ihtimaline karşı ölümden başka çare görmüyordu; başka hiçbir şey, ona karşı utancını yok edemezdi.

O, Süreyya, her türlü şüpheden uzaktı. Kendi zevkine son derece olan güveni, Necib'e duyduğu sevgiyle birleşerek, onun güven duymasını sağlıyordu. O sandalıyla, yelke-niyle, karısıyla meşgul, hayatını rüzgâra bağlamış, yaşıyordu.

Dalgın mı, ciddi mi, hoppa mı fark edilemeyecek bir hali vardı. Evde kaldıkça Behice Dadıyla şakalaşarak, Suad'ı öfkelendirerek, Necib'in piyano çılgınlığıyla eğlenerek, tembel bir ömür sürüyordu. Şimdi de bir balık merakı gelmişti, "Ah, bir ay daha geçse, Ağustos'u da bir atlarsak..." diyor, o zaman geceleri lüferciliğin doyulmaz bir eğlence olduğunu anlatarak şimdiden seviniyordu.

Suad'a gelince, o gittikçe acı verici olan garipliği içine dalmıştı. Hayatın mutluluklarının nasıl çözümlenemez duygulara, nasıl yönetilemez küçük şeylere bağlı olduğunu, karşıdan yargılaması pek kolay görünen, ama ellerinde nasıl oyuncak olarak kalınan şeylerle bozulduğunu görerek büyük bir umutsuzlukla şaşırıyordu. Yine aynı şartlar içinde, bir yıl önce hayatını o kadar mutlu ve rahat görürken,

bugün tanımlanması ve gösterilmesi imkansız şeylerle gözleri açılıp hayatını görmek, önem verilmeyip her şeyi kadere bırakmanın gerektiği yerlerde ciddi davranmak suçuyla bir mutluluğun değil, her hayatta olduğu gibi mutluluk rengini koruyan bir mutsuzluğun kurbanı olduğunu, hayatının artık fark edilen bu yarasıyla geçeceğini pek acı görüyordu. O, gittikçe fark ettiği halde engellenmesi elinden gelmeyen bir öksüzlük içinde, sinirlilikle gerçeği fazla görerek yaşıyor, Behice ile Necib'in hayatlarında nasıl bir bağ, yalnızlıklarına nasıl bir arkadaş, eğlencelerine nasıl bir yardımcı olduklarını görüp, "Demek onlar olmasa ben yalnız, yapayalnız kalacağım. Söz bulamayacağız, bütün bütün sıkılacağız, hayatımız dayanılmaz olacak!.." diye Süreyya'nın anlayışsızlığını, her şeyi kendisine bırakıp öyle sudan şeylerle meşgul oluşunu bağışlayamıyordu.

İşte dadısı da yarın öbür gün bağa gitmek istiyordu, sonra Necib de gitmek isteyecekti. Hayatını onların zindanlarına adayamazdı ya! O zaman Süreyya daha da sıkılacak, arkadaşsız, eğlencesiz, kim bilir ne olacaktı? O zaman artık yanma varılamayacaktı! Kendisi de onların yardımından yoksun, arkadaşsız, dayanaksız kalacağını, bugün her şeyi yaptığı ve arkadaşlar bulduğu halde böyle olunca, yarın onlarsız bütün bütün kendisini umutsuzluğa kaptırıp kalacaklarını düşünerek, artık mücadeleden yorgun, kaygılara kapılmış, her şeyi bırakmak, hepsinin içinde hüngür hüngür ağlayarak, "Lâkin, halime bakınız!" demek ihtiyaçlarıyla acı duyuyordu. "Beni mutlu ve rahat görüyorsunuz, değil mi? Fakat, bakınız işte ağlıyorum... Demek ki ne mutlu, ne ra-hatmışım, ooh, rahat değilim; hiç, hem de hiç değilim... Mutluluk nerede?!" Ve açıklama yapmak gerekince hiçbir şey söyleyemeyeceğini, ciddi bir sebep bulamayacağını görerek bunalıyordu.

Deniz mevsimi üçünün de hayatına yeni bir neşe serpti; önlerinde bir deniz hamamı vardı ki, evin sahibi burada kendisi otururken çattırmış, sonra yıktırmamıştı, yalnız bir kışın yıkıntılarını onarmak gerekiyordu. Süreyya denize bayılıyordu, Necib zaten pek seferdi, Suad başlangıçta pek telâş ve heyecan geçirmişse de artfk alışmıştı. Yalnız dadı odada iken bile denizdeymiş gibi çırpınarak, "Aman Allah esirgesin!" diyordu; bin ısrar ve rica/ile onu denize götürdüler, daha kapıdan karanlık bir gözle sulara bakıp titreyerek yal-varıyordu. Artık her sabah, her akşam girmek bir âdet oldu. Ve sabahleyin uykunun uyuşukluğuyla, her akşam yorgunluğun tozuyla deniz, sinirlerine büyük şifa etkisi veriyordu.

Necib Süreyya'ya, "Gel, senin kotrayı şuraya sokalım da bari tehlikeden biraz korunaklı olsun!" diyor, sonra gülerek ekliyordu: "Şaştığım bir şey varsa, o da hâlâ şunun sıkı bir sağanakla tepetaklak olmamasıdır!"

Ve Suad'ın korkan gözlerindeki karartıya bakarak, "Yok korkmayın, korkmayın; ilk İstanbul'a gittiğim zaman Süreyya'ya bir mantar yelek alacağım. Ne olur ne olmaz... O zamana kadar keramet sandalın." diyordu.

Süreyya kızar, sandalın bir yat, bir üç ambarlı gibi denize dayandığını, önceki gün îstinye önünde bir yarışta küpeşteye yattığı halde içine bir damla su girmediğini, parası olsa satın alacağını anlatmaya başlardı. Bir gün Büyük-dere'den gelirlerken, yine bu konudan söz ediliyordu; sandalın Suad'ın hayatında bir küçük memnuniyetsizlik olduğunu anlayan Necib, artık onu kendisiyle aynı düşüncede görmek için hep bu konuyu kurcalardı; Suad, katıldığını bakışlarıyla söyleyip onu kışkırtarak susuyor, sandal meselesinde Süreyya'nın böyle cevapsız kalmasını zevksiz saymıyordu. Birden arabaları bir köşede durmak zorunda kaldı, dört beş araba birbirini izliyor, kalabalıktan bunun bir gelin alayı olduğu anlaşılıyordu.

Süreyya, Necibin sözlerine cevap veremediğini görünce, kurtulmak için bundan yararlandı:

"Senin nene gerek sandal mandal Allah aşkına? Sen kendi evlenmene baksan a, sonra yaşlanacaksın da! Bak, her köşede bir düğün var." dedi.

Ve bu söz, Suadi da Necib'i de hüzünle susmak zorunda bıraktı.

Necib, gözleri önünden birer birer geçen arabaları görmeyerek seyrederken, kendisi için evlenmenin nasıl bir yara olduğunu düşünüyordu. Onun için evlenmek... Ama bu, ihanet etmeksizin mümkün müydü? Onun için evlenmek, Suadin kendisini sevmesiydi, onun kadar güzel ve ateşli olan gözlerinin her şeyi açıklamasıyla mümkündü. Halbuki bu, işte bir ölüm kadar büyük bir şeydi.

Suad, bu gelinin şimdi ne kadar mutlu olduğunu düşünüyordu; düşünüyordu ki, bu gelin ne kadar mutluydu ve ne kadar mutlu olacaktı. Bir yıl, iki yıl, belki daha uzun, hayatı mutlu ve neşeli geçecekti. O zaman kendi ilk yıllarını görüyordu. Bu günlerle karşılaştırarak, acıyla geline gıpta ediyordu. Kendisini onun yerinde görüp gelinlik duygularını yeniden yaşayınca, ağlama isteği duydu. Şimdi o zamandan ne kadar, ah ne kadar uzaktı. Artık dönülmesi imkansız olan o hayatı, hayatını gömmüş bir ölü haliyle görüp

hüzünlendi. Niçin ya Rabbim, niçin artık o hayat ölmüştü? Hem de bir daha gelmeyecek şekilde?... Niçin bir daha mümkün değildi? Bir kere mi olacaktı? Böyle hayatı sevdiren, her şeyi güzel gösteren o hayat, o büyük neşe... Artık onlar bitmişti, öyle mi?

Bir zaman gelip bağlılık ve sevgiyle birlikte sevileni artık mutlu edememek, ona yetmemek düşüncesi, onu eleme düşürüyordu, suçu asıl kendisine bularak ara sıra taşıp Süreyya'yı haksız bulduğu için kendisinin haksızlık ettiğini görüyordu; sonra kendisi de suçlu olmayıp, suçun olaylarda, yönetimi kimsenin elinde olmayan hayatta olduğunu bininci defa görüp anlamaktan doğan bitkinlikle yeniden yaşamak, daha yaşamak, arzularının imkansızlığı önünde yaşayıp geçmiş olmak, yeniden o genç kalple, genç emellerle o yıllar gibi yaşamak azabıyla güçsüz kalıyordu. Demek bitmiş, onun için artık her şey bitmişti; demek artık kesinlikle karar vermek gerekecektijd yıllar, hep çoğalan bir usanç güçsüzlüğüyle geçerek, yaşîîhlç J>ir gün onu çürütecekti! Hem de yaşamamış olarak, heriüz yaşamak üzere olduğu sanılırken... Her şey bitmişti, öyle) mi?

Sonra Necib'e bakarak düşünüyordu ki, o önünde böyle birkaç mutluluk yılı olan bir gençti ve bunun için memnun oluyordu. Necib'e karşı duyduğu bağ, onun böyle bir mutluluğa aday olmasıyla kendisini memnun ediyordu. Fakat onun da korktuğu gibi bir eşe düşmesi ihtimali düşüncesiyle uğraştı ve bunu bir güçlü iyi niyetle giderip, karı koca onları uygun ve mutlu görünce, bir gün gelip onların da emellerini, arzularını, gençliklerini elden kaçırıp yorgun, bıkkın kalacaklarını, kokuları, renkleri, bütün bol verim ve sevinciyle coşan baharın yerini bile mutlaka bir gün, renksiz bir hüzün ve sıkıntının alacağını, her şeyin yok olmaya, sönmeye mahkum bulunduğunu, acı bir umutsuzluk içinde hissetti.

Ve ilk defa burada gelen bu düşünce, onu hiç bırakmayan, rahatsız eden bir hastalık oldu. ilk zamanlar, bunu doğal olarak düşünüp, bu düşüncenin kalbine verdiği acılan damla damla tadarken, bir gün oldu ki, yalnız kalıp rahat rahat onu düşünmek için benliğini zorlamaya kadar vardı; bu bir tür yavaş yavaş intihar gibi, bir tür zehirlenme gibi oluyordu. Her şeyin ilk bol emelleri ve renklerinden sonra, yavaş yavaş sönerek hüzün ve bıkkınlığa, sıkıntı ve karanlığa gidişi onu damla damla öldüren bir zehir gibi geliyor ve kendisi buna kurban olduktan sonra, bunun yalnızca kendisi için olmayıp, böyle genel bir yasa olduğunu görmekten acı bir avuntu buluyor, garip bir yorgunluk mestliği ile kalıyordu.

Öbürleri, "Ne oluyorsun, dalgınsın?" dedikçe, bir cevap bile vermeye gerek görmeyerek, dudaklarını hiç anlamında bükmeyi yeterli buluyordu ve dikiş, düşünmeyi bir uğraş halinde gösterebildiği için, artık elinden düşmez oldu. Fakat, herkesin kendi haliyle şu farkı var ki, onun hayatının baharı geçtiği halde birçokları henüz umut ediyorlardı; onun için bahar, evlenmekle başlıyordu, kendisinin bütün bolluk ve rahatlığı hep o zamandan başladığı için şimdi Ne-cib de ne kadar umutsuz ve insanlardan kaçar görünürse görünsün, evleneceği için onu yine mutlu görüyordu.

Bütün bu düşünceler arasında, bir sarkaç gibi, kalbini korku ve usançla ezen kendi hayat karşılaştırması daima yineleniyor, bazen uçsuz bucaksız bir sıkıntı ve bıkkınlık, sonra acı bir korku ve telâş, her şeyin, bütün emellerin, gençlik ve mutluluğun, acımasız bir inatla mutlaka elden kaçacağını, işte şu anda kaçmakta olduğunu, bir şey yapmak ihtimali olmaksızın artık hayatının bitmiş olduğuna karar vermek gerektiğini görerek güçsüz düşüyordu.

Bütün bunlar, doğal bir gülümseme ve incelik altında gizlenmeye uğraşılan kanlı mücadeleleri gerektiriyordu ki, sinirlerini daha da yoruyor, uzun baş ağrıları, dermansızlıklar, hazımsızlıklar, hep birden neşesizlikleri doğuruyordu; o hale geldi ki, yalnızca aşırı bir dikkatle, ayırt edilmesi imkan-sız hayat anlarını bir anlam vererek çözümlemesi sebebiyle, hayatın ufkunda bir bulut yokken, rahat bir ömür içinde bir elem kurbanı olup kaldı.

Gerçi bunlar, Süreyya'nın ilgisiz, başka şeylerle meşgul olan gözünden kaçıyordu; ama Necib, kaygılı bakışlarıyla, şiddetli bağlılığının sevk ettiği ilgiyle fark ediyor, bu karanlık içinde ara sıra onun bilinmeyen kederleri olduğunu görüp bir sebep bulamayarak, büyük yorgunluklar içinde fırtınalar hayal ediyor, bir başka erkeği düşünmesi ihtimali ruhunu yakıyordu. O zaman Suad'ı, saygısına lâyık görememekten korkuyor, onu yüksek mevkiinden düşmüş görmemek için bunu düşünmemek istiyordu. Ve eğer Suad kendisi için bir duygu besleseydi, kendi gözünde yine o saygın yerde kalacağını görerek, "Ah bencillik, sanki böyle olunca başka bir şey mi yapılmış olacak?" diye gülüyordu.

Düşünüyor, düşünüyor, Suad'ın bu haline bir sebep arıyordu; Süreyya ile aralarındaki ilişkiyi inceliyordu; bunda gerçi eski uyumu göremiyordu, ama önceleri onların hayatına şimdiki gibi girmiş değilch>o zaman bile bu kadarcık anlaşmazlıklar, zorunlu olarak dogatl geliyordu. İki karakter ne kadar birbirine uygun görünürse

görünsün, böyle geceli gündüzlü birlikte geçen, yıllarca/Süren beraberlik hayatında birtakım anlaşmazlıklardan açı duymak zorunluluk haline geliyordu, "Bu karakterler, ya ikisi de baskın olup sürekli bir kavga halinde bulunur, ya da biri ötekini egemenliği altına alır." diyor, bu esirliğin ara sıra coşkunlukları olsa bile, Necib yaratılıştan duyarlı ve ince olan Suad'da hastalıklı bir duygunun nasıl korkunç bir şekilde belireceğini keşfedecek bir halde olmakla birlikte, bu hastalıklı duyarlığın sebeplerini anlayamadığından, her halde bilinmezlikler içinde kalıyordu.

Bazen Suad'ı böyle ezilmiş tutan bilinmez bir sebebe karşı hınç dolu bir kıskançlıkla yoruluyordu. Bu kendisini her şeyden çok yıkıyor, ateşli bir kin içinde zehirleyerek can çekişir bir halde bırakıyordu. Bazen de Süreyya'ya bakarak, onu, yalnızca Suad'ın kocası olduğu için değil, derin ve ateşli olmayan yaratılışı için de kıskanıyordu. O her halde düz, içten bir kişi idi, kötülükler düşünmeyerek, hatta birbirine uygunsuz bazı şeylerinde bile içten ve açık yürekli davranarak, yaptığı şey kötü olsa bile, etrafta ortaya çıkma ihtimali olan etkileri uzaktan, önceden görmeyerek, kaygısız, belâsız yaşıyordu. Mutlaka faaliyeti bir şeye harcamak, istenilen bir yaşa gelmiş olduğu için o zamana kadar çoğu bir şey yapılmayarak geçen yılların biriken eğilimleri birden ortaya çıkarak, onu böyle sandal gibi şeylere bağlıyordu. Ona şimdi de bir kotra merakı gelmişti, sandal artık kendisine küçük görünüyordu. Tarabya'da yapılacak yarıştan söz ederken İngiltere'den gelme birkaç kotra sayıyor, bunları uzun uzun tarif ederek, "Ah, insanın öyle bir kotrası olmalı ki..." diyordu.

Sonra Suad'a dönerek, "O zaman sen de gelirdin, içinde kamaraları, yemek salonu, her şeyi var... Sanki bir gemi! İnsan karısını alınca kalkıp Marmara'ya çıkar. Mudanya... Yalova... istersen Midilli, İzmir..."

Suad gülerdi, "Dünya turuna çıksak nasıl olur acaba?" derdi.

Necib de söze karışır, gömüldüğü köşesinden, "Yok, eğer küçük bir yat olsaydı..." şartını koyardı.

O zaman uzak ülkelerden, uzak şeylere özgü şiir ve renk uyumunun büyüleyiciliğiyle ortaya çıkan tutkuyla onların güzelliklerinden söz ederler, adaları birer birer geçerek İtalya kıyılarına kadar uzaklaşırlardı. Kendilerini bir italya limanında gemilerinin zincir gürültüsü içinde hayal ederler, "Ah ne iyi olurdu!" derlerdi. Bunlara Suad da katılıyor, "Bilmem ama yine deniz tutar

mı?" diye Necib'e soruyordu; o, daima böyle, daima Suad'la olabilmek hayalî mutluluğunun yanında bunun için hakkı, hayatın izni, o kadar mutluluğu olmadığını düşünüp, "Ama bu böyle ne olacak?" diye başını taşlara vururcasına umutsuz olur, acı çekerek ezilmiş kalırdı. Her gün ateşinin daha çoğaldığını, bir gün artık onun etkisiyle feryat etmek zorunda kalacağını büyük bir korku ve kaygıyla görüyordu.

Süreyya, bütün bu görkemli şeylerin yanında pek miskin bulduğu sandalı için, Suad ise nerede olsa, nasıl olsa hayatın aynı harap eden dayanma gücüyle dolu olduğunu düşünerek üçü de farklı farklı şeylerden aynı iç sıkıntısına düşüyorlar, türlü şiddetlerle böylece içleri daralıyordu.

Bazen geceleri de çıkıyorlardı; Suad dümene geçer, erkeklerden biri kürek çekerdi. Çoğu kez, birkaç sözcükle bozulan sessizliğin devam ettiği bu seferlerde denizin, gökyüzünün, korkulu kıyıların arasında, bazen mehtabın ışıklarına, bazen karanlığın dalgalarına gömülerek, denizin bir kadın göğsü gibi güzel kokulu ve bakir vücudunda, Büyükde-re'ye kadar inerler, sonra dönerlerdi. Dönüşleri sessiz, sıkıcı olurdu. Herkes kendi düşünce ve iç sıkıntısını yüklenerek odasına çekilir, birbirlerini ve kendilerini yorgun olmakla aldatarak, sıkıntılarını böylece örtmüş olurdu.

Fakat Necib, gittikçe benliğine karşı güçsüz kaldığını görüyordu. Çünkü onun şiddetli teığlantısı bu hale geldikten sonra dayanılmaz bir susuzluğa benzer bir hararet alıyordu, onda bu kadar gelişen bu tutkunluk, artık beslenmeye şiddetli bir ihtiyaç duyuyor vetona, onun ruhuna girme ihtiyacıyla can atıyordu. Her zaman onun yanından ayrılmamak kaygısı, şimdi ona karışma, onunla bir olma coşkusuna dönüyordu.

Sonunda bu, duygularının bir sayıklaması haline geldi. Bir gün geç kalkmış, deniz hamamına geçmişti; çırpına çırpına koşuşan, çarpışan dalgalar, hamamın içinde büyüyen, yansıyan sesleriyle düzensiz bir ezgi çalıyordu. Vücut umulan şevkin sürüklemesiyle şimdiden güzel bir gevşeme içinde, uyanır uyanmaz yeniden düşüncelerini işgale başlamış kaygılarının dalgınlığıyla soyunurken, serin deniz havasının içinde birden ölüyorum sandı. Çevresini onun güzel kokusu sarmıştı.

Bu, Necib'in Suad'dan sahip olduğu tek şeydi, bu kendisine daima göğsünün nefesi gibi gelmişti; bu ne bir çiçeğin, ne bir yaprağın koku özüydü; bu bilinen hiçbir kokuyu andırmayan, cana işleyen bir koku,

bir şey, bir nefesti ki, Necib onu ruhunun güzel kokusu sanıyordu. O kadar eşsiz, o kadar içten bir kokuydu. Bunda Suad'ın bütün gizliliği, bütün kadınlığı yürek çırpıntıları içinde bulunurdu, o kadar kadından, o kadar Suad'dan fışkırıyordu ve şimdi, denizde bu güzel koku ona bir vücut ısısıyla karışmış geliyordu. Duyarlığı öylesine şiddetliydi ki, vücudu titreyerek güçsüz kaldı.

Bu nereden geliyordu? Suad ondan önce denize girdiği için mi kalmıştı? Denizin, rüzgârın akışları bunu nasıl dağı-tamamıştı? Ve suyun içine girdiği zaman şimdiye kadar bunu düşünmediğine şaşarak, onun da burada, bu su içinde yıkandığını düşünmek bütün isteklerini öldüren, güçsüz bırakan bir rahatlığa düşürüyordu. Bulutlar içinde sarhoş, kendisini suyun içine bırakarak, sonsuz bir duygu sarhoşluğu içinde onu burada, suyun arasında, elbisesinin yarı sakladığı omuzu, kolları, gerdanıyla görerek, bayılır gibi kalıyordu; bu duygusunu sürdürmek için gözlerini kapayarak suyun kendisini okşamalarıyla yüzdüren gücünün üstünde sallanarak, gamlı, hayatından habersiz, korkulu kalıyor, onu böyle görmeyi hayal ettikçe, kokusunu duydukça denizin içinde sonsuz diplere uçuyorum zannı veren bir sarhoşlukla sersemliyordu.

Sonunda çıktığı zaman bu duygu, kendisini, denizi delice istekle isteyecek, boş vakitlerinde, ıssızlıklara kaçıp ona binlerce ateşli seslenişle, boş kuruntularla meşgul olmaya verdirecek hale girdi. Onu en ince, en gizli kadınlıklarına kadar düşünerek, sıcaklığında, ruhunda ölüyorum sanarak, "Ah, ölsem..." diye mutluluğunun ancak o zaman tamam olacağına inanıyordu. Ve onun kokusuyla, yavaşça ona yaklaşıp ensesinden tüten vücut kokusuyla sersem olduğu zamanlar, tepeden tırnağa sarsılarak ağlamak, boğulmak, düşüp ölmek ihtiyaçlarıyla, bunları yapmamak için benliğini zorlama azaplarıyla uğraşıyor, bir saniyede bin duyguya, bin düşünceye, bin hayale esir olarak, bir işkence olan fakat onu yine mutlu eden yürek çırpınmalarına uğruyordu.

"Canım, bu nasıl deniz merakı!" diyen Süreyya'yla, "Bir sandalım var diye bütün denize sahip çıkamazsın a?" diye şakalaşırken gerçek durumu düşünmekten kendisini alamayarak canavarlığına şaşıyordu; çünkü onunla konuşurken, ona seslenirken, onun namusunu dehşetli bir cinayetle kötüye kullandığı düşüncesini asla aklından geçirmiyor-du. Ve böylece kendisine, herkesin cani demeye hakkı olduğunu kabul ettiği zamanlarda bile, yine vicdanının kanısıy-

la sakin durduğu zamanlardan bir fark bulmuyor, duygularının seline öylesine kapılıyordu.

Bu akşam üstü, Tarabya'ya kaçlar gidip dönmek için çıkıyorlardı. Necib yalnız olarak aşajgıya inerken, piyanonun üstünde Suad'ın şemsiyesiyle eldivenlerini gördü; bir anda bu eldivenlerde onu koklamak/emeline engel olamadı ve titreyerek eğildi, bunları ağzına götürdü; oh, her zaman havada olan bu güzel koku işte şirqdi elindeydi ve eldivenlerin kumaşı o kadar onun eli gibi yumuşak ve inceydi ki, gerçekten onun ellerini kokluyormuş gibi geliyordu. Bir an oldu ki, bunları alıp saklamanın ne büyük bir mutluluk olduğunu acı bir özlemle düşündü ve bir cinayet işliyor gibi titreyerek, sapsarı, bunların birini cebine koydu.

Suad, ikisini bir arada diye aldığı eldiveninin bir tane olduğunu ancak arabada fark etti. Aceleyle yalnız birini almış olma ihtimalini başını sallayarak reddediyordu; şemsiyeyle birlikte ikisini de piyanonun üzerine koyduğunu ve oradan alırken piyanonun üzerinde başka bir şey kalmadığına dikkat ettiğini söylüyordu. Süreyya, "Belki arabaya gelirken dü-şürmüşsündür!" dedi. Necib durmadan Süreyya'ya bir şeyler anlatıyor, Suad'ı düşündürmemek için tuhaflıklarla birtakım sorular buluyor, onun dalgın düşünüşünden korkuyordu.

Suad, "Tuhaf, acaba ne oldu? Besbelli öyle!.." dedikçe, sanki eldiven cebinden çıkarak, "Buradayım!" diyecekmiş sanıyor, yüreği hopluyordu.

Ve bu eldiven meselesi unutulduğu zaman onun biricik malı, en değerli malı oldu; o hayat dolu bir el, sanki Suad'ın eli gibi geliyordu ve onun eline sahip olmak, Necib'i mutluluğundan çıldırtıyordu.

9

Suad başını dikişinden kaldırıp kapıdan giren Necib'e bakarak, "Ooo, sizde hazırlık var?" dedi.

Necib, eldivenlerini giymekle meşgul, sakin görünmeye çalıştığı bir sesle, "Evet, kaçıyorum!" diye cevap verdi. Ve üzüntüsünü göstermemek için birçok işe, gezilecek yerlere, çoktan beri ihmal

ettiği dostlara dair masallar söylüyor, zorunluluklarından söz ediyordu. Halbuki, gerçekte burada kalmak için canını verdiği halde, işte kaçıyordu. Çünkü, artık burada yaşamaya sabrı ve dayanma gücü, vakti ve cesareti kalmamıştı. Hele bu son hafta onun için dayanma gücünün üzerinde acı veren bir hayatla geçti. Buradaki hayatının ihanet olduğunu kendisine daima hatırlatan vicdan sesini sustursa bile, artık gıdasız hayatı bir işkence olan tutkunluğuyla, Suad'ın bir zaman kendisini mest eden varlığıyla şimdi harap olarak o kadar yorulmuş, ezilmişti ki, artık gece sabaha kadar uyuyamayarak çektiği ateşler arasında, kaçmak, ona tek bir kurtuluş çaresi gibi göründü.

Evet, ne olacaktı? Burada dursa ne olacaktı? Bu kesin ve cevapsız soruyu belki bin kere kendi nefsine sormuş, azap ve ihanetten başka bir şey olmayan bu hayatın sonu olmadığını, daima düşünmüştü. Şimdi gittikçe elinden kaçan iç denetiminin, daima artan sersemliğinin sonucunda onarı -lamayacak bir şey yapmamak, istemeyerek, bilmeyerek ağzından kaçıracağı bir söz ya da bir bakışla her şeyi keşfettirip haklı bir nefret ve iğrenmeye hedef olmamak, o kadar saf ve temiz bakışı bir nefret titreyişiyle kendi üstünde görmemek için bir çare varsa, onun da kaçmak olduğuna karar verince, rahat etmişti. Çünkü son zamanlar onun önünde, gözlerinin önünde dururken içinden kaynayan feryat arzularına dayanmak pek güç oluyor, bunun her şeyi göze aldıracak bir taşkınlık oluvermesinden korkuyordu.

önceleri, tâ ilk günlerde, aklına yine bu çare gelmişti, fakat o zaman dayanma gücüne güveniyor, bu kadar zayıf olduğunu ummuyordu. Duygularının dayanılmaz güzelliğine esir olup ertelemelerle, önlemlerle kendisini aldatarak oturuyordu; fakat şimdi, o zamanki gibi hareketinin yalnız kötülüğünden korktuğu için değil, coşmaya eğilimli duygularının keşfolunacağından titrediği için kaçıyordu ve bu iki eğilim arasında, uykusuz geçen gecelerinde bin türlü kararsızlıklarla ezilirken, daima nefsinj yönetmek zorunda kalması onu hasta ediyordu. Uyuyarn'ayacağını bilerek, gecelerin yaklaşmasını artık kesin bipâzabı bekler gibi korku içinde karşılıyordu, önce onu düşünmek, saatlerce dalgın kalarak, bütün saatlerini ona verdiği J?alde bıkmayarak, zamanı yeter bulmayarak, düşünmek için, onun bakışlarını, sözlerini, tavırlarını, kokularını hatırlayıp bu eldiveni koklamak için mutlu olarak sabahlara kadar uyumazken, şimdi artık mutluluk hasta kuruntularla kaçmış, humma

ateşlerinde sabahlara kadar çırpınarak zor yaşamaya başlamıştı. Ve gündüzleri onun kadınlık kokusunun bir ürpertisiyle ağlayarak, haykırarak, "Lâkin ölüyorum, kurtarın beni artık!" diyecek kadar yanarak geçiriyordu; onun Süreyya'ya öyle bakışları, öyle seslenişleri oluyordu ki, Süreyya için bunlar sakin bir şekilde kabul edilecek nitelikte olduğu halde kendisini kahrediyordu. Ah, bunun bir tanesi için canını verirdi.

Sıradan bir saygının ne aşamalardan geçip şimdi hayatında .kökleşen korkunç, büyük bir aşk olduğunu düşünerek kendisinin bu kadar tutkunlukla bu sonucu anlaması, onun genişlemesine meydan vermemesi gerektiğini itiraf ediyor, "Evet, kaçmalıydım!" diye yumruklarını kafasında sıkıyordu. Ve şimdi yalnız ondan değil, kendisinden de kaçması gerekliydi; çünkü, ondan kaçmakla kendisini ateşten kurtaramayacağını görüyordu, nereye gitse, ne yapsa bunun mümkün olmadığını, onu unutmak için birçok günler ve geceler böyle uykusuz, perişan yaşamak zorunda olduğunu, hele bundan sonra ondan, bin yazıklanma, bin azap içinde köpekler gibi sürüneceğini düşünerek, "Cezadır, ah, cezadır!" demek istiyor, fakat önünde hayatı ancak ölümle kurtulmak mümkün olan bir işkence gibi görünüyordu. Bu hal içinde ara sıra boğazını yakarak gözlerini ıslatan yaşlar da vardı; kendisini böyle bir uçuruma girdiği için pek zavallı görmekten, bu elem verici çaresizlik içinde, yardımsız, umutsuz çırpınmaktan doğan yaşlar ki, onların yanındayken gözlerini yakıyordu.

Bunun için, balkonda kotranın flokuyla meşgul olan Süreyya atılıp, "Ne? Kaçmak mı? Mümkün değil?" dediği, hafif yazıklanan bir sesle, "Mümkün değil, şaka söylüyor, bizi korkutuyor." diye tekrar ettiği, gitmesinin onlar için adetâ bir belâ sayıldığını gördüğü zaman, hem Süreyya'nın iyiliğine, hem Suad'ın sözlerine bakıp birden hüngür hüngür ağlamak, "Lâkin, bırakınız kaçayım, Allah aşkına! Çünkü ölüyorum, burada sizin yanınızda ölüyorum!" demek için güçlü bir arzu duydu.

"Evet, bırakınız kaçayım!" diyecekti. "Çünkü buradaki hayatım uğursuz bir şey oldu. Ben sefil, uğursuz bir adamım. Sizin bu kadar iyiliğinize karşı ben alçaklık ediyorum. Fakat bilseniz ne zavallıyım!"

Ve zavallılığı, mümkün değil gösteremeyeceğini, kanıtla-yamayacağını görüp umutsuzluğa kapılıyordu.

Süreyya kalkıp pardösüsünü elinden almak istedi; dikişini dizine bırakmış, kalkmaya hazır duran Suad tekrar ederek, "Mahsus

yapıyor. Hiç yoktan böyle kaçmaya ne gerek var?" diye yalvarıyor, o gözler kendisine bu sefer rica eder sabit bir bakışla bakıyor ve baktıkça dayanamayıp gidemeyeceğinden, "Peki, kalayım!" diye düşüneceğinden, hatta kalmak arzusunun yavaşça büyüdüğünden korkarak, kararlılığında güçlük çekiyordu. Ve birden buradan, ondan, onun bu melek gözlerinden, bu peri sesinden uzak kalınca, nasıl çocuğunu gömmüş anneler gibi yanar bir yürekle kalacağını hissederek, bir derin sızı duydu ve pişman olarak yüreğinin içinden "Ah, kal deseler..." diye inledi; fakat o kadar ısrar onlara yeter görünmüş, Suad, "Bari yakında gelirsiniz, değil mi?" diye sormaya başlamıştı. O zaman artık her şeyin bittiğini, kesinlikle gitmek gerektiğini görüp yıkıldı. Onu bir daha görememek azabı, onun kendisi için ne kadar yabancı, bağlarının ne kadar önemsiz olduğunu, Süreyya onun kocası olduğu halde kendisinin ne kadar uzak bulunduğunu görmek onu mahvetti; gözlerini dolduran yaşları göstermemek için, "Elbette, elbette!.. Yakında!.." diyerek döndü, kaçtı.

O kadar zaman Necib'e öyle alışmışlardı ki, bugün onun yokluğu ikisini de meşgul etti; birçok şeyin onu anmaya vesile olacağı bir hayat sürmüşlerdi, ikisinde de o olsa söyleyecek sözler, o olsa söyleyecek fırsatlar çıkıyordu; Süreyya, "insan gariptir, nasıl birbirine alışıyor." dedi. Sonra yemekte, "Biliyor musun, ben hüzünlenmeye başlıyorum." dedi. Bu hüzün, bir parça, Suad'da da vardı; Necib onların hayatlarını şakaları, sözleri, beraberliği ile meşgul etmiş, lütuflandırmış, sıkıntılarının arkadaşı ve avuntusu olmuştu; bunu, o gidince anlıyorlardı; görüyorlardı ki o olmasa sıkılacaklarmış... Suad yalnız kalınca, son zamanlarda kendisini saran hüzün ve sıkıntıya daha da gömüleceğini ve bu durumda Süreyya'nın daha sıkılacağını düşünüyordu, iki kişilik böyle bir durgun hayat Süreyya'ya değil, kendisine bile yorucu geliyordu. Artık o gömüldüğü büyük bezginlik içinde, mücadele için de güç bulamıyordu; bir çare olmadığını bile bile uğraşmak, hayatlarını şenlendirmek için yorulmak, artık elinde değildi. Yalnızca kendisinin bunlara zihnini ve vücudunu adayıp, Süreyya'nın habersiz çocuklar gibi yalnız oyunlarıyla meşgul olarak hiç önem vermeyişine öfkelenmeye başlıyordu; önceleri onda, her şeyi annesine bırakan bir çocuk hali görür, bunu severdi, şimdi bu hal, onu gittikçe kızdırıyordu.

Sonra birdenbire korku geldi, ona hayatlarından Süreyya'yı bıkmış görmek kaygısı, garip bir ters etki yaparak yalnızca Süreyya'dan

değil, şimdi kendisinden korkuyordu, hep bunlar Süreyya bıktığı için değil, kendisi de bıktığı için gibi geliyordu. Hayatını sevilecek, mutlulukla yaşanacak bir hayat gibi görememek kaygısı bir telâş oluyor, birkaç zamandır zihnini uğraştıran şeyler hissedilmez bir zehirle etkileyerek, onu ne derece harap ettiğini gösteriyordu.

Bu, gerçekleşmesinden önce yer altı sarsıntılarıyla gelecek belâyı haber veren bir deprem korkusu gibi oluyordu; ama önlerindeki hayatı, gelmesi kesin olan yıkımı görmemek için, buna kayıtsız kalıp çocuklar gibi bugün yelkene, yarın ava, öbür gün balığa heves etmek için, insan ne kadar insafsız olmalıydı? Bu her gün böyle geçe geçe, artık bir gün zaman tamamıyla geçmiş olacak, yaşlılık onu çürütecekti. Peki, buna dayanabilmek için insan ne olmalıydı? Bu yıkımı, sessizlik ve dayanma gücüyle şimdiden, bile bile beklemek ona pek acı geliyordu.

O zaman adımlar sürüp gidiyordu, "Hayatım ziyan oldu." diyemiyorsa da, o korkunç "ziyan oluyor" duygusuyla, elem verici kaygısıyla, güçsüz kalıyordu ve Süreyya'nın bunu fark etmemesi, gitgide çoğalan bir kırılma doğuruyordu. Bu bezginlik ve öfke bunalımlarını pişmanlık ve ağlama izliyor, o zaman Süreyya'yı suçsuz görüp hakkındaki suçlamalardan vazgeçiyor, onun tarafından bağışlanmak ihtiyaçlarıyla ona sokuluyor, gözlerine dolan yaşları gizlemeye çalışıyordu.

Ah, o zaman Süreyya bu kadının kalbinde nasıl bir elem yanardağı olduğunu hissetse, gelip gözlerine bakarak, "Yine gidiyor musun?" diyen dudaklarının nasıl bir, "Yok, gitme, ölüyorum!" diye ağlamak ihtiyacıyla titrediğini fark etseydi... Fakat hayır, o bu gözlerdeki kaygıya, bu dudakları kurutan yalvarma ateşine ilgisiz, yalnızca kendi düşünceleriyle meşguldü, o kadar ki Suad içini yakan şeyleri anlatmamak ateşiyle bir imaya bile cesaret edemiyordu. Kaç kere, "Ama..." diye başlayıp bunları olabildiğince anlatmaya hazırlandı. Bunların birçoğunda, yaratılışına tamamıyla zıt olan uzun uzun anlatmak yeteneksizliği, ötekilerde gülünç bulunmak, onarılmaz biçimde reddedilmek, düşüncelerinin hafife alınması korkusuyla, saatlerce mücadelelerle birlikte, susmaya, kederlerini yalnız kendisine saklamaya mecbur kaldı.

Süreyya'nın, "Lâkin, sen ne oluyorsun Suad? Bir tuhaflığın var." dediği zamanlar oluyordu; o zaman söylemek arzusuyla yüreği çarpıyor, sonra kendisini zorlayarak, bir bahane bulup baş ağrısından söz etmek için uğraşırken gürle-yerek ağlamak

arzularıyla peıiçejeşiyordu. Bunların böyle son derece şiddetlendiği saatler plduğu gibi, hayatı akışı içinde kabul ettiği zamanlar da ölüyordu; fakat bir şey onu hayatını karanlık ve yaslı görmeye iteliyor gibi olduğu zamanlarda, "Lâkin, talihsi£defîl miyim? Niçin böyle kayıtsız duruyorum?" diye benliğini yasacsevk ediyor, yeniden onu paha biçilmez bir zevkle düşündürüp lezzetle zehirleyen düşüncelere geçiyordu, önceden iş görürken bunları düşünemez, işini bitirince dalardı; fakat sonra en sıradan işleri bile yaparken düşünmeye alıştı. Artık bu, her kalıba, her renge girebilen bir düşünce uğraşı, bir ruh durumu oldu.

O zaman birtakım alışkanlıklar doğdu: Musikiyi epeyce ihmal ediyordu, gezmeye de hiç yanaşmıyordu; bir iki kere Süreyya'nın önerisini de reddetmiş olmamak için kabul etti, çıktılar; fakat Suad'ın dalgınlığı Süreyya'nın da sessiz durmasına sebep oldu; eve sersem, yorgun döndüler. Süreyya şimdi yarış için yelkene birkaç onarım yaptırmıştı, önceden pek beğendiği sandala şimdi kusurlar buluyor, bunların değiştirilmesi mümkün olmayan şeylerine öfkeleniyordu. Artık iyice aklına koymuştu. Bir sandal yaptırmak gerekse, bunun için kararlaşmış bir planı vardı. Ve ara sıra, herkesin de kendisi gibi aynı şeye meraklı olduğunu düşünüver-mek saflığıyla, uzun uzun, Suad'a bunları anlattığı oluyordu; Suad bunları dinlerken Süreyya'nın yüzüne bakıp söylediklerini asla duymayarak, ama böyle habersiz, hep kendi havasıyla meşgul olmak için insanın ne olması gerekeceğine şaşardı. Bunları gördükçe, Süreyya'yı tanımayacağı gelirdi. Ona yabancı görünüyor ve şaşırarak, "O kadar zaman ben bu adamı tanımayarak yaşamışım, hem de son derece yakın bir hayatla..." diyordu; dış görünüşlere pek aldanıp verilen kararların hayatımızda nasıl etkiler yaptığını, "Süreyya'nın da her şeyini bilirim!" derken, nasıl hiç beklemediği huyları çıktığını görüp, "Ben bunları bilmiyormuşum, başka bir adammış... Nasıl yaşadım ya Rabbi, nasıl?" diyordu.

Sonra bu düşünceleri, geri dönüş, pişmanlık, kendisini kabahatli görme izlerdi. Bunun hep yalnızlığın günahları olduğunu gördükçe, daha da sıkılıyordu. Piyano çalmak istiyor, konuşmak için hizmetçiye sözler buluyor, komşularla ahbaplığı artırmayı düşünüyordu. Acaba Necib niçin gelmiyordu? O olsaydı kendilerine bir arkadaş çıkardı, onun bir haftadır toplanmış hikâyeleri bulunurdu. Necib'in darılıp gitmiş olma ihtimali kafasını meşgul ediyor, her türlü şeyi düşündüğü halde, onun darılması için hiçbir sebep bulamıyordu. Fakat o

gidişteki gariplik, dikkatinden uzak kalmıyordu. Artık usanıp gitmiş olması ihtimali da vardı. O zaman ona hak vermek istemekle birlikte, eğlendiği sürece yararlanıp rahatı bozulunca kaçmasını bir kabahat diye görmek için, içinde bir eğilim duyuyordu. Ah, bu dünyada herkes kendisini, yalnızca kendisini, hatta başkalarının zararına olarak kendisini mi düşünürdü? Şimdi o kim bilir nerelerde, Süreyya işinde, dadısı bağda eğlenirken, kendisini birinin olsun düşünmemesi, yalnız bırakması, merak etmemesi, ağlamaması, pek acı geliyordu.

Bu sıralarda bir gün Necib gelmişti; fakat o da rahatsızlığından yakınıyordu, hiçbir yerden zevk almadığını söyleyip hayat hakkında pek kötümser görünüyordu. Artık usandığını, bunun ölünceye kadar böyle sürükleneceğini bile bile yaşamaktan artık bulantı geldiğini anlatıyordu. Suad, aynı ruh durumunda bulunduğu için, onun, hayatın renksizliğinden, gereksizliğinden yakınmalarını memnuniyetle dinledi. Necib, sekiz gün durmadan ruhsuz bir vücut gibi, aşktan umutsuzluğa, umutsuzluktan aşka geçerek, perişan, kararsız, sefil, hiç niyeti yokken bir gün vapura binivermiş, her iskeleye çıkmak arzusuyla mücadele ederek, sonunda buraya gelmişti. Ve, burada birden Suad'ın önünde bulunup, bu temiz gözlerin, bu biraz zayıflamış yüzün huzurunda, kendisine açtığı korkunç yaranın bütün acısıyla ağlamak istemişti. Ama onun bir suçu yoktu, işte Suad'a annesi gibi saygı gösteriyor, işte Süreyya'yı kardeşi gibi seviyordu; o, kendi ruh saflığına egemen olan pisliğe karşı köpürüyordu. Artık burada geçen o güzel günler bitmiş ve bunun kendi ihane-tiyle bitmiş olduğunu görüp,j"Ah, insanlar niçin böyle kötü olmuşlar? iyilik arzusuyla bjrlikte bu kötülüğün ne gereği vardı?" diye yakınıyor, "Güzel ve yüce bir kadının yanında insan, her türlü kötülüklerinde^ uzak olarak, niçin temiz ve masum yaşamamalı? Nedir bu insanlıktaki, varlığımızın derinliklerindeki çürümüşlüğün kötü kokusu, bu çamur, bu fırtına?... Pisliğin, bir daha kalkmamak üzere, temizliği yaralaması niçin?" diye inliyordu.

Fakat onun gözlerinin siyah ve elemli bakışlarında, kendisinin ruhunu eriterek çeken bir güzellik, onu bir saniyede sersem ve güçsüz bırakan bir büyü vardı ki, hatta buna da-yanamamaktan bile elem verici bir haz duyuyordu. Artık vücudu, ruhunu sakat edecek kadar güçsüz bırakmıştı; da-yanamamak ona, son çekicilik, son neşe gibi geliyordu; arzu, bütün yetilerini güçsüz bırakacak dereceye gelmişti; onun güzel kokusuyla ölmek için yanma sokulduğu

oluyordu; o zaman, bir zehir kokluyor gibi, sararıp ölerek titriyordu. Ve deniz, bir kere girince terk edemeyeceği kadar onu meşgul ediyordu, çekiyordu; Süreyya yakınarak, "Necib, hastalanırsın!" dedikçe o, "Ah, hastalansam, bari onun için hastalansam!" diye düşünüyordu. Onun için ölmeyi hayal ediyor, son saatte onun da bundan haberi olup melek gözleriyle geldiğini, baş ucuna gelip, "Biliyorum, benim için... işte bu sebeple seviyorum!" deyişini işitir gibi oluyordu.

Ve onlar birlikteyken fark ettirmemek için o kadar şen görünüyor, sessizlik ve karanlık düşüncelere kapılmamak için o kadar sevinç ve neşe gösteriyordu ki, Süreyya ve Suad kahkahalarla gülerek, "Aman Necib Bey!" diyorlardı. Bunun için iki gün kalıp üçüncü gün yine birden, ısrarla kaçmak isteyince, onlar için, hele yalnız kalmaktan korkan Suad için, bu pek acı oldu. Necib'in ısrarına şaşarak, yeniden bir gün için söz almayınca bırakmadı. O zaman yeniden yalnızlık hayatı başladı, karı koca, bir daha gelince onu bırakmamaya karar verdiler; Suad onu meşgul etmek için sevdiği havaları çalmaya başladı, Cavaleria Rusticana'nın o kadar sevdiği "Ah, Lola Biyanka!" sicilyanasıyla dua parçasını birçok kere alıştırma yaptı.

Ona haber vermeden bir gün bunu çalacaktı, bunu şimdiden düşünerek onu şaşırtacağından memnun oluyordu. Necib ona bu operadan daima son derece başarıyla söz etmiş, birkaç havasını söylemişti. Ve bunu piyanosunda çalarken musikinin inleyen âhengine kapılıp, bütün ruhuyla onun şiir ve âhengine tutuluyor, Santuççа'nın gönül parçalayan elemli feryatlarını gerçekten işiterek korkuyordu. Ah bu musiki onu ne kadar, ne kadar öldürüyordu! Musikiyi, dünyanın birinci ve en yüksek bir zevki sayan Necib'e ne kadar hak veriyordu. Bunlarla meşgul olurken, bütün bir hafta kendisini o zehirle öldüren hain hayallerden kurtulup» duğuna memnun da oluyordu.

Fakat, dadının gelişi her şeyi harap etti. Uzun süredir görmediği hanımını birikmiş hikâyelerinin gevezeliğiyle yorduktan sonra, bağla ilgili ayrıntıları verirken Hacer'den söz etti ve birçok başlangıçlardan, sonuçlardan dolanıp asıl meseleye girmek için tereddüt ettikten sonra, Hacer'in, Necib'in yalıya bu kadar sık gelmesini anlamlı bulduğunu imâ etti. Hacer ona, Necib'i sormuştu, "Hâlâ orada mı?" demiş, aldığı cevaba, "Maşallah, Allah mübarek etsin! İnsanın Süreyya gibi vurdumduymaz bir kocası olduktan sonra..." demişti.

10

ouad'ın şakaklarında önce soğuk bir ter, sonra şiddetli bir ateş, bütün başını harap eden bir zonklama başladı. Derin bir iğrenme içinde, bu düşüncenin ne kadar hainee, ne kadar pis bir şey olduğunu-düşündü; sonra, dadısının sözlerini dinlemediği halde onuh, "Meydan vermemeli." diye kulaklarını yırtan sözüne hak verdi. Fakat, nasıl meydan vermemeliydi? Hem onlar ne yapıyorlardı? Necib'e karşı, gerektiğinden fazla ilgi ve^yakınlık mı gösteriyordu? Demek ki, bu sözü söylemek için bu kadar da yeterdi? Sonra birden, "Ya o da öyle düşünürse..." diye kocasını düşündü. Demek ki onun da böyle düşünmek ihtimali vardı? Fakat Süreyya'yı böyle düşüncelere tenezzül edecek kadar bayağı bilmediği için, yatıştı.

Şimdiye kadar, Hacer'i herkese karşı o kadar savunmuşken, artık bir daha buna cesaret edemeyeceğini anlıyordu; onda iğrenilecek bir hal, bir yılanlık buluyordu. Bu kötülüğü ondan değil, hiç kimseden beklememişti. Buna gerek olmayınca, böyle hiçten bir zehir çıkarmak için insanın nasıl bir kalbi olacağını düşünüyordu.

Bu kötü söz, yalnız birkaç saatlik bir meşguliyet verip unutulacak sanırken, şimdi görüyordu ki, Necib'le bundan sonraki hayatını bu şüphe, tamamıyla güç, adetâ imkansız bir hale koymuştu. Böyle bir söz çıkması, başkaları tarafından da inanılmak ihtimali onu ürkütüyordu. Demek hiçbir zaman Necib'e, önceki kadar doğal, yalın davranamayacak-tı; bu kadar yalın bir hayat içinde, böyle sözler çıktıktan sonra... Ve bunu çıkaran, çıkarabilen, böyle bir söz çıkınca hiç düşünmeden kabul edebilecek halde olan insanlara karşı, birden kuduran bir kin hissediyordu.

Bundan sonra onu düşünmeye, onunla ilgili bir söz söylemeye, belki kocası da hisseder diye ondan söz etmeye cesaret edemiyor, hatta kendisinden, gelmesini sevinçle bekleyişinden bile şüphelenerek korkuyor, sonra, bu kaygıların gelip bozduğu rahatını düşünerek, "Yazık oldu!" diyordu. Demek bundan sonra Necib'le hayatı bütün bütün değişecekti, bu hal belki onun gelmemesine yol açacaktı. Buna yazıklanıyordu. Sonra, bu kadar önem verdiğine

şaşıyordu. Halbuki Necib, öbür gün gelecekti ve Süreyya ile karar vermişlerdi ki, artık onu alıkoyacaklardı, o halde kocasını bu düşünceden vazgeçirmek için bir çare bulmak gerekiyordu. Zaten onun hayatı, böyle kocasından gizlenecek, ondan gizli yapılacak şeyler, hayatı düzenlemek için hesaplar, mücadeleler başladığı günden beri, harap olmuştu; o zamana kadar alıştığı doğal hayat artık böyle sahte, düzenlenmiş, görünüşü korunan, içinden mücadele edilerek geçirilen bir kötü hayat olmuştu ve bundan sonra, buna daha acıklı sebepler karışıyordu.

Halbuki kendisinden gizleyemiyordu ki, Necib'le hayatlarının bozulmasına ilgisiz kakmıyordu. Necib, hayatlarını şenlendiriyor, birleştiriyor, hele musiki gösterileri, onun için hazırladığı havaların şaşkınlıkları, bütün o şimdiki dayanılmaz hayatını bir parça emellerle okşayan yaşantılar yok oluyordu. Oysa zorunluydu; çünkü, Süreyya'nın kulağına bir söz giderse, ya da inandırıhrsa ihtimallerini ortadan kaldırmak için, hepsine veda etmek zorunda olduğunu görüyordu.

"Zavallı Necib!" diyordu; o hiçbir şeyden şüphelenmezsen haklarında böyle kötü şeyler söylendiğini duysa ne kadar üzülürdü. Bu darbeyle yalnızca ikisi yaralandığı için, onunla aynı kederi paylaşmak, ona bir tür acıma ve bağlılık duymasına yol açıyordu. Onu burada alıkoymamak için ne çare bulacağını düşündükçe bulamıyordu; bu o çarenin olmamasından çok, bir karar verecek dayanma gücü ve iç rahatlığı düşüncesi olmamasındandı. O kadar ki, Necib'in geleceği gün geldiği halde, henüz bir karar verememişti. Gelmese bütün zahmetlerinden kurtulacağını düşünerek, "Şimdi gelecek, bu vapurla gelecek..." diye heyecanla her vapuru beklediği halde, akşam olup da Necib gelmeyince memnun oldu, hem o gün Süreyya da İstanbul'a indiğinden, "O burada yokken gelirse..." diye korkuyordu. Bunun için kendi kendisine kızıyor, saf ve masum olduğu için bu ihtiyatlara bir gerek, böyle korkmak için bir sebep olmadığını söylüyor, ama yine de korkuyordu.

Süreyya ancak son vapurla gelebildi\ve o kadar bitkin görünüyordu ki, Suad merakla ona baktıy Süreyya, uzun uzun sustuktan sonra, "Ah Suad, felâket!" dedi.

Suad, "Ne oldu Allah aşkına, ne vaf?" diye telâş etti. Öteki duraksayarak, "Necib..." dedi; Suad, yüreği ağzına gelmiş, gözleri korkudan sabit ve boş bir bakışla ona bakarak, "Ne oldu?" diye

soruyordu; bir kaza mı? Hayır, bir kaza değildi, fakat daha kötü bir şey... Necib üç gündür bağda tifodan ölümle pençeleşiyordu. Süreyya oturup terini silerek, "Ah Suad, görsen..." diye büyük bir kederle anlatıyordu. Dört saat yanında oturmuştu da Necib kendisini tanımamıştı, ölü gibi yatıyordu, iki gündür hiç kendisini bilmiyor, kimseyi tanımıyor, ateş içinde yatıyordu. O anlatırken, bütün vücudunu çözen bir titreyişle, büyük felâketlerde gelen sinir bozulduğuyla Suad, oraya dayanmış dinliyordu. Önce biraz rahatsızmış, önem verilmemiş, sonunda önceki gün yemekten kalkmışlar, merdivenden çıkarken Necib yüzükoyun yere düşmüş, kaldırmışlar, kendisini bilmiyormuş, doktor yok, bir doktor bulup getirinceye kadar bir gün geçmiş, bakmışlar ki tifo...

Süreyya bunu anlatarak iki sözde bir, "Bir görsen Suad, bir görsen... Üç günde ne hale gelmiş!" diye yakınıyordu. Sonunda, "Hep bekleşiyorlar... Her an ölümünü bekliyorlar... Ah, nereden gittim?" dedi. Suad ezilmiş, hareket edemeyerek susuyordu. Kocasının büyük üzüntüsünün yanında, yüreği Necib için sızladıktan başka, Süreyya için de parçalanarak ne yapacağını bilmiyor, sersem kalıyordu. Öbürü hastalık, hayat hakkında bir şeyler mırıldanıyordu; iki günde hastanın ne hale geldiğini yeniden anlatarak, "Keşke görmeseydim..." diyordu. Doktorların belirlediği bir tehlike süresi olduğunu söyleyerek, "Artık ondan sonra kurtuldu diyeceklermiş!" diyor, "Fakat üç hafta hasta bu hale nasıl dayanacak? Ah, gitti Necib, gitti!" diye yakınıyordu.

O söylerken, Suad belirsiz, uzak bir şey düşünüyormuş gibi bu ölümler, bu âfetler varken üç gündür kendisini meşgul eden şeylerin ne kadar acınacak ve aşağılık şeyler olduğunu görüyordu.

Bütün gece, karı koca için bir elem ve yas gecesi oldu. Son zamanlarda zaten eski neşe ve sevincini yitirmiş olan konuşmaları, bu gece bütün bütün sıkıntıyla ve üzüntüyle geçti. Her an "ölüm" haberini alabileceklerini düşündükçe son derece üzgün, kaygılı ve acılı oluyorlardı. Süreyya tekrar gitmemek düşüncesinde olduğu halde, Suad kadınlara özgü bir dostluk düşüncesiyle hemen bağa koşmak, belki bir işe yaramak ateşiyle yanıyor ve kocasının o kararı önünde bu isteğini söyleyemiyordu. Burada kaldığı sürece merak ve acıdan yaşayamayacağını hissediyor, her an uğursuz haberin gelmesi ihtimaline hedef olmaktan doğan bir kaygıyla öleceğini görerek, ne olursa olsun gidip hastanın yanında, başı ucunda bulunmak, bir felâket olsa bile orada olmak istiyordu. Onun kimsesiz

olduğunu düşünüp, orada Hacer'in hoppalığı, Hanımefendinin her şeye bakmak zorunluluğu arasında ölmeye bırakılmış gibi gelen Necib'e yetişmenin bir görev olduğunu görüyor ve içini yakan ateşin şiddetini, arzusunun gücünü söyleyemediği, itiraf edemediği için kızıyordu. Ah, hâlâ, o sefil iftirayı, o kirli yalanı mı düşünüyordu?

Bu, bir acılı ve bunaltıcı hafta oldu, bir mücadele ve sıkıntı haftası, ateşli, hummalı bir tereddüt ve şüphe haftası oldu. Süreyya, Suad'ın birçok örneğini gördüğü üzere pek çok merak ettiği şeyi bile ihmal eder gibi görünen bir sessizlikle, "Bir şey olsaydı haber gelirdi..." diye gitmeye razı ola-mıyorken, o haykırmak, "Lâkin sen kendin söylüyordun, kendin ağlıyordun. Daha iki gün önce dayanamayacağını söyleyen sen değil miydin? Şimdi nasıl^ böyle sabrediyorsun?" demek istiyor ve gerçekten bunu söylemiş de Süreyya'yı bu kadar fazla merak ve ateşe şaşar görünen soğuk ve sorulu gözleriyle, sönük bir şüphe bakışıyla görüyor gibi olarak, onun kendisini bu kadar meşgul bilmesinden korkuyordu. Soğukkanlılığını koruyamadığını, böylesine ilgilendiğini görünce, korktuğu gibi, onun da aklına bir şüphe gelir diye sakınıyordu. Bu kadar telâşa, bu kadar korkuya sebep bulamayarak, "Gerçekten bir şey mi var?" dediği ve "Bu kadarına bir aşk diyebilirler mi?" diye tereddüt ettiği oluyordu; fakat o, fazla bir sevgiyle bir hastayı düşünmekten başka bir şey olmayan bu merakı, masum buluyordu. Bununla birlikte, kocasına bu kadar hiddet ve şiddeti gerektirecek dereceye gelen merakını herkesin, kendisinden başka kim haber alsa, haklı olarak her şeyi söyleyebileceklerini düşünmek onu alt üst ederek, "Ne yapayım? Bu bir felâket... Ben masumum a!.." demek için yoruluyor, bu yorgunluk içinde, böyle içinden çıkılmaz bir uçuruma düştüğü için umutsuz olarak, "Ya Rabbim, ya Rabbim, ne yapmalı?" diye inliyordu.

Ve bu ne belirli ne belirsiz, bazen büyük bir korkuyla iradesi yorgun benliğini teslimden, bazen korkunç bir dayanma iradesiyle yürek gücünden oluşan bir mücadele oldu. Şiddetle denize atılıp düştüğü yeri düzensiz yırtan bir taş düşüşü gibi, elinde olmadan derinleşen bir kabulle giderken, birden coşkun bir dayanma gücü, bir inkâr acelesi kazanıyordu; fakat o taş düşmekten geri kalmıyordu, bütün engelleri zorla yırtarak, adeta bir telâşla iniyor, kalbine kadar iniyordu.

Bir hafta sonra bir haber geldi, hastanın halinde bir değişiklik yoktu, doktorların söyledikleri gün bekleniyordu. Süreyya, "Demek korktuğumuz gibi değilmiş, Allah verse de..." diyordu; fakat hem

merak eden, hem merak ediyor görünürken sakin kalabilen Süreyya'ya kızan Suad'a bu haber avuntu vermedi. Necib'i, Süreyya'nın anlattığı halde günlerce habersiz düşündükçe, rahat etmek mümkün değildi; bu kaygının hastalıkla başladığını görüp onunla biter diye düşündüğü zamanlardan sonra öyle saniyeler oluyordu ki, Necib artık hayatına tamamıyla karışmış, ondan bağını çözmek imkansız bir şeymiş gibi görünüyordu. Bazen bu saniyeler dakika olurdu, o zaman korkular başlar, titrer, düşünmemek isterdi. O bir haftanın sonuna doğru, bir gece düşünde Necib'i ölmüş ve kendisini onun ölüsü üstünde saçlarını yoluyor gördü. Oh, bu korkunç bir düş, uçsuz bucaksız karanlık bir geceydi; Necib ölmüş, orada yatıyordu ve o bütün vücuduyla ağlayarak, "Necib! Necib!" diye haykırdı; bu feci, yas dolu bir ses, bir ağlamaydı. Uyandığı zaman, yüksek bir yerden düşmüş gibi vücudunu paramparça buldu. Fakat hâlâ ağlıyordu, yalnız gözlerinden yaş çıkmıyordu, çenesi kilitlenmiş, şakakları ateş içinde terlemişti. Birden bu terleri buz gibi hissetti; bir saniye bilmeyerek, sebebini bulamayarak ağlama isteğine dayanamadı; o feryat, o "Necib! Necib!" feryadı, hâlâ sürükleniyordu.

Ve bu kendisini bütün bütün harap etti; işi korktuğundan daha ciddi bulmaktan titriyor, Hacer'in bir kötü sözünün unutulmamasından, hastalığın verdiği sarsıntıdan doğan bir sinir ve kuruntu zayıflığı duyuyordu; fakat artık oraya gitmekten korkuyordu, onu o halde görüp çok daha fazla üzülmekten kaygı duyuyordu. Halbuki bu sefer Süreyya gitmek istedi, bugün, "Yarın bağa gidelim!" dedi. "Hayır, gitmeyeceğim!" demek mümkün değildi; bir sebep göstermek gerekecek, belki bir şey keşfettirecekti.

Hem bunu kalbinin dayanıklılığına karşı bir sebep olarak bulunca, ruh arzusunun esiri oldu ve aceleyle, telâş ve heyecanla hazırlandı. Daha şimdiden yüreği çarpıyor, şimdiden korkuyordu.

Bu, acı veren, can dayanmaz hu- ziyaret oldu; sinirlerini bozan inatçı bir titremeyle ölerek, yorgun, hasta, onun yanına böyle girdi. Necib'i yatağında, ük haftalık hain bir hastalığın acılarından kurtulmuş, fakat hır iskelet olmuş, gözleri sarı ve zayıf yüzünde sonsuz bir acı ifadesi almış olduğunu görünce, ağlamak ihtiyacını engellemek için titreyen dudakları, sıkmaktan harap oldu; herkes bir şey söylediği halde o ağlamaktan korkarak bir şey söylemiyor, başında uğultularla dinliyordu.

Süreyya, "Vah zavallı Necib, ¥ah! Fakat neyse, kurtuldun ya, sen ona bak!" diyordu. Necib zayıf, değişmiş bir sesle, "Evet, kurtuldum! Fakat..." dedi; eliyle umutsuz bir hareket yaptı, bittiğini anlatmak istiyordu ve yüreğinin içinden, "Ah, bütün bütün bitsem!" diye diliyordu. Uzun süre hastalığa dayandıktan sonra, şimdi Suad'ın huzurunda yeniden hücum eden bir zayıflık, bir gevşeme, bir oracıkta eriyip ölü-vermek arzusu yükseliyordu. Onu o kadar istemiş, o kadar aramış, o kadar beklemişti, onunla o kadar meşgul olmuştu ki, şimdi gelirse mutlu olacağım sanmıştı; fakat işte o geldiği halde nasıl tedavisi imkansız bir dertle sakat ve talihsiz olduğunu yeniden hissetmekten doğan bezginliğe boğulmuştu. Ateşli saatlerinin aydınlık perisi, karanlığının avuntu ışığı olan Suad, orada, o bütün hastalığında silik gölge gibi gördüğü, yalnız saçları, gözleriyle gördüğü Suad, vücuduyla işte oradaydı; onu beklemiş, sonsuzcasına beklemiş, o yanında yokken ölmekten korkarak beklemişti. Son defa, bir daha görüp, "Ah güzelsin, yücesin, bana hayatı sen sevdirdin, meleksin!" deyip, ölmeyi ne kadar istemişti; bir iki gündür, doktorların söylediği tehlike süresi geceli, işte birkaç gündür bekleyip, gelmediklerini görünce acı çekerek, umutsuz, tekrar soramayarak kalmış, şimdi "Süreyya geldi!" dedikleri zaman onun da geldiğini ummayarak beklemiş, onu da görünce sevinci bir acı olacak kadar büyümüştü, o kadar ki, coşkunlukla o sözleri hemen şimdi söylemek istiyordu.

Çevrelerinde herkes konuşuyordu, neler konuşuyorlardı? Necib'le Suad bunları söyleyemezlerdi, hatta bazıları cevap bile veriyorlardı, giren çıkan oluyordu, Hacer ara sıra girip çıkıyor, Suad'a çift anlamlı sözler mi söylüyordu? Hanımefendi hastayı anlatıyor, Necib nasıl olup ilk hastalık belirtilerini anladığını söylüyordu. Suad onun baş ucuna dayanmış, dalgın dinliyordu. Necib sonunda, "Bereket versin hanımlara..." diye, Hanımefendinin nasıl anne, Hacer'in nasıl bir kardeş olduğunu söylüyordu.

Hanımefendi, Suad'a, "Hiç, hiç değil!" diye başını sallıyordu, sonra gülümseyerek, "Bereket versin yastığının altındaki hanım eldivenine!.." dedi.

Suad, ne olduğunu anlayamadığı acı bir duyguyla ezildi. Necib'in önce sapsarı kesilerek donduğunu gördü. Necib bir şey söyleyemedi, boğuluyor gibiydi. Yalnızca eliyle inkâr eder gibi belirsiz bir işaret yaptı ve Hanımefendi nasıl olup da eldivenin

keşfolunduğunu anlatırken Hacer kolunu uzatıp çocuklara özgü bir teklifsizlikle eldiveni çıkardı, elinde tutarak, "işte!" dedi.

Ve bu, Suad için o kadar şiddetli, o kadar ansız bir sarsıntı oldu ki, uğuldayan başında gözlerini karartan bir zonklama, ayakta olsaydı düşürecek kadar vücudunda güçsüzlük hissetti; otururken bile dayanmak gereğini duydu, "Ya Süreyya burada olsaydı ya Rabbim!.." diye titriyordu. Onlar konuşuyorlar, Hacer gülüyor, galiba kendisi de cevap veriyordu; fakat hissediyordu ki, hayatına sahip, sözlerine egemen değildi. Bütün bunları bir baygınlık pası arkasından hissediyor, kendisini öyle işitiyordu. Kendisini yıkan darbeler, "Demek... Demek..." gibi geliyordu. "Oh ya Rabbim! Demek oydu, eldiveni alan oydu demek!.." Arkasını getiremiyor, büyük bir zihin kargaşalığı arasında, korkuyla mutluluk o kadar düzensiz bir mücadeleyle onu yoruyordu ki, buna daya-namamaktan korkuyordu. Ve bVından duyduğu memnunlukla korku birbirine dolaşıyor,/o kadar birbirlerine karışıyorlardı ki, hangisinin doğru/olduğunu belirleyemiyordu. Bunda, öyle ısrarlı bir süreklilikle sersem eden bir yorucu-luk vardı ki, yalnız kalıp rahatça düşünmek için oradan kaçmaktan başka çare olmadığını görerek, bunun için bir sebep aramaya başladı.

Fakat düşündüğü, istediği gibi oradan ayrılmak mümkün olmadı ve ayrılırken başka bir darbe daha geldi; Necib'in ne-kahat meselesi çıktı, o bunun için, "Size komşu geleceğim!" diye gülümseyerek Tarabya'ya geleceğini bildirdi, fakat Süreyya öylesine bir güceniklikle, o kadar telâş ve şiddetle karşılık verdi, onu Yenimahalle'ye gelmezse o kadar bir daha yüzüne bakmamakla tehdit etti ki, Suad karşıdan titreyerek, "Aman ya Rabbi, şimdi ne olacak?" diye beklerken, Necib'in sonunda yenilerek, "Peki!" demesi, onu bitirdi.

O zaman Süreyya'ya karşı hüyük bir şiddetle, "Lâkin ne yapıyorsun?" demek isteyen, o ısrar ettikçe "Lâkin beni harap ediyorsun!" diye yakınacak kadar büyük bir üzüntüyle bakıyordu. Bununla birlikte gülümsedi, Süreyya'yla birlikte Necib'i davet edip karar verilince, kendi kendisine, "Tamam, işte asıl felâket!" dedi.

Demek Necib yine gelecekti; bütün bu olandan bitenden sonra Necib yine o hayata gelecekti, gene o ömür sürülecekti! Oh, bu Suad'in artık elinde değildi, bunun için kendisinde yeter derecede güç bulamıyordu. Ah, niçin ondan hep elinden gelmeyen şeyler

isteniyor, hiç onun isteği sorulmadan, ne kadar acı çektiği merak edilmeden, niçin ona böyle eziyet ediliyordu?

Bu önce Suad için, acılı bir düşten uyanma gibi bir şey oldu. O kadar ihtimalin dışında bulunuyordu ki, yanıldığı yargısına varmak istiyordu; fakat o kadar iyi görmüştü ki, bunun olanağı yoktu, sonra Necib'in kendisine karşı olan davranışını düşünmeye, incelemeye başladı ve o zaman şimdiye kadar merak edilmediğinden, umulmadığından anlamsız bırakılmış hallerine anlam vermeye başlayınca, yavaş yavaş belirtileri buluyorum sanısına vardı. Onun bazen isteye isteye gibi sokulmalarını, sonra birden kendisini unutuverişini, kendisi söz söylerken nasıl dinlediğini, nasıl baktığını, dinlediği sözlerden nasıl anlamlar çıkardığını ve sonra... Sonra, bir gün kendisine evlenme hakkında söylediği o sözleri, bunları birer birer, uzun uzun görüyordu. "Sizin gibi olsun!" diyen o sesi işitir gibi olarak anlıyor, "Demek o zamandan beri, demek birçok zamandan beri..." diye ezilerek, sonra elini başıyla tutup bir sebep bulamaksızın, yalnızca sinir gevşekliğiyle ağlamak ister gibi, "Aman ya Rabbi, aman ya Rabbi!" diye inliyordu.

Demek ki seviyordu, demek ki bir yıldan beri, belki daha öncesinden beri, belki yıllardan beri seviyor ve bunu gizliyordu... Necib'in, kendisine karşı bu kadar ciddi davranıp yüreğinin duygularını hiçbir şekilde açığa vurmaması, onu ruhunun derinliklerinde saklaması, yüreğinden istemeye istemeye duyduğu memnunlukla, şimdi teşekkür eden bir saygıyı ekliyordu; bu hareketi o kadar içten, tertemiz, büyük görüyordu. Bir kere anlaşılınca tereddütler, korkular, şüpheler, bunlar, gelip geçen, geldikleri zaman bile bu güvenini yok edemeyen birtakım küçük bulutlar oldu; asıl olarak, "O beni seviyor." inancı ve bunun memnunluğu vardı. Kendisini korkmaya zorluyordu ve istemediği halde öyle duygulardan geçiyordu ki, bunlar kendisini daha çok korkutuyordu. İ& Onda henüz bir belirti görmeden kendisinde ortaya çıkan eğilimin, en çok dayanmaya gerek olduğu bir zamanda, tam tersine o duygusunu arttıracak derecede olan bu zayıflık ve sevinç; işte onu bu korkutuyordu; hatta kendisinden bile gizlediği bir mutluluğu duyup buna her kaygıyı ve korkuyu feda edecek derecede olan bu zayıflık, kendisini bu duyguya bırakmak için varolan eğilim ona, rîşte tehlike!" diyordu.

Onun yıllarca süren aşkından/korkmak gerekmeyeceğini, asıl kendisinden, kendi zaymığından, onunla yaşarken ona bağlanmanın

bir felâket olabilmesinden, asıl bunlardan kaygı duymanın doğru olduğunu anlıyordu. Ve içinde bunu da ihmal etmek isteyen arzuya egemen olup sebebini söyler gibi o zaman ortaya çıkacak felâketleri düşünüyordu; o zaman ne olurdu, hayatı, kocası... Bütün dünya... Ve bunu düşününce yüzünü yakıp kavuran bir sıcaklık duyar, tekrar korkuya dalar, o kadar ki, bunlar büyük bir acı olurdu. Fakat bunların şiddetli saldırısı arasında zayıf ve hasta, hissedilmez de olsa titreyen bir şimşek ışığı gibi, bütün bu korku ve kaygı karanlıkları arasında bir an için bile olsa egemen olmak isteyen bir iç eğilimi, her şeyi bırakıverme emeli vardı. Demek gelecekti. Necib g«rtecekti, artık bu, kararlaşmış-tı. Fakat ne yapılacaktı? Ne olacaktı ya Rabbim? Nasıl birbirlerine bakabileceklerdi? Necib, artık kendisinin bildiğini bilmiyor muydu? Eldiveni tanıdığını fark etmiş miydi? Etmişse, bu sefer belki girişimde bulunursa ne olacaktı? Bir kaza her şeyi açığa vurduktan sonra, artık her hareket özel bir anlam kazanmaz mıydı? O zaman artık onun yanında yaşayamayacağını, yaşamak gerektiğini, korkusundan değil heyecanından, utanç ve yürek çarpıntısından yaşayamayacağını hissediyor, önünde korkunç bir uçurum hissetmiş gibi, bir gece gezgini ürküntüsüyle giderken, avının yemi olmak ihtimaliyle, titreyen bir avcı heyecanıyla bayılıyordu.

Necib için de bu günler, aynı acılar, heyecanlarla geçmişti; fakat o eldivenin tanındığından şüphelenmediği için, korkuları devam etmiyordu ve bu, en şiddetli dereceye geldiği zamanda şüphe, korku, onun yerini alıp her şeyi unutturuyor, yalnızca ona yaklaşma ihtimalinin verdiği sevinçle bırakıyordu. Sonra onun kendi bahtsız, yoksun, saygılı aşkını bilmesi bazen onu o kadar sevindiriyordu ki, "Biliyor!" diye emin olduğu zamanlarda bile, korku yalnızca egemen olmayıp sevinçle karışıyor ve bunun için daha da dayanılmaz bir hal alıyordu. "Ah, bilse de, ölsem..." diyordu. Şimdi ona, Su-ad'ın, bu aşkın ne derin ve saygılı bir tapınma olduğunu bilmesi yetiyordu; ona, "Bak, senin için ölüyorum, seni sevdiğim için ölüyorum, fakat sen mademki bunu biliyorsun, işte artık mutluyum! Ve başka bir şey istemedim, yemin ederim ki kutsalsın, başka bir şey istemedim!" demek istiyordu.

Evet, biliyorsa ve hakaret görmeyecekse... Sinirleri o kadar yıpranmıştı ki, şimdi Suad'a karşı bedeninden çok, yüreği vurgundu. Bunun için, onu bilmesi ihtimaliyle, böyle birlikte yaşamak, hayalinde onu kendisinden geçiriyordu.

11

O kadar yürek çarpıntısı ve korkuyla beklenen bu görüşme, tersine, pek yalın ve sakin oldu. Necib için Suad, korktuğunun tersine çok sakin ve anlamsız; Suad için Necib çok saygılı ve alçakgönüllü davrandı; Necib, "Anlamamış!" dedi; Suad, "Fark etmemiş!" diye düşündü. Bunun için hayatları kaygısız, içleri rahat ve sakin olarak başladı.

Suad Necib'i biraz telâşlı, biraz feryatlı, biraz iddiacı bulacağını sanıyordu, önce titreye titreye dayanma gösteren bir zayıflıkla, her türlü tutkulara gezi yeri olup hepsine birden dayanmak gerektiği için yoran bir zayıflıkla beklerken, şimdi güç kazanmıştı. Necib, dudaklarda bir hakaret çizgisi, gözlerde bir nefret karanlığı göreceğim kaygısıyla korkarken, her zamanki gibi, belki biraz sakin, fakat her halde nef-retsiz bir kabul görünce, içi rahatladı, bunun için ilk hafta boyunca Suad, Necib'in bu kadar saygı ve dinginlikle ortaya çıkan taparcasına sevgisini korkulacak bir şey değil, tam tersine kadınlığının içtenlikli ruhunda bir kadın için en minnet ve şükranla kabul edilecek bir şey saymaktan zevk duydu. Necib o kadar sır saklar, o kadar ağzı sıkı bir tavırla hareket ediyordu ki, derinliğini bildiği için yalnız Suad alnındaki ateşi fark ediyordu ve Necib'i bir an yitirme korkusuyla titremiş olması, davranışlarında, öncekine göre daha sakıngan davranmasını sağlıyordu. Bu kadar içten ve ciddi bir aşk her kadını/n yüreğinde uyuklayan derin, seçkin bir aşkla tapılmak isteğini o kadar temiz yüreklilikle ve güçlü olarak tatmin ediyorauJci^Suad arzusunun tersine, istediği çekinme ve uzaklaşma yerine, bunları önce biraz tereddüt ve çekingenlikle, fakat sonra güven ve mutlulukla, güvende bile varolan tehlikelere benliğini teslim etmek zevkiyle değerlendirmeye alıştı.

Necib, tam hayal ettiği mutluluğa kavuşmuştu, önce Su-ad'ın sakinlik ve dayanma gücüyle onun bundan emin olmasını

sağlamıştı, şüphe duymamış düşüncesiyle içi rahatladı, fakat mümkün değil şüpheyi içinden atamıyordu, bu onu çok mutlu kılan bir varsayım olduğu için," Biliyor, fakat öyle görünüyor." demekten, bu belirsizlik, bu şüphe içinde yaşamaktan mest oluyordu. Ve bu bakışla baka baka, bazen emin olacağı geliyordu: "Geçmişle karşılaştırınca Suad'da şimdi bir çekingenlik, anlaşılmaz bir aşırı ciddilik, bir telâşa benzeyen kaygı görüyor, gözlerinin pek çabuk titreyip yere indiğini, söz söylerken kendisine bakılınca sesinin titreyip güvenini, dengesini, dayanma gücünü yitirdiğini hisseder gibi oluyordu; hiçbir zaman ne tümüyle emin olan ne de tümüyle şüphe verici olan ve asıl çekiciliğini bu belirsizlikten alan bu sevişme, karanlık ve rengin yarı yarıya egemen olduğu bir sevişme, eşsiz, candan, masum bir sevişme oldu.

Bu umudun, hayalin ötesinde bir mutluluk veriyordu. Necib, Suad'm saflığına, onuruna, dinginliğine ve namusuna tutuluyor; Suad, Necib'in saygı ve sırdaşlığına müteşekkir kalıyordu. Necib onun sakinliğinde ve sessizliğinde öyle bir sır, öyle bir anlam görüyordu ki, bu kendisindeki sır ihtiyacını, bilinmezlikler içinde can feda edilecek fırtınalı okyanuslar ihtiyacını memnun ediyor, onu ölümlere kadar minnettar ve mutlu kılıyordu. Bazen tereddüt gelirdi, "Sonsuz aymazlık ve sayıklama! Onun bir şeyden haberi yok, eldivenler hep birbirine benzer." dediği, bunu söyleyerek acı duyduğu olurdu; fakat sonra sessizliklerde anlam, bakışlarda sırlar bularak ve bu anlam ve sırları bir tek davranışla yok etmekten titreyerek, öylece belirsiz olsun fakat o derece de mutluluk versin düşüncesiyle, mutluluğuna toz kondurmaktan korkarak ve ölünceye kadar bu saflık ve yoksunluğa razı, ona ihtiyaç duyarak yaşıyordu. Hayatları önceleri bir çekingenlikle başlamışken emin ola ola, sonunda şimdi emin olunan bir mahremiyete geçmişlerdi, titreye titreye sizin gözlerinize bakan perişan bir bakış gibi; ki ilk anlamlı bakışınızla yerlere geçip pişman olacaktır... Mahremiyetleri böyle, bin korku ve telâşla bu dereceye geldiği halde hâlâ ikisinde de onun ne kadar kıymetli, ne kadar kaçmaya hazır olduğunu bilmekten doğan korku, onu sürdürüp alıştırmak, sürekli kılarak sağlamlaştırmak arzusu vardır.

Artık daha önceleri olduğu gibi konuşacak kadar iç güvenliğine kavuşmuşlardı; bir saniyelik kaçamak bir bakışla bir söz anlamsız kalacakken, dudağın bir çizgisiyle her şeyin bir tehlike olacağı, bir

dalga gibi dalgalı bir iç güvenliği; bir iç güvenliği ki, güç elde edilmiş olduğundan çok onları mest ettiği için, onu yüceltiyorlardı.

Ve gözlerin dudakların söylemekten, anlatmaktan o kadar titredikleri yürekten taşıp gelen şeyleri anlatmak için musiki kendilerine yardım ediyor, sanki ruhları için bir buluşma sebebi oluyordu; o zaman, eski zamanların sevda öyküleri, Faust, Verter, Manon Lescaut, Sappho, Romeo ile Jü-liet, Othello, Aida gibi sonsuz aşk serüvenleri anlatılırdı; bunların ruh hallerinin anlatılması için kendi kalplerinin yardımıyla, söylenilemeyen ruh ihtiyaçlarını onlara mal ederek verilen ayrıntılarla saatler geçerdi. Suad bunların arasında Süreyya'yı, müthiş azaplarla görüyordu; o zaman, kendisini ne kadar savunmak isterse istesin nasıl bir uçurumda olduğunu, Süreyya'ya karşı durumunun nasıl itiraf edilemez keşfinden korkulur, kötü, çirkin bir durum olduğunu ret ve inkâr edemeyerek perişan kalırdı. Fakat şimdi o hayatını alt üst eden kaygılardan, uzun sıkıntılardan o kadar uzak, duygularının çekiciliğine o kadar tutsak, o kadar elinde olmayarak bağlıydı ki, bu üzüntüler devam edemiyordu. İlk haftadan sonra^ezmtilef yeniden başlamıştı; artık sonbaharın hüzün veren gelişi arasında ilk ayların coşan verimliliğiyle şimdiki verimsizliğini karşılaştırarak geziyorlardı. Süreyya, bu yıl kışın da burada kalmak isteğini dile getiriyor, hep birlikte bunu onaylıyorlardı; hele Suad, artık oraya, onların yanına gitmekten titriyordu. Süreyya anlatıyordu: "O zaman, bütün bu kırların, çayırlarıri', bayırların sahibi yalnız kendileri olacaklardı; günlerce gezdikleri halde yabancı bir kimseye rast gelmeyeceklerdi; bu debdebelerden, arabalardan, sahte gürültülerden bağımsız, kendi kendilerine kalma zevkini tadacaklardı. Havaların uzun yağmurlarla ıslandığı zaman eve kapanmak zorunda kalırlarsa da, güneşin ilk gülümseyişleri onlara bahar gibi gelecekti; ıslak otların, yeni biten çimenlerin arasında, ayakları sırılsıklam dolaşacaklardı."

Süreyya bunları anlatırken, birden, "Ya kar!" diyordu.

Kar yağarken gezmek kadar keyifli bir şey olur muydu? Ve karı anlatıyordu, kar dumanlarla savrularak, puslarla sulanarak Boğaziçi'ni hırpalarken, onların bacasından ince bir duman, fırtınaya meydan okur gibi yükselecekti; soğuklarda gezerek elleri, yüzleri donmuş döndükleri zaman odaları ılık, kendilerini kabule hazır, konukseverlikte cömert davranacaktı.

Necib bunları kendisini sersemleten bir darbe gibi dinliyordu. O zaman kendisi... O nerede bulunacaktı? Bir gün gelip de bu hayatı

bırakmak, her şeyi bırakmak zorunluluğu hayalinde belirince, Suad'sız kalırsa ne olacağını o kadar acı bir öksüzlükle hissetti ki, perişan oldu. Başını çevirip renkli fanila giysileri içinde temiz ve güzel gördüğü Süreyya'ya bakarak, zehirli bir kıskançlıkla, "Ve bu adam onun sahibi, ölünceye kadar onunla birlikte kalacak, onunla kalacak..." diye öldü. Ah ne olurdu, Suad'a önce kendisi rast gelmiş olsaydı... Çünkü artık, önceki gibi o zaman kendisi de Süreyya gibi olacağını düşünmüyordu; onu sevmek üzere doğmuş olduğuna, aşkının artık büyük bir heves değil, yaratılışın sırrının varlık bilmecesi sonucu olduğuna inanıyordu. Artık bu büyük aşk önünde düşünme sefaletleri, kötümserlik acıları miskince susmuştu ve bu itirafsız, kendisinden emin olmayan aşkla, yalnızca bu kadarıyla, kimsenin mutlu olmadığı kadar mutlu olduğuna inanıyordu.

Sonra bütün bunları, bugün yarın, sonunda işte bir ay sonra bırakıp gitmek, Suad'dan ayrılıp onsuz kalmak, onsuz yaşamak gerekiyordu. Hem de nasıl bir hayat için ya Rab-bim? Şimdi kendisine o baktığı, iğrendiği hayat değil, en imrenilecek hayatlar bile artık işkence gibi geliyordu. Suad'sız kalmak onu o kadar korkutuyordu, o kadar onsuz bir hayat düşünemiyordu. Ama bu, zorunluydu, bütün toplum ve ahlâk kuralları bunu buyuruyordu. Bunun tersine davranmak, birtakım insani düzenlemeleri yaralamadan mümkün olmazdı; hatta geç bile kalmıştı, insanlar, şimdi kendisine "Hain" demek yetkisine sahiptiler. Fakat, ah, onun mutluluğunun yanında, bunlar nasıl da basit şeylerdi! Hem, kendisinden daha ne istiyorlardı? O kalbin zorlamasına dayanıp, doğa ve yaratılışın, herhalde o kuralların bin kere üzerinde olan güçlerin bağladığı ruhunu o kadar dizginleyip yönetirken hayatını ezmeye, büyük aşkı yıkmaya ne haklan vardı? O, ruhunun gece derinliklerinde hiddetli hücumlarla kuduran bir fırtına gibi tutkularını ve heveslerini böyle sakladıktan sonra, daha ne istiyorlardı?

Bununla birlikte bütün bu isyanlar, Suad'ın bu duygulara katıldığından şüphelenme zamanı gelince, birden sürünerek alçalıyordu. O zaman yerini o derece kesinlikle görüyordu. Bu kadar zamandır nasıl mutlu olduğuna şaşıyordu. Bir dostunun karısını seviyordu, kendisine aile kucağım bir kardeşine açar gibi dostça açmış altın yürekli bir dostun karısını! Ve kadın, bunu anlamıştı, çünkü hiçbir kadının, böyle bir tapınma ne kadar saklanırsa saklansın, hissetmemesi mümkün olamazdı; gözlerin derinliğindeki, dudaklardaki arzu ateşine hiçbir kadın ruhu duygusuz kalamazdı.

Demek biliyordu, fakat kabul ediyor muydu? Bunu anlamak mümkün değildi; herhalde, soğuk değilse de yalnızca nezaketli denilecek bir davranışla, iradesi elinde olmayan hayatına dayanıyordu. Ve sefil kendisi bunu bir mutluluk, hatta bazen bir aşk sanıyordu, öyle mi? Sonra, yarın, evet yarın bunu bile bırakmak gerekecekti. Bunu bile bırakacak, bu gözlerin saf ufkundan uzak, bu hayatın hoş havasından uzak, yalnız ve mutsuz yaşayacaktı. Sonra da buna, mutluluk diyordu, öyle mi?

Birden hayatını uzun bir çöl gibi gördü, yaşamaktan büyük bir yorgunluk hissetti ve "Acaba vakit geldi mi?" diye düşündü; çünkü o, kendisini mutlaka intihara yargılı görürdü. Kendisinde bu kadar ateş varken, bu kadar güzelliğin tutsağı, bu kadar özlemli, tutkun, bu kadar tutkuyla birlikte herkes gibi esenlikli bir hayat içinde, bir gün ölüvermek ona pek imkansız gelirdi. "Ah tifodan niçin ölmedim?" diye düşünüyordu.

Fakat Suad'm bir sesi ona bu yirmi günlük mutluluğu hatırlattı, hiçbir insanın ulaşamadığını sandığı bu mutluluğu; o günlerin anısına bu kadar nankörlüğü haksızlık saydı. "Mademki ölmek var, ne zaman olsa kolay!.." dedi. Onun için ölmek, ruhu, kararlı bir mutluluk nağmesiyle dolduruyordu; onun temizliği, namusu, yüceliği için, bunlara saygı göstererek, taparak ölmekte bir büyüklük, başkalarına nasip olmayan bir baht açıklığı görüyordu.

Süreyya birden, "Al, yine yağmur!" dedi; ufukları saf ve berrak olan gökyüzünün üstünde hareket eden bir bulut, bilinmeyen bir yere doğru koşuyordu; bunda bir duman rengi vardı. Damlalar bir ağaçtan meyve düşer gibi patırdayarak nazla düştükçe, yolların biriken toprakları delik deşik olarak tozları hafifçe kaldırıyordu. Birden çıkmış olan rüzgâr, yağmur tazeliğiyle dolu toprakların kokusunu getiriyordu.

"Kaçalım, kaçalım!" dediler; yağmur boşanırken, nemli yollardaki toprak kokusuyla tüten tazelikler, kurtuluş rahatlığı verdi.

12

Öğleden sonra, Suad piyanoda, Necib'in sabahleyin İstanbul'dan "Size iki yeni eser!" diye getirdiği Mascagni'nin "îris"i ile Puccini'nin "Tosça"sını çalışıyordu. O iki saattir bunların zorlukları içinden çıkmak için uğraşırken, Süreyya birkaç gecedir Necib'le birlikte çıktıkları lüferciliğin verdiği merakla zokaları temizliyordu. Necib, Eduard Rod'un yeni çıkan "Yolun Ortasında" romanının sayfaları

arasına gömülmüş, on beş dakikadır aynı sayfada kaldığını unutmuş, dalmıştı.

Süreyya, ara sıra yaptığı gibi, yine birden sessizliği bozarak, "Dadın nerde Suad?" diye sordu.

Suad, iyice görmek içinmiş gibi eğilip notaya bakarak cevapladı: "Bilmem, aşağıda olmalı! Ben piyanodayken o burada durmaz ki!"

Süreyya mırıldanarak, "Sanki benim de niyetim var a, bu gidişle,.." diye eğlendi.

Bu, Tosca'nın üçüncü perdesinde Tosca'yla Cavarodos-si'nin düettosuydu, orada ilk ölçülerde notalar bazen gidişlerinde aksayarak, bazen ölçülerinde bozularak çıkıp bir şeye benzemezken, tekrar ede ede ahenk yürüyüşünü buluyor, jartık hemen gerektiği gibi çalınmaya başlıyordu. Küçük musiki cümleleri, tekrar ede ede Necib'in zihninde yer etmiş olduğundan, Suad, bu sefer hepsini birden ciddi olarak çalmak için baştan başladığı zaman, Necib uyanarak, elinde olmadan, bir "Oh!" etti.

Suad, başını çevirip yandan bakarak, "Ne güzel, değil mi?" dedi.

Süreyya, zokaların üzerinde meşgul, başını kaldırıp, "Hayret! Bu nasıl oluyor, şaşıyorurri?" dedi. "Bunun nesini o kadar güzel buluyorsunuz Allah aşkına?"

Sonra, onların ses çıkarmaması üzerine, hâlâ meşgul, gülerek dedi ki, "Bana ne gibi geliyor, biliyor musunuz?"

Necib de gülerek onun sözünü kesti, "Senden önce söyleyeyim... Hep musiki sevmeyenlere gelen bir şey... Diyorsun ki, biz de anlamıyoruz, fakat özellikle hoşumuza gider gibi yapıyoruz. Bir düşkünlük göstermek mi, anlıyor görünmek mi, bilmem, bunun gibi bir şey, değil mi? Herhalde içtenlikti değiliz."

"Ooo, sen birdenbire pek abarttın; ben yalnızca sanıyordum ki, bunu o kadar güzel olduğu için değil, sevmek gerektiği için, ünlü olduğu için seviyorsun..."

Necib yine güldü, "Yine benim söylediğim gibi. Fakat, ah bir kere hissetsen Süreyya!"

Suad, Süreyya'nın musiki konusundaki ilgisizliğini bilmesinden ileri gelen bir kayıtsızlıkla dinlemeyerek devam ediyor, parçanın artık bütün parlaklık ve ruhunu vermeye çalışıyordu. Necib büyülenmiş gibi dinliyordu. Sonra kalkıp eğildi, parçaya baktı. Bu parça "O dolçi mani..." diye başlıyordu.

"Ah, tatlı eller! Ne güzel, ya Rabbim, ne güzel!" diye söylendi.

Süreyya başını sallayarak gülüyordu, "Artık bu kadarı da ben söyledim diye olmalı!" dedi.

Bu, Necib'i, o zaman biraz sinirli bir açıklama yapmak zorunda bıraktı. Bunun için örnekler veriyor, biraz hızlı, öfkeli bir dille, "Tıpkı senin bayıldığın, mesela suzinak bestesini hiç dinlememiş, musikideki zevk ve bilgisi uşşaktan 'Yandım âteşlere eyvah...' ile 'Her ne mümkünse sana ettim feda'yı geçmemiş bir adamın ağır şarkıları beğenmemesi gibi bir şey..." dedi, birçok örnek verip anlatmaya çalışarak sonuca vardı: "İnsan dinlemeyince, kulağı, ruhu bu nağmelere alışmayınca..."

Süreyya da öfkelenerek, "Lâkin, bunları işte ben de dinliyorum!" diye kesti.

Necib bir süre tereddütlü, gülümser durdu; hak ve zaferin kendisinde karar kıldığına emin olanlara özgü bir alaycı gülümsemeyle bakıyordu; "Ruhun duymuyor!" demek ağır geliyordu; fakat sonra bir karşılaştırma yaparak dedi ki: "Bunda elbette zevk ve mizacın da büyük rolü var. Senin tıpkı balıkçılık merakın gibi... Herkesin ruhsal olarak bir şeye eğilimi, bir yeteneği olur."

Onlar konuşuyorlar, Suad öbür tarafta müthiş bir acı duyuyordu, Süreyya'nın iddiasını pek boşuna, pek cılız bularak, pek kolaylıkla ve kabahatli biçimde yenilmesi olası olan böyle bir tartışmaya girdiği için sıkılıyor, düşüncesiyle Necib'e katılmakla birlikte yüreğiyle Süreyya'yı bırakmıyor, onu böyle musikinin yüceliğine duygusuz kalıp balıkçılık gibi şeylere eğilimini, hepsinin önünde alçalmış görmek ağır geliyordu.

Necib, birden piyanoya gelip notaları karıştırarak: "Hah, işte bak, bir hava bulacağım ki beğeneceksin! Bir değil, beş, on... Çünkü onu dinlemişsin ve çünkü onun için daha o kadar kulak alışkanlığı gerekli değildir. Bir zaman Konkordiya'ya giderken, bilmem hatırlar mısın ince, hastalıklı bir sarışın kız söyler dururdu."

Ve elindeki notayı piyanonun önüne koyarak, "Santa Lu-cia... Barkamla..." dedi.

Suad, acı çekerek piyanonun önüne dönüp, "Artık elverir, yeter!" ricasıyla bakan gözleriyle, "E, artık gezelim!.. Bugün gezmeye gitmiyor muyuz?" dedi. Sonra kışın geldiğinden söz etti, bir kere o artık bütün bütün gelince, evde kapanıp kalacaklarından yakınıyordu, "Bu sen#galiba kış erken gelecek, baksanıza havaya!" dedi.

Süreyya'nın meşgul olup ses çıkarmadığını görünce Ne-cib'e baktı; o, başıyla Süreyya'yı göstererek ona havale etti. O zaman Suad tekrar sordu, Süreyya işini bitiriyor gibi davranarak, "Beş dakika daha, hazırım." dedi.

Hava açık mı kapalı mı, bir hüküm verilemeyecek bir haldeydi, sabahleyin Rumeli'yle başlamıştı, sonra lodosa döndü. Bazen yağmur yağacak sanısını veren bir loşluk çöküyor, sonra beyaz bulutların arasında büyük mavi parçalar çoğalıyor, bulutlar yırtılıp dağılıvererek güneşin arada par-ladığı oluyordu. Karşıda, kırda, bulutların gölgeleri kafilelerle geçiyor, bir süre aşağı uçuştuktan sonra her an değişen hava akımlarına uyup şimdi yeniden yukarı çıkıyorlardı, öyle anlar oluyordu ki, uzun yağmurlu kış günleri bulutların koyu bir karanlıkla Büyükdere üstüne büyük kümeleriy-le yığılmış, güneşin, şimdi sıcak bir ışık demetiyle çevreyi ısıtmış olduğunu görüyorlardı. Çevre rüzgârsız, hareketsiz, sessiz kalmıştı. Denizin bir kısmı bulutlarla solmuş, ilerisi güneşle yanmış, durgun, dinliyor, Anadolu yönüne doğru hissolunmaz panltılarla mavileşerek, sonunda bütün kıyı en ufak çizgileri ve şekillerine kadar resmolup yansıyordu. Hiçbir esinti yoktu, yalnız bir ılık deniz havası, dalgalanmaktan yorgun, ağır ağır sürükleniyordu.

Sandala binmek istiyorlar, yağmurdan korkuyorlardı. Süreyya, Büyükdere üstündeki bulutları göstererek bunların nasıl acımasız bir tufan olabileceğini söylüyordu, fakat şimdi bulutların yavaş yavaş arkasına kayıp onların karanlığıyla gölgelenen güneş sönerek, doğaya öyle sıkıntılı bir sessizlik, bulutların güneşli dalgalarının denize yansıyan kurşunî yansımalarına sanki parıldamayı özlemiş öyle gamlı bir sıkıntı geliyordu ki, "Bu havadan bir kötülük gelmez." dediler. Hem, karşı tarafın göğü, bir Mayıs göğü kadar temiz ve mavi, devam ediyordu.

O zaman sandala bindiler; bir gölde geziyoruz sanısıyla hoşnut, denizde insana bir yücelik ve mahremiyet duygusu veren hüzünlü bir durgunluk içinde sandalın sessizce kayıp akışıyla memnun, suların sessiz durgunluğundaki güzelliğe karşı gökte, denizde, karada sessizlikten başka bir şey kımıldanmadığı bu zamanda, şiire dalarak gezdiler. Büyükdere açıklarına çıktıkça vadiyi iyice görmeye başladılar. Tâ ileride, Bentler'in kemerleriyle, daha sonra sürüklene sürüklene dalgalanan küçük tepeler dizisiyle, bütün vadiyi kuşatarak sonunda alçalıp dağılan dağların, yeşilin bütün tonlarını gösteren ağaçlarıyla, bu vadide gözü saatlerce oyalayacak bir manzara vardı.

Deniz, beri tarafta Beykoz koyunun son sınırına, bu tarafta Karadeniz'in ufuklarında dumanlanın-caya kadar hep böyle sessiz ve gamlıydı.

Fakat üstlerinde gürültülü bir çatırtı ile birden dökülecek korkusu veren bu yığılmış dağlar gibi bulutların yeni duman dalgalan ve renkleriyle asılı duran halinde öyle gazaplı bir tehdit vardı ki, bütün vadi, hatta üzerinde mavi gökyüzüyle taçlanan deniz bile ürkmüş, korku ve yürek çarpıntısıyla susuyor, sanki bekliyordu. Hissolunmaz, şüphe edilir ürperişler geziniyordu; karartı gittikçe çoğalıyor, yayılıyor, manzara gittikçe korkunç bir karanlığa, yavaş yavaş Anadolu'ya geçtikçe kaygısız mavilikleri karartan bir korkuya dönüşüyordu. İnsana bir salonun gölgeli loşluğunda bulunuyormuş duygusunu veren bu sessizlik, bu mahremiyet içinde, belirsiz bir korku, bir ürküntü dolaşıyordu. Bu heybet içinde, bir tehlike olsa bile bir şey olmaz duygusuyla, ama yine de bir kaygılı titreyişle tetikte, insana tufan korkusu verirken, yalnızca bir yağmur beklemekten doğan bir zevkle, haz duyarak bekliyorlardı.*

Sandal hareketsiz, küreklerin yansıması denizde sessiz, duruyordu. Ve insana güvenli kalplere sığınmak ihtiyacını veren bu hava içinde Necib, karşısında gözleri bir hüzün ve şiir dam-lasıyla nemli, dalmış görünen Suad'a bakarak, onu hiç görülmemiş bir güzellikle görerek, tutkunluğunu birden son ateş derecesine çıkaran bir eğilim hissediyor, ona nasıl kopmaz bağlarla, nasıl dehşetli bir biçimde bağlı olduğunu, kalbine hücum eden çarpıntıdan, yalnızca ona bakmakla ortaya çıkan yürek çarpıntısından anlıyordu. Bunu arttırmak için en küçük yüz çizgilerine kadar dikkat edip ona olan çekim gücünü arttırmak isteyerek, içinden onun ateşlerini çoğaltıp ölmek istiyordu. Ona hayatın en cansız, en dehşetli mutluluğu bu hal gibi geliyor, ancak şimdi, hayatının hep zevke ve hazlara tutkun olarak geçen yıllarında, "Ancak şu saatlerde hayatımı yaşıyorum." duygusu geliyordu.

Ah, onu ne kadar seviyordu. Onun en anlamsız şeylerine bile özel tapınmaları vardı. Onun bir düğmesi için kalbinde zayıflıklar, bağlılıklar buluyor, gömleğinin kıvrımları, dikişlerin inceliği, kolundaki küçük düğmeler, kısacası bütün bu küçük ve değersiz şeyler için onda başka bir tutkunluk yükseliyor, hepsine ayrı ayrı vuruluyordu.

Onu asıl öldüren, Suad'ın gözleriydi. Ve en çok kendisini zevkle korkutan şeylerle ölüyormuş duygusunu yaşamak için, ölümün nasıl tatlı bir şey olduğunu düşününce, şaşıp kalıyordu. Bu gözler, ah bu

gözler! Bunlara renk verilebilir miydi? O kadar süre bakamıyordu ki, ne renk olduklarını anlayabil-sin; bakmak mümkün değildi, özellikle bakışları buluşursa ve ne zaman Suad'a baksa, onun gözlerinin de kendisine çevrilmiş olduğunu görürdü. Bir anda çarpışan bakışlar... -O zaman bu gözler siyah birer elmas gibi, bir siyah ateş gibi yakarak bakıyor, anlamın öyle iradeyi yakan bir çekicilik, öyle bir hem yakınma hem tapınma, hem iç sıkıntısı hem neşe anlamları birbirine karışıyordu. Bunlar, belirsiz ve öylesine sürekli titreme, parlama, yanma kuruntusu veriyordu ki, onlara bakan göz tutkun, hayatta ondan başka zevk olmayacağına emin, fakat o derece de sersemlemiş, yorgun düşüyordu. Ah, ruhunda ne fırtınalar, bu bakışın siyah ya da koyu kestane anlamlı ışıkları içinde nasıl hemen bayılıveren atılganlıkları oluyordu; kendisini tutmasa, haykırmak zorunda kalacaktı. Buna bir dakika, bu tutkuyla bakmak insanı yakar, eritir duygusuyla, istese, kendisini zorlasa bile bakamayarak ve bakmayı, daima erişilmez bir mutluluk olarak yaşıyordu. Aynı titreyişleriyle o neşe ve iç sıkıntısı anlamları devam ediyor, beyaz ya da hafif sarı diye kesin bir karar verilemeyecekken üstünde bu kumral, silik çizgiler incelikleriyle, ifadeleriyle, bakışlarla bir anlam oluşlarıyla onu kendisinden geçiriyordu. Saçları kumral kıvrımlarla alnını açık bırakıp kaşlarının ucuna kadar dökülüyordu; bunların o noktada kalmalarını istediği, Suad'ın ara sıra elinin becerisine inanarak şöyle bir düzeltmesinden anlaşılıyordu. Sonra, saçların asıl kümesi, kulaklarının arkasında birden çoğalarak tepesinde toplanan, siyaha kaçan kestane yığını... Necib, bunlara saatlerce bakarak, işte bütün emellerinin, bütün mutluluğunun orada gizlenmiş, ne zaman onun sarhoş edici kokusuyla kendisinden geçerse, mutlu ölüm o zaman gelecekmiş düşüncesiyle yanardı.

Ve Necibin gözleri hepsini görüp dudaklara geliyor, bunlardaki donuk karanfil kırmızılığı, yine bütün o yüzde titreşen sitem anlamıyla nemli, o şuh, sitemli ifadeyle titreyerek, onun bakışını büyülüyordu; dişler, bunların izinleriyle gülümsedikçe bütün bu anlamlar yüzlerce çoğalarak gözlere kadar ulaşan bu gülümsemeyle, ruhu bu yüzde o kadar şuh ve neşeli görünüyordu ki, o zaman, işte o zaman Suad'ın niçin bu kadar sevgili ve tapınılmaya lâyık olduğu ortaya çıkıyordu.

Necib'in bakışlarını çeken bir şey de, onun elleriydi. Bu eller yumuşak ve saydam ten dokusuyla, beyaz ve inceydi; altındaki mavimtırak damarların karışık çizgileri, insana, bu nefis yaratığın bin

türlü sebeple yok olabilecek, ölümlü, zavallı bir varlık olduğu acıklı duygusunu veriyordu. Ve Necib, büyük bir çekime kapılarak, tekrar onun vücudunun her çizgisinde durup incelerken, yeniden ellerine gelip bu duyguyla zayıf düşünce, derin bir acımayla bakarak, "Ah zavallı insanlar!" diyordu. Böyle yüce bir kadın bulup da sevmek ve sonra sevilmek için çok mutlu olmak gereken hayat arasında, bu kadar mutlu olsak bile, yalnız sayılması bir hafta sürecek hastalıklar ve âfetlerin olası kurbanı olmak, böyle bir etkinin tutsağı olmak, ona pek acı geliyordu; buraya gelince, "Ben tam tersine, o kadar bile mutlu olmadım, yalnızca sevdim." diyordu. O yalnızca sevmişti, aşk sözcüğünden belli belirsiz hissolunan en büyük anlamına kadar sevmiş, ölümlere kadar sevmişti; fakat onu istemenin bile bir cinayet olduğunu görerek, hayatta sevdikleri tarafından sevilenler de olduğunu düşününce, ah ediyordu ve sonra, öyle sevip sevilenler için bütün o âfetler gelecekti, değil mi? Ah onların ne kadar ölümlü, elimizden kaçmak, soluvermek, bir gün acı bir son nefes ile sönüvermek için, nasıl yalnızca bunlar için yaratılmış olduklarını ne kadar acı görüyordu; mutlu olsak bile hayat, yalnızca yıkıp yok eden hayat, yalnızca yiyen, öldürüp ezen hayat egemen oluyordu.

"Ah, fakat ölüm olmasaydı dünya ne müthiş bir cehennem olurdu?" diye yüreği sıkıldı.

Birden küçük, telâşlı, perişan rüzgârlar koşuştu, denizde hava akımları uçuştu. Süreyya, "Ooo, ooo!" dedi. Suad, "Kaçalım, tufan geldi!" diye çırpındı.

O, küçük, kısa kahkahalarla gülüyor, çarşafının altında göğsü sarsılıyordu, bir saniyelik bir bakışla Necib ona baktı, bunda o kadar arzu ateşi vardı ki, Suad'ın kahkahası dudaklarında donuk bir gülümseme halinde kaldı, gözlerini yere indirdi.

Sandal hızla yükselmeye başlamıştı. Fakat birden, tâ vadinin üzerine yığılmış bıraktıkları bulutları tepelerinde buldular. Oradan buradan koşuşup çarpışan denizde küçük kasırgalar yapan rüzgârın hiddeti artıyordu. Sonra yalnız bir yönden, güçlü ve ıslak esti, önünden denizde siyahlanan bir ürperti, gölge gibi koşuyordu. Sessizliğe alışmış kulakları, rüzgârın tepelerde ağaçları hırpalayarak estiğini işitiyordu. Bulutlar birden gazaba gelmişler, korkunç olmuşlar, havalanıyorlardı.

"Ay, yağmur!" dediler.

Ilık birkaç damla gelmişti. Sonra artık yağmaya başladı. Önce denizde her damlanın düşüşü görülüyordu; Suad, "Aman, çabuk,

çabuk, kötü ıslanacağız!" diye telâş etti, sonra yağmur hırsla sel gibi düşmeye başladı. Fakat ancak üç dakika sonra yalıya yetiştiler.

Süreyya, "Vah vah, bizim lüfer yandı!" dedi. Sonra bulutlara bakarak başını salladı: "Bu gece ay, dörtten sonra çıkacak, o zamana kadar..."

Onlar odalarına soyunmaya gittikleri zaman Necib soyunmaya, giysi değişmeye gerek görmeyecek kadar tembel, garip bir iç sıkıntısıyla balkona çıktı, orada kışa benzeyen dalgalanma ve hiddet içinde, doğayı seyretmekten büyük ve acı bir haz buldu. Arkadan Suad'la Süreyya geldiler, Suad, "Ne güzel yağmur, değil mi?" diye dumanları gösterdi, Süreyya, "Tamam, biz lüfere çıkacağız, gökyüzünün kapıları açıldı." diye yakındı. Uzun uzun yağmurun tufanı andıran yağışını seyrettiler. Yollarda seller akacak sanıyorlardı, her taraf su içinde kalmış denilecek bu yağış altında deniz dalgasız, sakin, uzayıp gidiyordu.

Necib, bu sessizlik arasında bu duman, bulut, su hücumunda, birden kış içindeyim kuruntusu, kışa duyduğu tutku duygusuyla titredi. Bu, uzun güneşli günleriyle, sıcak geceleri, göz kamaştıran gökyüzü, nefes boğan tozlarıyla artık insanı bıktıran yazdan sonra, dinginlik ve tembelliğe eğilimli insan yaratılışına pek uygun gelen, insana köşelere bucaklara, soba yanlarına sokulmak duygusunu veren soğuk ve tembel kış düşüncesi, uzun yağmurları, siyah gökleri, çamurlu so-kaklarıyla akşamlara kadar evden çıkmaktan korkutan kış düşüncesi onu büyüledi. Bu yağmur, uzun gevşekliklerden sonra sanki sinirlerini rahatlatıyor ve bu duygu onun kış isteğiyle uyuşarak onu sevindiriyordu. Özellikle kışın asıl geldiği an, hep renk ve ışıktan, bütün sıcaklık ve ışıktan yorulmuş sinirler ve duygular için, kış kuruntusunun geldiği bu ilk gün pek hoşuna gidiyordu; başka günler herkesin ağır, kalabalık yürüdüğü yerlerde, yağmur altında telâş ve aceleyle koşup aile bucağına kapanıldığı, orada dışarının rüzgârından, sularından, çamurundan kurtulmuş; hastalıktan, soğuktan korunaklı, bütün aileyi, ev içini sevdiren bir ürkeklikle kapıların, pencerelerin sıkı sıkı kapanıp çocuğu ve eşiyle yemek masasına koşulduğu ilk kış günü... Keten örtünün üzerinde tabaklarda çorba dumanlarının dalgalandığı saatlerde, günlerce bu sıcaklık ve mutluluk içinde bulunulacağına emin olmaktan doğan huzur ve dinginlik geldiği, "Adam sen de, kış gelirse gelsin!" diye, bir tehlikeyi cesaretle beklemekten doğan heyecan ve rahatlık duyulduğu kış günü...

Fakat onun, ne böyle bir gün seve seve koşup kapanacağı bir aile yuvası, ne bir umudu vardı; o kış geldiği için artık buradan da defolacak, bir gün konakta, bir gün kız kardeşinde, sevgilisiz, arkadaşsız, kadından, asıl -ya Rabbi- işte Suad'dan yoksun, ondan uzak, onun sesinden, havasından uzak yaşayacak... Sürünecek...

Son derece bir öfkeyle haykıracak kadar umutsuzluk veren bir acıyla çevresine baktı; orada akşamın yavaşça inen esmerliği içinde, yalnızca Suad'ın hayalini fark etti; bu.hayal, bütün narin ve biçimli vücuduyla, kollarından beline doğru yumuşak bir yuvarlaklıkla incelen vücuduyla, bu vücudun üstünde bulutlanan saçlarıyla, yağmura bakıyordu; onun yanında inleme ihtiyacı duydu; onu o kadar güzel, fakat o kadar kendisinin değil, hiç değil, o kadar değil gördü ki...

Suad, boğuk bir inilti işiterek başını çevirdi ve Necib'i oraya koltuğa dayanmış, mendilini ısırıyor gördü; elinde olmadan, "Ne oluyorsunuz?" diye iki adım atmış bulundu, fakat durdu; önce onu yine birden tifonun ilk geldiği gün gibi ağzı burnu kan içinde, yere kapanacak sanmıştı. Fakat tavrından tehlikeli anın geldiğini hissedince yüzü sapsarı oldu, yüreği çarpmaya başladı. Bütün geçen günlerde bu anın, itiraf anının bir saniye gelip çatacağını düşünüp korkmaktan gelen bir telâşla bayılıyordu.

Necib uzun, ağır bir sessizlikten sonra, "Hiç, hiçbir şey!.." diye mendilini indirdi.

Sonra birden başını çevirip, her şeyi göze almış karanlık bir bakışla, "Ölüyorum, işte o!" dedi ve sonra, bütün ateşini bu sözlerle anlatamamış gibi, "Ah, nasıl da ölüyorum, nasıl acılıyım bilseniz!" diye inledi.

Suad boğuluyor gibi elini kaldırdı, "Allah aşkına!" der gibi bakarak eliyle susmasını rica etti. Necib, hiddet ve taşkınlığın esiri, artık elinde değilmiş gibi, devam etti; şimdi sesinde derin bir yazıklanmayla titriyordu:

"Hayır, hayır, artık zaten her şey bitti!.. Zaten neye yarar, niçin susayım, her şey bitti!.. Her şey... Her şey...

Suad, kulaklarında uğultular, boş gözler, kasılmış dudaklarla duruyordu; geri çekilmek istedi, fakat Necibin eli bir ricayla kalkmıştı, "Ah, beni hor görmeyiniz." diye yalvardı. "Sizi öyle değil, bilmeyerek sevdim; nasıl olduğunu bilmeyerek, bir kardeş gibi, bir anne gibi sevdim!.." Ve buraya gelince, acı bir sesle yeniden "Hayır, beni hor görünüz; ben bunu hak ettim!" diye inledi.

Ve Suad, onun bu sözleri söylerken birden başını elleri içine alıp oraya dayanarak hıçkırdığını gördü. Şaşkın, bir şey söylemeyerek kalbi derin bir acımayla sızlayarak, susu-yordu. Ne yapacağına karâr veremeyerek donmuş gibi dururken, tereddütler, kararlar arasında çalkanıyordu.

Gitgide karanlık basıyordu; Suad, elemli bir bakışla ona bakarken, yavaşça çekilmekten başka bir kurtuluş çaresi göremeyerek uzaklaştı. Necib, o kadar tapınılan bu kadının bu uzaklaşışı karşısında, elinden mutluluk ve hayatının yavaş yavaş kaçtığını acı acı hissetti. Yağmur, dışarıda kâh bir sağanakla hızlı ve hiddetli, kâh sessizce durgun ve yorgun yağıyordu. Necib burada ne kadar durmuştu, bunu anlaya-mıyordu. Başını kaldırıp çevresine baktığı zaman, soğuk rüzgârlı bir gece içinde üşümüş olduğunu gördü.

Ne yapmıştı ya Rabbi? Şimdi biraz öncesini bir düşten uyanıp hatırlamak isteyerek anılarını karanlıklara gömülmüş bulanlar gibi görüyordu, fakat kâbus, asıl şimdi benliğini egemenliği altına almaya başlıyordu. Birden kendisini onun gözünde o kadar sefil ve bayağı gördü ki, hemen yarın kaçmaktan başka bir çare olmadığını anladı. Onun karşısına nasıl çıkacaktı? Ona artık nasıl bakacaktı? O zaman şimdi yemeğe ineceğini düşününce, ne yapacağını şaşırdı. Kendisini ayıplıyor, "Niçin, bunu niçin yaptım!" diye dövünüyordu. Ve yemeğe inmek gerektiği zaman ikisinin de yüzüne bakamayarak, hiçbir şey istemeyerek, kaçmaktan, kaçıp odasına kapanmaktan başka bir şey düşünmeyerek, ateşler içinde kaldı. Süreyya bu gece artık balığa gidemeyeceğinden dargın, kışın böyle gece gündüz yağmur yağınca evde hapsolmak ihtimaliyle gücenikti. O uzun uzun anlatırken, Necib cevap bulmakta güçlük çekiyordu. Suad, bütün yemek boyunca sustu. Onun yüzünde nasıl bir güceniklik ve soğukluk olduğunu merak eden Necib, gözlerimiz rastlaşır diye başını kaldırıp bakamıyordu; bir saniye oldu ki, gözler birbirini çektiler, o zaman Necib, Suad'ın gözlerini bulanık, bozuk gördü. Bu kadar sevdiği bir kadını böyle görmekten başka bir şey yapamamak, onu harap etti. Yarın kaçarak, kadıncağızı rahatlatacağını ve sâkinleştireceğini düşünerek biraz ferahlık duydu, kendisini onun elemi karşısında unutuyor, "O rahat etsin de..." diyordu.

Gece sessizliği acı dolu ve monoton oldu. Odasına çekildiği zaman birbirine uymaz bin düşünce arasında, yorgun beyninin, dinlenmeye muhtaç sinirlerinin bütün düşünceler ve duygular kalabalığı arasında, iyi kötü karşılaştırmalardan geçerek, hiçbirinde durmayıp,

çabuk bir geçişle hepsinden atlayarak, azaplar içinde bekledi. Ah, söylemeseydi şimdi yine önceki gibi olsaydı, öylesiyle yetinebileceğini görüyordu; o zaman yeniden, "Niçin?"ler başlıyor, bırakıp gideceği aklına geldikçe, acı bir korkuyla yüreği yaralanıyordu. Sabaha karşı bitkin, hasta, dalmıştı. Uyandığı zaman soluk bir günle yarı aydınlanmış odasında idama mahkûm olanların uyanışı gibi birden kaderini görmekten doğan korku ve titreyişle içi yandı. Yeniden, "Niçin yaptım, ya Rabbim?" diye inledi; fakat artık buradan defolup gitmekten başka çaresi kalmamıştı. O zaman, burada, hatta dünkü hayatının özlemini çekerken sefil ve aşağılık, hazırlandı. Aşağı indiği zaman onları odada, birlikte, susuyorlarken buldu. Süreyya, "Ooo, nereye Necib?" diye sordu.

Sonra yakınmaya başladı: "Öyle ya, çünkü hava yağmurlu!.. Lâkin hainlik bu, yalnızca hainlik! Bilir misin? Sana ne söylesek haklıyız. Kış geldi diye, azat buzat cennet kapısında bizi gözet ha?.. Öyle şey olmaz!"

"Bunları şaka!" diye dinledi ve gitmekte gecikmesi im-kansızmış gibi o da şakayla karşılık vermeye çalıştı. Sonra şakası onu itirazlara sevk etti, bu kadar rahatsızlık verdiği için özür diliyordu. Ruhu titreyerek, bu sözleri, ona hitap etmekten doğan bir titreyişle sesini idare edememekten korkarak söylerken gücü kesildi. Ah, ondan bir bakış, bir avuntu sözcüğü, bir af bakışı olmaksızın gitmek... Buna dayanamayacağını görüyor, başını eğmiş, sessiz, işle meşgul olan Su ad'a bakmaktan korkarak, gözlerini çevirmediği halde yalnızca onu görüyordu.

Ve sonunda, artık gitmek gerektiğini üzüntüyle görüp özlemle veda ederken, Süreyya'nın hâlâ devam eden yakınmaları arasında onun, başını kaldırıp bozuk bir sesle, "Bütün bütün değil ya! Yine gelirler elbet!.." dediğini işitti. Ve onun gözlerinin bir saniye, söylediklerinin cevabını bekler gibi kendisine baktığını hissetti. Ah bu gözlerdeki saf ışık!.. Necib, dünyaları hevesine oyuncak edecek coşkun bir neşeyle dışarı atıldı; kapıdan çıktığı zaman sendeliyordu, "Ah, beni seviyor, seviyor!" diye tekrar ederek çamurlara daldı.

13

Yağmur ince, soğuk, şimdi oradan, şimdi buradan küçük coşkularla koşuşan rüzgârların elinde çırpınarak, inatçı, yağıyordu. Bir kış yağmuru denilecek inat, renksizlik, neşesizlik vardı, ince potinlerini yumuşatıp ezen çamurlar içinde, orada burada birikmiş sulara batarak, gömleğinin, fesinin ıslanmasından habersiz kalarak, dünyanın farkına varmaz görünüyor, öyle yürüyordu.

Ondan başka bir şey görmüyor, ondan başka bir şey işitmiyordu; o sözü söylemek için Suad başını kaldırdığı zaman o bakışta o kadar perişan ve acıyan bir af damlası, o kadar masum bir acıma titreyişi vardı, öyle bir ricayla aydınlanmıştı ki, nereye baksa o gözleri, hiçbir yere bakmasa yine onları, kendi sefaletine onun inceliğini, ondaki çekingen ifadeyi, o affı görüyorum sanıyordu. Ve bu bakışla o söz ona, büyük, sözcüklerin anlamlarının üzerinde, yüce anlamlarla geliyordu. O kadar derin bir mutlulukla yüreği susuyordu ki, her şeyi, artık onu bile görmeyeceğini unutarak, "Ah, benden nefret etmesin, beni sevsin de!.." diye, bunu her şeye bedel bir mutluluk olarak görüyordu. Bu, bütün ruh ihtiyaçlarına yetiyordu.

"Ah, seviyor, seviyor!" diye tekrarlayarak, her yorumu bu sözlerle kesilerek yürüyordu. Vapur iskelesine gelmişti. "Vakit var!" dediler; orada duramadı, hareket gerekliydi, Sarıyer'e kadar yürümeyi yeğledi. Yeniden yağmura girdi; karşıdan görenler ıslanmış, fesinin püskülü büzülmüş, çamura bulanmış bu gence şaşkınlıkla bakıyorlardı, iskeleye geldiği zaman vapur yeni yanaşıyordu. Biletçiye bir mecidiye attı, o sordu: "istanbul mu?" "Evet!" dedi. Fakat, nereye gidiyordu, bilmiyordu; o bir tek şey biliyor, bir tek şey görüyordu: Suad ondan nefret etmiyor, Suad onu seviyordu, evet seviyordu, buna artık inanmıştı; işte, hâlâ gözünün önünde o bakışı görüyordu.

Yağmur altında güvertede dolaşırken, vapur Büyükdere'yi geçip Tarabya'ya geldi, iskeleyi görünce hatırladı, dündü; buradan Pazarbaşı, yağmur bulutu altında yakın görünüyordu ve kendisini o kadar mutlu eden kadının şimdi orada olduğunu, orada nefes aldığını düşünmek, kendisini büyük bir ferahlık esintisiyle mutlu etti. Ah, dünya ne güzeldi ya Rabbim! Dünya ve hayat ne kadar güzel ve iyiydi!.. Yağmur! Ama yağmurun ne önemi vardı? insan mutlu

olduktan, sevdikten, sevildikten sonra, her şey boştu. Yalnızca aşk, ah, yalnızca Suad vardı.

Ve daima oraya, ona karşı oturup oraya bakmak, sanki daima onu görmek, onu düşünmek, o kadar sonsuz bir gönül ferahlığı veriyordu ki, birden aklına gelen şeyle büyülenerek Tarabya'ya çıktı; oradaki arabalardan birine binmek aklına gelmediği halde arabanın, binecekmiş gibi önüne gelmesi üzerine atladı, "Otele!" dedi. Orada bulundukça daima Suad'ın yanında, onun göğü altında yaşayacaktı; belki oraya bakarken Suad da otele bakmış bulunurdu, o zaman bakışları buluşurdu.

Otel, bu Eylül yağmurunun müşterileriyle kalabalıktı; açtıkları odaya geçip giysisinin ne halde olduğunu garsonun hatırlatmasıyla anlayınca, giysiye ihtiyacı olduğunu gördü, beyaz giysisi Yenimahalle'de, ötekiler evdeydi; onları aldırmak zorunda kaldı ve bunun için girişimde bulunurken, bunları sanki kendisine ait şeyler değilmiş gibi yapıyordu. Aşağı salona indiği zaman, kadın erkek bir on beş kadar konuğun bazıları gazetelere dalmış, ötekilerin masa başında oyunla, konuşmakla meşgul olduklarını gördü; otelin defterinde bir otuz kadar isim vardı, halbuki koridorlarda dairelerin boş olmadığı, oradaki konuşma hay huyundan anlaşılıyordu.

Fakat o bir köşede, yalnız başına, tek, bütünüyle kendi düşüncelerine dalmış olarak kaldı ve akşam, otelin bütün halkı yemek vakti camlı salona geçtiği zaman o yine hepsinden ayrı, bir kenardaki küçük masada yalnızdı; başka zamanki gibi, özellikle vapurlar ve otellerde çıkan bin türlü fırsatla kadınlara yaklaşmaya çalışacağına, bir başına ve Su-ad'la kalmayı yeğledi. Çünkü ondan ayrılamıyordu, daima onunla birlikteydi; bu kalabalık içinde bazıları gerçekten seçkin birkaç kadına ve bunların çevresinde pervane gibi dolaşan genç hatta bazıları zarif erkeklere karşıdan, yüksek bir bakışla bakarak, "Hayat bu mu?" dedi. Hayır, kimse onun kadar sevmemiş ve sevilmemişti. Bu aşk, bu oyunların yanında o kadar yüce, o kadar büyük, o kadar dehşetli bir şeydi ki, işte tam anlamıyla aşktı. Bunlar, böyle ihtiyaç ve belli bir nedeni olmaksızın, başkalarını taklit ederek, sanki görenekle aşk oyunu oynuyorlardı. Bu, şimdi şuna, biraz sonra buna aynı gülümsemeyle söz söyleyen, hangisine daha içten ve eğilimli olduğunu ne o ne öteki, hatta ne de kendisi bilen Amerikalı, şu görkemli kadın... Ah, Suad'la onu karşılaştırdıkça öyle sonsuz mutluluklar hissediyordu, onun tarafından öyle bir cinayetle sevilmek düşüncesine, bu kadar tehlikeli, susturup yok

edemeyeceği kadar güçlü ve yüce bir aşkla sevilmek güvenine karşı o kadar kendisinden geçiyordu ki, onu görmemiş, sevmemiş olsaydı, hayatın ve mutluluğun ne olduğunu bilmemiş olacağını görüyordu; halbuki yücelttiği bazı kadınlar tarafından da sevilmişti ve halbuki hiçbirinden bu kadar gurur duymamış, hiçbiriyle bu kadar mutlu olmamıştı. O mutluluklar, şimdi hissettiği bu evreni kuşatacak kadar ruh genişlikleri yanında ne güçsüz ve değersiz şeylerdi! "O olmasayd» demek ben de herkes gibi olacaktım; bilmeyecektim, aşk ve ınutluluk nedir, bunu bilemeyecektim?" diyordu. Çevresine bakıp, "Lâkin, nasıl yaşıyorlar ya Rabbim, sevmeden, sevilmeden nasıl yaşıyorlar?" diye şaşıyordu. Evet, nasıl yaşamışjı? Fakat, hayatı nasıl bir çöldü!

Ve bir şişe Sen Jülien'den sonra, şimdi billur gibi Sotem ile dolu bardağını damla damla emerek çevresine baktıkça, hepsinin hayatı bir çöl gibi görünüyordu; fakat onun hayatı, parlak gökyüzü altında sonsuz dalgaların ebedî bir aşk kasidesiyle sürükleyen yeni hayatı gibi iç açıcı, ahenkli ve lâcivertti...

Gece uykusunu hiç bilmediği halde, kafasının içinde bir hoşluk hissetti. Yemekten sonra içtiği viski ile soda onu da'-^ ha mahmur etmiş, odasına hâlâ Suad'ın o perişan ve yalvaran bakışlarının af ışığıyla aydınlanmış olarak girmişti. Yavaşça pencereyi açtı. Serin hava, denizin inlemeleri, karşı kıyıdaki ışıkların titreşmeleri arasında, Yenimahalle'yi aradı; bir kenarı siyah ve korkutucu olan göğün orasında burasında tanıdık birer bakış gibi yıldız gülümsemeleri vardı; dubanın ışığıyla yönü belirleyerek Pazarbaşı'nı buldu ve başını pencereye dayayarak, ateş ve özlemle, şimdi hüzünlü, oraya bakmaya başladı.

içi bütün aşkını, bütün ateşini, mümkün değil göstermeyeceği üzüntüsüyle yandı, "Ah, onu ne kadar sevdiğimi bilse..." diye acı duydu, bunu o kadar sonsuz buluyordu ki, Suad teşekkür eder, memnun olur sanıyordu. Sonra çekilip yatağına uzandı, yeniden onu düşünmeye başladı. Böylece mutlu düşüncelerle uyuduğu zaman, uykusunda ve heyecanla uyanışında, "Lâkin o beni seviyor!" diye, her şeyi yeni fark etmiş gibi yüreğinde bir çırpınma, bir boşlama, çok büyük bir korkuyla sevince kavuşmuş olmak hoplaması vardı; bazen mutluluk içinde uyandığı oluyordu, bunun mem-nunluğuyla dalgınken sebebini birden görüvermek onu yeniden bayıltıyordu.

Sabahleyin erkenden uyandı ve artık uyuyamayacağını anladı; başını kaldırıp baktı; henüz geceden kalma karanlık çekilmemişti;

her ne kadar yağmur yoksa da hava renksiz, orası burası bulutluydu. Pencereyi açıp yavaş yavaş sokulan gündüz içinde, saatlerce Yenimahalle'ye baktı; o kadar dalıp kalıyordu ki, bazen hiçbir şey düşünmeyerek durduğu oluyordu; sonra güneşin ilk ışıklarıyla manzara dalgalandığı zaman giyindi, aşağı indi, erken bir kır seferi yaptı. Böyle hafif yürümek, rıhtımların üzerinde, durgun denizin yanı başında gezmek içini açtı.

Daima onu düşündüğü halde gözünün önünde değildi, gelirse bile yalnız gözleri geliyordu; o zaman bazen durup feryada benzeyen bir mutlulukla, "Lâkin, işte seviyorum!" diye haykırmak istiyor, "Yalnız ondan başka kimseyi sevmeyeceğim." diye yemin etmek ihtiyacı duyuyordu. Sevmeyecekti ve evet, hatta sevmemişti. işte şimdi görüyordu ki, şimdiye kadar kimseyi sevmemişti. Tâ ilk gençliğinden beri, ilk hararet ve coşkunlukla hiçbir kadını kendisine yeter bulmayan, hepsine birden sahip olmadan öleceği için yanan Necib, kadın olarak ne kadar yüksekten uçan istekler, aşkla ilgili ne kadar dünyanın üstünde mutluluklar hayal etmişse, Suad onu bu kadarcıkla, hepsinin ötesinde mutlu ediyordu. Hayatında bundan çok değil, hatta bu kadar mutluluk istememişti. Ruhunda bu kadarını istemeye güç bulmamıştı. Ruhunun zavallılığına bakıp şimdi erişmiş olduğu aşka karşı derin bir şükran hissediyor, "Ah Suad, bir sen varsın, bir sen!" diyordu.

O gün akşama kadar bu ruh hali devam etti. Bazen yalnız mutlu, dingin, sonra yeniden heyecanlı ve memnun, ulaştığı yüceliği düşünüyor, o hoplama... Her saniye onu sevdiğini bilirken, yeniden her saniye bunu unutup bir daha hatırlama hoplaması, yüreğini hayatla dolduruyordu. Sonra onu yalnızca güzeliiği için değil, büyüklüğü, eşsizliği için de sevdiğini, asıl bunun için sevdiğini düşünerek, "İşte asıl aşk..." diyordu. Bu dereceye gelince, ona ait olmayan en büyük bir şey bile değersiz görünüyor ve ona ait olduğu için, en değersiz bir şey değer kazanıyordu. Böyle bir şeyin değerli ve yüce olması için uzak ya da yakın ona ait olması yetince, birçok şeylere önem vermemeye alışmış olan Ne-cib, bütün o şeyleri sevmiş, yüceltmiş gibi oluyor, çoğu zaman tanıdığı şeyleri ona ait olmadığı için şimdi ihmal edip küçümsüyordu.

Sonra gece, musiki ona ruh gıdası oldu. Yemekten sonra Maskeli Balo'nun uvertürü telâşlı akışıyla birden başlayınca, bir süre çevresinde masalarda oturan tuvaletli adamları kadınları unutup, kendisini o kadar mutlu olduğu küçük odada sandı. Operanın küçük

havalarının devamı onu mutlu ve bir hoş ediyordu. Musiki ona yanında Suad varmış, onun hava ve nefesini soluyormuş gibi bir ânı görüşü, bir duygu derinliği veriyordu. O kadar sevdiği, "Lâkin sapından koparılmış..." parçasını bayılarak dinledi. Bu havalar ona hep Suad için bestelenmiş gibi geliyordu, ruhunun bütün özlemlerini o kadar ilan ediyordu. Bu gece bu musikinin etkisiyle hayal dolu, bambaşka bir gece oldu, o kadar ki, odasına çekildiği zaman üst üste içtiği şişelerin dumanlandırdığı kafasıyla yatmaktan başka bir şey yapamadı; fakat bütün ruhu mutlulukla özlemini yansıtan bir rübab gibi şiirle ve ahenkle titriyordu. Uyumuyor gibi bir uykusuzlukla birlikte uykunun mestliği onu hayatım bütün musiki anılarıyla hafif sesle şarkılar söyleyen evreleriyle istediği gibi düzenlemeye imkan bırakıyordu.

Ertesi gün geç uyandı. Güneş temiz bir gökyüzünü bütün parlak dalgalarıyla ışıldatıyordu. Pencereyi açıp önce
"Bonjur!" demek için o tarafa baktı; gökyüzünün atlas etekleri altında denizin sıcak dalgalan üstünde Pazarbaşı yıkanmış, ışıklar içinde gülümsüyordu. Birden öyle bir özlem hissetti ki, üç gündür nasıl onu görmeyerek, görmediği halde de görmeye ihtiyaç hissetmeyerek kaldığını anlayamadı. Fakat gitmek düşüncesinin önünde şaşkın ve iradesiz kaldı. Nasıl gidecekti? Özellikle, sonra ne olacaktı? Bunları düşünerek gezindi. Yemek için otele döndüğü zaman bu o hale geldi ki, ondan ayrı yaşamak imkansız gibi göründü. Ne olursa olsun oraya gitmek için dayanılmaz bir istek duydu ve yemeği güç yiyerek bir arabaya atladı.

Araba iskeleyi geçip Sefarethaneler rıhtımında Boğaz'ın temiz rüzgârıyla yıkanarak hızla giderken onun gözlerini düşünüyor, onlarda^ nasıl bir kabul göreceği konusunu enine boyuna tartıyordu, birden onları donuk ve anlamsız bulma düşüncesi onu o kadar korkuttu ki, tereddüt etti. Ve bir kere bu olumsuz düşünce başlayınca, böyle sevildiğine dair o kadar da açık bir belirti görmediğini itirafa kadar indi. O zaman bir mücadele başladı, yeniden o gözlerin şiiriyle bayılarak kalmak ihtiyacının bunları soğuk ve sakin bulmak korkusuyla mücadelesi... Buna Büyükdere'ye kadar dayandı. Fakat yaklaştıkça o kadar şiddetli bir heyecana kapıldı ki, bastonuyla arabacıya dokunup durdurdu, orada indi.

Şimdi nereye gidecekti? Sersem, düşünmeyerek geri döndü. Bilmeyerek yürümeye başladı. Köyün içinde yürürken sebebini bilmez gibi içinde bir eziklik hissediyor, üç günlük mutluluktan sonra

şimdi bunun altında eziliyordu. Birden çayıra geldiğini gördü, Bentler yoluna saptı ve buradan onunla birlikte kaç kere geçtiğini hatırlamak yüreğini sızlattı. Az daha ilerleyince, orada sol koldaki bahçe dikkatini çekti. Burada arabalarını durdurmuşlar, su içmişlerdi. Artık bunlar imkansızdı, değil mi?

Oraya, ağaçların altına oturdu. Bir başına, sessiz durmaktan zevk aldı. Uzun uzun düşünerek, Suad'ın o bakışını yeniden görmeye çalışarak umut ve güç bulmaya uğraşıp biraz kendisini toparladı. O son bakışın hüzünlü rengi, onun için binlerce anlamla dolu geliyordu. Suad'ın önce hiç ses çıkarmayıp, başını bile kaldırmayıp meşgul oluşu, kalbiyle ettiği mücadeleyi gösteriyordu. Fakat sonra kalbi üstün geliyor, gözler bu mücadelenin hüznüyle nemli, dudaklar tereddütlü, ses titrek, "Yine gelirler elbet!.." diyordu. Heyecan ona böyle, "Yine gelirler." diye teklifli bir söz söyletiyordu. Hayır, bu ilgisizlik nefret olamazdı.

Alıştığı sessizlik içinde duyduğu bir gürültüyle başını çevirdi, yoldan geçen arabaya baktı, fakat birden gözlerinde bir karartı gördü, arabada Süreyya'yla Suad'ı görüyorum sanmıştı ve bu birden ona bir hainlik yarasına benzer, yorgun kalbinde açılan bir yara gibi acı duygusu verdi. Bunda, bir karı ihaneti, verilen yemini bozmak gibi bir şey, bir facia görüyordu. Ona Suad kendisi birlikte olmasa gelmez, eğlenemez gibi geliyordu; başını eğip derin bir acılık, yaslı bir hüzünle, "Ah talihsiz, bilsen ki onun hayatında sen, ne kadar değersiz bir şeysin, bunu bilsen!.." diyordu.

Evet, bunu bilseydi de böyle geniş, sonsuz hayallere dal-masaydı, bir bakışta böyle sonsuz aşklar bulmasaydı! Bütün bunları kendisi, hem yalnız kendisi yapmamış mıydı? Birkaç gündür o kadar mutlu eden emin olma duygusu alt üst olarak, yerine büyük bir şüphe, boğan bir umutsuzluk geldi; azan bir şüphe, boğan bir umutsuzluk... Kendisi Suad'ın hayatında hiçbir şey, bir eğlenceyken, Süreyya... Ama Süreyya onun sahibi, âmiri, kocasıydı. Onların hayatları birbirinin-di. O Suad'ı erken ve masum almış, yıllarca onunla yaşamıştı. Hatta, Suad kendisini sevseydi bile, onun gibi olmasına her şey engeldi. Bu evlenmeden, Süreyya'dan başka, bütün maddi şeylerden başka manevî şeyler de engeldi; her şey, bizzat Suad, bugünü ve geçmişiyle bir engeldi. Geçmişi Süreyya'nındı, onunla yaşamıştı, onunla yaşıyordu ve onunla yaşayacaktı. Şimdi kendileri birbirinin olsalar bile hiçbir zaman öyle olmayacaklardı. O, Süreyya'nın karısıydı, uzun bir zamandır karısı olmuştu, mutluluk ve

zevkle olmuştu, hiçbir zaman bu anılan zevk ve mutluluğu kendisi mahvedemeyecekti... Bu kadar sevdiği bir kadını sanki, aralarına kendisi de katılarak kirletmiş olacaktı! Bunda kendisini taşkınlığa sürükleyen bir kötülük görüyordu.

O halde sevilse bile, bu yalnız bir yaradan başka bir şey değildi; halbuki, hiçbir zaman Suad, kendisini her şeyi bırakacak kadar sevmezdi. Hatta bir parça bile seviyor muydu? Kendisini güçlü bir şekilde inandırabilir miydi ki, Suad tarafından seviliyordu? Bu düşüncelerin altında düşkün, acılı, hâlâ o ihanet yarasıyla yaralı, yeniden onları görmemek için oradan kalktı, ağır ağır Tarabya tepesine çıkan yokuşa tırmandı.

Gecesi sessiz, karanlık ve acı dolu geçti, içkiyle musiki elinde, fakat bu gece öldüren bir umutsuzlukla saatlerce bir söz söylemeyerek surat etti. Sabah Boğaziçi'nin bahara benzeyen sisli bir sonbahar sabahı, bir anda ona Yenimahalle'de sabahları hatırlatan durgun denizli, berrak göklü, taze, bütün incileriyle, gümüşleriyle, ipekleriyle titreyen bir sabah; şimdi onların orada belki henüz uyanmış olduklarını, mahrem ve yakın hayatlarını düşünerek, otel hayatından bulantı veren bir sıkıntıyla kalktı. Giyinirken, aşağı inip gazetelerin başına geçtiği ve orada gazetelere gömülmek için uğraştığı zaman, zihninde bir düşünce, onu umutsuzluğa sürükleyip boğan bir düşünce vardı: Ne olacaktı? Hayatı böyle karışıklıkla ne olacaktı? Bu hastalıktan iyileşinceye kadar ne yapacaktı? Ah sefil, daha dün, burada ne kadar mutlu olduğunu düşününce, "Benim cezamdır!" dedi. Gazeteleri elinden atıp dışarı fırladı. Yeniköy'e doğru, bir işi varmış gibi telâşla yürümeye başladı. Ama karar, artık bir karar gerekiyordu. Fakat neye karar verilecekti?

Bununla birlikte, karar verilmeden yeniden yemeğe dönmek, yine o kararsızlık içinde yemeğini yemek, yeniden o salonda, o adamların arasında oturmak gerekti; fakat artık yorgun, her şeyden, yalnızca yürümekten değil düşünmekten, acı çekmekten yorgun, oracıkta yorgunluktan ölüvermek için bekleyerek otururken, terasın kapısından birinin girdiğini ve arkasından gelen garsonun ona kendisini gösterdiğini gördü, sıçrayarak, "Süreyya!" dedi.
öbürü elini uzatarak, "Evet, ben geldim." dedi.

Ve sitem ederek, işte sonunda gelip kendisini bulduklarını söyledi. "Çünkü yalnız değilim, Suad aşağıda, arabada bekliyor." dedi.

Sonra alay ederek, "Eğer sizi bir mutluluktan alıkoymazsak, alıp gezmeye götürmek için geldik." diye açıkladı. Aşağı inerken, boğuk

bir sesle cevap vermek isteyen Necib'e anlatıyordu: Onun burada olduğunu, Suad, çantasını almaya gelen otel hizmetlisinden anlamıştı; bugün yarın uğrar diye beklerken, sonunda gelmediğini görünce...

"Zaten ben senin orada sıkıldığını anlıyordum; sen bir kere gürültüye alışmışsın, bizim köşemizde elbette sıkılacaktın! Fakat, sonunda kavuştun a, kim bilir neler vardır? Yine bir entrika mı?"

Necib, orada; rıhtımdaki arabada çarşafından fark ettiği Suad'a yaklaştıkça perişan, titreyerek cevap veremiyor, şimdi onun yüzüne nasıl bakacağını düşünüyordu. Hayır, o yaptığı işten sonra, artık ona bakamayacaktı; halbuki Süreyya bir taraftan konuşuyor, havanın güzelliğini anlatarak bugün Beykoz'a gideceklerini haber veriyordu. Ve Necib, oraya gidip Suad'ı selâmladığı zaman hâlâ Süreyya'yı dinliyormuş gibi yaparak onun yüzüne bakamıyordu; Suad kocasına bakıp, "Gidiyor muyuz?" dedi. Onun baş işaretiyle aşağı indi. Süreyya arabacının parasını verirken, Suad, mutlu ettiğini ve sevildiğini bilen kadınlara özgü bir gülümsemeyle, "Rahatsız etmedik ya?" diye sordu.

Necib haykırmak, bu gözlerin, bu gülümsemenin karşısında ölmek ihtiyacıyla bitkin, gözleriyle, tavrıyla cevap vermeye çalıştı.

Fakat sandala bindikleri zaman baktı; oh, öle öle, başka bir ferahlık ve sarhoşluk hayatına giriyormuş gibi baktı; bunlar çürük, donuk, bir bulut kaplamış gibiydi. Şimdi bu gözler kendisinden kaçıyor, biraz önce parıldayan bakışlarda şimdi bir sönüklük, bir kaçaklık var sanıyordu.

Suad, o, önce buraya gelinceye kadar, vereceği mutluluğun coşkunluğundan heyecan ve titremelerle, umut ve emelle perişanken, şimdi benliğini kaplayan bir güçle, kendisini daha da düşürecek adımı atmadan doğan bir korkaklık ve tiksinmeyle güçsüzdü. Süreyya bugün şen, geveze, her şeyden bir söz çıkararak konuşurken Suad, "Ah, haberin olsa..." diyor, o Necib'e nasıl olup da Suad'in bugünkü Beykoz gezmesini aklına getirdiğini anlatırken, bile bile onu Necib'in ayaklarına götürüp kabahatlerine, ihanetine gülünç bir şekilde alet etmek, Necib'in gözünde bile böyle bir adilik yapmak kendisine ağır, iğrenç geliyordu. Ruhunda buna karşı bir isyan, işte kendisini bu hüzün ve büyüye, hoşnutsuzluğa, ömründe ilk defa gelen bu dehşet verici saygısızlığa sürükleyen bir isyan ortaya çıkıyordu.

Son günlerin incelikli heyecanlan onu iradesiz bırakmıştı, fakat o zaman yalnızca olayların akışına kapılmaktan başka bir şey yapmıyordu; o zaman bir yıldır kendisini harap eden acı dolu düşüncelerden kurtuluyorum sanmış, henüz hayatında sevinçli anlar, acı fedakârlıklarla elde edilen bir bahtiyarlık var sanarak, buna inanmıştı. Necib'i sevdikçe, sevdiğini kabul etmek zorunda kaldıkça, o zamana kadar sakin bir mutluluk içinde, daha doğrusu basit bir yetinmeyle geçmiş hayatında bu kadar şiddetli heyecanlar hissetmemiş olduğunu görmekten, görüp iradesiz kalmaktan başka bir şey yapamamış, bunu kendisine bile itiraf edemeyeceği bir duyguyla sürdürmekten zevk alarak yaşamaya dalmıştı. Fakat şimdi yapılan şey büsbütün başkaydı; şimdiye kadar kendisinin oyuncak olurken bugün kendisi de buna bir hareket ekliyor, sanki bir enerji veriyordu. Dün, yalnızca ona bugün gelip bir tür kabul ve itiraf anlamına gelecek bu hareketle onu mutlu etmekten, onu görüp mutlu olmaktan başka bir şey düşünmezken, o hali sürdürmekten aldığı zevke kendisini; böyle bütünüyle bırakıverip, btrteh-like üzerinde çırpınmaktan dayanılmaz bir heyecan bulurken, şimdi daha ilk adımda hareketinin bütün çirkinliğiyle ezilmekten kendisini alamıyordu. Görüyordu ki, kendisini bu mutluluğa bırakmak bile onun için imkansızdı, bu zavallı, sonuçsuz, masum mutluluğa bile... Şimdi bir kere hareketinin çirkinliğini görmeye başlayınca, bunu nasıl bir neşeyle, özellikle namuslu kadınların hissettikleri kendileri için o kadar yasak olan bu şeyin bir parçasını, tehlikesiz kısmını, sonunda yapmak arzusuyla, isteyerek, memnun olarak yaptığını, yalnızca onu mutlu ettiği için değil, ne kadar güçsüz olursa olsun böyle bir duyguyla da yaptığını itiraf etmek onu kendisinden nefret etmeye ve tiksinmeye, adeta yüz kızartan bir utanca sürüklüyor ve kocasını kolundan tutup çekerek hâlâ devam eden bu pislikten uzaklaştırmak, bir zaman o kadar saygı duyduğu ve saygı duyarak mutlu olduğu bu adamları kendi eliyle soktuğu bu çirkin durumdan kurtarmak için ölüyordu. Her şeyin üstünde, duygu ve etkilerin de, tartışan ve yargıya varan yetilerin de üstünde kayıtsız kalamadığı, duymaktan ruhunu alıkoyamadığı bir ses, bu şeyleri çirkin, iğrenç bulan bir içgüdü vardı ki, ona bu durumu ağır, iğrenç gösteriyordu.

Fakat ne olacaktı? O kadar zaman alıştığı bu heyecanlardan yoksun kalınca hayatını dayanılmaz bir çöl olacak gibi görüyordu. Ah, yalnızca öyle devam etseydi, insanı boğan bu acı verici düşkünlükler olmadan, yalnız o masum heyecanla devam etseydi...

Fakat bunun mümkün olmadığını ve olamayacağını görüyor, hem işte artık o zamanı geçmiş buluyordu, o artık yeniden bulunamayacak geçmiş bir istek olmuş, olaylar onu bir yana iterek ileri sıçramıştı. Şimdi ne yapmalıydı ya Rabbim?

Hiçbir zaman hayatı böyle ele geçmez, yola gelmez hain bir şey olarak bilmemişti; o hayatını geldiği gibi yaşamıştı; sonra, onu kendisine uydurmak zorunda kalınca, öğrenmeye, tanımaya başlamış, tanıdım dediği yerde yine bilinmez bularak, sonunda onun anlaşılmaz bir bilmece, bütünüyle çaresizliklerden oluşan acı verici bir bilmece olduğunu görünce dehşeti artmıştı. Şimdi, artık bu hayata karşı bir kin ve gazap hissediyor, bir şey yapmamak durumuyla büyüyen bu kin onu acı, zalim yapıyordu. Ne kadar aldanmış olduğunu, hayatını güzel ve mutlu bir hayat diye görmekten çok, öyle devam edecek, öyle devam etmemesi için hiçbir sebep yok diye inandığı için ne kadar budalalık etmiş olduğunu, bir gün, yalnızca kalbin yorulduğu, ruhun usandığı için her şeyin değişip insanın yabancı bir çevre, yabancı bir hayat içinde yaşadığını kabule mecbur kaldığını görüyor, her şeyi şimdi anlıyordu. O hiç, bunu hiç düşünmemiş, buna ihtimal vermemişti. Ruhu daima bir halde kalacak, kalbi ölünceye kadar öyle vuracak sanmışken, işte ona da yaş, o her şeyi en gerçek rengiyle görüp anlamak yaşı geldiğini görüyordu; bir anlam veremediği, bir sebep göremediği sıkıntıların, hep alıştığı hayatın artık ruhuna yetmediği için ortaya çıktığını ve sonunda şimdi ruhunun değerli besinini bulduğu zaman, o hiçbir şeyi bilmeden düzenlenmiş ve kabul edilmiş hayatın bağlarıyla bağlanarak bu yeni mutluluğu reddetmek, uzaklaştırmak zorunda olduğunu görmek, kendisine acı geliyordu. Ah, yeniden hayatına başlamak mümkün olsaydı...

"Ne kadar dalgınsın Suad? Çevrene baksana!.." Uyanır gibi oldu, Süreyya yakmıyordu, "O kadar istek, o kadar rica, şimdi suskunluk ve sıkınü..." diyordu.

Hava, yine o sıcaklık ve rengin üzerine şimdi hissedilmez bir tül çekilmiş gibi sessiz bir gölgeye, sıcaklık hafif bir parlaklığa, ancak duyulabilen ılık bir esintiye dönmüş, ışık yalnızca bir yansıma halinde yayılıyor, denizin lâcivert gözleri sanki bulanarak göğsünde fışkıran o keskin bahar kokusuyla Beykoz koyuna doğru sokuldukça kararıyordu.

Çayırı bütün bütün ıssız buldular, ağaçların gölgeleri yarı bulutlu gök altındaki çayır soluk, zavallıydı. Yalnız son yağmurların ve

dünkü güneşin verdiği bir tazelikle Jitizün-lü bir yeşillik vardı; onlar çayırın bu rengindeki güzelliği konuşurlarken, Suad çınarlardan sarı, kuru düşen yaprakların kapladığı yollarda yağmurlarla ıslanarak oluşturdukları çamura, bu çürümüş yapraklara bakarak: "İşte!" dedi.

Necib çevresine bakmarak, "Havanın rengi gitgide soluyor." dedi.

Ve bastonuyla karşıdan ağır ağır yükselen bulut yığınlarını gösterdi. Süreyya:

"E, ne olacak?" dedi. "Geçenki havaları düşünsene... Neydi o yağmur, o rüzgâr? Ama dün ve önceki gün ne kadar parlaktı, bir yaz günü gibi..."

"Buna sonbahar demişler!.. Bu kadar güzellik ve sıcaklık verdikten sonra, Eylül'den ne beklenir? Malûm ya, Eylül hüzün ve yas ayıdır."

Bu söz üzerine Suad'a hayatının bu çağı, ömrünün, kadınlığının Eylül'ü gibi geldi. Eylül! öyle bir ay ki, geçen her güzel günü için ona minnettar olmak gerekir. Eylül, esef ve özlem ayıdır, içine birkaç günlük kış hücumundan acı düştüğü için, insan o güzel havaların, devamlı yazın artık geçtiğini anlayıp üzülür, özlem çeker...

Kendi hayatı da böyle değil miydi? Son günlerin güzelliğinden sonra şimdi yine imkansızlığa, hüzün ve sıkıntıya düşmemiş miydi? Tıpkı şimdi düştüğü gibi, yaz da farkına bile varmadan, nasıl elindeki mutluluğu kaçırıp ilk kış hücumuyla kederleniyorsa, o da demin anlayıp eski günlerin özlemini çekmemiş miydi? Hayata yeni baştan başlamak arzusu, bugün tekrar yaz olsun isteği gibi bir şey değil miydi? Bir yıldır onu harap eden kaygıların, acıların ne olduğunu artık iyi anlıyor, "işte benim Eylül'üm!" diyordu.

Eylül!.. Henüz renk ve güzel kokular bitmemiş, fakat baharın bol renkleri hissedilmez şekilde kaybolmuştu. Bu kayboluşta geri gelmek ister gibi bir eda vardı, ama bu boş, acı, hırçın bir edaydı ve buna karşın baharın rengi soluverdi. Artık uyanmış, doğanın ruhunu görüyordu; yaprakların nasıl sararmış, birçoğunun düşüp çamurlarda çürümüş olduğunu görüyor ve şimdi, hava ne kadar güzel olsa, ne kadar geçici, bu renk ve güzel kokuların ne kadar vefasız, ne kadar ele avuca sığmaz, eldeyken değeri bilinmemiş, öylece harcanmış bir hazine olduğunu acı acı görüyordu; işte artık ne bir çiçek kalmıştı, ne de güzel bir koku... Artık dayanma gücü de kalmamıştı, hepsi çürümüştü... önceleri yağmur yağ-sa umursamazlardı, yağmurdan sonra yeni bir hayat, yeni bir tazelik gelirdi; şimdiyse... İşte yağmur, işte kış, her şeyi çürütüyordu. Her şeyi...

Evet, her şey çürüyor, her şey... İnsanlar çürümeyecekler mi? Eylül'de, sanki bahara özlem çeken üzgün bir tazelik, sanki üzerine çöken kışın, kendisini yok etmek isteyen sonbahara rağmen devam etmek, yine bahar olmak mücadelesi vardır; fakat bunun için muhtaç olduğu şeylerden yoksundur ve kendisinde de dayanma gücü kalmamıştır. Doğa da bunu anlamış gibi, acı bir düşünceyle üstüne çöken ıssızlığın, yasın altında ezilerek durur. Ne kadar uğraşırsa uğraşsın, ne kadar dayanabilirse dayansın kışın üstün geleceğini, artık her şeyin, her umudun bittiğini, buna dayanmak gerektiğini anlamaktan doğan bir güçsüzlükle ağlar... Ne renk, ne de güzel koku... işte yapraklar ölüyor... Rüzgâr insafsız, yağmur inatçı; her şey çürüyor, oh!.. Her şey çürüyor...

O zaman Eylül kendisine, doğada ilk yılgınlık ayı, ölümlülüğü ilk duyma ayı, ilk yararsız ve acı mücadele arzusu gibi, hayatın ne olduğunu anlayıp farkına varılmadan geçen güzel geçmişin özlemiyle ilk boynu bükülen ay gibi göründü.

Ayaklarının altında çamurlanmış çürük yapraklara bakarak, "Evet, her şey çürüyor, demek biz de çürüyeceğiz." diye düşündü.

Demek ki çürüyecekti, o da çürüyecekti? Böyle, hiçbir 4 mutluluk gelmeden, daha henüz beklerken, özellikleioaya-tının nasıl hiçbir şeyin farkına varmadan geçmiş olduğunu anladıktan sonra, artık bir şey yapmanın mümkün olmadığını da görerek, böyle çürümek, bitmek, ona pek insafsızca, pek acı geliyordu.

Halbuki, işte onda yaşamak için daha şiddetli bir istek, mutluluktan yoksun olmamak, hayatım kaçırmamak için derin bir ihtiyaç, gerekirse mücadele yeteneği vardı. Fakat her şey boş değil mi? Ne olsa, ne yapılsa, kış gelmeyecek mi? Ya gelinceye kadar... Hiç mi, hiç mi bir şey yapılamaz? Böyle görerek, anlayarak, bile bile hayat ve mutluluktan el çekmeye dayanmaktan başka bir şey mümkün değil mi?

Derin bir hüzün içinde, bu düşüncelerden habersiz konuşan Süreyya ile Necib'e baktı, Süreyya Necib'e bir şeyler anlatıyordu; eliyle ileriyi göstererek konuşurken, Necib de Suad'a bakıyordu; o zaman, gözler arasında, bugün ilk defa ciddi, ateşli bir çarpışma oldu; Necib bu bakışta ne kadar derin, acı bir yakınma ve yardım isteği gördüyse; Suad da onun gözlerinde o kadar derin, o kadar içten bir sevgi, her mücadeleye hazır, her deneyime açık, ölümlere kadar sürecek bir bağlılık görüyorum sandı ve bu, ona ağır gelen bu çaresizlik, kimsesizlik duygusu içinde büyük bir avuntu verdi; o kadar

ki, ona baktıkça devam edebilen bu duyguyu sürdürmek için baktı, gözlerine egemen olamayarak onların bakmasına izin verdi. Böyle, birbirlerine bir süre baktılar, sanki gözler, uzun süre birbirinden kaçan ruhların artık dayanma yetilerini kaybetmiş olduklarından zayıf ve hasta, acı bir mücadeleyle büyülenmiş, güçsüzdüler.

Fakat bunda güç veren bir hal vardı, belirsiz, uzak bir kurtuluş umudu gibi bir şey; sanki bu öksüz ve çaresiz ruhlar için birbirinin gözlerinin derinliklerinde bitmiş hayatlarının tedavisiymiş gibi bir şey. İşte bunun için, gözler bir an olup birbirinden ayrıldıkları zaman, yeniden o gökyüzüne ko-*$« şup yine umut ve güç bulmak ihtiyacı süreklilik kazanmıştı.

Bunu bilmeyerek, düşünmeyerek, artık boyun eğmeyen bir içgüdüyle yapıyorlardı; o kadar ki, bütün o sersemlik içinde, akşama kadar üç dört defa daha böyle bakıştılar. Fakat bu, birçok arzulardan, arzuların birçoğunun cesaret ve dayanma çabası sonucunda eyleme dönüşmesinden sonra mümkün oluyordu.

Sonunda, akşam olup son vapurla Rumeli'ye geçerlerken, Süreyya Necib'i götürmek isteyip de o reddettiği zaman, bakışlar yeniden birbirlerini aradılar ve bu sefer bu buluşmayla öyle kendilerinden geçtiler ki, bu sanki uzun bir söyleşi oldu, Necib bütün yoksunluklarının avuntusuyla sersemlemiş, Suad bir bilmezlik, bir dayanmazlıkla bitkin, sanki birlikte olamamalarının acısını ne kadar birbirleri için yaşadıklarını anlatarak çıkarmak için, derin derin bakıştılar.

14

Bu , bir süre, yalnızca gözlerle konuşulan bir hayat oldu. Sanki kalpler bütün söylemek istediklerini; Suad'in arzularını, emirlerini, Necib'in şükranını ve taparcasına sevgisini anlatmak için gözleri görevlendirmiş gibi, onlar bu yalnızca kendilerinin anlayacağı anlamlarla sonsuz parıltılar oluşturdular. Necib, bir şey söylemeye

güçsüz, mutluluğuyla boğularak, yalnızca boyun eğiyor, büyülü bir düşteymiş gibi yalnızca Suad'in çekiciliğine teslim olarak gidiyordu. Su-ad'ın öyle zamanlarda öyle bakışları oluyordu ki, bu ona bir hayat verilmiş gibi mutluluk veriyordu. Konuşurken, gezerken, gidişte, dönüşte, bu hayata güç ve hırsla sarılmak arzusunu veren bakışlarla kendisinden geçiyordu. Veda edip oradan ayrıldığı zaman, öbür güne kadar gömüldüğü karanlıkta bu bakış bir kılavuz, bir avuntu ışığı ve gücü oluyordu. Bunda bir bilinmezlik bulunuyordu, her an insanı mutluluğuna inandırmayan, her an bunu bir düş, bir yanlışlık sandıran bir geçicilik vardı ki, bazen umut ve istekle\teşli bir heyecan, kendisini hemen şüpheye teslim edecek bir heyecan oluyor; fakat hemen sonra, kavuşmaya bedel/bir mutluluk, gönül ferahlığı veren bir gülümseme ve küçük, belki anlamsız, belki hiç olan bir gülümseme, hepsini yok edip, yalnızca kendisi egemen oluyordu.

Ah bu bakışların bazen nasıl anlamları, nasıl incelikleri, nasıl renkleri vardı! Duyulması ve ifadesi imkansız, anlatılması mümkün olmayan şiirleri, güzellikleri, insanı nasıl birden mutluluğun göklerine yükselten renkleri vardı! Bazen derin, siyah, onurlu sustuğu olurdu; sonra yakan bir tavırla titreyerek yalvarır, perişan bir gözle bakardı; bazen hüküm sürer, emreder; daha sonra yumuşar, razı olur, iyi davranır, söz verirdi, "Peki!" derdi. Bazen de yalnızca, "Seviyorum, mutluyum!" diye itiraf ederdi. Şuhlaşıp şüpheli bir güvenle baktığı, uyuşuk ve sarhoş, teşekkür ettiği olurdu.

Ah bu bakışlar, ona ne mutluluklar veriyordu. Henüz açılıp mutlu olacağına, uzun yaşayacağına inanmayan bir goncanın isteği gibi kırılgan, ince bir mutluluk...

Ve Suad, kadınlığına, süsüne öncekinden daha çok özen gösteriyor, onun daha güzel, daha incelikli olmaya dikkat ettiğini, kendisi için merak duyduğunu anladıkça çıldırmak isteyerek, "Hep benim için yapıyor. Ah, seviyor ya Rabbim, ne kadar seviyor, ne kadar!.." diye haykıracağı geliyordu. Kadınlığın bütün gereçlerine, bütün silahlarına boyun eğmiş, büyülenmiş, benliğini kaybetmişti.

Sık sık Yenimahalle'ye gidiyor, bazen yemeğe kalıyor, bazen gezmeye çıkıyorlar, sonra yalnız dönüyordu. Bir gün otelde öğle yemeğini yedikten sonra bir vapura atlayıp oraya gittiği zaman Suad'ı yalnız buldu; Süreyya on bir vapuruyla İstanbul'a inmişti; o zaman orada yalnız oturmaktan çekinerek ve dönmek de istemeyerek tereddüt etti; fakat Suad, birden kapıldığı heyecandan

sonraki durgunlukla, "Fakat hemen gelecek, sekiz buçuk vapuruna yetişecekti." dedi. Kendisinin gitmesini istemediğini gören Necib, memnun, duruyordu; ikisi de titriyorlar, birbirlerine yabancıymış, ilk defa görüşü-yorlarmış gibi duruyorlardı, birbirlerinden ve sonra başkalarından korkuyorlardı; Suad, Behice Dadıyı önemli bir şey söyleyecekmiş gibi yanma çağırıyor, o gitmek isterse telâş ediyor, yalnız kalmaktan korkarak, titreyerek susuluyor, söz bulunmuyor, hatta birbirlerine bakamıyorlardı.

Fakat gittikçe alıştılar, son on günün bütün bakışlarından, anlamlarından kurtulup, yalnızca basit şeyler konuşmaya başladılar; sanki aralarında hiçbir şey geçmemiş gibi görünüp, birbirlerini aldatır gibi davranıyorlardı. Hava cesaret edilip çıkılamayacak bir Ekim havasıydı; keskin bir rüzgâr esiyor, güneş oraya buraya dağılmış bulut kümelerinden kurtulup sürekli ısıtamıyordu. Ve burada, denizin karşısında, o kadar zaman Suad'ı, o kadar istediği bu odada, böyle yalnız kalbinde sevilmek güveni, sevmek ateşi varken, suskunluk ve telâşta büyük bir zevk bularak oynadıkları komedinin heyecanıyla bayılarak, kendilerinden bile gizlemek istiyorlarmış gibi söz söylemekten, bakmaktan korkarak, fakat herkesten gizli, kutsal mutluluklarının böylesine varolduğunu hissederek kaldıkça, bir süre, Suad bütün bütün kendisininmiş hayaline daldı.

Çay vakti gelip Suad'ın özel bir özenle hazırladığı çay masası getirildiği zaman, bu duygu bütün bütün kesinleşti; Suad'da yalnızca hareketleriyle öyle bir ruhunu vermek, en küçük tavırlanndaki içtenlikle öyle bir kendisini bağışlamak düşü vardı ki, bunlar Necib'i bakışların anlamlarından daha çok kendisinden geçiriyordu. Böyle ufak, masum sözler, masum olsun diye söylendiği halde de çok anlamlı gelen kısa konuşmalarla sesinin titrediğini hissettirmemek için titreyerek, bir ihtiyatsızlıkla bütün bu şiiri alt üst etmekten korkarak geçen bu bir kaç saat, şimdiye kadar geçen en mutlu günlerine üstün geldi.

Fakat Süreyya'nın gelmesi, onları bu güzel düşten pek acı bir şekilde çekip çıkardı. O zaman üstüne çökmesine engel olamadığı bir sıkıntının hüznü, bu mutluluğun bütünselliği onu harap etti; ne kadar yalan, gerçekleşmesi imkarısız bir mutluluğun oyuncağı olduğunu anlayıp öylece ezilmiş dururken, Suad'm bunu fark etmiş gibi umut ve avunt>ve-rici bakışlarla baktığını görüyordu; fakat Necib'in yüreğin-deki acı ve hüzün o kadar derindi ki, istediği mutluluğa da artık istekli olması yetmediğinden o kadar

düşkünleşmişti ki, bu bakışların çekiciliğiyle her zamanki gibi avuntu bulamadı, içi rahatlamadı. Ve şimdi, yine oradan ayrılıp yine onları yalnız ve mutlu bırakıp, her vakit, her zaman böyle olacağını, ona böyle birkaç saat hayalinde bile sahip olamayacağını görerek, bu gecenin ne dayanılmaz, ne uykusuz bir azap gecesi olacağından korkuyordu.

Gitmek için kalktığı zaman Süreyya'nın, "Canım, kal da yemek yiyelim!" önerisini umutsuzca ama kesin bir dille reddederken, Suad öyle bir baktı ki! Sanki onun bütün ruhunun acılarını hissetmiş ve onun böyle üzgün gittiğine hiçbir zaman razı değilmiş gibi bir üzüntüyle, acıma dolu, rica ve aşkla karışık bir bakıştı bu.... Fakat Necib; bu kadar anlayışlı bir kadına yalnızca yalandan sahip olduğunu görerek daha üzgün hatta Suad'a bile gücenmiş, belki yalnız ona gücenmiş, "Hayır, gideceğim, siz kalınız ve mutlu olunuz!.. Ah, beni bırakınız, zira ölüyorum, işte aranızda beni öldürüyorsunuz!" diye haykırmak, haykıramadığı için öfkeyle gitmek istiyordu; o zaman bu bakışta, şimdiye kadar yanılma payı büyük olan anlamları kendisi çıkarırken, bu sefer apaçık bir anlam görüldü, o artık ipleri eline almış, "Hayır, kesinlikle kalacaksın, ben öyle istiyorum!.." diyordu; artık Suad, ilişkilerinin kabul edildiğini, devamına razı olunduğunu, bu bakışlarla inkâr edilemeyecek bir şekilde göstermiş oluyordu. Ve Necib'in bu bağlılık belirtisine karşı gözlerinin acılığı silinirken, Suad'in bakışı, "Evet, kal; bende öyle derin ve tükenmez bir avuntu ve umut kaynağı var ki!.." diyordu.

Suad bu gece eşsiz bir biçimde bir avuntu ve şifa, bir çekicilik ve mutluluk perisi oldu. Onun hüznünü geçirmek, onu mutlu ve gülümser görmek için öyle halleri oluyordu ki, öyle sözleri, öyle bakışları vardı ki, Necib içinde deminki karanlığın yerine şimdi bütün bir mutluluğun dolup taştığını hissediyordu. Onun sözleri, tavırları belki yine her zamanki gibiydi; fakat şimdi onlarda özel bir renk görür gibi oluyor, artık en anlamsız şeyleri çok anlamlı geliyordu. Necib'i asıl kendisinden geçiren şey, onun hayat ve davranışlarına kendisinin etkisi olmasıydı; onun hayatına giriyorum, onu ele geçiriyorum mutluluğuyla boğuluyordu, "Benim için, benim için!" diye, onun hiçbir erkeğe, kendisinden başka hiç kimseye böyle kadınlığını, bütün hazinelerini, bütün ruhunu vermeyeceğini, yalnız kendisinin bu kadar mutlu olduğunu düşünerek boğuluyordu. O zaman teşekkür etmek ihtiyacını hissetti; kesin, buyurucu bir ihtiyaç, hemen ağlayarak teşekkür etmek ihtiyacı... Ve bunu anlatabilmek için ne

yaptıysa başaramadım sandı; yanıyordu, ölüyordu. Halbuki Suad anlıyordu, onu düşkün görmemek için bütün kadınlığının yetisiyle uğraşmış ve şimdi düşünmeden, yalnızca duygularına uyarak, yalnızca keşif ve buluşlarla, heyecanlardan mutluluklar yaratarak ve onun gözlerinde nasıl mutlu olduğunu, nasıl teşekkürlerle baktığını görerek yeni bir hayat buluyormuş gibi oluyordu. Onu böyle hep karanlıklardan kurtulmuş, mutlu gördükten sonra, gitme isteğini engellemedi. Ve ayrılırlarken, birdenbire dedi ki:

"Geçen gün Süreyya söylüyordu... Fakat artık ben de inanıyorum ki onun hakkı varmış, Necib Bey..."

Necib şaşkın, bakıyordu... Süreyya gülümseyerek, "Ha!" dedi. "O konuda haklıyız..."

Necib sordu, "Niçin efendim?" Süreyya yeniden güldü:

"Suad'ı bir gün otele, yemeğe çağırmadığın için olmalı..."

Suad başını sallayarak, "Hayır, hayır!" dedi. "Mümkün olmayan bir şeyi istemek, bile bile reddedilmektir. Ben o kadar güç şeyleri sevmem; fakat insan hiç olmazsa, yalnızca köyüne davet eder. Tarabya'nın ne güzel tepeleri vardır!.."

Necib mutlu, birden yüreği çarpıp teşekkürlerlelbaktı: "Yemin ederim ki aklımda!.. Fakat... Bilmem, havalar..." Suad gülerek Süreyya'ya döndü, "Zavallı hava]/ dedi. "Bereket versin ki o var, o olmasa nice şeyler bahânesiz kalacaklardı; yazın çok sıcak, kışın çok soğuk olmasa neler geri kalmayacaktı, değil mi? Şimdi sonbahar, havanın ne suçu var? Fakat kendi kabahatlerimizi, haksızlıklarımızı ondan başka neye yüklemeli?"

Ve yarın için onları Tarabya'da bekleyeceği kararlaştırılıp araba bulmak için köye kadar giderken, Necib kendisinden geçmiş, şaşkın, kendi kendisine, "Ah nasıl şeyler, nelere gücü yetmez ya Rabbim. En masum görüneni bile!.. Ah bu kadınlar!" diyor, sonra başını sallıyordu, "Neydi o; mümkün olmayan şeyi istemek, bile bile reddedilmektir, öyle mi? Kötü bir uyarı değil!" Bundan sonra hayatlarının başka bir döneme girdiğini, ilişkilerinde önemli bir adım daha atıldığını görüyordu. Bu geceki bakışta o kadar açık bir kabul ifadesi ve teşvik vardı ki, artık bu aşkı ikisi için kesinlikle kabul edilmiş bir şey olarak gösteriyordu. Artık belirsizlik, her şeyin bir düş olma ihtimali kalkmıştı; elle tutulur bir kanıt vardı; bir sigara yakarak, "Pekâlâ, ne olacak, bunun sonu ne olacak?" diye soruyordu. Ve mutluluğu kendisini o kadar bencilleştirmişti ki, adım adım böyle

Suad'a yaklaşıp bir gün her şeyin mümkün olacağını şimdiden görüyor, bununla kendisinden geçiyordu.

15

Öbür gün öğleden sonra Tarabya tepelerine çıktılar.

Hava sabahleyin kalın ve geniş bulut tabakalarıyla örtülü ve dolgunken, bunlann altından öğleye doğru güneş kurtulmuş, hafif bir lodosla birleşen bulutları dağıtmış, çevre-JRS» yi, yükseldikçe hissedilen ılık bir yaz nefesiyle kuşatmıştı.

Tarabya' nın at kestaneleriyle, genç kavaklarla çevrili olan İstanbul yolundan yürüyerek, yüksele yüksele bütün Boğaz'ı, tâ uzakta Karadeniz'i gördüler. Hacıosman bayırından Büyükdere'ye indiler. Orada havanın tekrar donmuş, serin bir rüzgârla denizin büzülmüş olduğunu görüp döndüler.

Necib bu gezintiyi sıcak ve sonsuz bir sevinçle beklerken, bugünün de böyle bitmiş, geçip gidivermiş olduğunu, yine kendisinin yalnız dönmek zorunda kaldığını görünce, hep kendi acısıyla biten bu girişimlerden yorgun, yine sıkıntıya yenilerek durdu.

Suad artık en gizli duygularını bile sezen ve sezdiğini anlatan bir ruh bakışıyla onun gözlerinin içine derin bir bakışla baktı ve ilk yalnız kaldıkları zaman, "Galiba yoruldunuz!" dedi. Dudaklarında bir inci gülümseme, gözlerinde araştırıcı bir anlatım vardı.

Necib, "Niçin?" diye sordu ve durgunluğu için sorduğunu anlayınca, "Başka ne yapalım?" dedi.

Sonra bütün üzüntü ve acısını anlatmak istiyormuş gibi ekledi:

"Bugün de bitti, işte o kadar coşkunlukla beklediğim bugün de geçti de onun için..."

Suad, o gülümsemesi yarı solmuş, gözlerinde henüz son pırıltıları titreyerek sönüyor, bakıyordu. Necib yeniden sessizliği bozdu. Derin bir özlemle içini çekti:

"Ah bilseniz, dünden beri bugünü nasıl bekledimdi... Dün gece o kadar mutluydum ki!.. Sabaha kadar uyuyamadım... Sanıyordum ki,

bugün büsbütün başka olacak... Daha... Bilmem, fakat gördünüz ya, hiç.... O da geçti, hep geçecek... Hep geçecek... İşte böyle..."

Sesi sonsuz bir üzüntü ve acıyla söndü; büyük bir umutsuzluk tavrıyla elini sallayarak sözünü bitirmedi. Yeniden bir sessizlik oldu. Suad üzgün, dargın bakıyordu; sanki sormak istiyordu: "Niçin, lâkin niçin?" demek istiyor, söyleyemiyordu.

Kendisini zorluyor, "Hayır, ben istemem, keder ve acı istemem!.." demek için ölüyordu. Fakat en küçük bir söz onu korkutuyor, dudaklarını kilitliyordu. Bu söz söylenirse r>er şey, kendisi, bütün bu hal yok olup, yerine hep kötülük, azap ve pişmanlık gelecek diye korkuyordu.

Necib kendi kendisine düşündüğünü ona da söylemek ister gibi, dudaklarında acı bir gülümsemeyle, "Ah dün, dün..." dedi. Sözü kendi kendisine söylüyormuş gibi bir hali vardı:

"İşte otuz yaşındayım, hiç dünkü kadar mutlu olduğumu bilmiyorum. Bir süre, bakınız, sizin karşınızda bir süre sandım ki... Yalnızca ikimiz varız."

Burada sesi kısıldı, kendisini işitmekten korkuyormuş, bir cinayet işlemiş gibi gözleri dondu; sonra bunun nasıl kötü bir çılgınlık olduğunu anlatmak istiyor gibi, "Ah, ne acı bir düş!" diye acı acı gülümsedi.

Suad'a söyleyecek ne kadar sözleri varken, hatta hâlâ söyleme isteği duyarken, söylemek için böyle anlamsız, münasebetsiz sözlerden başka bir şey bulamıyordu; kesik, birbirini tutmayan cümlelerle boğazı kuruyor, sinirleri gevşemiş, titriyordu; fakat o kadar; Süreyya'nın girdiğini görerek piyanonun üstündeki fesini almaya davrandı, Süreyya, "O ne o, yolculuk mu?" diye sordu.

"Evet, artık vakit... Gidiyorum." dedi.

Burada bir süre daha kalmak bir zorunlulukmuş gibi, bu zorunluluğa katlanması büyük bir azap olduğu halde yine gitmek istiyordu. Suad'a karşı derin bir kırgınlığı, sebebini anlayamadığı bir dargınlığı vardı ve ona böyle acı çektirmekten büyük bir zevk alıyor, onun gözlerinin gitmesini istemediğini bilerek gitmeye katlanmaktan, onu öyle ezmekten hoşlanıyordu, sonra, "Evet, yalnızca o kadar, yalnızca burada yemeğe kalabilecek kadar... Hiç düşünmüyor... Bir kadın mutlu etmek isterse her şeyi, severse her şeyi yapar." diye, konumunun dayanılmaz, değişemez oluşunun acısını ondan çıkarmak istiyor, bütün sorumluluğu ona yüklüyordu.

Süreyya, "öyle ya, Sammer Palas bu!.. Doğrusu orası dururken; o beyaz salonda yemek varken burada kapanıp kalmak büyük fedâkârlık!.." diyordu; sonra karanlık, kederli, sessiz duran Suad'a sordu: "Değil mi?" O, başını, "Bilmem!" ya da "Elbette!" gibi belirsiz bir işaretle oynattı; o hepsini anlıyordu; çünkü kendisinde de o fırtınalar vardı; her gün asıl mutluluk gelecekmiş gibi bir özleyişle ertesi günleri beklerken, onlar sonsuz uzayıp gidiyor; acı verici hayal kırıklıklarından, elemlerden başka bir şey ele geçmediğini görmekten doğan karanlıklar onu da yıkıp harap ediyordu. Fazla olarak, o kadar uğraştığı halde, Necib'in de sitemleri, onun da yakınmaları, onun da acıları kendisini daha da üzüyordu; onun gözlerinde, "Bana sen acı veriyorsun, istesen..." gibi bir yakınma gördükçe ne yapacağını bilemeyerek, yalnızca o gözlerden bu acılı ifadeyi kovmak, yalnızca onu mutlu etmek için çalışıyor, fakat işte acı verici fedakârlıklara rağmen bunu başaramıyordu. Ah, bu aşk, nasıl birkaç saniyelik mutlulukları uzun acılarla, zalim pişmanlıklarla parçalıyordu ve bunun zorunlu olarak böyle süreceğini, hiçbir çare olmadığını görmek, onu ne kadar eziyordu. "Hayır, seni böyle ezilmiş, üzüntülü göndermek istemem; kalacaksın!" demek istiyordu; fakat Necib'in gözleri kendisinden kaçıyor, rastlasa bile bunlar bir taş ruhsuzluğuyla kararıyordu. "Ah, ne oluyorsun? Başka ne yapayım? Yemin ederim ki serbest olsam..." demek için ölüyordu. Bunu birçok zamandan beri ancak hissedilir, fakat şimdi görüleceği düşünülen derin bir gök gürültüsü gibi kendisinde fark ediyordu. Bu sözlerle onun kadar mutlu olacağını hissediyor, ama bu isteği kendisine bile, ruhuna bile itiraf edemeyerek susturmaya, öldürmeye uğraşıyordu. Fakat işte şimdi hemen ruhundan, onun bütün engellerinden kurtulup dudaklarına gelmiş oldu... Evet, serbest olsaydı... Fakat, mademki değildi... Ne olacaktı?

Bunu yalnızca böyle yarasız, günahsız devam ettirmek, bu aşkı bir çocuk sevgisi gibi masum bir tapınmayla beslemek mümkün değil miydi? Ah niçin, birtakım acı fedakârlıklara katlanıp pişmanlıklara, azaplara, bütün karanlık ve belâlara düşmek, bir hatayla üç hayatı birden harap etmek, sebep gerekiyordu? Çünkü önünde karanlıktan, belâdan başka bir şey göremiyordu. Ah bir parça yetinme yeteneği olsaydı, bilseydi ki kendisi de istiyor; mümkün olsa bunun için her şeyi yapacak ve bir saniye ayrılmamak için, onun mutlu ve neşeli olmasını sağlamak için o kadar çalışacaksa da... Bu mümkün

olmuyor... Bunu görüp Necib de yetinmeyi bilse, onun sevgisinden, kalbinden emin olsaydı... "Ah Necib, busen!" diye inlemek istiyordu.

Fakat o bilmiyordu, hem gözleri o kadar hain, o kadar taş gibi bakıyordu ki, bir süre onun kalbi hakkında, "Acaba ya-nıldım mı?" diye soğuk bir ürpermeyle harap oldu. Fakat o, daha demin yakınmamış mıydı? O da kendisi acı duyduğu, öldüğü için böyle durmuyor muydu? O zaman Suad, bunun asıl sebebinin aşk olduğunu, hiç kimsede bir suç olmadığını görerek, onun ne kadar hain, ne çaresiz bir yara olduğunu kabul etmek zorunda kalıyor ve boynunu bükerek onun elinde ezileceğini, parçalanacağını bilmek korkusuyla harap oluyordu.

Necib gitmek için kapıya dönünce, Suad'ın tereddütlü bir sesle, kocasına, "Kavak için..." dediğini işitti. Suad'da son günlerde hep gezmek için bir istek, sokak için olağan dışı bir arzu doğmuştu; kışın gelip bastıracağından yakınarak, şimdi bu fırsatlardan yararlanmak, çevreyi hiç olmazsa şimdi görmek istiyordu; gerçekte bütün bunların kendisi için yapıldığını, kendisinin buraya sık sık gelmesine birer bahane olduğunu Necib anlayarak memnun ve mutlu oluyor, hep kendisi için, bütünüyle kendisi için yaşayan Suad'ı böyle zamanlarda ne kadar yüceltiyordu. Şimdi yine umutsuz bir biçimde giderken, bu söz onun içini ferahlattı, üzüntülerinin karanlığında bir sevinç ışığı doğdu. Fakat böyle yavaş yavaş, gittikçe daha sıkı, daha ateşli bağlanarak bir gün bu gösteri ve bağlılığın da biteceğini ve üzüntülere düşeceğini yeniden düşününce, ne olursa olsun bu uçurumdan çıkmak için her şeyi yapmaya, ne olursa olsun yapıp kurtulmaya karar verdi. Karı koca kararlarını yarına verip kendisine baktıkları zaman, aksilik olsun diye, "Mümkün değil, yarın İstanbul'a gideceğim!.." diye başını salladı. Suad kendisine sabit bir bakışla bakarak, "Öbür gün... Olmaz mı?" diye sordu. Necib başını çevirmek isteyerek, "Bakalım!." dedi. Ona karşı böyle, gözleriyle kendisini mahvettiği, iradesini kırıp bağladığı için, birden çoğalan bir öfke hissetmişti. Gözleri dumanlanarak, bir hırs buğusu içinde, "Siz gitsenize... Benim için sebep kalıyorsunuz?" dedi; fakat o anda pişman oldu, onun gözlerinde o kadar derin bir acı ve sitem gördü ki, birdenbire tepkiyle pişman oldu; kendisini böyle üzgün ve hüzünlü göndermemek, öyle görmemek için ne nâzik, büyük duygularını nasıl feda eden bu sevgili kadını şimdi de umutsuz bırakmak istemiyordu; acı bir gülümsemeyle ruhunun kendisini ezen bütün acı

mücadelelerini anlatıp, özrünü göstermek ister gibi bakarak, "Eğer hava izin verirse... Belki ben de gelirim." dedi.

Fakat kendisini sokakta bulduğu zaman yeniden umutsuz, "Ne olacak, ne olacak?" diye düşünmeye başladı. Yalnız kendisi için değil, onun için de düşünüyor, ikisi için bu durumun sürüp gidemeyeceğini görüp bir çare bulmak zorunluluğuyla beynini eziyordu. Onun yanında, onun nefesi içinde, onun vücudunda her şeyi unutuverecek, iradesini ezen, dayanma gücünü yıkan, kalbini heyecanlı bir ateşle yakıp çarpıntılar vererek bayıltan, hemen onu koklayıvermek, hemen elinin üzerine düşüvermek, hemen orada yerlere kapanıp ölüvermek güçsüzlüğünü duyuyordu; gözlerine bakarken bunda kendisini bayıltan bir çekicilikle, yanındayken yalnızca bir güzel kokusuyla her şeyi unutturacak bir sihirle kendisinden geçiyordu.

Bir daha ve artık kesin olarak görüyordu ki, kaçmaktan başka çare yoktur; fakat artık dönmemek üzere, artık her şeyi mahvedip, bir daha dönmemek üzere kaçmak; o zaman da Suad'sız yaşayamayacağını görünce bu hayatı yaşatacak, bu hayatı sürdürecek bir düzenleme yapmak çaresine başvuruyordu. Bu imkansızlıklar içinde sonuçsuz, boşuna çırpınmaktan kudurmuş gibi yürürken, birdenbire durdu; çünkü çoktan beri duygularının seline kapılarak unuttuğu konumunu, Süreyya'yı, ona karşı görevini görmüştü, ilk defa olarak ciddi bir iş yapmaya kesinlikle karar verince, sırf mümkün olanı ve sonucu düşünen insanlar gibi, olacak şeyi düşünerek, her ihtimali tartarak düşündü ve bu önce, bir taşa şiddetle başını çarpıp sersemlemek gibi bir şey oldu; isteklerini bir süre unutup, konumunun dehşet ve ciddiliğiyle donunca, yalnız ilerisi için değil, şimdi için de ürktü; çünkü o şimdi yine bir şey yapmış, ihanet yolunda birkaç adım atmıştı. O zaman gerçekten korktu; kendisinden, çevreden, Süreyya'dan, özellikle Süreyya'dan...

Fakat mademki onun bir şeyden haberi yoktu ve olmayacaktı, evet, biraz tereddütten sonra, şimdiye kadar bilmediği gibi bundan sonra da bir şey bilmeyeceğini düşündü; onun da o yaşa kadar hayatından, kitaplarından alınmış deneyimler, derslerle bu konu hakkında birtakım düşünceler ve akıl yürütmeler, bunlardan çıkardığı sonuçlar ve ahlâk felsefesi vardı. Bu, kendisini birden rahatlattı; yalnızca akıl ve deneyimlerle bunun hiç bu kadar önem verecek, hatta bu kadar düşünmenin bile bir kurala uymaktan başka bir şey olmadığını düşündü. Ve güç bulmak içinmiş gibi, "Hem bir suç varsa

bile, sırf bana ait değil a!.. Hiç bana ait değil!" diye düşündü, sonra acı bir gülümsemeyle, "Zavallı Suad, seni şimdiden suçlamaya başladım!" diye acıdı. "Fakat gerçek değil mi?" diye sürdürdü düşüncesini. Bu öyle bir şeydi, öyle bir günahtı ki, yalnızca Suad'ın kabul edip razı olmasıyla; yalnızca Suad'ın istemesiyle oluşacaktı; bu istek kendisinde ne kadar şiddetli olursa olsun, maddî hiçbir sonuca varamazdı, daima sonsuz ve boşuna kalırdı; fakat yalnızca Suad'ın bilmesi ve bilerek susması, onu bir kabul ve bu kabulü de ihanette ortak haline getiriyor; katılma değil, asıl sorumluluğu ona yüklüyordu. Bu istek, yalnız onun kabulüyle, daha da tehlikeli bir hal alıyordu. O halde?

Ve erkek, ihanetiyle kendisini suçsuz görmek için o kadar dikkatli davranırken, onu da kim bilir nasıl şeylerin bu sonuca zorlayıp götürdüğünü, bu ihtimali asla düşünmüyordu. "O bakışlar varken, bir erkek nasıl dayanır?" diye düşünüyordu. O zaman, yeniden o gözleri, onların sihirli bakışını, derin ve siyah çağrılarını görür gibi oluyor, bu çekim gücünün önünde her şeyin susacağını düşünüyor, "Onun için ölmek bile bir mutluluk olduktan sonra..." diye, her şeyi göze alıyordu.

Gece, hep bu kararsızlıklar, ateşler içinde geçti; sabahleyin uyanıp havayı parlak bulunca dayanılmaz bir acıyla, "İstanbul'a gideceğim." dediği için, bir gün oraya gidemeyeceği acısıyla yüreği sızladı. Niçin böyle budalaca hareket etmişti? Suad'dan başka ne istiyordu? Onun gibi bir kadının bütün hayat ve ruhunu ele geçirip büyüledikten, onda o kadar bağlılık ve vefa belirtileri gördükten sonra, başka ne istiyordu? Eğer bir uçurum içinde bulunuyorsa, niçin bunun suçunu ona yüklemeli? O da aksine, kendisiyle birlikte bu konumun sürmesi imkansız bir durum oluşundan acı duymuyor muydu?

Yeniden Suad'a, düşünmeksizin, ölçüp biçmeksizin tutkun, yine onun aşkıyla sersem, ne yapacağını bilmeyerek, gitmek isteyip gidemediğinden acılı düşünürken, aklına dün onunla birlikte gezilen yerlerden geçmek geldi ve bu, sanki bir zehirle onu kendisinden geçirdi; dünkü mutlulukları birer yara oluyordu. Orada, köyün mezarlığına kadar gelmişti. Dün buranın ne kadar düzenli ve temiz olduğunu söyleşerek, bir süre oyalandıklarını hatırladı ve orada bir ağaca dayanarak bakarken, dün düşünmediği şeyi bugün düşündü: Bir gün kendisinin de ölme ihtimalini... Dünyada üç saniyelik bir misafir olduğunu, bu misafirliğin böyle dertli ve acı şeylerle berbat edilmesinin ne kadar yazık ve zahmete değmez sıkıntıları

bulunduğunu düşünerek, acı acı, "Bu şimdi artık toprak, çamur olanlar, ömürlerinde benim gibi böyle bir mutluluğa aday olup da onu birtakım temelli ve temelsiz kuruntularla reddettilerse, ne kazandılar?" diye söylendi. Evet, ne kazanmışlardı? İşte, yapan da yapmayan da aynı toprağı, aynı çamuru oluşturduktan sonra, hep bir sonuç için kesin, mutlulukları tepmek cinneti neye yaramıştı? Hayatın böyle büyük fedakârlıklara, el çekmelere, ağır görev duygularına dayanıklılığı var mıydı, buna lâyık mıydı? Bu yalnızca insanların, özellikle insanlığın esenlik ve rahatı için konulmuş, kesin facialarını örtbas etmek için düzenlenmiş bir kanun değil miydi? İnsanla toplumun bu mücadelesinde yine kim yenilmişti, hâlâ kim yenilmekteydi? Hem niçin, hayatta binde bire nasip olmayan büyük mutlulukları böyle feda etmeli, sonu ölüm olduktan sonra niçin hayatı da böyle temelsiz kanunlar için zorla ziyan etmeliydi? Hatta insanlık, hatta doğa, insanı buna zorlayıp götürmüyor muydu? İhtiyaçların ne temelli, ne sağlam, asıl doğal olduğu için ne müthiş ve üstün bir kanun olduğunu düşünerek, dünkü korkularını boş değilse bile yararsız buluyordu. Aşktan başka her şeyin boş olduğunu düşünüp hayata sarılarak, bundan verebildiği kadar, alınabildiği kadar zevk ve mutluluk almak hırs ve ateşiyle, hayatının izin vereceği kadar yaşamak ihtiyacıyla coşup yürüdü. Gitmek, oraya gitmek, Suad'ı, Suad'ını görmek, ona tapınmak isteğiyle, kendisinden geçmiş, hızlı adımlarla yürüyordu ve ilk rast geldiği arabaya atlayıp eliyle ileriyi gösterdi, ileriyi, evet, sanki geleceğine gidiyordu.

Suad'ı dadısıyla yalnız buldu ve onun gözlerinde kendisinin böyle beklenmedik gelişiyle o kadar açık bir sevinç ve neşe gördü ki, ansızın şiddetli bir mutlulukla yüreği çarparak, ona ansızın, derin bir şükran ve tapınma hissetti.

Hemen ellerini kapıp öpmek, "Senin için, gerekirse ölmek için geldim Suad; senden ayrı yaşayamayacağımı kesinlikle anladığım için, ne olursa olsun senin olmak için geldim, ışığım!" demek istedi. Fakat, bunu söyleyemediği için duygusu devam ederek, bu kendisini o kadar seven nefis varlık hakkında o kadar kötü düşüncelerinden şimdi şaşırmış, pişman olup utanarak, onun için ölse bile şükran borcunu ödeyemeyeceğini görüyordu.

Suad sitemle, "İstanbul'dan mı?" dedi; o başını sallayarak, "Gitmedim!" diye cevap verdi. "Gidemedim!" gibi baktı. "Ah bilsen..." diye başlamak için dayanılmaz bir ateş hissetti, fakat yalnız ateşli gözleriyle baktı. Sonra Süreyya'yı sordu, o bugün son defa olarak

sandalla çıkmıştı, yarın artık sandal bütün bütün gidecekti. Dadı bunu anlatarak, "İyi cesaret!" diye dışarıya bakıyordu. Ekim'in orası burası tehditli bulutlarla yüklü göğü altında deniz kurşunî, köpüklü, öfkeliydi. Süreyya yedide çıkmıştı, şimdi geleceğini söylüyorlardı, o zaman oturdu; beklediler.

Konuşurlarken, Suad'in kendisine nasıl sıcak gözlerle ve merakla baktığını, ilk defa görür gibi dikkat ederek şaşıyordu; bu hemen gözyaşı olacak kadar duygulu ve teşekküre varan bir şaşmaydı ki, memnun ettiği kadar acı da veriyordu, onun gözleri hep bir soru gibi hüzünlü ve bekler gibi bakıyorlar, o sürekli bir sitemle nemli gibi bakışı, acı dolu bir kaygı ve merak bulutuyla örtülmüş gibi geliyordu; "Nasılsın? Ne yaptın? Niçin dargındın? Niçin gelmedin? Nen var?" gibi binlerce meselenin birleşmesiyle bakarken, bu güzel kadını bu kadar çekebilmek, onu etkileyebilmek mutluluğuna bütün güçsüzlüğüyle teslim oluyordu. Aynı zamanda ona karşı bir acıma da duyduğu için, ağlamak arzusuyla eziliyordu. Onun bu elemler, özlemelerle perişan bakışları önünde, ruhunun sevinç ve gözyaşıyla ezildiğini hissediyor, içinden onu yüceltme arzularının haykırdığını görüyor, böyle baktıkça bu kadına, şartsız, geri dönüş olmaksızın, insanoğlunun üstünde bir bağla tutsak olmaktan başka bir şey yapmak gücü olmadığını yeniden kabul ediyordu.

Dün birlikte gezdikleri yerden bugün yalnız geçtiğini anlattı. Suad üzgün, özlemli dinliyordu. Onunla birlikte olup oralarda yalnızca gezmek mutluluğunu hayat feda edilecek kadar değerli görüyor gibiydi. Fakat Necib artık mevsim bittiği için otelin son misafirlerinin de İstanbul'a taşındıklarını, artık kendisinin de ineceğini haber verince, bu neşe hüzünlü, kederli bir buluta soldu, karardı; gözlerinde nasıl solgun bir rica titrediğini görüp onun zayıflığına, kadınsı güçsüzlüğüne, özellikle kendi kederlerini yok etmek için hayatını verircesine koşmasına son derece üzücü bir acımayla elem duyarken, şimdi böyle kendisinin yol açtığı acıya dayanamayarak, hemen gözleriyle onu yatıştırdı, inandırdı: Otel kapanıyorsa da, köydeki asıl yaz misafirlerinin hepsinin henüz inmediğini, havalar iyi gittiği için, asıl kırdan şimdi yararlanmanın mümkün olduğunu anlatarak öbür otele geçeceğini bildirdi ve onu memnun ve rahatlamış görerek sevindi.

Onu, özellikle dünden beri kendisine karşı daha çok ateşli buluyordu; sanki, bütün bütün kendisininmiş gibi, yalnızca bir tavrıyla bütün hayatını teslim edişi vardı ki, Necib bunda ruhunun bütün

sefillik ve güçsüzlüğünü, onu bu duruma iten halleri ve elemleri görüyorum sanıyordu. Bunun ona bu kadar kuvvet ve şiddetle sahip olmak memnunluğunda sarhoş edici bir acılık bulmaktan benliğini kurtara-mıyordu. Çünkü Suad'a acıyordu; onun önceki ağırbaşlılığını ve ciddiliğini şimdi böyle güçsüz ve kaygılı, perişan görmek ona acı veriyordu. Şimdi bütün ruhuna girmiş gibiydi, onu bütün saf yürekle ve yüce duygularla kendisine bağlı gördükçe bir an oluyordu ki, benliğinden tümüyle sıyrılarak sanki bizzat Suad, onu kendi ruhu gibi anlıyor ve ona bağlı kalıyordu. Onun nasıl hemen kırılıverecek, nasıl hemen solgun bir çiçek olacak, ölmeye eğilimli bir şey olduğunu görüyor, ona bunun için acıyordu. Bu kadının hayatının, mutluluğunun, kendisi gibi güçsüz, sefil birine bağlı olmasına yanıyordu. Kendisine bile zarardan başka şeyi dokunmayan, bencil, kararsız, hasta bir adama, onun bu kadar şiddetle bağlı bulunması yüreğini yakıyordu, onu mutlu edebilecek bir adam olmayı diliyordu. Ah, onu mutlu etmeyi ne kadar istiyordu! Halbuki, mutsuz edip ağlatmaktan, ona acı ve felâket vermekten başka ne yapabilecekti? Hatta şimdi bile ona acı vermiyor muydu?

Daha dün, zevk duyarak ona acılar vermemiş miydi? Onunla hiçbir ilgisi olmayan şeylerin bile öcünü ondan almak, kendi sinir bozukluğunun cezasını ona çektirmek için kalpsizce ona acı çektirerek bundan haz duymamış mıydı? Peki, ondan daha ne istiyordu? Onun gibi bir kadın bu kadar şiddet ve güçle ruhunu verdikten sonra, başka ne yapabilirdi? Kendisi için bile asıl büyüklüğünü oluşturan erdemleri feda etmekten başka ne yapabilirdi? Ve onları bile aşkına feda etse, belki en önce kendisi aşağılamayacak mıydı? O zaman daha ilk öpüşmenin ardından düşecekleri pişmanlık girdabını, düştükleri alçaklık ve uğursuzluk içinde birbirlerine bakamayarak, nasıl aşklarının taş kesilmiş cesediyle kalacaklarını, birbirlerini nasıl yitireceklerini, hatta aşağılayacaklarını hisseder gibi oluyor, bütün o azap ve pişmanlıkla şimdiden eziliyor, Suad'ı şimdiden gözünden düşmüş buluyordu. Evet, asıl onun anlaması, onun af dilemesi gerekirken, asıl o suçlayacaktı, asıl o aşağılayacaktı. Ve Suad, şüphesiz, bundan ölecekti... Hatta şimdiden suçlamıyor muydu? Dünden beri o kendisini kim bilir nasıl ateşli elemler, kederler içinde düşünüp ne fedakârlıklar içinde çırpı-nırken, kendisi iç rahatlığı ve ihanetle ne kararlar vermemiş, nelere hazırlanmamış, ne düzenler kurmamış

mıydı? Onu mutlu etmek bir yana, hatta mutsuzluktan da kötü bir uçuruma sürükleyecekti.

Onun huzur ve rahatlığını şimdi böyle aldıktan sonra, hayat ve namusunu da verse yine kanmayacak, kendisi bütün büyüklüğünü koruduğuna inandığı halde kadını eski yüceliğinde görmeyecek, göremeyecekti, işte asıl nokta; kesin olarak görüyordu ki, hiçbir şey kendisine Suad'ı, o zaman, önceki gibi düşündürmeyecekti, ne kendisi için namusunu feda edişi, ne aşkının şiddet ve etkisi, hiçbir şey... Namus bağı, kendisini böyle bir hareketten alıkoyamadığı zaman, kendisini mazeretli görürken, onun da aynı şartlarla namusu aşkına feda edişini bağışlayamayacak, kendi cinayetinin de cezasını ona yükleyecekti... Niçin? Onun ne suçu vardı? Bütün bu felâket, kendisini çok sevdiği, her şeyi aşkına feda ettiği için miydi? "Ah kadınlar kadınlar, siz yalnızca aşkınıza, yalnızca fedakârlık yüceliğinize özlem duyup duygularınıza yenilerek mutlu yaşarken, erkeklerin kalbinde ne çirkin, ne hain, ne yabancı duygular olduğunu bilseniz." diyordu. Ve Suad'ın da sanki bunu anlamış, ilerde nasıl üzüntüye ve alçalmaya sürüklendiğini biliyormuş da yardıma çağırıyor-muş gibi bir perişanlık, her şeyi bilmekle birlikte kendisini feda etmekten doğan suskun fakat derin bir yakınışla bakışı vardı ki, onu harap ediyordu.

Necib bu düşüncelerine, bu duygularına o kadar gömülmüş, benliğini o kadar teslim etmişti ki, hiçbir şey, ne Süreyya'nın dönüşü, ne konuşulan sözler, bu düşünce ve duyguların akışını bozamıyor, belki daha da güçlenmelerine yardım ediyordu. Sanki Suad'ın bütün varlığını bir gözyaşı maskesi, umutsuzluk bulutu kaplamıştı; en küçük sözüyle, en anlamsız bakışıyla bile kendisinin, sırf kendisinin olduğunu nasıl anlattığı, adetâ kendisini vermekle mest olduğu halde, nasıl yalnız kalmak ihtimaliyle gözlerine siyah bir kaygı renginin çöktüğünü fark ederek, facianın asıl acı verici sahnesinin onda devam ettiğini, aşkın artık kesin karar vermek gereken ateşli dönemine geldiğini ve ne yapacağını bilmemekle birlikte böyle sürmesinin de mümkün olmadığını görerek, sonunda kendisini feda etmek zorunluluğuyla mücadele edilen son azap ve acı ânı içinde çırpındığım anlıyordu; o kadar anlıyordu ki, bu facianın bütün acısıyla yüreği sızlıyor, "Ah, çaresiz, çaresiz Suadcık!" diye söyleniyordu.

Ve bu kadını o mahvedecekti; kendisine, yalnız ve yalnız kendisine, o kadar fedakârlıkla ruhunu teslim ettiğine inandığı, ruhunun

temizliğine tutkun olduğu bu saygı değer kadını o kirletecek, o dile düşürecek, öldürecekti, değil mi? Ama niçin; sonunda düş kırıklığına ve pişmanlığa, alçaklık ve aşağılanmaya düşmek için bütün bu aşkını, yüce güzelliğini, eşsiz seçkinliğini bitirip, sevdiğini hor görmek için feda edecekti, öyle mi? O zaman aklına tutkunu olduğu bir düşünce geldi; birçoklarını vücutları için sevdikten ve bunun için hepsinden istisnasız başka bir yara aldıktan sonra, şimdi birini de, şüphesiz en lâyık olanını da yalnızca ruh ve şiir için sevmek, bir zaman o kadar hayran olduğu namus ve temizliğine saygı duymak arzusuna kapıldı. Ve birden nefsini bunu başarabilecek güçte görerek şaştı; onun ruhuna bu kadar rakipsiz ve tek başına sahip olduktan sonra ötesi miskin, hele hain ve çirkin geliyordu. Bu kendisine, sevdiği kadın kadar yüce, ona lâyık bir ödül gibi görünüyordu. Bu birçok duygudan oluşan bir arzuydu ki, hepsine birden uymak isteğiyle güç buluyordu; bu yalnızca aşk ve acıma da değildi; teşekkür, tapınma, şiir, korku, pişmanlık, onur, her şey ve en sonra, namus... Evet namus, ana babasından, büyüklerinden duyduğu, kitaplarında okuduğu namus, bütün insan kanunlarının esası ve amacı olarak tanıtılmış olan namus en sonra gelebiliyor, "Namus... Herkesin söylediği fakat kimsenin rast gelmediği bir tür kuş olmalı!.." diye omuz silkiyordu.

Bu düşüncesine ilk hamlede bu kadar tutulunca, bunu süslemeye başladı: Bunu bir tür evlenmek, ruhların evlenmesi gibi görüyordu; ona Süreyya'dan çok yakınlaşabilecek, bu evlenme onlarınkinden daha ölmez, daha yüce, daha şairane olacaktı; bu dünyada hiçbir pisliğin gelip zedeleyemeyeceği bir bağlılık olacaktı. Utandırıp yüz yüze baktırmayan o korkularla, gizli, hainçe öpüşmelerle yaralanacağına aşkları herkesin içinde saf ve melekçe hüküm sürecek, işitilmekten, anlaşılmaktan korkusuz, mutlu ve seçkin olarak sürecekti. Böylece birbirlerine daha da yakınlaşacaklar, sanki birbirlerinin içine girecekler, birbirlerinin ruhsal içtenliğiyle yaşayacaklardı... Ve bunu düşününce kendisinden geçiyor, bu bir ihtiyaç halini alıyordu. Ona, "içini ferah tut, gözlerindeki karanlık ve kaygı kaybolsun!" deyip, bunun sonucunda oluşacak şükranı görmek istiyordu. Ve gerçekten, sonunda ona bunu itiraf edip, "Evet, kardeşim olunuz." dediği zaman onun gözlerinde öyle teşekkür eden bir özlem ve telâş gördü ki, bu da yetişmiyormuş, ruhları yine yeter derecede yakınlaşmamış gibi ağlar bir sesle, "Kardeşim, ya da benim annem olunuz." diye inledi.

O dakika Suad'ın gözlerinin ateş ve şükranla kendisine baktığını gördü, sonra bu gözlerin parlaklığı süzülüp birer damla oldular; onun en gizli, en kutsal emeli buydu ve bunun böyle kendisine teklif edilişi onu son derece memnun ve minnettar ediyordu. Kalbinin çırpınarak ona koştuğunu hissetti ve gözlerinden iki damla ağır ağır düşerken ikisine de aşklarının en mutlu ve can alan dakikalarını yaşıyoruz; gibi geldi.

16

O zaman, hatta son haftaların mutluluğunu bile kü-çümsetecek kadar büyülü bir hayat dönemi başladı.

Necib'de, büyük aşkta, onu boyuna uzayan bir hayat ve ferahlığa götüren bir şaşkınlık vardı; en son heyecan derecesine ulaştım sandıktan sonra, şimdi öyle zamanlar oluyordu ki, hep öncekilere üstün geliyor, hiçbir zaman bu kadar süre ve bu kadar şiddetle mutlu olmadığını itiraf etmek zorunda kalıyordu. Şimdiye kadar hiçbir bağlantısı olmamıştı ki, bu kadar devam edip de kinle, ilgisizlikle ya da iğrenmeyle yaralanmamış olsun. Suad'ın aşkı onu her zaman yeni bir hayata, hayran olduğu, bilinmez kalacakmış heyecanını veren bir tapınma hayatına, temiz ve saf olduğu için, şüphe edemediği için başkalarına benzemeyen bir bağlılığa yöneltiyordu.

Böylece Ekim ayı, kendisi için hayatında bilmediği, tanımadığı bir mutluluk dönemi oldu. Bu ay sabahları sisler, sisleri yırtan canavar inütileriyle vapurlar, baharı andırır gibiyken birden bütün mevsimlerin renkleriyle can çekişip sonunda siyah bir kış akşamıyla bunalan günlerle, kendisi için ölünceye kadar anısına işlenmiş kalacak bir sonbahar ayı oldu.

Önceden şiirini artırmakla birlikte şüphe ve umutsuzluğa yönelten son günlerin belirsiz hiçleri, bugün artık güvenlik ve gerçeklikleriyle onun için kavuşma vaadi sevincini veriyordu. "Benim, benim için!" derken, gelip neşelerini ezen "Nereden belli?" şüphesi, en neşeli zamanlarında onu öldüren "Ne olacak?" kaygısı artık silinmiş, hepsinin yerini birbirini son dereceye kadar seven, bunu gösteren ve kanıtlayan iki kalbin saygı ve bağlılığıyla, bunların eserleri olan üzerine düşmeler, bakışlar, gülümsemeler geçmişti. Artık

birbirlerinden gizli, ayrı hiçbir şeyleri olmuyordu, o kadar ki Süreyya ile Suad'ın böyle olmadığını gören Necib için bu, bir çılgınlık mutluluğu veriyordu. Hatta öyle şeyler vardı ki, onun haberi olmadığı halde ikisi bildiklerinden, bu sanki bağlılıklarının gücünü ve şiddetini gösteriyor, arttırıyor, onları kendilerinden geçiriyordu. O kadar şeylerden mutluluklar yaratarak yaşarken bu hayatın bir gün biteceği hüznü, onu hırpalıyordu; fakat Suad'ın gözlerinde o kadar sonsuz bir gök maviliği vardı ki, ona baktıkça, "Lâkin sen biliyor musun, sana fedayım, fedayım!.." diye haykırmak arzularıyla boğuluyordu.

Rastlantılarda, vedâlarda öyle bakışları oluyordu ki, şükran ve tapınma duygularıyla titriyorlardı. Ancak kendileri birbirlerini mutlu edeceklerini, ettiklerini bilmekten doğan bir ihtiyaçla, birlikteyken ve ayrı bulunurken hep birbirlerini düşünüp mesut olduklarını anlatan bir güven duygusuyla, vedâları bile bir mutluluk oluyordu. Onlar birbirlerinden ayrı bulunmakla ayrılmış olmuyorlardı. Ayrılığın bir hüzün ve özlem damlasıyla kendilerinden geçirdiği ateşli bir bağla daha sıkı bağlanıyorlar, senden başka emeli, senden başka düşüncesi, senden başka beklediği olmayan bir varlığı gidip mutlu kılarak mutlu olmak heyecanıyla geçen bu saniyelerde oraya koşmak, tekrar o bakışlarda kendilerinden geçmek telaşıyla yaşıyorlardı. O zaman ayrılma, yeniden kavuşma heyecanının ürpermesi halini alıyordu.

Başkalarının yanında birbirlerini daha çok seviyorlar ve bunu daha çok ilân ediyorlar denilebilirdi, çünkü yalnız kaldıkça hâlâ o temiz kalma heyecanı onları perişan eder bırakırdı. Halbuki alıştılar, birbirlerine ilk anlarını itiraf ederek anlattıkları oldu. Necib ona nasıl yürekten bağlandığını, niçin sevdiğini anlatırken, yavaş, ancak işitilecek kadar tek tük sözlerle hikâye ederken o, dikişinin üstünde, dinlemiyor gibi meşgul, dalar kalırdı. Bu bir dereceye geldi ki, hayatlarının bu iki evresini birbirine karıştırmaktan korkmaya başladılar; Süreyya'nın ve dadının yanında kendilerini unutup bir dikkatsizlik etmekten titriyorlardı; meselâ, önceleri sofrada, "Niçin almadınız, Necib Bey?" derken, şimdi sözüne yalnız rica ve ısrar eder bir bakış karışıyordu ki, bir gece Süreyya'nın da bakışı araya girdiği için ikisi de sararıp donmuşlardı, öyle zamanlarda Necib, heyecanını saklayarak doğal görünmek için gereksiz sözler bulmaya uğraşarak, kendisinden ve onlardan hoşnutsuz, kötü bir an geçirirdi.

Duygularına esir olup giderken, arada bu, bir uyarı darbesi oluyordu; kendisi de öyle hissediyordu ki, bu yapılan şey, ne denirse

densin, nasıl süslenirse süslensin, iyi bir şey değildir; işte kendisini engellemekle bunun çirkinliğinden ruhunu kurtaramıyordu. Süreyya'nın bu bakışları altında dayanma gücünü, sevgisini sürdüremiyor, onların ne lekeli, ne yaralı olduğunu saklayamıyordu. Evet, bu kadar iyi niyetle, o kadar yüce isteklerle birlikte, sık sık gözüne iyi bir şey gibi görünmüyor, yüreğine bir eziklik, bir sıkıntı getiriyordu.

Ve bu acı verici etkiyle odadan çıkıp yalnız kalınca, kendisini bunları daha acı acı düşünmeye vererek, karanlık ve karışık duygulan ince eleyip sık dokuyan düşüncelerine karışıyor, garip ve vahşi felsefeler yaptığı oluyordu. Tabiatta her şeyin insanları aşk ve kavuşmaya yönlendirdiği, engellerin yalnızca düzenlenmiş, temelsiz sakınganlıklardan hatta yararsız değerlendirmelerden oluştuğu düşüncesinde hâlâ ısrarlı olduğu için, kendisinin yine acılı ve düşkün oluşunu anlamıyor, gösterdiği zayıflık ve edilgenliğe kızıyordu. Benliğini umulan ve söz verilen bir mutluluk için her engelden uzak tutmaya, aşktan başka her şeyin boş olduğuna karar verip başka hiçbir şeye önem vermemeye kararlı olduğu halde, engellenmesi elinden gelmeyen bazı duygularına uyarak bu kadarım da feda ediyor, aşkın manevi yönüne her şeyi feda ederek yetiniyor ve yine bundan acı duyuyordu. Süreyya'nın yanında, içinden "Hayır, bana bakma Süreyya, böyle sevgi ve yumuşaklıkla bakma!.. Ah, bilsen..." demek istiyor, özellikle Suad'a böyle bütün bütün sahip çıktıktan sonra, onun elinden ne değerli bir malını zorla aldığını görerek onun varlığından büsbütün rahatsız oluyordu. Düşünüp taşınıp asılsız bulduğu şeylere böyle elinde olmayarak yenilip boyun eğdikçe, "Acaba düşüncelerimde de mi yanı-lıyorum?" dediği olurdu. Fakat hayır, bu akıl ve mantığın, bilim ve felsefenin son vardığı sonuçlarına ve kanıtlarına dayanan bir akıl yürütmeydi. O zaman bir anlam, bir sebep bulup veremeyerek, bir şeyin doğru olmakla güzel ve iyi olamayacağını düşünür gibi oluyordu, duygu akıldan daha doğru bir etki ve belirti gösteriyordu. Akıldan çok duygulara uyduğumuz için, "Toplumsal engeller ve düzenler" dediği şeylerin asıl sebebe, bu sebeplerin gereğine ve varlığına temas etmiş olduğunu anlayarak, "Evet, işte namus, namus kesinlikle bu!.. Ben yalnız sözcüğü kabul etmiyorum, fakat 'şey'i yapıyorum, işte zorunlu olarak yapıyorum, onun altında eziliyorum; bak bu kadar boyun eğerken bile yine acı doluyum; ne kadar inkâr edilirse edilsin bu şeyler kötü, çirkin; aslında

çirkin ve ruhum, yüreğim bu çirkinliğe, bu kötülüğe dayanamıyor, demek namus bu, demek namus var!.." diye boynunu büküyordu.

Birçokları aslım ve renklerini bilmeden, yalnız bu namus sözcüğüne boyun eğerek hareket ederlerken, kendisi olayların gereği bu sözcüğün gösterdiği şeyin varlığını hissedip ona esir oluyor ve bundan dolayı onlardan daha çok esir ve boynu bükük kalıyordu.

Bu düşüncelerden sonra Suad'la buluşunca onun o kaygılı, incelikli ve kendisine bağlı bakışlarının önünde yalnızlığın, gecelerin kâbus ve karanlığıyla her şeyi simsiyah gördüğüne gülüyor, gerçeğin, bereket versin ki, hayal ettiği kadar acı olmadığını görüp mutluluğunu henüz tutkun olacak kadar saf ve yüce buluyor, düşüncelerini unuttuğu oluyordu. Fakat yavaş yavaş bu bir ruh durumu haline geliyordu. Özellikle durumlarının anlaşılmaz ve adlandırılmaz oluşu, onu düşündürüyordu.

Onu pek belirsiz, içtenliksiz, pek yalan buluyordu. Önceleri, hiç olmazsa iyi niyetimiz var diye kendilerini savunabi-liyorken, bunun miskin, ikiyüzlü olduğunu artık ret ve inkâr edemiyordu. Böyle kimi aldatıyorlardı? Nasıl süslenirse süslensin, bu yapılan şeyin yine hainee gizlenmek istenildiğini, yine hainee titremelere, sonra birbirlerinden utanıp ezilmelere, kızarmalara, sararmalara, yürek çarpıntılarına sebep olduğunu görerek, bunda cinayetinden başka bir de beceriksizlik, hem de pek gereksiz, pek çirkin bir beceriksizlik görüyordu. Bu güldürüyle kendilerinden başka kimseyi kandıramıyorlardı; çünkü, başkalarının önceden de haberi olmaya-çaktı; halbuki kendileri birbirlerinin dudaklarında ölmek için can atıyorlardı. Bunu, hemen yerlere düşüp serilen o bakışlar bile örtüp saklayamıyordu. Bir gün Suad başını kaldırıp kulağının dibine kadar bilmeyerek sokulmuş; Necib'in titreyen dudaklarına, bulanık gözlerine karşı sapsarı olmuştu. O halde, hatta, "Evet, seviyoruz ve ister istemez aşkımıza esir oluyoruz!" diyebilmek içtenliğine, artık kendileri için kalan tek sığınma çaresine bile sarılma olanağı yoktu.

Sonra, "Acaba Suad da acı duyuyor mu?" diye merak ederek onda bir belirti görmeyince, kendisini acıya kaptırmamak için etkisini sakladığı sanısına varmakla birlikte, ara sıra onu suçlamaya kadar varıyordu. Fakat bir gün bunda yanıldığını anladı. Sözün gelişi aşkından söz ederek, hüzünlü hüzünlü özlemlerini, yoksunluklarını anlatıyordu; bunun arasında yalnız Süreyya adının geçmesi ikisini de titretti; şimdi o şiirin yerini pişmanlık kapladı. Suad'in gözlerini kaldırıp bakamayarak, ağır bir sessizlikten sonra acı acı, "Biz kötü

yapıyoruz. Kötü, kötü..." dediğini işitti. Demek o da acı çekiyordu? Demek kötü yaptıklarını ikisi de anlıyorlar, ikisi de birbirlerini bir parça aşağılıyorlardı: Oh, pek hissedilmez bir biçimde, hatta sonra birbirlerine tutkun, yine birbirlerine dönmek şartıyla... Fakat aralarında böyle dehşetli uçurumların açıldığını hissettikleri, kendilerinden ve birbirlerinden iğrenir gibi oldukları bu saniyelerde, son derece acı duyuyorlardı.

Suad onu Süreyya ile, yine önceki gibi saflık ve içtenlikle, dostça görüşüyor gördükçe içi sıkılarak, onu kötü bulmaktan korkarak, "Hâlâ nasıl görüşebiliyor? Bari görüşme-se de kaçsa!.." diye düşünüyor, artık gitmesini, hemen gitmesini dilediği oluyordu. Ondan böyle memnun olamayıp, suçun daha çok kendisinde olduğunu itiraf etmek zorunda kaldıkça asıl kendisinden hoşnutsuz, eziliyordu. O zaman Süreyya'nın göğsüne düşüp hıçkırarak, "Bak bana, dinle Allah aşkına!.. O gelmesin, artık gelmesin, istemiyorum, gelmesin!" diyeceği geliyordu. Ah, Necib anlasa da gelmeseydi, bunun böyle sürmesinin, kendisini öldürdüğünü görse de acısa, acıdığı için gelmeseydi...

Fakat Necib, anlamıyor ve geliyordu; geldikçe Suad, gerçekten ilk defa seven bütün kadınlar gibi, her gün ona daha çok yürekten bağlandığını görüyor, onu sevdiği için talihine teşekkür etmek ihtiyacı duyuyordu. Öteki, Suad'ın bu tapınış anlarındaki derin ve üzgün bakışları önünde ve sıkıntı içinde kaldığı anlarda, onun gözünde bir aşağılama çizgisi görmek korkusuyla titreyerek, "Kırabilir, o da benden iğreniyor, beni ne kadar sefil buluyor!" diye harap oluyordu. Ama hakkı var mıydı? Sahiden bu durum kötüyse, yalnızca kendisi mi sorumluydu? O kadar süre Süreyya'yı öylesine sevişini gördükçe, "Demek sevmiyormuş, sevse beni sevmezdi, sevemezdi." diyerek nasıl gizlendiğine, onu nasıl o kadar sever gibi göründüğüne şaşıyor, "En iyisi de en kötüsü kadar hainliğe yetenekli ebedi Dalila!" diye söyleniyordu. O halde nasıl inanmalıydı? Ona bile inanmayınca neye tutunacaktı? "İhanetle yaşıyorlar!" diye başını eğip şaşkın kalıyordu.

Necib'i asıl kahreden ve önce basit bir kaygıyken gitgide kesin bir acıya dönüşen bir şey vardı ki, o da düşüncelerin yavaş yavaş bütün aşkını, hayatını zehirleyebilmesi korkusuydu. Ah, aşk bile, bu kadar saf ve beyaz aşk bile kendi kendisini öldürürse, hayatta ne yapmalı, yaşamak için başka neye tutunmalıydı? insana o heyecanlan, o

yükselme ateşini, güzellikleri verebilen aşk bile böyle kendi ölümünü kendisi hazırlarsa, niçin yaşamalıydı?

O zaman, "Mümkün değil de onun için!" diye düşündü; aşkla namusun bir yerde mümkün olmadığını, asıl kabahatin toplumsal bağlara esir olup, titiz davranarak hayatını zehirlemekte olduğunu tekrar etmek istedi; fakat işte, bunu yapamıyordu, buna dudaklarının değdiği gün, onun gözünde hiçbir şeyin önemi ve değeri kalmayacak kadar düşeceğini gördüğü için elinden gelmiyordu; böyle, bile isteye, kararlarla ona sahip olmak değil, o kadar süre yanında sessizce, ciddilikle oturduğu bu kadına dokunmak bile, ona yapamayacağı bir hıyanet geliyordu; "Asıl kötülük, ruhun hem isteyip hem dayanamamasında, bunda!.." diye karar verdi, insanlarda hayat ve mutluluk için gerekli olan şeyden bıkan ya da iğrenen bir hal vardı ki, işte asıl hayatının çaresizliği bunu buluyordu. "Hem ancak onunla yaşayacak, hem yaşayamıyor, işte ceza burada! Sanki besiniyle zehirleniyor!" diye umutsuzluğa düşüyordu.

Fakat sonra, Suad'ın derin bir özlem bakışıyla maddî kaygılardan sıyrılınca ondan başka her şeyi unutuyor, o zaman hüzünlü geçen saatlerin öcünü almak istiyor gibi Su-ad'ı seviyor, sevmek istiyor, bütün bulutların dağılıp gittiğini görerek rahat ediyordu.

Bir gün Süreyya İstanbul'a inmişti; dönüşte onları yalnız bulunca Necib, belki acılarının etkisiyle, sandı ki, Süreyya bir şeyler sezdiğinden gücendi; zaten onun gelip kendisini Suad'la birlikte bulduğu zaman şüpheleneceğini varsayarak pek çok acı duyduğundan, şimdi böyle bir belirti görünce, içinde şiddetli bir alçalma hissetti; ondan korkmak, onun gözünde haklı bir tiksinme görmek kendisine o kadar güç, o kadar dayanılmaz geldi ki, uygunsuzluk yapmış olmayacağını bilse, hemen kalkıp kaçacaktı; fakat zorunlu olarak kaldı. Ve gecesi, acılarla dolu, yakıcı bir gece oldu.

Yemekte Süreyya, bağdakilerin konağa indiklerini anlatıyordu; Necib bundan yararlanarak hemen şimdi aklına geldiği halde, önceden karar vermiş gibi, kendisinin de artık yarın İstanbul'a ineceğini haber verdi. Süreyya'nın, "Öyle ya, artık iyice kış geldi... Bakalım, belki haftaya biz de ineriz artık!.." demesi onu ferahlattı. Çünkü; İstanbul'a gidince süreceği karışık hayattan şimdiden ürküyor, şimdiki acılarına bu gelecekteki kaygının da bir etkisi oluyordu. Buraya gelip gitmenin nasıl yorucu, dayanılmaz bir işkence hayatı olacağını, daima bir elem titreyişiyle düşünürdü. Fakat

Suad'ın, İstanbul'a inmeyi hiç istemediğini, onun kaç defa söylediği sözlerden bildiği için, bu söz üzerine ona baktı. Suad, oraya giderlerse Hacer'in yanında her şeyin mahvolacağını düşünerek Süreyya'nın kışı köyde geçirmek isteğine seviniyor, inmek istememesi halinde de onu kandırıp burada kalmaya karar veriyordu. Onun için, önce Necib İstanbul'a ineceğini söyleyince, önceden kendisine haber vermediğine gücenmiş bir bakışla ona bakarken, Süreyya'nın da o sözlerini işitince, iki darbe arasında sersem gibi kalarak, ancak bir süre sonra sorabildi: "O niçin? Hani kışın kalıyorduk?"

Süreyya, çatalındaki et parçasına bıçağının ucuyla hardal sürmekle meşgul, omuzlarını bir gülümsemeyle kaldırarak, "Kalıyorduk, kalıyorduk ama... Şimdi kalmayacağız!" dedi. Ve sonra, sebep göstermek için artık burada sıkıldığından, havaların kötü gitmesinden uzun uzun yakındı.

O anlatırken karşısında, ne yapsa Süreyya'yı kandıramayacağını ilk defa hisseden ve birden gelen bir öfkeyle gözleri kararan Suad, "Lâkin siz kendiniz, asıl bundan dolayı istemiyor muydunuz?" dedi.

Süreyya sonunda güçlü bir sebep gösteremeyince, bürosundan söz etti; artık bu kadar zaman büroya gitmemenin iyi olmadığını, bu kadar hastalık bahanesinin kötü karşılanacağını anlatıyor, fakat kendisinin de anlayacak kadar masal söylediği görülüyordu. Suad bu yalanlardan, bu kararsızlıklardan, bu nazlılıktan, birden son derece öfkelenerek, Süreyya istese bunların hiçbirinin kendisini bir kararından vazgeçiremeyeceğini bildiği için, umutsuzluğa kapılarak elinde olmaksızın yüzünde beliren yakmmalı bir ifadeyle, "Hiç de değil, gitmek istiyorsunuz ondan! Bunlar hep kuru bahaneler?" diye karşılık verdi. O zaman Süreyya, saklamayı pek başaramadığı öfkeli bir sesle Suad'a dönüp, "Evet, gitmek istiyorum, işte bunun için gideceğiz." dedi ve "Daha bir diyeceğiniz var mı?" der gibi baktı; bu, "Susunuz!" demekti; Suad'ın şu hakaret altında nasıl sararıp ezildiğini, nasıl gözlerinin dolduğunu gören Necib için bu, hem son derece bir acıma, hem son derece öfkeyle karışık acılı bir duygu oldu. önce konumunu son derece nazik buluyor, Süreyya'nın kendisini kıskandığını sandığından, onun bu haline kendisinin sebep olduğunu düşünüyordu. Sonra, Suad'ı o kadar yüce görmeye alışmıştı ki, ne istese yapabilir sanır, onun istediği bir şeyin reddedileceğini düşünemezdi; bundan dolayı, şimdi onu böyle güçsüz, aşağılanmış görünce dayanamıyordu ve kocasına daha çok

hak verdiği için Suad'ın böyle hıyanet üzerinde tutulup kendisine bile suçlu görünmesine memnun oluyor, böyle onu güçsüz görünce hain olarak görmüş gibi olma saflığından emin, duygularında gururlu olsaydı bu kadar sessiz ve güçsüz olmayacağını düşünerek, onu o kadar yüce gördükten sonra böyle küçülmüş bulmak, ona pek acı geliyordu; fakat onun kendi mutluluğu için, kendisi için uğraştığını ve şimdi gözlerine toplanıp serpileme-yen zavallı yaşların kendisi için döküldüğünü, bu aşağılamaya kendisi için dayandığını görerek, "Zavallı Suad, bak seni ne çıkmazlara soktum!" diye yanıyordu.

Sonra, bir aralık, Süreyya'ya kızdı, bütün bunları onun için çektiğini, o olmasa acılarına sebep olan şeylerin bile kendisini mutlu edeceğini görerek, "Mademki o beni istiyor, ben de onu... Niçin?" demek istedi. Halbuki, asıl bu işte felâkete sebep olan biri varsa, kendisi değil miydi? Onlar mutlu ya da rahat otururlarken, kendisi gelip o sakin yuvalarını mahvetmemiş miydi?

Yemekten sonra, bu acı düşüncelerle, yorgun zihinle, onların sessizlik ve sıkıntılarını ancak oyalayarak kendisini bekleyen arabaya atlayınca, kurtuldum sandı. Fakat asıl azabın bundan sonra başlayacağını görüyor, ne olacağını merak ederek hep kötü, hep azaplı buluyordu.

O böyle her şeyden bezgin, ağlamaklı giderken, Suad tam tersine, son derece ateşle mutluluğunu savunmaya hazırdı. Bunun için Süreyya'ya yeniden ricaya başladı, onu dayanıklı görünce biraz ateşli davrandı, "Ben gitmem!" demek, buna bahaneler bulmak için yoruldu. Bu, bütün hayatlarının ilk kavgasıydı. Süreyya bu inada, bu şiddete önce şaştı, sonra kızdı, soğuk, kesin davrandı; başarı umudu sönen Suad, gittikçe acı, işe yaramaz bir karamsarlıkla kalacağını anlayarak kanlı bir öfke içinde boğuluyordu; ilk defa olarak kendisini savunmak için her şey hazır, birbirlerini kırabilecek, yabancı iki düşman gibi bakıştılar; ve bundan, yalnız Suad yaralı çıktı. Onu en çok harap eden, yaralayan şey, Süreyya'nın "yalnızca bir istese kalabileceği" me-selesiydi ve yalnızca istemediği için kendisini bu kadar kırdığını görünce, yüreğinde bir öç ihtiyacı doğuracak kadar hırslanıyordu. Aklına, Süreyya'nın babasından yakınmalarının ve nefretinin sebebinin de bu hükmetme duygusu olduğu gelerek, "Bunun için yakmıyordu, şimdi işte kendisi aynı şeyi bana yapıyor!" diye ona, "Lâkin, demek ki sen de kötüsün; kendin ona kötü demiyor muydun? öyleyse kendin niçin yapıyorsun?" diyeceği geliyordu. Demek, herkesin başkasında yakındığı şey

kendisinde bulunabiliyor ve bunu fark etmeyerek, başkalarında suçladığı şeyi kendisinde olağan görüyordu. Ama niçin bunu onun yüzüne haykırmıyor-lardı? İşte, kendisi bunu haykıramayacak mıydı? Ve onun bu haksızlığı altında kalıp haykırmadıkça hiddetinin çoğaldığını, boğulduğunu hissediyordu, ömründe ilk defa, evliliğin anlamı önünde güçsüz ve sessiz kalıp, sonunda anlamak zorunda kalıyordu. Koca denilen birinin haklı haksız keyfine esir olmaktan başka bir şey olmayan, mutlu denilenle-riyse onun her türlü heveslerine şartsız boyun eğmekten başka bir şey olmayan evlilik, ona tiksindirici geliyordu. Artık Süreyya ona bir düşman görünüyor, "Şimdiye kadar da böyle miydi?" diye şaşıyordu. O zamana kadar hiç böyle bir fırsatla bunu anlamamıştı, çünkü hep söz dinlemişti, hep onun isteklerini daha ortaya çıkmadan keşfetmeye, yerine getirmeye çalışmıştı. Demek kocasının kendisine dost ve uysal gelmesinin sebebi buydu? Aslında, işte bu gece göründüğü gibi, bencil ve soğuktu; demek, o kadar zaman onu tanımayarak, boş yere güvenli ve mutlu olarak yaşamış, dış görünüşlere mutluluk adını verip memnun ve mutlu olduğunu sanmıştı. İşte onda hiç beklemediği huylar, kötülükler vardı ve bunlar fırsat düşmediği için görünmemişti. O zaman başını ellerinin içine alıp, "Ben bunu bilmiyormu-şum, bütün bütün başka bir adammış!" diye sızlandı. Korkuyordu, onunla geçen hayatı, ona olan güveni için korkuyordu; "Nasıl yaşamışım, ya Rabbim?" diye titriyordu.

"Acaba hayatımı yönetmeye yeterli miydi?" diye düşünerek, başka biri olsa daha mı mutlu olacağını kuruyordu. Sevmiş miydi, kendisini sevmiş miydi? İşte bugüne kadar bundan eminken şimdi şüphe ediyor, "Hayır!" diyordu; bir kadının ömründe seçkin ve sevimli bulduğu bir adam tarafından sevilmek isteyeceği kadar, her şeyi feda edecek kadar sevmemişti; bunu görüyordu, her şeyi feda etmek değil, bir isteğine bile kıyamıyordu. Bu, ya çocukça devam eden bir heves, ya da alışkanlıktı; ve kendisi bunu, bir karı koca sevgisi sanmıştı; demek o yalnızca bir oyuncak, hem de onun bile gülünç bulduğu bir oyuncak olmuştu. Yalnız kendisi için, kadınlığı, kalbindeki sevgisi için mi? Hayır, bin kere hayır, onu bir dakika seven adam, bu geceki hakareti yapmazdı. Sevseydi, Necib'in bakışları gibi bakışları, onun ruh hamleleri gibi özlemli ve âşık bakışları olacaktı.

Böylece, ömrünün en güzel, mutluluk ve sevgiye en lâyık zamanlarının aldanarak geçip ziyan olduğunu görmek, hiç olmazsa,

"Biraz mutlu oldum." diyememek düş kırıklığı onu yıkıyordu; kendisi yumuşak huylu, cana yakın, itaatli olmasaydı bu kadar bile rahat edemeyeceğini, ne olmuşsa kendi budalalığından, itaatinden olduğunu görmek onu acı bir öç hırsıyla, derin bir ağlama ihtiyacıyla sarsıyordu; bu ihtiyatla birlikte, şimdi zorunlu olarak İstanbul'a gidince her şeyin de biteceği konusunda acı bir şüphe vardı ki, ne yapsa bu süremezdi, bu kadar ki, üç gün sonra taşınmak gerekip üzüntüsünden gözyaşlarını tutamayarak evden çıkarken hayatının bütün mutluluğu burada geçmiş, burada bitmiş gibi bir acıyla yüreği titredi.

17

Vapur, birçok defa o kadar umut ve istekle işittiği düdüğünü bu sefer acılığıyla yüreğini oynatarak keskin keskin öttürüp iskeleden kalktığı zaman, "Her şey bitti!" dedi. Karamsarlık ve umutsuzluk gittikçe öfke halini alıyor, bir hırs ve hiddete, bir şey yapmak mümkün olmadığı için adetâ delilik derecesine gelen bir hiddete çevriliyordu, herkes kendi değersiz ve yoksun mutluluğunu bile çok görüp nesi varsa elinden almaya birleşmişler gibi acı duyarak, vapur uzaklaştıkça ve uzaklaşarak o kadar sevilmiş ve mutlu olunmuş yerleri hem gösterip hem acı acı elinden alır gibi uzaklaştırdıkça öfkesinin bir kin haline çıktığını fark ediyordu.

Ah, artık her şey bitmişti, her şey, her şey... Artık en son günlerdeki o zehrinde bile bir hayat olan kaygılar, heyecanlar, hepsi bitmişti; çünkü oraya gidince her şeyin imkansız olduğunu, hatta Necib'le konuşmanın bile mümkün olmayacağını, şimdiden, yalnızca düşünerek görüyordu. Ha-cer'in gözü önünde onlar, hatta bakışlarıyla bile görüşmeyecekler, en küçük şeylerden, hatta yoktan anlamlar çıkarılacak, bir şey bilmeden, yalnız uzaktan koku alarak o iftirayı icat eden insanlar arasında artık kendi sözlerinden bile korkmak gerekecekti. O zaman hiddetli, gazaplı, "Peki, olsun, ne olursa olsun..." demek isteyen bir isyanla başını kaldırıyordu.

"Zorlarlarsa, ne olursa olsun..." derken her şeyi göze alabilecek bir haldeydi, "Ne söylerlerse söylesinler, hiç önem vermeyeceğim, bir suçum, bir günahım olmayınca..." demek istiyordu. Fakat bunun ne kadar zayıf ve güçsüz bir savunma olduğunu kendi vicdanınca inkâr edilmez bir biçimde görünce, bu kadar yüke dayanamayan başının ağırlığı içinde her şeyden bıkkınlık getirerek ölüyordu.

Ah, niçin serbest değildi? O zaman gidip Necib'e, "işte seninim!" diyebilecekti, o zaman gösterecekti ki, yönetimi kendi elinde olan hayatını isteği ve seçimiyle onun eline bırakıp emanet ediyor. Sonra düşündü ki, asıl şimdi bunu söylerse bir şey feda etmiş, bağlılığının şiddetini ancak bu fedakârlıkla göstermiş olacaktı; fakat, şimdi, şimdi bu mümkün değildi... Yalnız Süreyya değil, Süreyya olmasa bile bunu söyleyemeyeceğini hissediyordu; o kadar tantanayla feda edilecek hayatın bir değeri olmalıydı, halbuki kendisi... "Ah, genç olsam da, ona lâyık olsam da, 'Seninim!' desem..." diye özlem duyuyordu; o zaman, onu ne kadar mutlu edeceğini görerek bunu yapamamak karamsarlığıyla boynu bükülüyor, "Her şey bitti!" üzüntüsü ve sıkıntısı, içini yeniden kaplayarak, hiçbir çare bulamamak umutsuzluğu yeniden hücum ediyor, son günlerde biraz unuttuğu karanlık düşüncelere yeniden gömülerek, "Eylül, ah işte Eylül! Ne yapsa boşuna... Bak, her şey bitti!.." diyordu.

Her şeye, herkese, konağa yaklaştıkça her şeye kızarak, sokaklara, geçenlere, haykıranlara kızarak gidiyordu ve kendisini o yüksek tavanlı, karanlık sofaların içinde, yüksek pencereleri örten ağır perdelerin yarı gecesiyle dolu bulunca isyanının nasıl güçsüz olduğunu görüp, hiçbir şeye cesaret edemeyeceğini anlayarak, yeniden, "Her şey bitti!" düşüncesiyle düşüp hırsından ağlayacak bir hale geldi.

Hacer'in "Maşallah, maşallah efendim!.. Bu ne alçakgönüllülük!" diye, resmîlikle karışık bir alayla karşılayışına karşı, dudaklarını ısırarak susabilmiş, hemen kendisini odasına atmıştı. O zaman evin kalabalığının etkisi içinde hiçbir şey yapmaya, hatta yakınmaya bile gücü yetmediğini gördü. Süreyya emirler vererek, yerleşmek için öteberi yaparak uğraşırken, orada yalnız onun yanında, yeniden, bu artık düşman gördüğü adamdan öfkesini almak için, yeniden bir istek duyuyor ve o zaman, onlardan da, bütün bu Hacer'ler-den, Fatin'lerden, Efendilerden de korktuğuna kızıyordu; onların da ne mal olduklarını bildiği halde... Ah, onların hepsini nasıl şaşırtacak, şaşkınlıktan öldürecek bir çılgınlık yapmak, nasıl kendisinin öyle

kolayca ezilecek basit bir kadın olmadığını anlatmak istiyordu; o zaman biraz rahat ederek çareler düşünmeye, düzenler kurmaya koyuluyordu.

Fakat Hanımefendinin yanına çıktığı zaman bütün o şeylerin ne kadar elinden gelmediğini anladı; onun da bir şey işitmiş olması, bir şey düşünmesi ihtimalinin karşısında Tanrı kadar saygı duyduğu kadının yanına öyle bir yürek çarpın-tısıyla ve ezik olarak girdi, onun yüksekliğini düşünerek ezildi, o kadar değersiz olduğunu hissetti ki, mümkün değil, bu aşağılık duruma dayanamayacağını yeniden anladı; ruhunda o kadar kibir ve yücelik vardı ki, başkalarında kendisine en ufak bir ima ihtimaline ve hakkına dayanamıyordu. Böyle şeyler için doğmamış olduğunu zaten düşünmüştü, fakat bir daha ve pek acı olarak şimdi de anlıyordu. Burada kendisini tanımıyordu, nasıl bu kadar sözlere yer verecek bir girdaba düşmüştü, bu nasıl olabilmişti? Bunları düşündükçe şaşırıyor, bitiyordu. Bu kendisine alışkanlıkla, öç hırsıyla, düşüncesinde düştüğü girdaplar içinde bir deneyim darbesi oldu, biraz enine boyuna düşünme ve ılımlılık duygusu verdi.

Fakat Süreyya'yı neşeli dolaşıyor gördükçe, "Lâkin sen kendin değil miydin? Sen kendin burada yaşayamayacağını söylemiyor muydun?" diye haykırmak isteğine dayanabilmek için yoruluyordu. Ve onun sözlerine, başkalarının sorularına dargın, suratsız görünmemek için sakin tavırla cevap vermek zorunda kalmaktan kurtulup ıssızlıklara kaçmak, kimseleri görmemek, yalnız kendi kendisine düşünmek istiyordu.

Akşamüstü hep birlikte oturuyorlardı; Hacer, Suad'ın yanma gelmiş, çok dostça ve sırdaşça konuşuyor, söz arasında hayatından ve kocasından yakınarak, "Ah ne iyi ettiniz de geldiniz vallahi kardeşim!" diye yüzüncü defa memnunluğunu söylüyordu. Yazın ne kadar boğulduğundan söz ederek, "Değerinizi o zaman anladım." diyor, "Bizimkiler, biliyorsun ya..." diye bir bunak gibi Beyefendinin yanından ayrılmayan kocasından, Hanımefendiyi bir dakika yanından ayırmayan Beyefendiden yakmıyor, "Onların arasında bunuyorum sandım..." diye kıs kıs gülüyordu. Ve Suad'ın gülümseyerek susmasına karşı küçük şeytan gözleriyle derin derin bakarak, "Kaç kere düşündüm, size geleyim, yalıya geleyim diye..." diyor, sonra gülerek, "Fakat korktum doğrusu!" diye bitiriyordu.

Suad sebebini sordu, o zaman birçok tereddütten sonra, belirsiz ve örtülü sözlerle devam etti:

"öyle ya, rahatsız ederimden çok... Çünkü yabancı değilim a! Fakat belki yer yoktur diye korktum doğrusu. Bize yalı küçük dediler, eğer gelecek olsam sığacak yer bulamam dedim... Düşünsenize, ne kötü olurdu? Meselâ Necib'le ikimize bir oda... Değil mi?"

Zorla gülüyormuş gibi, küçük bir kanepe yastığıyla dizinde oynarken eğilip gülüşleriyle utancını orada gizliyordu. Birden Suad'a bir dost olmak isteği geldi, o istediği sözü ima edip bir açıklama yaparak onunla barışmak, gerçeği ona anlatıp bu iftira ihtimalini ve çamurunu yok etmek isteği duydu; fakat Hacer'in göz altından bakışında, kıvranışında öyle bir yılan hali vardı ki, gözlerinde o kadar şeytan bir hainlik gülüyordu ki, omuzlarını kaldırıp, "Ne fayda?" dedi; anlıyordu ki, bir şey kazanmayacak, belki de zarar edecekti.

Pencerenin önünde oturan Hanımefendi, birden Hacer'e: "Fatin Bey geldi Hacer." dedi.

O omuzlarını kaldırarak yeniden, Suad'a bir şeyler anlatmaya başladı.

Süreyya annesiyle konuşurken dönüp azarlar gibi bir gülümsemeyle:

"Küçük hanım, omuz silkmek senin gibi akıllı bir kıza yakışıyor mu ya? Bak, kocan geliyor..." dedi.

Hacer yine kulak asmayıp Suad'a tatlı tatlı, sanki merakla anlatmaya devam ediyordu, buraya taşındıkları haftanın içinde gittikleri bir düğünü anlatıyor, "Severek evlenmişler!" diye gözleri parlarken şen görünmek için kendisini zorlu-yormuş gibi küçük gülüşler, kıvranmalar, yarım sözlerle, daima elindeki yastığı dizinde evirip çevirerek anlatıyordu; fakat Süreyya'nın bir daha uyarması ihtimaline karşı sabrı tükenerek, birden dudaklarında titreyişlerle, gözlerinde hışımla döndü:

"Ooo, rica ederim, gelir gelmez beni yine cendereye sokma Süreyya!" dedi. "Dünkü gelin değilim ya!.."

"Yolunu da pekâlâ biliyor."

Süreyya'nın sözleri Fatin'in gürültüsüne karıştı; açılan kapının içinde, bir yazdır büyümüş karnının arkasında, büyük bir neşeyle, "Ooo!" dedi; yüzü geniş bir gülüşle genişledi, katmerlendi, iki adım atıp nefes arasında, "Kırlangıçların dönüşü..." dedi. Sonra ilerleyerek, "Fakat, fırtınasız kırlangıç iyi değildir derler..." diye gülümsedi.

Süreyya yarı alaycı, yarı öfkeli, "Eğer fırtınaya ihtiyacınız varsa ondan kolay şey olmaz!" diye homurdandı.

Fatin bu suratsızlığa karşı, hemen gülerek sokuldu: "Vallahi, ne iyi ettiniz de geldiniz Süreyyacığım, doğrusu pek göreceğim geldiydi! Canım, insan bir kere alıştı mı, ayrılınca güç oluyor vallahi... Evin sanki tadı kaçmıştı."

Ve Süreyya'nın yanına oturup, tatlı tatlı konuşmaya başladı. Suad birbirini hiç sevmeyen bu iki adamın, şimdi böyle öteden beriden, belki biraz alayla, fakat yine de sakin, sahte bir sevgiyle görüşmelerine bakarak, "Gören dost sanır, herkes böyle..." diye düşünüyor, Hacer'in aynı kabulle kendisini karşılayışını hatırlayarak ve hâlâ kulağına sokulup fıkırdaya fıkırdaya bir şeyler anlatışına bakarak, "Ben bile, ben bile öyleyim... Başka türlü yaşamak mümkün değil!.." diyordu. Ah, bunu anlamakta ne kadar geç kalmıştı? Ama o, bütün yüreğinin saflık ve dostluğuyla yaşamak istiyordu ve şimdiye kadar öyle yaşıyorum inanandaydı; fakat öyle olmadığını acı acı anlamıştı. Ve herhalde, şimdi itiraz edilebilecek çelişkiler bulduğu Süreyya'ya bakıp, kendisi sabredip dayansa, yine önceki gibi yaşayacaklarken bunda kusur ettiği için, kocası da rahatını bozmayacağından, aralarının nasıl bir uçurumla açılacağını düşünerek bu haksızlığa isyan ediyordu.

"Nasıl? Sonra, bu da mı mutlu evlilik? İşte en iyisi!.. Halbuki, işte en iyisi de en kötüsü gibi!" diyor ve Hacer'in duygularını saklamayıp açık davranışını seviyordu. "Hiç olmazsa kimseyi aldatmıyor, herkes biliyor ki, birbirlerini sevmiyorlar, istemiyorlar..." diyordu. Ve bundan sonra ömrü bunları bile bile, her şeyi göre göre geçecekti, değil mi? Artık Süreyya'nın önceki yoksunluk ve sevgisine yabancı, evin böyle ayrı ayrı ruh derinliğini bildiği insanlarıyla yaşayacağı hayat, onu ürkütüyordu. Bir, Hanımefendi... Evet, Suad'm sevdiği ve saygı değer bulduğu yalnız o vardı, onun da, Beyefendinin nasıl kahırlarına, verdiği zahmetlerine katlanarak yaşadığını görüyordu. Beyin her şeyde, hemen gürleyen hırs ve öfkesinin, bir kere kırınca hiç karşısındakinin kalbini, hatırını düşünmeyip hırs almak, acı çıkarmak için ağzına geleni söyleyerek zehir saçışının masum ve katlanıcı bir kurbanı olduğunu gördükçe, "Nasıl sabrediyor ya Rabbi?" derdi. Şimdi hatırladı ki, henüz kızken kendisi de kötü bir kocaya düşerse, her şeye katlanan kadınlar gibi sabredip susmayacağım sanır, öyle iddia ederdi; fakat bugün, bu kadarına dayandığını görerek yavaş yavaş birbirini izleyerek gelecek böyle haksızlıklara bugünkü gibi sabrede ede bir gün alışacağını anlıyor, "Yavaş yavaş ben de onlar gibi bir oyuncak, bir hizmetçi, yalnızca bir

hırs ve zevk aleti olacağım, hiç istediğim bir şey olmayacak hep istenen şeylere alet olacağım." diyordu. Ve buna dayanamayıp, "Hayır, hayır, buna bir çare bulmalı... Bu mümkün değil!" demek istiyordu. Şimdiye kadar bunu yapmıştı, fakat arzu ve sevgiyle, aldandığını bilmeyerek... Şimdi artık biliyordu, artık şimdi... "Herkes aldanmıyor mu? Herkesin mutluluğu böyle bir aldanmanın sonucu, bir farkına yaramayısın lütfü değil mi?" diye düşünüyor, "Ah, aldanabilsem, hiç olmazsa yine aldansam!" dileğiyle yanıyordu; fakat artık mümkün değildi, gözleri o kadar açılmıştı ki, artık hep görüyordu.

Bir yandan Hacer kulağının yanında dirseğiyle kolunu dürterek kocasını gösteriyor "Allah aşkına bak kardeşim, alnı nasıl parlıyor, börekçi çırakları gibi..." diyordu. Sonra ileri çıkık, göğsüne kayan başının arkasında, yakalıkla fes arasında oturunca katlanan enseyi göstererek, "Ah ne kadar iğreniyorum, bilsen kardeşim!.." diye, çok gizli bir yakınma tavrıyla bakıyordu. Hacer'in bazı itirafları olmuşsa da hiç bu dereceye gelmemişti, Suad ona bakarak, şaşkınlıkla güldü. Bu genç kadın, bu şimdi... "iğreniyorum!" diye yüksek görünmek istediği adamın karısıydı ve ona pekâlâ katlanıyordu; bu duygularla birlikte yine onun gece gündüz yanında yaşaması, onun okşamalarına dayanması, Suad'ı düşündürüyor, "Halbuki pekâlâ onunla yaşıyorsun!.." demek istiyordu. Ama o da Süreyya'yla yaşamayacak mıydı? O da bundan sonra Süreyya'nın önceki gibi karısı olmayacak mıydı? O kadar yürekten ve ciddi biçimde dargındı ki, artık bunu mümkün görmüyordu, içinde buna şimdiden isyan eden bir gücenme vardı, "Hayır, hayır, artık bitti!" demek istiyordu.

"Beyefendi!" dediler, hep ayağa kalkıldı; Suad, yeniden o haşin beyaz sakallı adamın huzurunda bulunuşuna sıkıldı. Bey şöyle yan bakarak, etekleyenlere ilgisizlikle, "Ooo, maşallah!.." diye mırıldandıktan sonra hemen karısına dönüp, "Hemen yemek yiyiverelim de... Olmaz mı?" dedi; öbürleri sessiz duruyorlardı. Hanımefendi, "Peki, peki!.." diye onu çıkardı. Ve Suad, bundan sonra, her gün hayatının böyle geçeceğini görerek, acı bir ağlayışla yalıdaki ömrünü, bu yazın geçen o güzel hayatı, o saf ve serbest, şimdi kaygılı zamanlarını bile arzuyla gördüğü o hoş hayat» özlemle düşündü.

Sofada biraz önce alçakgönüllülükle konuşan Fatin, Beyefendinin gelişiyle cesaret bulup ona yaranmak için havlusuyla sağa sola

bıyıklarını silerek, gözlüğünün arkasından sözlerinin etkisini anlamak için telâşlı bakışlar fırlatarak:

"Tuhaf vallahi!" dedi. "Ben değişeceksiniz filân sandımdı ama... Bir de baktım ki, yine öyle geldiniz!.."

Süreyya küçümseyen gözlerle durdu: "Nasıl değişmek?" Fatin, sözün akışından memnun, sözlerine gururlu, "Belki biraz büyürsünüz filân dedimdi ama..." dedi ve gülerek Beye baktı.

O zaman Suad, Süreyya'nın gözlerinin yalıda, sofrada kendisine baktığı o çirkin bakışla öfkelenerek, "Siz olsaydınız, kabuğunuza sığmazdınız!" dediğini gördü ve içinden yine o zamanki zehir aktı, birden "Necib burada olsaydı..." diye düşünüp yüreği hoplayarak, "Lâkin herkesin bin ikiyüzlülükle birbirini incelediği bu evde, onun varlığı bile bir tehlike!" diye karar verdi.

Yemekten sonra, biraz onların yanında oturdular sonra Süreyya kalktı, "Haydi!" der gibi Suad'a baktı; onu izlemek gerekti ve yürürken artık ne onun yanında, ne ötekilerin arasında yaşamayacağını, hepsinden usandığını derin bir kaygıyla hissederek yine de hayatının bu adama bağlı olduğunu, onun canı istediği zaman istediği şeyi yapmazsa buraya gelişi gibi zorla yapacağını düşünerek, perişan ve bitkin, ölmek isteyerek yürüyordu.

18

Artık ne bir iş, ne kitap, ne de piyano hevesi vardı; havaların nispet edercesine parlak olduğu bu ikinci, üçüncü günü akşamlara kadar sıkıntıdan, öfkeden boğulurken aklına cenneti düşünür gibi ara sıra Pazarbaşı'nı getirdi; o zaman düşünmekten harap olarak yalnız odasından kaçıp hanımların yanına giderdi; yalıda yapacak o kadar işi varken, şimdide işi kalmadığı için zorunlu boş oturmaktan, onlarla konuşmaktan başka bir şey mümkün değildi. Hacer daima orada, cumbada bulunurdu; Hanımefendi ara sıra görünür, elindeki işle uğraşırdı.

Hacer'le böyle yalnız kaldıkça, birbirlerine zorunlu olarak birtakım sırlar verirlerdi. Onu pencereye o kadar dadanmış ve meraklı

görüyordu ki, önce evde sıkıldığından eğlenmek için sokağa bakıyor demişse de, gittikçe artan bu merakının yalnız bir kişiye ait olması ihtimalinde karar kılmıştı; fakat onun hemen her geçene daima bir düşüncesi oluyordu; bazen, "Aman kardeş, bak, şu ne güzel bir bey!" dediği olurdu, sonra bir başkasını gösterir, onu da aynı telâşla beklerdi. Suad hepsini birden nasıl olup da böyle beğendiğini anlamayarak şaşardı.

Sonra beyler gelirler, Fatin'in gerekli gereksiz, "Vallah billâh"ları, Süreyya'nın sessizliği arasında yemek yenir, sonra Beyefendiyle Fatin tavlaya otururlar, Süreyya onların yanında, dalgın, Hanımefendi elindeki işiyle, böyle bir iki saat geçer, sonunda tavla bir gürültü arasında sakırdayarak kapanır, herkes odasına çekilirdi. Beyefendi haklı haksız huysuzlaşarak, öfkesini çıkarmak için her şeyi yaparak Fatin'i hırpaladıkça, o haklı da olsa boyun büker, razı olurdu; o zaman Hacer, Suad'ın kulağına eğilerek, "Allah aşkına bak, oyun oynarlarken nasıl bazen aptal gibi düşüncesiz kalıyor, nasıl eliyle burnunu kaşıyarak tutuyor." derdi; babasına boyun büktükçe, "Onuru yok ki!.." diyordu, sonra devam ederek, bunun hep ona hoş görünmek için yapıldığını söylüyor, "Param gitmesin diye... Ah bilsen kardeşim, hep para için... Babamla hoş geçinmek için ondan dayak yese, yine sırıtacağına eminim..." diyerek, bir kere bir şey için onu teşvik ederken onun, "Ne, sonra beni evden kovsun da sokakta mı kalayım?" dediğini anlatarak yüzüne bakıyordu.

Gerçekten, Beyefendinin böyle rastgele ateş püskürmelerine dayanmak için insanın böyle bir zorunluluğu olması gerekirdi. Bir akşam tavlada yenilerek hiç gereği yokken Hanımefendiye dönüp, hışımla, "Canım, sen de elinden bırak şunu... Allah aşkına!" diye bir çıkışmıştı ki, Suad haykırarak ona karşı çıkmamak için kendisini güç tutmuştu. Bazen odasında haykırdığı işitilirdi; meselâ sürahisini boş bulduğu için karısına söylemedik söz bırakmaz, otuz yıllık hayatlarını bir yük olmak üzere, lanetle katlanılmış yıllar gibi göstererek, "Öldüm, aranızda kumdum!.. Allah da sizi kurutsun!.." diye haykırır, sonra, "Amma kabahat hep bende... İyilikten kim anlamış! Enselerinde boza pişirmeli ki iş görülsün. Aksi herifin biri olaydım görürdünüz!.." dediği işitilirdi. Hanımefendi ona karşı sessiz, ezilmiş, susmasını rica ederse, "Niçin susacakmışım? Hem yap, hem öldür, hem sustur!.. Artık öldürüyorsunuz... Son günlerimde beni hortlatıyorsunuz... Akşama kadar sizin için ter döküyorum, bir suyumu vermiyorsunuz... Hem sizden mi korkacağım? Kendi evimde

neden susayım? İstemeyen defolsun!.." diye bir sürü yakınma ve hakaret gelirdi.
O zaman, Fatin eğer evdeyse onun gözüne görünmemek için ufalmak ister gibi bir köşeye büzülür, Hanımefendiyi haksız bularak, "İyi ya canım, o da bakıversin. Evde hizmetçi yok değil a; gönül kırmamak için aldırmıyor ama, ihtiyar adam bu, öfkelenir a!.. Hepimiz, sayesinde yaşıyoruz!.." derdi. Böyle herkes, hep kendi işini, kendi hesabını düşünerek doğruluk ediyordu... Ah, Suad bunlardan ne kadar iğreniyordu! Hatta Süreyya'nın nasıl olup da bu babanın oğlu olduğuna şaşıyordu, sonra annesini gözünün önüne getirip, "Ona çekmiş!" diyordu. Çünkü ona hayran oluyor, bu kadının bu büyük sabır ve dinginliğine o kadar bağlanıyordu ki, acılı zamanlarında gidip başını onun dizine koyarak ağlarsa şifa bulacağını sanıyordu.

Üçüncü günü akşam üstü, henüz gelmiş olan Süreyya ile Hanım, Hacer, kendisi orta odada oturuyorlardı; pencerenin önünde Hacer birden, "Ooo, Necib Bey geliyor!" dedi.
Süreyya dönüp, "Sahi mi?" diye sordu; köşede, perdenin karanlığında Suad, kıpkırmızı olduğunu hissetti, kendisini güçsüz bırakan yürek çarpıntısıyla o yana baktı, "işte canım, yanında da bizim bey var..." Suad şimdi, o buraya gelince ne yapacağını şaşırarak, kendisi nasıl görecekse herkesin de öyle görüp fark edeceklerini, titremekten bir sözcük söyleyemeyeceğini sanarak bitiyordu.

Bir an oldu ki, kapı açılıp Fatin'in arkadan gelen birine yol verdiğini gördüler, Necib gülümseyerek girdi; arkasında Fatin, "İşte bir kırlangıç daha!.. Dönüş, dönüş... Artık akın var..." dedi.
Necib gülerek, "Kırlangıçlar galiba yazın dönerler." dedi.

Suad, Necib'in gözlerinin kendisini arayıp, bir süre takılıp kaldığını ve bu anda bu gözlerde bir gölge ve tereddüt bulunduğunu gördü. Sonra Hanımefendinin sitemlerine cevap vermek için ona döndü, o sebebini söylerken Fatin, Hanıma hak vererek "Ee, ne yapalım, insanlık bu!.." dedi. Sonra herkese bakarak, "insan işte, içinden geldiği gibi hareket eder. Bu insan yaratılışının gereğidir... Değil mi Sürey-yacığım!" diye ona baktı. Sonra birden, "Artık bu yeter!" der gibi bir hareketle sözün akışını değiştirdi, "Lâkin bir lüfer buldum ki... Bayılacaksınız!" diye herkesi susturdu. Eliyle göstererek, anlatarak, "Bu kadar, tam bu kadar vallahi!.. Birden öyle imrendim. Ama ne balık... Bir görseniz..." diye bi-tiremiyordu. Sonunda yaptığı

fedakârlığın değerini iyice hissettirerek, "Aldım." dedi ve bir şeyi gizli tutuyormuş gibi parmağını ağzına götürdü, "Ama parasını sormayınız... Korkarsınız... On beşten aşağı vermedi... Aksi gibi hainlerin tanesi de üç yüz dirhem geliyor!.."

Suad karanlıkta, Necib pencerenin önünde aydınlıktaydı, Fatin söylerken hepsi ona bakıyordu, o zaman Suad bir iki kere Necib'in, kendisine özlemle baktığını fark etti; bir an oldu ki, kendisi de baktı, bu iki varlık karşı karşıya gelince oradakilerin hepsinden çok birbirine yakın olan ruhlarının çırpınmalarını hisseder gibi oldular. Suad bu haftadan beri onu o kadar seviyordu ki, kendisine uzak yerlerden saldıran bir ateş seli gibi kalkıp ona geldiği için teşekkür etmek, "Seninim, beni götür!" demek coşkusuna kapılıyor, ona o kadar derin bir şükran ve bağlılık hissediyordu.

Fakat Hacer'in bir sözü onu dondurdu; o şimdi Necib'e sitem ediyordu, "Maşallah efendim, artık bilmem nasıl gelinebildi?" diye başıyla "Seni seni!.." yapıyordu, sonra ince dudaklarını sivriltti, "Artık, tabii bundan sonra sık sık teşrif edersiniz." dedi ve Süreyya'yı gösterir gibi yaparak, "Bunlar buradalar mı değiller mi?.. Sık sık gelirsiniz artık, değil mi?" dedi. Böyle başlayan bakış sözün sonunda Suad'a takılarak, şeytanca bir gülümsemeyle parladı.

Öteden beriden konuşulmakta devam olunuyordu. Necib hem ara sıra söze karışıyor, dinliyor, hem ara sıra kaçak bakışlarla Suad'a bakarak ondan bir gülümseme, okşayan bir bakış, bir sevgi belirtisi bekliyordu; pek şen görünüyordu; onlardan özürler diliyor, Fatin'le eğleniyordu; balık konusunu kurcaladıkça öbürü parmaklarını birleştirip ağzına götürerek, "Ama ne balık, vallahi billahi görseniz şaşarsınız!.." diyordu, o zaman Necib, "Pek az çıkıyormuş!" deyince Fatin, "Dedim ya, on beşten aşağı vermedi. Hem de tanesi!.." diye yeniden anlatıyordu. Fakat Necib gittikçe neşesinin yalan ve yapma olduğunu görüyor, bir siyah kedere boğulmaya başlıyordu; o kadar umut ve hevesle geldiği Suad'ı durgun, donuk gördükçe şaşırıyor, üzülerek, "Ne oldu acaba?" diyordu. Halbuki Suad, Necib'in ikide birde kendisine çevrilen bakışlarından sıkıldığı, herkes biliyor da bir anlam vereceklermiş, şimdi Hacer bakıp görerek anlayacakmış gibi korktuğu için, "Bakmasa, bari bakmasa..." diye ona kaygısını anlatmak istediği için öyle duruyordu. Necib, "Bir haftadır kendisini görmedim; kendisinden ayrı nasıl yaşadığımı anlamıyor, demek kendisi çabuk unuttu. Benden okşamayı, gülümsemeyi esirgiyor. Acaba dargın mı?" diye yazıklanıyordu.

Bir haftadır ne olduğunu bilmediği için sonsuz bir üzüntü ve azap, ruhunu ele geçiriyordu. Yalnız kadınların yapabileceği bir anlamsız hareketle, bir basit gülümsemeyle mutlu edişleri umduğu halde, kendisinden kaçan bu bakış onu bitirdi, öyle oldu ki, bütün yemekte bekleyerek, özleyerek, gevezelendi. Her an yeniden ortaya çıkan umutları izleyen ve neşesini alt üst eden sıkıntılarını göstermemek için, zorla gevezelik ediyordu. Onlara Beyoğlu'nu anlattı, söylendi, tuhaf şeyler buldu, güldürdü. Ve hâlâ onun bir bakışma ulaşamayınca, geleli iki saattir, onun hâlâ renksiz, anlamsız durduğunu görünce ruhunda bir gücenmenin, pek çabuk öfkeye dönüşen bir gücenmenin köklendiğini hissederek, sessiz ve karanlık kaldı.

Daha kahve eldeyken, Beyefendi işaret edince, Fatin tavlayı çatırdatarak ortaya açtı. Onlar orada bir takım oluşturdular ve yemekten kalkınca karanlık bir köşeye kaçmış olan Suad, tavla için mumlar gelince yeniden ışık içinde kaldı. O gölgede doya doya Necib'e bakarak, onu hüzünlendirdiği, hüzünlü gördüğü için kendisini öyle durmak zorunda bırakan şeylere kızarak üzülürken, yeniden herkesin bakışlarının üzerine yöneldiğini görünce canı sıkıldı; Necib ise, geldiğine pişman, hayatına pişman, karar veremeyerek kalıyordu. O, Hanımefendinin yanındaydı, ara sıra alçak sesle konuşuyorlardı. Sonra hep susuluyor, yalnız tavlacıların sesleri devam ediyordu.

Sonra, birden susan Necib'e, gülerek, "Siz de gülmüyorsunuz. Bu gece ne kadar neşesizsiniz, a canım!" dedi. Necib, "Niçin?" diye sordu. "Bilmem, baksanız a!.." Ve Hacer, fıkırdayarak Suad'a döndü: "Değil mi Suad?"

Suad belirsiz bir işaret yaptı. O zaman Hacer, ona da saldırdı:

"Zaten sen de bir köşeye büzülmüşsün ya, bilmem neniz var?"

Necib sıkılarak, Suad'ın çok renksiz bir gözle baktığına dikkat ederek, bozuk bir gülümsemeyle, "Sindirim zamanı..." diyecek kadar güç bulabildi; sonra Hanımefendiye kız kardeşinden söz ederek, kurtuluş çaresi aradı; onlar yavaş sesle böyle konuşurlarken, Hacer sözlerine kulak veriyordu. Birden tavlanın çevresinde bir fırtına patladı. "Tok ama, olmaz ama..." diye Fatin terli burnu, yorgun gözleriyle yemin ediyor, Efendi elinde zarları sallayarak kahkahalarla gülüyordu. "Zarlar, pullar, mars..." sözcüklerinin yinelenmesi arasında, fırtına yeniden dindi; yeniden zar ve pul sesleri uzadı.

Şimdi Hacer'in canı yine sıkıldı, bu sefer Suad'a döndü: "Haydi, biz de bezik oynayalım. Üçümüz, olmaz mı?" dedi.

Necib, yüreği çarparak, onunla bezik oynama mutluluğuna bir an önce ermek istedi, fakat Suad rahatsızlıktan yakındı, başından rahatsızdı.

"Ha, onun için mi susuyorsunuz?!.. Ben de sandım ki!.. Siz yalıda da böyle idinizse..."

Süreyya başını kaldırıp bu tarafa baktı, Suad'ın yüreği, onun bakmasıyla bir şey çıkacakmış gibi hopladı; büyük bir yorgunluk hissetti; onlar konuşmaya başladılar, Süreyya yanlarına gelmiş yalıyı anlatıyor, o abarttıkça Hacer, ikide birde Necib'le Suad'a bakarak, gözlerinde bir parıltıyla dinliyordu.

Necib, "Evet, şimdi yeniden tüneme sırası geldi. Ah, yaz bir daha gelse!" dedi.

Bu son cümleye, bütün yoksunluğunun acılığını koymak, onu Suad'a anlatmak istiyordu.

Hacer küçümseyerek, "O niçin o? Kış kötü mü? Bir zamanlar o kadar severdiniz... Asıl kış gelince sevinirdiniz..." diye sustu; sonra, aklına bir şey gelmiş gibi, "Ha, kuzum, o sizin eldivenin hanımı ne oldu?" dedi.

Suad ölüyorum sandı; Necib heyecanını kahkahayla geçirmek isteyerek "Yani madamı demek istiyorsunuz?" diye kapatmak istedi; fakat Süreyya merak ettiği için kapayama-dı. O soruyor, Hacer cevap vermeyerek Necib'e hitap ediyordu. "Hanımı, madamı... Onu soruyorum!.." diyordu.

Necib, artık yalnızca ciddi, "öldü!" dedi.

"Eee, eldiven ne oldu? Hâlâ saklıyor musunuz?"

Necib, "Onu da gömdük!" diye cevapladı.

Sonra Hanımefendinin gülerek yavaşça söylediği bir söze cevap vermek içinmiş gibi döndü, hâlâ Süreyya'nın sorduğunu ve Hacer'in anlattığını işiterek, Suad'ın ne kadar acı duyup ne kadar canı sıkılacağını da düşünerek hem sıkılıyor, hem korkuyordu. Fakat Hanımefendinin kendisinin hafifçe geçireceği bir sözünü Hacer kapıp, "Evlenmek mi? Necib Bey mi?" dediğini ve ilân ettiğini işitince, bütün bütün bozuldu:

"Eğleniyor musunuz? Ben daha çocuğum!.." diye şakaya boğmak istedi.

Süreyya ciddi ciddi tartışmaya, evlenmekte bir sebep bulunmayacağını anlatmaya başladı; Necib, bunda belirsiz bir

maksat sezdiği için bir cevap vermedi. Fakat ah, niçin Suad'ın gözleri ondan insafsız, zalim, kayıtsız bir ısrarla kaçıyordu; niçin öyle susuyor, söz söylerse bile iki anlamsız sözcükle bitiriyor, gülerse bile herkese gülüyordu? Ne olmuştu? Onun sözlerini dikkatle, canla dinlediği, onun yüzüne bütün ruhunun özlemiyle baktığı halde, onlarda hiçbir özel anlam bulamıyordu. Bütün gece Necib, ruhu bu kaygılarla, ferah ve şen görünüp sezdirmemek için söylenmeye mecbur oldu, acı çekti; fakat sabahleyin bunun acısını çıkardı, aşağı indiği zaman Suad'la Süreyya'yı yalnız buldu ve Süreyya, yeni gelen gazeteye dalmış olduğu için birkaç dakika Suad'la yalnız, karşı karşıya kaldılar; Suad istemeyerek, elinde olmayarak onu bu kadar üzdüğü için bütün gece yanmış, erkenden inerse yalnız kalırız diye uyuyamayarak aşağı inmişti; onun da geldiğini görünce, bir saniyede onu mutlu edip her şeyi anlatmaya özlemli, "Maşallah, bu ne erken!.." diye, ona gidip gülümsedi; bu gülümsemede bütün ruhu, perişan ruhu titriyordu; bu mutlu etmek isteyen ve mutlu olan kadının ruhunu verdiği bir gülümsemeydi. Necib, bütün ruhunun karanlığından sıyrılıp bir bahar içinde kalmış gibi, mutluluğuyla ezilmiş, yalnızca gözleriyle teşekkür etti; Suad ona, "Buradaki hayatımızı görüyorsunuz ya?" gibi baktı, sonra "Her şey bitti." demek ister gibi bir hareket yaptı ve Necib'in "Ne oldu?" diyen gözleriyle sormasına, "Aman, rica ederim dikkat!" diye fısıldadı. Fakat o kadar... Birbiri peşi sıra Fatin, Hacer geldiler; Fa-tin gazeteye, Hacer Necib'e yanaştı. Suad bir kenara çekilip Hacer'in ne bitmez tükenmez sözlerle onu rahatsız ettiğine bakıyor, ara sıra onun, "Ama Necib Bey!" diye gülüşlerini soğuk ve sevimsiz buluyordu. Beri tarafta beyler gazetenin yanında birbirleriyle konuşurlarken, Necib ne söylüyordu ki, Hacer böyle gülüyordu; bu bir süre küçük kahkahaların sürmesinden oluşan bir fıkırtıyken, sonra üç hamleli bir parlak kahkaha oluyor, güzel güldüğünü bilen bir genç kadın savurganlığıyla, gülmelerin arkası gelmiyordu. Piyanonun yanına oturdular, şimdi Hacer'in uzun uzun bir şey anlattığını, Necib'in gülümseyerek tek tük cevaplarını dinliyordu, eliyle şöyle dayandığı piyanoda şimdi ihmal ile birkaç ezgi çıkarmaya başladı; ama, Suad bir erkek olsun da kim olursa olsun gibi bir şey olan bu halden o kadar nefret ediyordu ki, Necib'e sıkılıyordu; bu kadarının fazla olduğunu, Hacer'in deliliklerine bu kadar oyuncak olmakta münasebetsizlik bulunduğunu anlamalıydı gibi geliyordu.

Onun için, Fatin gazeteyi bırakıp, "Yolculuk göründü, saat kaç?" diye Süreyya'ya saati sorduğu ve gitme zamanı geldiğine karar verildiği zaman rahat etti; Süreyya Necib'e, "Çıkıyor musun Necib? Birlikte çıkalım!.." dedi. Hanımefendi gelmiş, Fatin'e bir şey ısmarlıyordu. Sonra müdahalesi gerekti; Hanımefendi, Fatin'in Hacer'e aldığı lavantadan bir şişe istiyordu; öteki, bir yandan gazetenin son sütunlarına bakıyor, bir yandan, "Hay hay efendim, baş üstüne..." diyordu. Hanımefendi parayı sorunca Fatin'de pek telâşlı bir kabul etmeme tavrı göründüyse de, sonunda almak zorunda kalıp, "Yirmi beş, yirmi beş efendim... Fakat ne gereği var!. Rica ederim!.. Müsaade buyurmahydınız..." diye parayı aldı.

Artık çıkıyorlardı. Hacer Necib'e ne zaman geleceğini soruyor, o da, "Bakalım!" diye tereddütle Suad'a bakıyordu; o zaman Suad, hiddetinden, istemeyerek, fakat elinde olmayarak yüreğinden gelen bir arzuya uyarak başını çevirdi ve onun çok üzgün çıktığını görünce, şimdi de içinden bir zehir aktığını hissetti. Evet, onun buraya geldiğini hem istiyor, hem istemiyordu. Burada her an şimdi bir şey söylenecek, şimdi bir şey olacak diye korkmak onu bitiriyordu; dün gece bir süre kalbinin durduğunu hissetmiş, kulakları uğuldamış-tı. Bundan başka Hacer'e de kızıyordu. Necib burada yalnızca Hacer'in oyuncağı oluyordu. Hacer cumbadan onları gözleriyle köşeye kadar izledikten sonra, birden dönerek, "Gördün mü babamın sevgili damadını?" dedi. Sonra içinden taşıyormuş gibi coşkun bir yakınmayla söylenmeye başladı: "Ah, sen bilmezsin." dedi. "Sen bilmezsin ki!.. Her gün yasaya yasaya her halini o kadar öğrendim ki, artık iğreniyorum. Dün geceki balık konusunu biliyorsun ya... Sonra sabahki avanta... Güya para almak istemiyor, halbuki aldı, eğer kendisi ödemek zorunda kalsa da o bir şişe avantaya yirmi beş değil, beş kuruş verse, bir ay hasta yatar..." Burada acı acı güldü: "Sonra, sonra o gazeteyi gördün ya!.. Eğer okumadan buradan çıksa, akşama döndüğü zaman ille okumalı, yoksa sokakta on para verip de bir gazete bile almaz..."

Suad istemeyerek gülüyordu, "Amma da yaptınız?" diye itiraz etti. öbürü çok ciddi, yemin ediyordu, "Hep para için, para..." diyordu. Söylerken, ikide birde sokağa bakmaktan kendisini alamıyor, cumbanın içinde diz üstü oturmuş, kâh dayanarak, kâh dikilerek, önemli bir şey söylüyormuş gibi konuşuyordu. Biraz sonra bakarak, "Para için neler yaptığını bir busen..." dedi. Sonra gülerek, "Bilmem ki sana söyleyeyim mi? Gece gündüz parasızlık yakınmasıyla para

biriktiriyor, vallahi biriktiriyor. Benden saklıyor. Ama eminim, bir şeye harcadığı yok ki!.. O kadar parayı ne yapacak? Zavallı Perizad, giysilerini süpüre süpüre, lekeleri çıkaracağım diye uğraşa uğraşa ne hallere giriyor, bilsen... Aman hanımcığım, ille yaka... Siliyorum siliyorum, bembeyaz olmuyor!' diyordu. Hâlâ güveylik gömleklerini giyer, 'Ne zararı var, ne yapalım, parasızlık bu!..' diyor. Daha daha... Söylenmekle biter tükenir şey değil. Ara sıra çocuğumuz olsa diyorum da gözleri fal taşı gibi açılıyor, 'Sen çıldırdmsa kendini okut hanımefendi! Benim daha o kadar param yok.' diye bana çıkışıyor. Çocuk, çocuk... Halbuki bilsen ne kadar istiyorum kardeşim." dedi.

Suad üzgün, merak ederek bakıyordu; öbürüyse yakınmalarına devam ederek, "Benim elimde bir şey bırakmıyor ki, ne yapalım?" diye yan utançla kendi güçsüzlüğünü anlatmak istiyordu. Suad çocuk için sızlayan ve şüphe edilmeyecek kadar içten görünen bu kadının yanında, duygularına ortak olarak ona yine acımaya başladı. Onun birtakım hallerine hak vermek istiyor, onu birtakım zorunluluklar arasında zayıf ve güçsüz görüyordu; birden, bu karı koca arasındaki maddî ve manevî ayrılığa bakarak ürktü.

Hacer devam ediyordu: "Bir yandan babama o kadar tutundu ki, artık hiçbir şeye önem vermiyor. Bir gün öyle olacak ki, beni boşayacak ve buradan defederek kendisi burada evin çocuğu gibi yeniden evlenebilecek..."

Yeniden acı acı gülmeye başladı.

Birden pencereye eğilip baktı, telâşla, "Aman kardeşim!.. Koş, koş... Güzel Tahir'e bak!" dedi. Suad bu telâşlı çağrıya uyarak baktı; bu, zembille karşılarındaki konağın kapısını çalan genç irisi bir uşaktı; o zaman Hacer, nasıl bütün hanımların beğenip "uşak güzeli" dediklerini anlatarak katılıyor, "ille miralayın hanımı... Gözlerine bayılıyormuş." diye bitiremiyordu. Suad şaşkın, "Hangi hanım? Niçin?" diye sordu, o zaman Hacer saydı, bunlar düpedüz hanımlardı, hatta bazılarının genç ve yakışıklı beyleri de vardı. O şaştık-ça Hacer zaferle anlatarak gülüyor, o kadar merak ve önemle bakarak, öyle açılarak tarif ediyordu ki kendisinin de onlarla aynı düşüncede olduğu görülüyordu; bununla birlikte, o biraz daha gözü tok göründü: "Ama çirkin bir adam da değil!.. Allah için söylemeli... Hele gözleri... Ona da bey giysileri giydirirsen, olur biter!."

O gülerken Suad donmuş, susuyordu; onun için bir erkeğin güzelliği incelik ve seçkinliğiyle mümkünken, bunların böyle düşünmek için nasıl kadın olduklarını düşünüyordu; halbuki Hacer,

"Canım senin buradan geçerken bayıldığın zabitler, beyler..." dedikçe, "Hayır, benim buradan geçerken bayıldığım zabitlerden, beylerden haberim yok." demek istiyordu. Ah ne kadar anlıyor, nasıl görüyordu; Hacer'in nasıl kocası olmasa ya da iyi olsa yine bunlardan hoşlanacağını, çünkü ruhunun bayağı, kirli olduğunu görüyordu ve o hanımları gözünün önüne getirip böyle ufak itirafları, aralarında toplanıp konuştuklarını düşünerek iğreniyordu.

Bunun, kendisi için garip ve uzun bir etkisi oldu. Ha-cer'de, nasıl kendisine hiç benzemeyen esaslı haller olduğunu zaten bilirdi, fakat anlaşmazlığın bu derecesine şaşıyordu; bu kadarını hiç ummamıştı. Ama, Hanımefendi onun için başka bir ders oluyordu. Onun hakkında en küçük bir kötü söz söylenmemiş, hiçbir söylenti işitilmemiş olduğunu düşünerek, "Hayır, bu kötülükler kocaların kötülüğünden değil, kadınların kendilerinden geliyor." diye karar veriyordu, iyi kadın, kocası kötü bile olsa, reddedilip kaçınılması imkansız olan bir kader darbesi altında ezilir kalırdı. Sevmeye gelince, o böyle sokaktan geçerken karşıdan görmekle erkeği sevmeyi anlamıyordu. Bu ona seveyim diye sevmek gibi geliyordu; sevmek için bilmeyerek sevmek, sonra fark etmek gerekir, diye düşünüyordu.

Öbür türlüsü... İşte Hacer'in, Hacer gibilerin sevdaları... ömrünü geçirdiği cumbada birini bulup sevip sevilmek için geçen ömründe olumlu ya da olumsuz, her bulduğuyla aşk oyunu yapmak... işte onların sevmeleri... Sevmek bir hastalık gibi geldikten ve sizi ele geçirip kahrettikten sonra anlaşılan, o zaman görülüp incelenen bir hal olmalıydı. Kim bilir Hacer, bu pencerede kimleri sevmişti? Yani, mümkün olsa sevecekti ve mümkün olmadığı için gerçek hayatları süresinde birçok şeyi bilmeden yaşıyor, yalnızca bir hevesle aşk, gidişi ve dönüşü merak edilen bir hayal halinde sürüp gidiyordu.

O halde Hacer için, ilk fırsat bir düşüş olacaktı; sanki onun ruhu yoktu; onun düşüncesi, kendisini engelleyen şeyler yoktu. Yalnızca karşıdan görüp beğendiği bir erkeği bu kadar gelenekle seven, bu kadar önem veren bir kadın için ona yaklaşmakla her şey sonuçlanabilirdi. O zaman Hacer'in niçin Ne-cib'e bu kadar can atarak eğilim duyduğunu anlıyordu.

Ama o hangisini seviyordu? Bunu anlamak mümkün değildi. Onun her geçenle ilgili bilgisi, merakları, ayrıntısı vardı. Ve bir gün istemeyerek bunu öğrenmiş oldu. Böylece itiraflarla geçen iki günden sonra, bir akşam yine sokak üstündeki orta odaya gelmiş,

pencereyi boş bulmuştu; oraya oturdu, birkaç dakika sonra köşeden çıkar çıkmaz yarı tereddütle gözünü pencereye dikip oradan ayrılmayan orta boylu, şişmanca bir süvari zabitini gördü. O anda Hacer de koşarak pencerenin yanına gelmişti. Hacer hiç kendisine önem vermeyerek cumbanın öbür penceresine abandı, onu ancak arkasından görebildi. Demek buydu. Zavallı adam, şimdi kendisine bakan bakışın akşama kadar kimlere nasıl aynı merak ve ilgiyle baktığından şüphelenmeyerek başarı kazanmış, memnun gidiyordu.

İstemeyerek öğrendiği bu hal ile sıkılırken, birden Hacer dönerek elindeki lavanta şişesini gösterdi. Katılarak gülüyor, Suad'ın merakını görerek, "Boşuna, anlayamazsın!" diyordu. Sonra anlattı, "Hani önceki gün..." dedi. "Annemden lavanta için yirmi beş kuruş almamış mıydı? Halbuki işte..." Şişenin altındaki fiyat kâğıdını gösteriyordu. Suad orada, on sekiz kuruş yazılı olduğunu gördü. Hacer dudaklarında hakaret edici bir gülümseme, "Hödük herif, hem yapıyor, hem yapmasını bilmiyor!.. İşte!.." dedi.

Suad elemli, ciddi olarak rahatsızdı. Söyleyecek bir şey bulamayarak, kaçmak isteyerek, ateş üzerinde gibi duruyor, Hacer'in kocası hakkında söylediği ağır sözlerden sıkılarak ne yapacağını bilmiyordu. Onun yanında kendisini rahatsız eden bir şey de Necib meselesiydi. O kendi itiraflarıyla saatlerini alırken, kendisinden sır almak merakıyla ara sıra gözleri ateşlenirdi. Bu kadında bu yolda bir şeyler konuşmaya telâş, konuşurken bütün ruhuyla meşgul olarak gözlerinde bir parlayış vardı ki, Suad şaşıyordu. Konuşurken, birçok şey, sözün Necib'e dönmesine yol açabiliyordu. O zaman Necib'in bekârlık hayatından söz edip merak ederek, "Onun başka işi yok ki!.. Hep kadın peşinde!" diye derin bir merakla parlayan gözlerine bakardı. Fakat Necib, hep Frenk kadınlarıyla ilgilendiği için, sevmiyordu, "Bu kadınları nasıl da seviyorlar, bilmem ki?!" diye dudaklarını büküyordu. Aslında onları beğenmekle birlikte, karşılaştırma yaptığı zaman, yine onları değersiz bulmaktan başka bir şey yapmazdı.

O böyle konuşurken Suad ağzından, gözlerinden bir sözcük, bir bakış, sessizliğinden bir anlam çıkacak, bir şey sezilecek, sonra abartılarak bir yeni yalan daha üretilecek diye titrer, "Vallahi bir şey bilmem!.. Bir şey yok!.." yeminiyle içinden o kadar çekinirdi ki, bu sözlerin ağzından kaçacağını sanırdı. Zaten var mıydı? Bir şey olmadığına, hem de içten olarak, yemin edemez miydi? Onların yanında kendisini o kadar temiz görüyordu ki, masum olduğuna

yemin etmekten korkmuyordu. Fakat Hanımefendinin yanma gidince bu duygu tam tersine dönüyor, o zaman kendisini onlarla karşılaştırdığına utanıp uçurumda bulunduğunu inkâr edemiyor, bir an kurtulamadığı o acı düşüncelerle kendisini harap eden bir çelişki yumağı içinde ölüyordu.

19

Hacer pencereden, birden, "Ooo!" dedi. Suad, ne var gibi baktı, öteki başını çevirmeyip cama yapıştırarak cevap verdi, "Necib'le Süreyya!" ve birden yüreği çarparak sararan Suad'a anlamlı bir bakışla bir saniye bakıp sonra cama yapışarak, "Artık elbette gelir!.. Siz burada mısınız, değil misiniz?.. Bütün yaz iki kere gelmedi." dedi, sonra bu sözcüklerde hiçbir kötü anlam yokmuş gibi, çok doğal olarak başını çevirip gözleriyle çağırdı:

"Aman, gel bak Suad, ne güzel adam!.. Yanlarındaki zabit... Koş, bak!.."

O zaman Suad, bunun o süvari zabiti olduğunu gördü; bu adam Süreyya ile konuşuyor, Necib az açıkta onları dinlemeyerek birlikte yürüyordu. Sonra zabit ayrılmak üzere selâm verdi ve pencerenin altından geçerken yine bir kere yukarı baktı. Hacer'in omuzlarında bir gülüş fıkırdadı, "A, sanki o da ne? Niçin bakıyor öyle?" dedi ve sonra, beyler oraya geldikleri zaman Suad, daha gideli üç gün olmadığı halde Necib'in gelmesiyle kaygılı, "Ben gelme dedim, yine niçin geldi?" diye gücenik, adeta perişan, yine güçsüz kalmışken, Hacer'in Süreyya'ya o zabitin kim olduğunu serinkanlı ve memnunlukla sorduğunu görerek şaştı. Hacer o kadar doğal ve serbest davranıyor, bu kötülüğü öyle tereddütsüz, sanki haz ve çekicilikle yapıyordu ki, Suad kendisinin nasıl saf yürekli olduğuna şaşıyordu. O ne kadar korkmuştu. Hâlâ nasıl da korkuyor, kaygılanıyordu. Halbuki herkes, işte bütün mahallenin en saygın hanımları, iri yarı, güzel bir köylü için ölüyorlardı.

Korkmaktan başka, onu şimdi bir de güceniklik rahatsız ediyordu. "Niçin geliyor?" diye kendi kendisini yiyordu. Anlamamış mıydı? Giderken başını çevirmişken, bunun "Hayır, gelme!" demek olduğunu anlamış mıydı? öfkeyle haksızlık etmek, "Öyleyse Hacer için geliyor." demek istiyordu. Demek kendisi için gelmiyordu ve

mademki kendisi için gelmiyordu... Suad gözleri buğulatan bir öfke bulutu içinde bir rahatsızlık bahane ederek kaçmak, görünmemek, yemeğe bile inmemek isteğine düşüyordu.

Necib'in herkese söz söylerken Hacer'le konuştuğunu, garip bir gülümseyişle ona cevap verirken hızlıca söylediği sözlerin etkisini merak ediyormuş gibi kendisini de süzdüğünü görerek dinlemiyormuş, işitmiyormuş gibi göründü. Ama hiç olmazsa anlasa da biraz sakınsaydı... Ve onu, tam tersine fazla bir neşeyle söylenerek Hacer'i güldürür gördükçe, önceki düşüncesi güçlenir gibi oluyor, "Hayır, iftira etmemişim... Galiba onun için geliyor!.." demek istiyordu; içinde buna inanmamak ister gibi varolan bu duyguya karşı Ne-cib'e hakaret etmek arzusunu yenerek kendisini tutuyordu; çünkü ona yüz yüze bir söz söylemek mümkün olsaydı, ilk sözcüğünün bir hakaret sözcüğü olacağını sanıyordu.

Ve onun mümkün oldukça acı, yakınan bir bakışla baktığını gördükçe, anlamsız görünmekte bir intikam zevki bulmakla birlikte, hepsinden usanıp, yorulup, bir ağlama arzusunun da benliğini kapladığını hissediyordu. Bu acıya mahkum olmak için ne suçu olduğunu düşünüp artık dayanamayacağını, kendisinin her yandan gelen bu saldırılara karşı güçsüz ve mutsuz kaldığını görerek boynunu büküyordu. O zaman Necib'e, "Hayır, sana gelme diyorum, ne kadar mutsuz ve sefil olduğumu görmüyor musun?" diye yakınmak ihtiyacıyla eziliyordu. "Hiç olmazsa bu kadar sık gelme!.. Çünkü artık her şey bitti." demek istiyordu. Gerçekten her şey bitmiş miydi? Hiç olmazsa bütün bütün bitirme-mek için sakınmak gerekirdi, halbuki Necib o kadar ilgisiz davranıyordu ki, bu mümkün değildi. Ve bu gece Süreyya ve Hacer'le birlikte onların dört kişi kaldıkları bu odada, Necib'in, Hacer'in oyuncağı olduğunu görerek böyle duygululuk ve öfke arasında yatmak vakti geldiği zaman bir işkenceden kurtuluyormuş sayılacak kadar acı duydu.

Halbuki o, bugün yarın yine gelecekti, bu Suad'da bir ateş ve telâş olacak kadar merak ve önem kazanıyordu; onu anlamayan, böyle kayıtsız olmak için ne yaptığını soran acı bakışları önünde, o kadar acıma duyuyordu; özellikle Ha-cer'den ayrılıp birden kendisine takılan bağlılık bakışı, bu acımayı o kadar ateşlendiriyordu ki, "Ah, seni mutlu görmekten başka isteğim yok. Yemin ederim ki başka bir şey istemiyorum!.. Fakat ah, mümkün olsa da şu acılardan kurtulsak!.." diyordu.

Evet, niçin itiraf etmemeli? Bu hiçbir bakımdan dayanılmaz hayatında sefaletlerine tek çarenin, hepsini, her şeyi bırakıp gitmek olduğunu, bütün bütün onun olmayınca rahat etmenin mümkün olmadığını, uzak ve gerçekleşmeyecek bir düşü düşünenler gibi belli belirsiz anlıyordu. Fakat bunun mümkün olmadığını da hemen, belki onu düşünürken birlikte hissetmekten doğan umutsuzluk ve üzüntülerle, artık ölümden başka bir şeye sığınma olanağı kalmadığını anlıyordu. Bu her şeyi bırakıp gitmek, önce delilik saydığı bu hayal, yeniden düşüne düşüne alışıp artık bütün saatlerini alıyor, bazen pek kolay bir hareketmiş gibi başlangıcını ve güçlüklerini unutup yalnızca mutlu ve rahat hayatlarını hayal etmeye yöneltirken, bir an oluyordu ki, düşüncesinde aştığı bu mesafelerden ürküyor, ona gerçekleşmesi değil düşünmesi bile korkunç, acı bir ihanet gibi geliyordu. O zaman içinde bir yara açılıyor gibi bir acı duyuyordu. Herkesin, âlemin nefret etmesini, ailesinin, babasının adını ve namusunu lekelemeyi göze alacak kadar güç bulduğu oluyor, bu ikiyüzlü ve kötü insanların yalnız sözde kalan böyle kayıtlarını küçümsüyordu; böyle olmakla birlikte, bu işte ona olamaz gelen bir yön, bir uğursuzluk vardı. Onu asıl düşündüren Necib'in içtenlik ve ciddiyetiydi ve bundan emin olmak ihtimali yoktu, "insan eminim sandığı şeylerde o kadar çok yanılır ki!.." diyordu. Hem Necib, bu büyük fedakârlığı yapacak kadar kendisini seviyor muydu? Eğer şimdi o kadar seviyorsa bile bu güç ve gençlik sonra da devam edebilecek miydi? Çünkü bir gün onu, üzüntülü ve pişman görmektense ölmek daha iyiydi. Bundan sonra acaba bu yapılsa bile rahat ve dingin bir hayat sürebilecekler mi, herkesin haklarındaki düşüncelerinden, özellikle o kadar aşağılayıp yaralayacakları adamdan dolayı hayatları zehirlenmeyecek miydi? İkisi de birbirine bakıp geçmişi düşünmekten kendilerini alamayacak kadar içten, alıngan olunca, bu hayat mümkün müydü? Daha bir ay önce, bu kadar onarıla-mayacak bir şey yapılmadığı halde de, henüz başlangıcında birbirleri için, böyle şeyler için acı çekmemişler miydi?

Daha bu dereceye gelmeden, daha ilk düşüncelerde umutsuzluğa kapılıyor, özellikle Necib'i Hacer'in karşısında öyle gördükçe onun ciddiliğinden şüphelenerek umutsuzluğu çoğalıyor, o zaman başı bu ağırlıklar altında ezilmiş, karışık, acılı, hep çaresizlikler arasında dayanma gücünü yitirerek, ne yana dönse bir uçurum görerek, "Ah kötü, bu işte bir uğursuzluk var. Hiçbir şey yapmak mümkün değil!" diyordu. Yalnız her şeyden vazgeçip, yine eski hayatına gömülmek

kalıyordu. Her şeyi unutmaya çalışıp, "O bir düştü, geçti..." diye, bundan sonra hayatına herkes gibi dayanmak, o geçen birkaç aylık mutluluğunu böyle birden ve sonsuza kadar sö-nüvermiş görmek acısına hazırlanmak gerektiğini görüyordu. Ve kendi kendisine bu acılı zorunluluğu düşünürken, isyan eden kalbine karşı, uzak, uzak bir ses vardı ki, en akıllı-casının bu olduğunu söylüyordu. Bu pek belirsiz, pek çabuk kaybolan bir şeydi, belki imkansızlıkla umutsuzluktan geliyor, güç bulmak için kabul olunuyordu; fakat hissediyordu ki, Necib o hüzünlü gözleriyle gelse, o ateşli sesiyle, "Hayır Suad, sen burada böyle ölmeyeceksin; ben sensiz yaşayamıyorum, seni götüreceğim; gelirsin değil mi, birlikte gelirsin değil mi?" deseydi, hepsini, evet her şeyi unutabilecekti; o kadar çılgın, o kadar zayıf olduğu dakikalar vardı. Onun sesine, onun bu teklifine o kadar özlem duyuyordu, öyle zamanlarda geleceği düşünse bile, bir kere bütün bütün onun olduktan sonra, ilk felâketinde ölmek ihtimali, kendisini inandırıyor, yatıştırıyordu. Sonra, "Hep düş, hep çılgınlık! Uyanmalı..." diyor, Necib hiçbir zaman bu kadar fedâkârlık yapacak derecede kendisini sevmiyor gibi geliyordu.

Yine böyle bir anda, umutsuz olarak kıvrandığı bir sabah, Süreyya yeni gitmiş, o eline okumak için gazeteyi almış, fakat gözleri kafesin arasında dalıp kalmıştı; arkasından kapının açıldığını işitti, "Hacer'dir." diye düşünüyordu, fakat Necib'in sesini duyunca sıçradı, o "Maşallah!.." diye giriyordu. Çok büyük korkuların verdiği şiddetli yürek çarpıntısıyla muhakemesiz bir sevincin heyecanı karışmıştı. Necib'i yine o mutlu zamanları, yalnız birbiri için yaşadıkları zamanları hatırlatan o derin sevgiyle dolu bakışıyla karşısında bulunca, bütün şüphe ve kırgınlıkların kaybolduğunu gördü.

Fakat Necib, yüzeysel neşesinin gizleyemediği bir maskeyle elemli ve kederliydi. Kaşlarında acılı bir bükülüş vardı, her şeyden usanmış, dünyada hiçbir isteği kalmamış insanlar gibi konuşuyordu, bu bir haftalık hayatı onu yıkmış, parçalamıştı. Önce resmî bir tavırla konuşmaya başladı, sonra yavaşça hayatından söz etmeye başlayınca, yakınır gibi bir tavır takındı. Hayatının nasıl boş, nasıl karanlık geçtiğini anlatıyor, artık dayanamayacağını hissettirmek istiyordu. Suad, bir söz söylemeyerek, onun karamsarlığıyla iç sıkıntısına kapılıyor, sessiz ve gamlı, birden durumlarının hüzün ve bezginliğine boğulmuş, dinliyordu. Sonra Necib, kendilerine geçti, ondan uzak, yoksun hayatı onu öldürüyordu, şimdi onun Boğaziçi'nden inmeme arzusunu anlıyor, her şey bitecek diye

korkmakta hakkı olduğunu kabul ediyordu. Acı bir yakınmayla, "Fakat, asıl sen bitiriyorsun beni!.." dememek için dişini sıktı. O önce buraya gelirlerse daha sık görüşürüz sanmış, burada bulundukça görüşmek için bin türlü bahane çıkabilir diye düşünmüştü, halbuki orada... Kalsalardı...

O hayatı düşündükçe korkmuştu; gitmekten çekinerek, gitme arzusuyla yanarak, bir karar veremeyerek geçecek o cehennem hayatından o kadar korkmuştu ki, İstanbul'a inince memnun olmuştu; artık buraya sık sık gelecekti, fakat şimdi... Eliyle umutsuz bir hareket yaparak, "Halbuki asıl şimdi bitti!" diyordu. Güya asıl sebep çevredekilermiş gibi davranıyordu, fakat ona ağlayarak, "Halbuki yalnızca sensin Suad, yalnızca sen... Eğer sen istesen, dünyada benim için başka hiçbir şeyin önemi yoktur, ben senden başka bir şeyden korkmam... Fakat sen istemiyorsun, sen kaçıyorsun, yalnız sen değil, benden şimdi gözlerin bile kaçıyor." demek istiyordu.

Ve ikisinin dudaklarında titreyip söylemedikleri bu sözlerden birbirlerini anlayamamaktan dolayı, gittikçe birbirlerine daha hain bir bilmece gibi görünüyorlardı. Onun bu kadar hainliğine karşı Necib kalbinde öyle bir acı intikam duygusu buldu, "Her şey bitti!" derken, "Fakat siz bundan memnun olmalısınız!" dedi. Zaten belki onu Suad kendisi istememiş miydi? Suad, sitemli bir bakışla bakıyordu. Necib o acılıkla:

"Evet, rahat, artık rahat... Bundan sonra iyice rahat... Benim yüzümden o kadar acı çektiniz, o kadar hakaret gördünüz ki!.." sözlerini söyledi.

Suad, gözlerine hücum eden yaşları göstermemek için başını çevirip sessizce pencereden baktı, "Ah busen..." demek isteyen iç coşkusuna karşı koymak için uğraştı. Necib hâlâ aynı şekilde konuşuyor, yazın kendilerini sıktığından, pişmanlığından söz ediyor, böylece sevgi gösteren bir savunma görmek umuduyla mümkün olduğu kadar acı sözleriyle devam ediyordu. Halbuki susmasında, ikisi yalnız bulunmaktan sıkılır gibi duruşunda sanki onun ruhunu saklayan bir yabancılık bulunduğunu, bir düşünceyi başka bir şeyle ya da şu konumdan kurtulmak isteğiyle meşgul oluşunu fark ediyordu. Onu yalnız bulmak için buraya bu vakit gelip de istediği gibi tek başına bulunca, mümkün olduğu kadar uğraşıp, sorularla işi iyice anlamak kararındaydı.

Ve tekrar onun özlem dolu parlak gözlerinin önünde, o namus ve saflık kaynağında, sonsuz umut ve şifa içmek isteğindeyken, onu iki

haftalık ayrı ölçüp biçmelerin vereceği etkisiyle böyle yabancı, inatçı bir bilmece gibi ilgisiz ve kapalı görünce, söylemek istediklerini söyleyemeyerek ruhunda bir acı yakarış, bir haykırma arzusunun yükseldiğini duyuyordu. Böyle umut isterken umutsuzluk verilmesinin acılığıyla o kadar zehirlendi ki, güçlü bir hırsla kendisini de zehirlemek arzusuna kapıldı ve sözlerini:

"Halbuki, işte hâlâ rahatsız ediyorum." diye bitirdi. Sonsuz bir üzüntüyle ezgindi:

"Bilir misiniz, gelmek için niçin bu saati seçtim? Biliyordum ki, sizi ancak bu vakit yalnız bulabilirdim. Bir şey olacak sanıyordum. Umutsuzluğum ve üzüntüm azalır diyordum... Fakat işte... İşte gördüğüm kabul... Ah budala!.."

Birden kesti, onun öbürlerinden korktuğu konusundaki sanısı tamamıyla dağılmış olduğundan, kendisinin istemediğini ve nasıl olsa o istemeyince bu durumun devam edeceğini, artık önceki kadar sevilmediğini düşünerek bu çaresizlikten dolayı feryat etti: "Ah, bilmem ki ne yapmalı?"

Çılgınlıkla bakarak inliyordu; Suad hâlâ başı cama çevrilmiş duruyordu. Her an başını çevirip birçok şey söyleme arzusuyla boğuşuyor, gözlerinin hâlâ kurumadığım hissederek, yüreğinden gelen aşk ve elem feryatlarını susturmaya uğraşıyordu. Bunda bir zorunlulukla razı oluş da vardı, "Mademki en iyisi her şeyi unutmaktır." diye boyun eğiyordu.

Ve işte bu kararsızlık ve sessizlik ânında, "Beni sevmiyor, beni istemiyor artık!" şüphesi Necib'e bu saniyelerde geldi. Bu bir acıyla başladı ve bu acı ruhunun derinliklerine inip, ıstıraplarına öyle bir avuntu oldu ki, bir umuda sarılır gibi ona sarıldı. Ah bir kere bundan emin olsaydı, onun bütün nefret ettiği kadınlar gibi birkaç aylık hevesle vakit geçirdikten sonra ilk tehlikede rahatını aşkına feda edemeyerek çekilen hanımlardan olduğunu anlasa, bu son hainlikle yine yaralansaydı... Hatta şimdi onun aşkı için sızlanırken, meselâ o pencerede başkasını, kalbini şimdi ele geçireni beklemiş olsaydı... O zaman yine yaralanacaktı; fakat bu yarada büyük şifa var gibi geliyordu.

Bunun üzerine sevilmediğini anlamak, emin olmak için çalışmaya başladı, bunu büyük bir zevkle, umulan bir neşeye kavuşmak zevkiyle, kimden olduğunu bilmediği bir öç alma hırsıyla yapıyordu ve bu zevkte de bir acılık vardı. "Tekrar ne zaman geleyim?" diye sordu; Suad bu zor durumdan kurtulmak, her şeyi anlatmak isteğiyle

uğraşırken, sonunda karar vererek başını çevirdi, "Vallahi, o kadar karışık ki!.." diyerek başladı. Fakat Necib'in gözlerinde o kadar yabancı, o kadar ruhsuz, hiç Necib'de görmediği soğuk bir bakış vardı ki, heyecanı birden dondu; o zaman korkarak, tereddüt ederek, onun inanmayıp eğlendiğini göre göre, bulamadığı sözcükleri araya araya evin rahatsızlığını anlatmaya çalıştı. Necib bütün bunların nasıl aslı olmayan birer bahane olduğunu görüyor, "Pekâlâ, ya şimdi? Şimdi de Ha-cer mi var? İşte şimdi de öldüğümü görüyorsun, şimdi de inliyorum... Ve sen hâlâ taş gibi, hâlâ kalpsiz... Bana bir ay yeter! Bunlar hep yalan... Asıl gerçeği niçin söylememeli? Senin gözlerin söylüyor ki, artık her şey bitti... Yalan, yalan!.. Ah, hep yalansınız!.." diye haykırmak istiyordu. Bir an oldu ki, Suad onun bu düşüncesinden şüphe eder gibi oldu. Ruhunun yeniden o çağlayan yüceliğiyle onun ayaklarına atılmak istediğini hissetti. "Ah bilsen..." demek için öldü; fakat Necib o kadar soğuk, öyle karanlıktı ki, sustu. O şimdi ayağa kalkmış, pencereye dayanmış sokağa bakıyordu; dudaklarını titreten, gözlerini bulandıran gözyaşları içinde, bu artık umutsuz, tedavisiz, her şeyin bittiğini, onun buna çare bulamayacağını, tersine, kendisinin bitirdiğini görmekten doğan gözyaşları içinde boğuluyordu. Bir zaman Suad'ın kendisini ne kadar sevdiğini, kendisi için ne zahmetlere katlanmaya hazır olduğunu düşünüyordu. Ah, o zamanı bir daha ele geçirmek için hayatını ne kadar sevinerek verirdi. Çünkü, bundan sonra bu hayatı ne yapacaktı? Önceden dayanamıyordu; bundan sonra ne yapacaktı?

Kapı şiddetli bir fırtınayla açılır gibi arkasına dayandı. Eşikte Hacer göründü, "Necib Bey gelmiş diyorlar, nerede ya?" diye gözleriyle araştırdı. Onu görünce girdi, "Maşallah efendim, hiç de haber vermezsiniz!.." dedi, Necib'e giderek, "Nereden böyle? Nasıl tenezzül buyruldu?" sitemlerine geçti. Sonra, ikisinin de durumlarına bakıp, merakla, "O ne o? Ne oluyorsunuz ikiniz de Allah aşkına?" diye sordu; ince dudaklarına sivri bir gülümseme takıldı kaldı, gözlerinde bir ateş gülümsüyordu.

Necib'in söylediği birkaç söz üzerine, merak siteme çevrildi: "Hani dün gece gelecektiniz? Maşallah, gerçekten sözünüzün erisiniz!.."

Necib'in mırıldandığı özürlere karşı dargınmış da bağışlamayacakmış gibi davranıyor, edilen kabahatin büyüklüğünü anlatmak ister gibi, "Ah ne kadar bekledim!.." diye yakınıyordu.

Suad, başını pencerenin camına dayamış ağlıyordu. Gelmek için kendisinden gizli sözler verdiği bu kadının gözünde Necib'in

komşunun uşağından bir farkı olmayışına ağlıyordu. Ve onlar olmasa haykırarak ağlayacağını sanıyor, mendiliyle ağzını tıkayarak, dalmış gibi görünerek, bakmıyordu.

Necib o gün akşama kadar kalbinde ölüm zehiri olduğu halde kalmak zorunda olduktan sonra, bir zindandan kurtulur gibi oradan çıkınca, oradayken sokağa kendisini atıp serbest kalırsa rahat edeceğini sanırken, şimdi yalnız, bütün kaygılarıyla, bütün felâketleriyle yalnız kalınca harap oldu. Asıl beynini ezen, kafasını çatlatan, bir türlü çözümleyemediği bir yön vardı. Yüz bin kere, "Lâkin, nasıl olur? Niçin? Bu mümkün değil!" diyor, hiçbir sebep bulamayarak, "Bir şey var, ne olduğunu bilmem; fakat herhalde bir şey var! Ah, bunu nasıl anlamalı?" diye merakının bir ölüm derecesine çıktığını, kendisini bir humma ateşi gibi ele geçirip kahrettiğini görüyordu. Bu ateş arasında, bu "şey"in başka biri olmak ihtimali de düşüncelerini zehirle yakıyordu.

Demek her şey bitmişti... Her şey, her şey... Hem de geriye dönmek, geçen günleri yeniden ele geçirmek ihtimali olmaksızın... Ne bir umut, ne bir istek, ne bir şey, hiç, hiç, hiçbir şey... Ne bir gülümseme, ne bir bakış, öyle mi? Fakat niçin? Burada, bu işin haksızlığıyla kudurur gibi olarak, öfkeden çevresini kanlı görüyordu. Niçin? Evet, o ne yapmıştı? Bu hakaret ve rezilliğe mahkûm olmak için nasıl bir cinayet işlemişti? Ve hiçbir şey yapmadığını görerek, bunun için anlamayarak, bilmeyerek, bulamayarak sersem, mutsuz, sefil, yine oraya gidiyordu. Ah orada, onun yanına çıkıp titreyerek, onun vücudunun havası çevresinde, onun gözlerinde yine o gülümsemeyi, onun yalnızca bir gölgesini görmek için yüreğinde ne sefil bir özlem ve telâş vardı. Fakat Suad'ı donmuş ve soğuk, yalnız görünüşte bir nezâketle gördükçe, yeniden deli olarak ne yapacağını bilemiyor ve Hacer'in elinde kalıyordu. Başı kaygı ateşinden çatlarken gülmek, güldürmek gerekiyor, kaçmak için bahaneler arayarak geldiğine pişman oluyordu. Hacer onu piyanoya götürür, şarkılar, peşrevler çalar, sonra kantolara geçerek eğlendirirdi ve Necib piyanoya dayanarak, şimdi ötede bir düşman gibi duran şu kadın için, bir zaman kendisine piyano çalmanın bir mutluluk olduğunu acı acı düşünerek, bu mutlu olmaksızın geçen mutluluğa yetim bir ayrılık acısıyla ağlamak isterdi. Şiddetli bir acıyla, "Ah, bir saatlik o hayat için bütün ömrümü verirdim!" diyordu. O zaman Hacer'in deliliklerine şen görünüp hüngür hüngür ağlamamak ya da üzgün ve suratsız görünmemek için ona eşlik ederken, bir daha

gelmeyeceğine yeminler ederek eziliyordu. Her gelişinde umutla geliyor, gelir gelmez kaçmaktan başka bir şey istemeyerek kaçmayı bir kurtuluş gibi görüyor ve bir daha gelmemek yeminiyle çıkınca yine özlemle yanıyordu. Bu sefer bir daha gidip ona yalvararak, ağlayarak, onsuz kalınca nasıl harap ve perişan olduğunu anlatarak, ona yeniden hayat vermesi için dilekte bulunmak istiyordu. Fakat onu yalnız bulmak mümkün olmuyordu ve yalnız kalmasını beklemek o kadar şiddetli bir ateş olurken, yalnız kalsa bile onda coşkunluğunu, zavallı cesaretini donduran bir ciddilik ve ağırbaşlılık görerek korkuyordu. Bir zaman o kadar emin olduğu bu kadından şimdi böyle korktukça, bakmaya cesaret edemeyecek bir hale geliyordu, gözünde o kadar büyümüş oluyordu. Yalnız bir kere, yalnız kaldıkları ilk birkaç dakikada, bin gayret ve yürek çarpıntısıyla, ortada bir hayat ve ölüm meselesi varmış gibi heyecanla birçok şeyler söylemek niyetinde olduğu halde, sinirleri bozulup çenesi kilitlenerek, en sonunda yalnızca, "Artık, sanıyorum ki dargınız." diyebildi ve titreyerek sustu, ciğerlerine kadar bitkin bırakan bir titremeyle düşkünleşmişti.

Suad'm gözleri, bir anlam veremeyeceği bir şey sorar gibi kendisine döndü, Necib, şu nefis yaratığın nasıl bir tek sözüne hayat ve mutluluğunun bağlı olduğunu, onun gözünde bu varlığın ne yüz bin hayata değer bulunduğunu düşünerek, tereddütlü, bir şey söyleyemedi:

"Bilmem!" dedi. "O kadar surat ediyorsunuz ki..."

Suad yorgun, sonsuz bir bakışla baktı ve bir şey söylemedi.

Bir başka sefer, Hacer'in piyanodan kalkmasından yararlanarak birkaç gündür kendisini düşündüren ve heyecanlandıran niyetini gerçekleştirmek istedi, cesaret ederek ona rica etti, hem açıkça reddedemez diye onların yanında söylüyor, hem de belki bir hatırlayış olur da yeniden kendisine döner diye düşünüyordu. Fakat Suad, çok kısa ve cesaret kıran bir sessizlikle reddetti. "Bitti, ah, ne de olsa bitti... Onarılması imkansız bir biçimde bitti!." diye başını dövüyordu. Ve onu gittikçe zayıf ve hasta görüyordu, kendisi geldiği zamanlar onun birçok şey bahane ederek kaçtığını ölerek gördükçe, acı acı, "Benden kaçıyor, benden!.. Bir zaman o kadar sevdiği Necib'den şimdi kaçıyor. Demek o kadar nefret ediyor. Niçin, ne oldu, ya Rabbim?" düşünceleriyle harap oluyordu. Onun elinde geri gelmesi imkansız bir biçimde kaçtığından emin oldukça, geçmişlerindeki o mutlu hayatı, onun kendisini mutlu etmek için

yaptığı şeyleri geceler boyu uzun uzun düşünerek, o zamanları ateşlerle geçirdiği halde, bugün ömürler feda edilecek kadar değerli buluyordu.

Sonra öfke geldi ve öfke gelince düşüncelerle beslenerek ateşli, kanlı bir düşmanlığa pek çabuk dönüştü. Onun, elinden gittiğine kesinlikle karar verip, bir sebep de bulamayınca, bütün suçu ona yüklemekte bir öç alma vahşiliği buldu. "Ben ne yaptım? Hem daha ne istiyor?" Ona saygı ve tapınmadan, onu o kadar büyük ve yüce bir aşkla sevmekten başka ne göstermişti? O kadar özene ve sakınganlığa karşı, bu aşk böyle aşağılanma ve hakaretle mi bitecekti? Bu da mı her aşk gibi yalnızca bir nefret, kalbinde bir mezar bırakacaktı? O kadar seçkin ve görkemli gördüğü, öyle olması için her şeyi yaptığı bu aşkın da sıradan, her günkü aşklar gibi olduğunu kabul etmek zorunluluğuyla isyan ederek başını duvarlara çarpmak, emellerinin bu aşağılanarak çöküşünde hazır bulunmak istiyordu. Ah, hayatından ne kadar iğreniyordu, onun hiçbir zerresinde söyleyecek büyük, saygın bir şey görmüyordu; köpek gibi başlamış, köpek gibi yaşamış ve köpekler gibi şimdi sürünmeye mahkum olmuştu. Önce hayat konusunda görkemli emellerle kendisini aldattığı dönemi izleyen yenilgi dönemi başlamıştı, önce ün kazanmak, büyük olmak için çalışmış, o kadar çalışmak gerekmiş, yüce emeller ve hayal binaları kurmuştu, fakat bundan çabuk ve kesin biçimde iyileşmek gerekti; hayatının bu emellerini gömdükten sonra, kadınlar bir hayat için yeter düşüncesiyle onlara koştu ve bu sonsuz bir yenilgi oldu; işte bu son, en son yenilgiydi ve bu, her şeyin sonuydu. Artık hayatına tükürmek istiyordu. Ah onu nasıl bir şey sanmıştı, halbuki hep, hep boştu; ün, duyumsuzluk, aşk... Hepsi, hepsi boştu. Tutunacak, hayatta dayanılacak hiçbir şey yoktu, ölümden başka hiçbir şey gerçek, hiçbir şey sonsuz değildi...

Ona gidip, "Kadınlar, ah siz hep aynısınız!.." diye haykırmak istiyordu. Ve bir gün, o kadar kahredici, o kadar vahşi bulundu ki, onun önüne kadar gidip düşmanca bakarak bu sözü söyleyecekti; fakat çok zamandan beri yakından görmediği için onu şimdi, o kadar zayıf, san gözlerini o kadar çürük ve siyah buldu ki, bütün düşmanlık ve öfkesinin gözyaşına çevrildiğini gördü.

Evet, Suad ölüyordu, her şey onu öldürüyor, evdeki hayatı, Süreyya'nın halleri, artık o kadar mutluluk umduğu aşkı gömmesi, her şeyi... Fakat onu asıl öldüren şey, Necib'in Hacer'in elinde direnerek değil zevkle oyuncak oluşu, piyanoda, bezik masasında,

pencere kenarlarında saatlerce gülmeler, fısıldaşmalardı. Kendisini artık sevmeyişine, maddi bir yarar bulamayınca ihmal edişine, özellikle o kadar ciddi olmayışına dayanabilecek, eğer gelmese onu unutabüecek-ti. Fakat Necib'i gözünün önünde bu kadar bayağı yürekli bulmak, onu öldürüyordu, ilk defa kıskançlığın tehlikeli zehri yüreğini yakıyordu. Onu böyle gördükçe yalnız sevilmediğine değil, hiçbir zaman sevilmemiş olduğuna karar vermek onu harap ediyordu. Hem niçin sevilecekti? Kendisine bakıp siyahlanmış kapaklan içinde gözlerini donuk, yüzünü sararmış bularak, şimdiye kadar hatta o derece yüz gördüğüne şaşıyordu. Hiçbir zaman da kendisinin eşi bulunmayan bir güzel olduğuna inanmamıştı. Fakat herkeste özel bir çekicilik bulunur düşüncesindeydi. Halbuki kendisinin işte bir yıl bile bir aşkı sürdüremediğini görüyor, hiçbir şeyi başaramayışı önünde düşkünleşip güçsüzleşiyordu. Ve acı bir fedakârlıkla birlikte, Necib'e hak veriyordu. Sevmemekte hakkı olabilirdi, fakat gözünün önünde o hareketlerde bulunmak, zalimce bir davranıştı, hele ara sıra kendisine yine eskisi gibi davranmasında dayanılmaz bir hain alaycılık buluyor ve o zaman ateş kesilerek kaçmaktan başka bir şey yapamıyordu. Ve bütün bu mücadeleler içinde her gün daha çok ölüyordu. Halbuki Necib bırakıp kaçamadığı için, dayanamayarak, yanarak, ölerek gelip de Suad'ı böyle hor gören karanlık bir yüzle gördüğü için, kederli görünmemek, şüphe vermemek için deli gibi bilmeyerek geliyor, ayrı yaşayamadığı için geliyor, onu öyle bulduğu için ölüyordu. Ve önce böyle birbirlerini yanlış anlamaktan başlayan soğukluk, görüşülüp açıklanmadıkça yavaş yavaş başlayan düşmanlık rengiyle o duruma geldi ki, bir süre sonra Suad onu o halde görüp ölmemek için onları yalnız bırakıp kaçmaktan başka çare bulamadı. Ve Necib pişman, öfkeli, perişan, sersem, önce delice neşeli sonra düşkün ve perişan, artık Hacer'e de dayanamamaya başlıyordu. Fakat hiçbir şey yapma ihtimali yoktu. Nedensizlik, çaresizlik içinde kudurmak istediği bu delilik ve saçmalama dönemlerinde yalnızca kendisini yiyordu ve bu o kadar acı dolu bir yaşam oluyor, o kadar kararsızlık içinde sürünüyordu ki, artık gözünde hiçbir şeyin önemi kalmadığı oluyordu. Buna karşılık, deli olacağını sandığı, haykırmak istediği fırtına saatleri, "Lâkin ben ne yaptım? Ne yaptım? Niçin?" diye her şeyi açıklamak istediği kin ve nefret anları da vardı.

Bir gün bu son dereceye geldi. Bir akşam yine kendisine engel olamayarak, "Belki bir gülümseyiş görürüm, belki sefilliğimi görür de

pişman olur." diyerek konağa gitti. Hacer'le Hanımefendi oradaydılar. Suad'ı göremediği için üzgün, sormaya çekinerek yemeği bekledi ve titreyerek onun sarı yüzü, soluk gözleriyle şimdi geleceğini beklerken, Süreyya yalnız indi, onun rahatsız olduğu için yemeğe inmeyeceğini söyledi. Herkes bu duruma üzülürken, Hacer'in garip bularak onun henüz akşam üstü pek iyi olduğunu söylemesi Necib'i harap etti. Ve onun kendisi için inmediğini anlamak için Hacer'in bu söylediklerine muhtaç olan Necib için, bu paramparça eden bir darbe oldu. Son ve öldüren darbe... Bu, artık her şeyin sonuydu, demek her şey bu kadar tedavisiz bitmişti? Demek artık, onu varlığıyla bile o kadar rahatsız ediyordu. Bir zamanlar, tam tersine, onu mutlu ettiğini ve kendisini görüp alıkoymak için neler, ah neler yaptığını acı acı düşünerek gözlerine yaşların hücumunu hissetti. Fakat birden öfke ve kin bunları kuruttu, bu hakaret dayanma gücünün çok çok üzerindeydi, o kadar ki deli gibi elinden çatalı bıçağı fırlatarak sokağa fırlamak ve...

Evet, artık ölmek istiyordu, mademki her şey bitmişti, mademki her şey bu derece bitmişti, artık ölecekti. Hem de ne bitiş, hem de nasıl bitiş ya Rabbim! O bütün bir saflık ve soylulukla bir kadını o kadar azizleştirip yücelttikten sonra, şimdi, ah şimdi ne kadar, onu da öbürleri gibi hafiflikle, hakaretle düşünüp, iki konuşmadan sonra eskiyip atılan bir kundura gibi bırakmış olmayı ne kadar istiyordu. Ona gidip, "Ah, siz hepiniz birsiniz!" diye hakaret etmek için nasıl bir özlemi vardı. Acı acı, "Beni pek budala bulmuştur!" diye gülüyordu. Fakat bu da mümkün değildi, hiç öyle görünmüyordu; "Mutlaka, mutlaka bir şey var, fakat ne?" diye beynini yerken bu kadar aşağılanma ve hakaretle defedilmek acısı bir yara oluyordu. Ona haykırmak, kanlarında boğularak, önünde ölerek haykırmak istiyordu. Ve onun ayaklarının altında kanlar içinde ölmekte bir intikam vahşiliği var gibi geliyordu. Önce bu düşünceye tutuldu. Ne olursa olsun, onun önünde kendisini öldürecekti. Ona yırtıcı bir hayvan düşmanlığıyla;

"Biliyor musun, sen de onlardansın. Bense bir şey sanmıştım!.." diyebilerek ölmek, ona kendi yüreğinin gücünü ve yüceliğini gösterip pişman etmek, harap etmek düşüncesi Necib'i kendisinden geçiriyordu.

Ve yemekten sonra, bir bahaneyle, ellerinden kurtulup sokağa fırladığı zaman, bu ateşle yanıyordu. O kadar yanıyordu ki, "Ah bir şey, bir şey!" diye sızlıyordu. "Bir şey, bir deva, bir şifa..." Birden

aklına gelen düşünceye o kadar esir oldu ki, kendisini bir arabaya atarak, "Çabuk, Tokatlıyan!.." dedi. Şimdi araba, şiddetle kaldırımların üzerinde uçarken, sanki beyni uyuşmuş, bir şey bilmiyormuş gibi ayrıntı ve sebepleri düşünemeyerek, acı doluydu; acı duymaya o kadar alıştığı, onu o kadar doğal bir ruh hali saydığı için acı doluydu.

Tokatlıyan bu kış gecesinin saat dördünde tenhaydı, yalnız kalkmakta gecikmiş, masa başında yemek sonrasının uyuşukluğuyla konuşmaya dalmış gruplar vardı. Orada bir masaya oturdu. Garsona, "Viski!" dedi, garson viskiyle soda getirmişti ve büyük bardağa bu İngiliz rakısından iki parmak kadar koyuyordu, Necib, "Koy, koy!" dedi. Hâlâ, "Koy, koy!" diyor ve garson şaşkınlıkla bakarak dolduruyordu; bardak dolduğu zaman sodayı göstererek, "Götür onu." dedi ve ilk hamlede viskinin yarısını içti; iki dakika sonra midesinde bir ateş bütün damarlarına, beynine yayıldı. Hâlâ o acı, o sebepsiz, ne zaman geleceği belirsiz bir sancı gibi, azap devam ediyordu ve bu kafasını kaplayan sarhoşluk arasında, gözleri dumanlanıp derin bir ateş özlemiyle ruhu sızlarken, birden orkestranın sesleri duyulunca, "Oh!" dedi, dumanlı, bulutlu kafasında acı bir zevk dalgalandı.

Şimdi artık hatırlıyordu, artık aşkının bütün serüvenini, en uzak ve küçük ayrıntısına kadar görüyor, onları uzun uzun düşündükçe, hepsinde sonucun sefalet ve alçaklığıyla yaralanarak, her ayrı mutluluktan bir başka yara alıyordu. Ve onu, bu azaplardan çok en fazla öldüren şey, sebebini

bilmeyerek açıklayamadığı şey, Suad'ın bu davranışını belki en küçük bir hareketle engellemek mümkünken bunu bilmeyerek, yapamayarak, her şeyin böyle sönmesine güçsüz bir tanık oluşuydu. Orkestra o kadar sevdikleri, birlikte o kadar kendilerinden geçtikleri Maskeli Balo'nun bir fantezisini çalıyordu ve "Lâkin sapından koparılmış" parçasına gelince, bütün o yıkılmış mutlulukları o kadar acı ve özlemle hatırlatan bu güzel ezgiyle kendisinden geçerek, "Evet, sapından... Sapından değil, canından koparılmış, ruhundan koparılmış!." diye inledi, viskiyle boğmak istediği kederi musikinin etkisiyle, öyle bir dumanla, sanki uzaklaşmış, sanki ateşi sönmüş gibi bir etki veriyor ve bundaki sarhoş eden zehir, evren konusundaki duygu ve bilgisini o kadar yok edip garipleştiriyordu ki, garsona yeniden bardağını işaret etti. Ve burada gece yarısına kadar kaldı;

artık gözleri ağır bir uykuyla süzülmüş gibi, ağır, bulutlu, yüzünün kasları bir bir çekilmiş, kasılmıştı. Elinde olmadan, sürekli bıyıklarını karıştırıyor, ara sıra kendi kendisine o ezgiyi mırıldanarak, "Ah, sapından koparılmış..." diyordu.

21

Bu sefer Necib, konakta bir hafta görünmedi. Suad önce bundan memnun olurken, gittikçe kaygı ve sıkıntı duymaya başlıyor, onun varlığından da yokluğundan da acı duyduğunu görüp, "Ah, bu aşk ne acı bir yaraymış, ne uğursuz bir şeymiş!" diyordu; onu o kadar sevmişti ve severken mutluluğu o kadar tadar gibi olmuştu ki, hayatının bu sarsıntıdan kırılmaması mümkün değildi. Ve her şeyden çok, onu şu kadar küçük mutluluk ihtimalini bile bir yara yapmak isteyen kaderin elinde feryat ve can çekişme arzusu hissediyordu. Kim bilir, belki Boğaziçi'nde kalsalardı bu aşk böyle bitmez, belki bir mutluluk olurdu. Zaten bir mutluluk değil miydi, böyle birbirlerini son dereceye kadar, ölümlere kadar sevmeleri, birbirlerine dünyayı feda edeceklerini her bakışta, her nefeste kararlı olarak yinelemeleri, sevildiğini, sevdiğini, bununla mutlu ettiğini bilerek yaşamaları zaten bir mutluluk değil miydi? Bu artık mahvolmuştu. Acı, mutsuz bir düş olmuştu, değil mi? Ve hayatında bir şey olabilecekken uğursuz bir rastlantıyla kırılmış olan bu aşkın düşsel cesedi arkasında sevdiğini gömenlerin korkunç acısına benzer bir özlemi vardı. Hayatın boşluğundan doğan sonsuz iç sıkıntısına şimdi bir büyük mutluluk fırsatını kaçırıp hayatını yıkmış olmanın acılığı da ekleniyordu.

Bu uzun düşünceler, kederlenmeler onu bütün bütün sarartmıştı. Yüzü birden incelmiş, sarı, üzen bir görünüm almış, iri gözlerinin derin acısıyla, bütün yüz çizgilerine hiç değişmeyen bir elem ifadesi eklemişti. Artık ömrü, hemen sessizliğe ve derin derin düşünmeye mahkum olmuş denilebilirdi. Süreyya'yla dargınlıkları hâlâ sürüyor, ikisi de pişman görünmeyerek, zorunlu birkaç sözcükten başka bir söz konuşmuyorlardı. Hacer'in sözlerini artık cevapsız bırakmaya

önem vermiyordu. Yalnız Hanımefendinin ara sıra söylediği birkaç sözüne katıldığı oluyordu.

Necib'in, böyle sırayla dört beş gün gelmediğini görünce, şimdi kendisi de merak etmeye başlamıştı. Onun darılmış olması ihtimali bu merakla kaygıya dönüşüyor, ona gereğinden çok sert davranmış olmaktan korkuyordu. Öyle, bir hafta gelmeyince, "Demek Hacer için değilmiş!" düşüncesi de yorumlarına ekleniyor, o halde Necib'e niçin sert davrandığını anlamadığı dakikalar oluyordu. Kırılganlığının o kadar etkisi altında kalmıştı ki, dayanamayarak, bir ateş içinde gibi, elinde olmayan hareketlerde bulunmuştu. Fakat şimdi? Şimdi, işte mademki artık gelmiyordu, demek onu darıltmış, haksızlık etmişti. Hele, onun böyle günlerce, uzaklarda ne yaptığını düşünmek, bu kaygılarını artırıyordu. Acaba nerede yaşıyor ve nasıl yaşıyordu? O kadar süre onun hayatına o kadar karışmış, o kadar girmişti ki, şimdi kendisinde bir boşluk, bir rahatsızlık buluyordu. Bu düşünceler arasında, seyrek dakikalarda, hiçbir şey düşünmeyip, dalıp, herkes gibi yaşamak, her şey bittiği için boşuna rahatsız olmamak istediği de oluyordu. Fakat merakı üstün geliyor, düşüncesini bunlara kaptırıyor, yalnız bunları düşünüyordu.

Bir akşam sofrada, onun konusu, hiç ummadığı halde açılınca, bu düşüncelerine güç ve şiddet verdi. Fatin, Süreyya'ya Necib'i sordu, cevap alamayınca kendisi bir iş arkadaşından duyduğunu anlatmaya başladı. Fakat sözü ağzında o kadar geveleyip, lokmaları çiğnemekle o kadar kesiliyor, o kadar uzatıyordu ki, sinirsel bir ateş içinde Suad ona haykırmak istiyordu; Fatin o arkadaşından aktararak Necib'in hayatı hakkında ayrıntıları anlatırken, bazen yalnızca bir sözle, sonra kapalı sözcüklerle, cümlelerini bütün bütün an-lamsızlaştırarak söyleniyordu:

"Bizim Fehim Bey, geçen gece birlikteymiş... Şaştım!" diyordu. "Ne dayanma gücüymüş bu, ben kimsede bu derece aşırılık görmedim!"

Böyle söyleyerek, aşırılığın nede olduğunu belirtmeyip ayrıntılara giriyordu. Hanımefendi de kendisi gibi bir şey anlamak için olmalı ki, sonunda sormak zorunda kaldı, o zaman Fatin, anlamlı bir gülümsemeyle bakarak, "Beyoğlu, bilirsiniz ya, her türlüsü... Şimdi de bir tiyatro kumpanyası gelmiş!.." diye gözleriyle bir şey anlatmak istedi, sonra Süreyya gülerek, "Kumpanyalar zaten buraya oyun vermeye değil, oyun etmeye gelirler ve aktrisler, sanatlarından çok başka şeylerdeki başarılarıyla ün yaparlar." dedi.

Sonra söz başka bir şeye döndü, Suad yalnızca Necib'in çok eğlendiğini anlamış olarak, belirsizlik içinde daha da acı duydu. Fakat bu kadarı bile, kendisine soğuk bir ihanet duygusu aşılamak için yetmez miydi? Halbuki o, bir gün Hacer'den öyle bir bilgi aldı ki, artık hiç şüphesi kalmadı. Hacer yanına gelip, birdenbire, yalnızca onunla meşgul olduğunu gösteren bir ciddilikle dedi ki: "Dün gece bizimkinden duydun ya, Necib maşallah almış yürümüş!.."

Suad merak ediyor görünmemek için kendisini zorladı, fakat Hacer'in, anlatmak için teşvike ihtiyacı yoktu; o zaman, Necib'in bir aktrisin arkasında gezdiğini, onun için birçok fedakârlıklar, delilikler ettiği halde, sonunda başarılı olduğu bir gece yemekte sızdığı için onu lokantada bırakıp karının başka biriyle kaçtığını, her gece onu hep öyle yerlerde sarhoş gördüklerini anlatıyordu. Ve o anlatırken Suad inanmamak, savunmakla birlikte, kendisinden uzakta, başka bir kadın yüzünden bu kadar hakarete uğrayan Necib için acı bir aşağılanma hissederek eziliyordu.

Sonra birden taştı, bu üzüntüsüne kızdı, "Sebep? Niçin? Bana ne?" dedi, artık bu işten sonra aralarında hiçbir bağ görmediği bu adamı hâlâ niçin düşündüğünü anlamak istiyordu. O ilk zorlukta dayanamayarak, yine eski zevk âlemine dalıvermişti. Şu kadar ki, şimdiye kadar kibarca yaşarken, bu sefer usluca geçen bir yazın bütün telâş ve intikamıyla bunda aşırılığa düşüyor ya da her zaman böyle davrandığı halde, yalnız bu sefer haberleri oluyordu. "Zaten onlar hayatta o kadınlara alışmışlar... Şimdi artık memnun olmalıdır." diyordu. Halbuki o hayattan nasıl uzak görünür, o kadınları ne kadar aşağılardı. Demek onlar yalandı, demek o da yalandı, o da bugün böyle yarın öyle hissediyor, o da herkes gibi sahte yaşıyordu? Halbuki Suad, onu o kadar içten, ne kadar ciddi bellemişti. Ve onda da aldandığını görünce, "Zaten hep böyle, hep... Hiç kimse yok!.." diye suçluyordu. Hayatın o kadar acı veren kötülükleri arasında bir aşk var diye ruhunun bütün özlemiyle ona sarılmışken, ondan da böyle hakaret görmesi, onun da böyle uzaklaşması o kadar acı geliyordu ki, emellerinin bu çöküşü içinde yeniden, "Ah Eylül... Eylül... Hayatın mutluluğu bilmemekte, anlamamakta! Halbuki onu yaşayıp bilmemek mümkün değil... Bir kere Eylül geldi mi, boşuna... Hiçbir umut..." diye inliyor ve önündeki hayatını uzun, renksiz, yorgun günlerle dolu görerek sabredemeyeceğini, dayanamayacağını sanıyordu.

Elinde aşkının kırık bir oyuncak gibi parçalanışı onu pek kahrediyordu. Şimdi artık her şeyi unutmak, onu kovmak istiyordu. Madem o da yalandı... Artık, hatta unutmak değil, ondan nefret ediyordu. Halbuki ne kadar sevmişti, değil mi? özellikle nasıl aklanarak, ne kadar seviliyorum sanmıştı, ilk fırsatta bunun nasıl gülünç olduğunu, ne acı bir biçimde anlamış, ne acı, nasıl hakarete uğrayarak, nasıl alçalarak anlamıştı. Yalnız bir mevsimlik, işte onun etkisi, güzelliği ve çekiciliği... Ve bu talih anından yararlanamayarak bütün kalbiyle tapınma duygularıyla, kıskançlıklarla onu ele geçirip korumayı düşünmeyerek, içten gelen doğru bir sevgiyle sevmiş ve bunu göstermişti, "Ne kadar ateşle sever ve ne kadar içtenlik gösterirsem onu mutlu ederim." diye düşünmüş, onu mutlu etmekten, mutlu görmekten başka hiçbir şeye önem vermemişti. "Fakat, işte pişmanlık... işte ders!" diyordu. "Pişmanlık mı, niçin? Ders mi, artık ne fayda?" diye omuzlarını silkiyordu. Mademki Necib o kadar hafif ve vefasızdı, hiç pişman olmuyor, tersine memnun oluyordu. Hem böyle küçük bir deneyimle bu felâketten böyle esen kurtuluşuna şükrediyor, "Ya inansaydım, ya bütün bütün inansaydım?!.." diye titriyordu. Halbuki neler ummuş, onun özlemli sesiyle ne teklifler beklemiş ve buna ne kadar candan razı olmaya hazırlanmıştı!

Bunu düşündükçe hor ve alçalmış, boynunu bükerek, "Of, aman!" diye haykıracak kadar acı duyuyordu. Bu düşüncelerden, bu derin aşağılanma duygusundan, bu ruh acılığından kurtulmak için ölüyordu; artık düşünmemek, artık unutmak, o zamanları hiç yaşamamış gibi olmak istiyor ve bunun bir süre mümkün olmayacağını, böyle birden sönüveren aşkının yazıklanmalarının, böyle hatta bir sözcükle bile af istenilmeksizin, özür dilenmeksizin bırakılıp ihmal edilmek acısının, ne olsa mutlaka bir süre devam edeceğini bilme acısıyla sürükleniyordu.

Bari hayatında bunun için bir kolaylık, sevilecek bir şey, yaşamaya, mücadeleye teşvik edecek bir güzellik olsaydı. Süreyya ile aralarında hâlâ soğuk bir nezaket egemendi. Evde Hanımdan başka herkesten iğreniyordu. Ve bu, kalp duygularıyla birleşince hayatını dayanılmaz bir işkence haline getiriyor, akşamlara kadar yalnız, yorgun, düşkün kalıyordu. Bir gece, yatmak için odalarına girdikleri zaman, Süreyya gülerek kendisine yaklaşıp ellerini uzatarak, "Hâlâ bağışlamayacak mısın Suad, ne kadar kinciymişsin!" diye yalvararak ellerini tutmak istedi. Suad o kadar mutsuz ve çaresizliği

altında o kadar ezilmiş bulunuyordu ki, eski yılları hatırlatan içten sesle kendisine açındığını görünce gözlerinin dolduğunu hissetti ve ona bunları göstermekten utanarak, kaçacak yer de bulamayarak, derin bir üzüntüyle karışık bir sığınak ve yardım arama duygusuyla onun koynuna saklandı, "Ah, neler çektim, neler!" diye hıçkırmak isteyerek, onun ricalarla, öpüşlerle, küçük seslenişlerle yalvarışı arasında büyük bir avuntu duyarak, ıstıraplarının acılığıyla karışık bir teşekkür ağlamasıyla hayatından ve mutluluğunun böyle hakaretli çökmesinden bir yakınma ihtiyacıyla, uzun uzun ağladı.

Onu yalnızca bir kocanın göğsü olarak değil, her türlü kederlerin ağlanıp dineceği bir sevecenlik bağrı sanıyordu; bu yaşların arasında onun Süreyya olduğunu o kadar unutmuştu ki, yatıştırmak için kendisine söylediği sözlerden o olduğunu hatırlayınca irkilerek, "Ah senin bana ettiğini busen..." diye onu itmek istedi. Fakat tam Süreyya da o konudan söz ediyor ve af dileyerek, "Ne yapayım Suad'çığım, öfkeme yenildim. Kendime engel olamadım. Fakat sen de itiraf et, sen de o gece gereğinden çok sinirliydin... öyle yapmasaydın, kim bilir..." diye söyleniyordu. Kim bilir, belki oralarda kalacaklardı, değil mi? Fakat orada kalsalar, Necib'e belki bir zevk ve kandırma gıdası olacak değil miydi? Onun bile, şimdi haksızlık diye itiraf ettiği şey gerçekten bir haksızlık değil, demek bilmeyerek bir koruma olmuştu? Süreyya hem dostluğunu, hem karısının namusunu, yani mutluluklarını korumuştu ve kendisini uçurumlardan korurken kendisi onu aşağılamış, onu suçlamıştı, değil mi? Şimdi ona teşekkür etmek, ağlayarak teşekkür etmek ihtiyacıyla daha da gözüne girmek, "Yok, yok, asıl suçlu benim!.. Sen iyisin, iyisin Süreyya!.. Beni sen affet! Ah sana ne kadar hakaret ettiğimi, ne haksız davrandığımı bilmiş olsaydın!.." diye inlemek, daha sokularak, "Oh, beni sakla, beni koru... Beni savun!" diye sığınmak istiyordu. Ve bu sığınmada, dinginlik, avuntu ve güç buluyordu. Gözlerinden akan yaşlar onu biraz yatıştırmış, onun sözleri kendisine güç vermişti. Ve demek, hâlâ Süreyya'da sevgi ve sevecenlik, her şeyi unutup onu sevecek kadar içtenlik ve güvenlik bulabiliyor, demek onu sevebiliyordu? Onu sevmek değil, ona ettiği hakaretlerin affını elde etmek için yalvarmak gerektiğini görüyordu. Çünkü şüphesiz ona karşı haksızlık etmişti, o kadar hakaretlerden başka onu haksız saydığı için de haksızlık etmişti, o hep bilmeyerek korurken, kendisi işlemek istediği günaha alet olmadığı için kızmış, özellikle bu öfkede bile haksızlık ederek hemen umutsuzluğa kapılıp

suçlamış, bundan bile yararlı bir ders almamakta kusur etmemiş, arzularına tam bir serbestlik verip bütün bütün bu arzulara boyun eğmek için her şeyi yapmıştı; oh, bunu şimdi ne kadar küçük, ne kadar güçsüz, ne kadar hain buluyor, bu aşağılık durumda ne kadar eziliyordu.

Şimdi derin bir sessizlik ve memnunluk için, ona yakm, teşekkür duygusu içinde bulunmaktan büyük bir rahatlık hissederek, ara sıra gelen hıçkırıklarla, tek tük konuşuyorlardı ve Süreyya, birden bir konu dolayısıyla Necib'in adını söyleyince, bütün vücudu ateş gibi yandı. Bu henüz kapanamayacak kadar derin ve sızlayan bir yara olduğu için yeniden o dinginlik ve rahatın birden yok olup yerine daha acı verici ve can dayanmaz bir ıstırabın geçtiğini, hatta bu ruh durumunun hiç kaybolmamış olduğunu gördü. Süreyya'nın bunlardan haberi yoktu, gülerek Necib'le ilgili bilgi veriyor, ona rast geldiğini ve kendisini göremiyorlarsa da haberlerini aldıklarını söyleyerek sitem edince, onun, "Azizim, ben de şaşıyorum, fakat hiçbir kadına bu kadar ateşle bağlanmamıştım, fakat görsen, ne kadın, kadın değil başka bir şey!" diye anlata anlata bitiremediğini, hatta kendisini bir gece yemeğe çağırdığını söylüyordu. Ve Suad, yeniden aşkıyla ilgili kurduğu yüce hayallerin, o mutluluk köşkünün acıyla çökmesiyle, acı, yürekler acısı yaşıyla yandığını hissederek, hiç, asla bu yaradan iyileşemeyeceğini, ölünceye kadar bu ateşle yanacağını, hele uzaklaşıp hatırada yalnız mutluluklarıyla sersemlemiş ve sarhoşça, can dayanmaz bir baygınlık gibi kalan, o birbiri için yaşanılan, ölmeye minnetle hazır bulunulan ve bu kadar sevip sevildikçe dünyalar ele geçiriyormuş gibi ruh ve hayatın arttığı hissedilen aşk ve mutluluk anlarını bir saniye derin bir acıyla yeniden görür gibi oldu; bir kere aşkın bu sarhoş edici öpüşmeleriyle kendisinden geçtikten sonra, hayatın hiçbir iltifata değer olmadığını itiraf etti ve yeniden bu kadar emeller, umutlarla ele geçirip büyüleyen böyle bir aşkın böyle bir aşağılanma ve hakaretle bitip gitmiş olmasıyla içi yandı; fakat onu pişman, geri dönecek diye beklerken, hatta iki günlük bir denemeye dayanamayarak böyle Fransız karıları peşinde her şeyi unutup dillere düşecek kadar sarhoş ve hafif bulmak, o kadar derin bir gücenme yarasıyla onu harap etmişti ki, yeniden kendisini zorlayarak o hayalleri zihninden kovdu ve bu sefer zorlu bir telâşla Süreyya'nın boynuna uzandı.

Artık, kesinlikle o aşkı gömmek gerektiğini, asla düşünmeksizin bu hayalleri feda etmenin zorunlu olduğunu anlıyor, mutluluğu yalnızca

hayalde olan bu talihsiz aşkı şimdi baştan başa çileden, belâ ve sıkıntıdan başka bir şey olarak görmüyordu. Bininci defa olarak bu aşkın dayanılmaz bir âfet, yalnız bir müthiş ceza olduğunu yineliyordu; bizzat ondan azap ve ıstıraptan başka bir şey görmemişti, en mutlu zamanlarda bile bin türlü ateşleriyle kendisini yakmış, rahatını alt üst etmiş, öldürmüştü; önce, hiçbir sebep yokken vicdan azaplarıyla yanmışlar, sonra ayrılma, kıskanma çıkmış, sonra hakaret ve ihanet gelmişti. Ve böyle düşünürken bile, "Fakat o anlar, o işkence saatleri arasında o bayıltan ve bin tanesi yüzyıllarca azaplara bedel olan, o insanı kendisinden geçiren mutluluk ve zevk anları" aklına geliyordu. Fakat ne olursa olsun, bundan sonra onun için Süreyya'dan başka kimse olmayacaktı; onunla âşıkça mutlu olamayacaksa da hiç olmazsa saygı ve iç huzuru bulabileceğini sanıyor ve bu bir hayat için yeterli, belki de teşekkürü gerektirir bir biçimde bir iyilik de olur gibi geliyordu.

Hayatı o kadar azap ve ateş içinde geçirdikten sonra, bu dinginlik ona büyük bir nimet gibi görünüyor ve "Mademki aşkla mutluluk ne kadar mümkün değilse, aşkla namus da o kadar imkansızdır, o halde, namusla dinginlik elbette yeğlenir." demek isteyerek, bundan mutlu bile olmak gerekeceğini düşünüyordu.

Fakat bir zaman, asıl isteği Süreyya'nın eski sevgisinin kendisine döndüğünü görmek olduğu halde, arada elemli fakat eşsiz bir aşk hayatı geçirmiş olduğu için şimdi Süreyya'nın dönüşünde bir zaman umduğu çekiciliği bulamayarak istediği kadar sevgi ve bağlılık gördüğü halde de yine çekici bulmuyor, hayatını isteyerek değil fakat nefsini zorlayarak sürüklüyordu. Başka çare olmadığını, alışmak gerektiğini görüyor, alışkanlığın büyük bir güç olduğunu anlıyordu ve çevresine bakınca herkesin hayatında birçok yaralar, çöküşler, belâlar görüp alışkanlıkla bunları unuttuklarını düşünerek hayatı bu kadarcık izni için bile seviyordu. İşte hayatında bulduğu en büyük iyilik, bütün kötülüklerini ödün-leyecek kadar büyük bir lütuf, bu alışabilme yetişiydi. Herkes felâketlerine dayanmayla başlıyor ve dayanmaya alışarak direnebiliyordu. Hanımefendiye bakıp onun nasıl bir melek sabrıyla hayatına sarıldığını görerek bunda, bu mücadelede bir büyüklük buluyor ve mademki mutlu olmak mümkün değildir, olmaya çalışmakta, mutlu olmazsa bile öyle görünmekte, güzel bir direniş, bir güç var gibi geliyordu; o zaman razı oluşta bir zafer duygusu değilse bile bir güzellik, özellikle bir rahat bulunduğunu anlıyordu. Halbuki hayata karşı isyan, insanı rahattan

yoksun bırakıyor, felâketten felâkete değil, sefilliklere, rezilliklere atıyor, pislikleri içinde çalkalıyordu. Ve birdenbire aklına geldi ki, kış gerçi her şeyi çürütüyor, harap ediyordu ama öyle çiçekler ve fidanlar vardı ki, bunları onun zulmüne karşı önlemlerle, çabalamalarla saklayabiliyorlar, koruyabiliyorlardı. Demek hayatın eylülünde de umutsuzluk ve bezginlik yerine çaba gösterme bir işe yarayabiliyordu; bu, gerçi, bahardaki serpilme ve açılma olamazdı, fakat hayattan daha fazlasını isteme-meliydi, bu bir gençlik olmamakla birlikte yine de bir hayat, özellikle sakin ve hiç olmazsa rahat bir hayat olurdu. Çabuk ve ateşle, tadını çıkararak yaşamak isteyenlere gelince; onlar hem başaramıyorlar ve hem de örtülü, kapalı kalıp gidiyorlardı; o da denemek istemiş ve bu kadar harap olmuştu.

Bununla birlikte, artık şimdi hayatını o kadar tedavisi imkansız görmüyordu. Bu, ara sıra yine üzüntülerle, yazıklanmalarla birlikte bir gün kesinlikle unutacağına emin olduğu aşkı bir yana bırakılırsa, hayatı hiç de kötü bir hayat değildi, pek çabuk eski Suad olabilecekti. Çünkü, Süreyya, ne Fatin gibi iğrenç, ne Efendi gibi zorba bir koca olmayıp, tersine yönlendirilebilirdi ve bundan iyisini aramak, artık o kadar felâketten sonra aklına bile gelmiyordu. Hele boş gelen karı kocalık hayatında hepsinin yerini tutacak ve belki aşacak mini mini bir bebek de olursa... Ve bu düşüncesine, yürekten mutlu olup açıkça gülerek, "Oh, bir çocuğum olursa, o zaman hayatımı ne kadar seveceğim, işte o zaman mutlu olacağım." diyor, bir genç kadın hayatında can verilecek, büyütülerek eğitilecek bir çocuk bulunmasının nasıl hayal edilemez yararları olduğunu anlayarak, "Asıl kabahatim, asıl eksiğim,
bir çocuktu." diyordu. Ve bir hafta geçmemişti ki şimdiden öyle olmuş gibi, şimdiden durumuna saygı ve sevgi duyduğu saatler oluyor, hatta bunların arasında o yazıklanmaların, o acıların yüreğini gittikçe daha az üzdüğünü görerek, bir gün bütün bütün iyileşeceğine inanıyordu.

Fatin bu gece pek şendi. Üç gecedir iddialar, öfkeler, inatlarla sürüp sonunda kesinlikle bu geceye bırakılan bu son oyun, Beyefendinin görkemli bir sövgüsüyle sona erdi. Pullar bir yana, zarlar bir yana fırladı. Fatin bir yandan onları topluyor, bir yandan da, "Aman efendim, ne zararı var, yarın siz yenersiniz!.. Tabii değil mi? Allah ömürler versin!" diye yaltaklanıyordu. Bey, "Zaten bu hafta işim hep ters gidiyor... Haydi kalk!.." diyerek Hanımefendiye baktı. Fatin gözlüğünün altından herkese işaret edip sinsi sinsi gülerek onu gösteriyor, aslında oyunun ödülünün gürültüye gitmesinden, bunu öfke arasında söyleyemeyeceğinden korkarak soğuk terler döküyordu. Bu oyun, bir çift potin kundura için oynanmıştı. "Tabii mesele kundurada falan değil, Allah ömürler versin, fakat yenilmek kötü!.." derken Fatin müthiş bir acı ânı içinde onun kalkıp yürüdüğünü gördü, daha fazla dayanamayarak, "Artık yarın mağazaya uğrarım. Değil mi efendim?" diye can gözüyle bekledi ve onun hatta dönmek-sizin, "Olur!" diye homurdanması üzerine, artık neşesine son olmadı. Yarın gidilecek bir düğün için Hacer'le eğlenmek istedi; fakat Hacer bir iki haftadan beri çok titiz, son derece haşin bir tavırla davranıp konuştuğundan, onun dişlerinin arasından kendisini güç kurtararak işi tuhaflığa döktü; herkesi güldürdü. Efendi için birkaç "Allah ömürler versin!" daha savurdu, sonra birden haykırdı, "O ne o?" diye şaşkınlıkla kapıya baktı.

Kapı açılmış ve içeri Necib girmişti. Herkesten birer şaşkınlık ünlemi çıktı, "O ne, nereden böyle? Maşallah!.. Siz buraya gelir misiniz? Gezidesiniz sanıyorduk!.." sözleri ağızlarda dolaştı. Necib gülüyordu, sonra birkaç özür sözcüğüyle geldi, Fatin'in yanına oturdu. O da bu gece pek şendi. Saat iki buçuktu, yemekten sonra aklına geldikleri için Öylece geldiğini söyledi. Fatin gülerek ve ötekilere gözüyle işaretler ederek, "Nasıl, nasıl?" dedi. "Kulaklarıma inanamıyorum!.. Bu kadar fedâkârlık, sizden... Mümkün değil!.. Sizin canınız sıkılır mıydı, özellikle Beyoğlu'nda şimdi tiyatrolar, hele o yeni gelen kumpanya... Bizim Fehim Bey anlata anlata bitiremiyordu." Fatin bir daha göz kırptı.

Necib bu sözleri hafifseyerek omuz silkti. Bir dakika hiçbir şeye önem vermiyormuş, çok yorgunmuş gibi göründü, Fatin bu görünümü yapmacık sayıyordu. Gerçekte onu biraz zayıf, biraz bozulmuş buluyorlardı. Süreyya, "Vah, bu yorgunluğa vücut dayanır mı?" dedi. Onlar şakalaşırken Ha-cer birden fıkırdayarak Suad'ın kulağına eğildi ve Necib'in sürekli, Suad'ın kulağına bir hasta sesi

gibi üşüterek gelen ince kahkahalarını anlamak isteyerek, "Aman kardeşim, ne tuhaf, dikkat ediyorsun, değil mi?" diye bir şeyler fısıldadı. Suad, acılı, dalgın, onun sonu gelmeyen şakalarla sürekli gözyaşlarını rahatsız edici, yapay bularak, on beş gün de başka kadınlarla ne kadar değişmiş olduğunu düşünüyordu. Tavırlarına senli benlilik, daha bir düşüklük gelmişti, sözlerini öncekilere benzetemiyor, onları biraz uzayarak, yorgun çıkıyor sanıyordu ve bu başkalık sözlerinde değil, bütün hallerinde gittikçe dikkati çekiyordu, onda kırılmış, güçsüz, acı bir sersemlik gibi bir hal vardı, gözleri bulanık, donuk, görmüyor ve hatırlamıyor, düşünüyor gibi, bakışları dumanlıydı, sözleri sürüklenerek, sendeleyerek çıkıyor gibiydi. "Acaba hasta mı?" diye içinde bir acı duydu, bunu bir anda, her şeyi unutarak, onu yine eskisi gibi hayal ederek düşündü ve onun o hastalığı aklına gelip o zamanlardaki şiddetli, can dayanmaz duygularını yeniden yaşayınca, geçmişin özlemiyle, şimdiki durumunun umutsuzluğunu ve sıkıntısını bir daha yaşadı. Ve en çok \yileşti$ni sandığı, en çok onunla ilgili yazıklanmaları unutup dinginliğe ve huzura, "Artık bütün bütün unutma dönemine giriyorum." diye düşündüğü bir zamanda, onun varlığıyla yeniden şaşırmış, perişan kalmışken, bu hastalık düşüncesiyle, bütün bütün kırıldı ve harap oldu. Artık ona yabancı, uzak oluşuna, onu yönlendiremeyeceğine yanıyordu, içini bir acıma duygusunun kemirdiğini hissettiği bu saniyede ona henüz ilgisiz olmadığını, özellikle olamayacağını, ne zaman görse böyle derin ve henüz ölmemiş yazıklanmaların sızlayacağını, onu böyle kimsesiz ve ihtiyaç içinde gördükçe, hatta terk edilip başkalarına gidildiğini unutacak kadar güçlü, temelli bir yardım isteğinin elinde ezileceğini hissediyordu.

Birden bire, bu acının altından bir korku, hain, soğuk, çirkin bir korku ürpermesi ortaya çıktı. Onlar, hepsi gülüyordu, Fatin'in bir iki hokkabazlığına, Necib'in sürekli kahkahalarına Hacer'in çıngırakları karışıyordu. Bir zaman oldu ki, Fatin şakayı eğlenmeye kadar yükseltti, çevresine bakıp göz ederek alaylarından dolayı zafer kazanmış ve sevinçli görünüyordu. O zaman Suad'ın kalbinde bir yara açılır gibi oldu, artık görüyordu, Necib'in gereğinden çok içmiş olduğunu ve sıcaktan, bunun her an çoğalarak, gittikçe göze çarptığını anlıyordu.

Bunda o kadar hor ve düşkün bir hal vardı. Tavırları, üstü kapalı sözleri o kadar soğuk, akılsızca görünüyordu ki, onu o kadar iyi ve

saygın bildikten sonra bu girdabın içine dalmış görmek, dayanılmaz bir biçimde fecî geliyor, onu o kadar gözünden düşmüş ve bayağı buluyordu ki, bu aşağılığa dayanamayarak ağlamak istiyordu. Necib bu hayatı seviyor ve yaşıyordu, yaşayacaktı da, öyle mi? Onun bu kadar bayağılığa dayanabildiğim, bayağılıktan zevk aldığını bilmediği için ne kadar aldanmış olduğunu düşünerek boynunu büküyor, "işte böyle, aldanmak, her şeyde, her zaman..." diye inliyordu. Ama onu bu sefillikten kurtaracak, sözünü dinletecek kimse yok muydu? Hiç kimse yok muydu ki, onu gerekirse hükmü altına alsın; "Yazık ediyorsun, sen bu hayatların adamı değilsin, ölürsün!" desin? O kadın olsun onu bu duruma düşmekten engellemeli, kurtarmalı değil miydi? Tam tersi, Necib'in bu durumlara hep onun yüzünden düştüğünü düşünüp değeri bilinmeyen zavallı bağlılığının yaşıyla, "Demek öylelerini seviyormuş, demek böyle hayatları istiyormuş!" diyordu.

Necib o kadar memnun, o derece neşeliydi ki, başka bir kaygısı olmadığını, gerçekten çok mutlu olduğunu ortaya koyuyordu. Kahkahaları sürüp gidiyor, sözleri akıyordu; halbuki Fatin o kadar eğleniyor, bin türlü üstü kapalı sözlerle herkesi o kadar güldürüyordu ki, Necib'in bu memnunluk ve zekâsının ne kadar güçsüz olduğu, hatta çevresini görüp işitemeyecek kadar duygusuz, ağlanacak kadar hasta ve güçsüz bulunduğu görünüyor, bu durumda Suad, nefret ve kırgınlığına derin bir acımanın da karıştığını hissediyordu.

Bereket versin, Hanımefendi yetişti. Önce Necib'i şaşkınlık ve memnunlukla kabul ettiyse de, ilk dikkatle o durumunu fark etmekten de geri kalmadı, Suad, "Aman onu götürüp yatırsalar..." diye düşünüyordu; halbuki Necib, gittikçe daha düşkün, sıkılmış gibi kalkıp gezinmek istedi; Fatin gülüyor, "Biz donacağız, Necib Bey elinden gelse soyunacak... Ne ateş, ne ateş... Galiba sıfıra sıfır elde var sıfır... Tabii değil mi ya?" diye göz kırpıyor, sonra Süreyya'ya doğru eğilip, filozofçasına devam ediyordu: "Gözüne yandığım karıları!.. Efendim nerede ben nerede dedikleri gibi, bak kendileri nerede etkileri nerede?"

Hanımefendi Necib'in yanında ona bir şeyler söylüyor, Necib reddeder gibi görünüyordu, onlar konuşurlarken Fatin yine Süreyya'ya eğilip, "Lâkin, ben de resmini gördüm, 3* sahiden mübarek bir parça, ne dersin?! Hani yok mu, değeri var Allah için." dedi. Suad, bunu işiterek anlatılmaz acı bir duyguyla ezildi; imkansız olduğu için öldüren bir dilekle kendisinin de daha güzel olmasını,

onu hiç olmazsa şu girdaptan koruyabilecek kadar güzel olmuş olmayı özlemle istedi, öbür yanda Necib hâlâ direniyor, artık işitilen bir sesle, "Vallahi bir şeyim yok canım!.." diyordu, sonra boğazını göstererek, "Yalnız burada, burada, yanıyorum!" diye yineledi, Hacer fırladı su verdi, onu oturtmak istediler; o inat ediyor, gezmek istiyordu. Orada bir kanepenin arkalığına dayandı, gözleri bulutlu, bakışları dalgalı, durdu. Fatin, "Vallahi billahi!.." diyordu. "İşte bu, sanki niçin oturacakmış?.. öyle değil mi ya?" Artık Necib'in konuşurken gözlerinin daldığı, ağzının kasıldığı, gözlerinin düşündüğü, sanki sözlerini aradığı fark olunuyor, gülmeleri gereğinden çok sürüyor, sonunda gülmeye benzemeyen bir biçimde titriyordu. Sonra ağzından bir ezgi çıkar gibi oldu, Fatin hemen, "Ha şöyle, aman biraz piyano çalsana Hacer?" dedi, Hacer üzgün bir sesle, "Babam uyumuştur, olmaz ki!.." diye güldü. O zaman Necib'in yüzünde bir bulut görüldü, sert bir sesle, "Piyano mu?" dedi. "Hayır... Teşekkürler!.. Zahmete gerek yok!.." Sanki birden kararmış, bezginliğe ve gücenikliğe bürünmüştü.

Fatin, "O, o, o..." dedi. "O neden? Hani bir zamanlar neydi o kantolar, şarkılar, baleler, efendim? Hani neydi o kalp sevdazadeler mi ne? Vay efendim vay, ne şarkılar, ne peşrevler... Artık piyanoyu sevmiyorsun galiba?"

Necib'in kısık ağzından güçlükle, "Artık hiçbir şeyi sevmiyorum!" sözleri sürüklendi.

Hacer gülüyordu, "O, o, o... Ya eldivenin sahibi ne oldu?" Suad, bir an Necib'in gözlerinin kendisinde karardığını fark ederek ölüyorum sandı, onun karanlık bir tereddütten sonra, kısık sesiyle, yalnızca, "Masal!" dediğini işitti; oh, demek artık eldiven, onun gözünde yalnızca bir masal olmuştu! Fatin, "Sakın... Hele söyle canım, yüz vermeyerek kovma falan!.. De be canım, haydi!" dedi.

Necib'in omuzlarında bir küçümseme hareketi göründü, "Kovma mı?" dedi. "Pöh!" etti. "inanın ki, yüz vermemenin, kovmanın ne olduğunu bilmeyen bir yaratık varsa o da kadındır." diye ekledi. "Fakat hainliğine gelince... Bakınız, bunda benzeri yoktur. Sanki yalnızca bunun için yaratılmıştır." Sesi o kadar derin bir kızgınlık ve hakaretle doluydu ki, bakışları Suad'dan o kadar inatla kaçıyordu ki, genç kadın bu hakaretin kendisine olduğunu sandı ve ateş gibi oldu; öbürü devam ediyordu:

"Bayağı denilen kadınların ötekilerden yalnızca şu farkları vardır ki, onlarda her şey önceden bellidir, aldanmak tehlikesi yoktur. Kiminle

iş gördüğünüzü bilirsiniz. Halbuki öbürleri, o bir şey sandığınız, bir şeyler beklediklerini yok mu, o ilk ve son defa sizi sevdiklerine inandıranlar, bütün bağlılık, bütün vefa olanlar..."
Hain, boş bir kahkahayla omuzları sarsılarak yineledi:
"Zavallılar!.."
Suad, kalbini bir şeyin kopardığını hissederek ölü gibi dinlerken, Süreyya'nın, "Zavallılar kim, kadınlar mı?" dediğini işitti.
Necib hâlâ kanepenin arkalığına dayanmış, gözleri dumanlı ona baktı, "Zavallı mı, kadınlar mı? Lâkin onlar, inananlar!.. Bizler, biz, işte sen, ben..." diye haykırdı.
Onların kahkahaları arasında Suad yalnız Hanımefendinin sesini işitti, "Peki, evlensene Necib." dedi.
Necib çok gülünç bir söz işitmiş gibi vücudunu kanepenin arkalığına dayayıp, ellerini havaya kaldırdı:
"Ooo... İşte bu güzel, evlenmek, ben... öyle mi? Bu öyle bir masaldır ki, kendimi bildim bileli bin kere dinledim. Evlenmek... Bundan sonra bana güzel adam, güzel ağaç, güzel beygir, güzel vapur, kısaca güzel ne gösterirseniz bakarım, belki severim, fakat güzel bir kadına... Asla, asla!.. Artık yeter, rahata ihtiyacım var."
Ellerini sallıyor, "Asla!" sözünü tavırlarıyla destekliyordu. Hanımefendi acı bir gülüşle, "Canım, mutlaka güzel kadın olacak değil ya!" dedi. "Evlen de iyi bir kızcağız al!"
Necib söylemeyi canı istemiyormuş gibi, "İyi bir kızcağız mı? İşte bir masal daha!.." dedi. "Canlı mı, cansız mı? O yaratığa şimdiye kadar kimse rast gelmemiş, eğer bir tılsımla benim için bu mümkün olacaksa... Bence kadınların iyisi kötüsü yoktur, onların hepsi kadındır, hepsi kadındır..."
Yaşlı kadın, sabrı tükenmiş gibi, "Of Necib, yeter!.." diye yakındı. Fatin, "Ee canım efendim, mazur görünüz, tabii değil mi ya, şu zamanda kendisinden kadınlar hakkında övgü beklenemez ya, değil mi?" diye Süreyya'ya bakıyordu. Necib yeniden kanepeye yaslanmış, başı göğsüne düşmüş, artık susuyordu. Suad perişanlık, baygınlık arasında, Süreyya'nın kalkıp onun koluna girdiğini gördü. Necib reddederek, "Hayır, hayır, daha vakit var!.." diyor, yatmak istemiyordu. Sonra, "Hem zaten ben gidecektim, kalmak için gelmedim." dedi. Hepsi, "O, tamam!.." dediler. Dışarıda kışın en vahşi bir gecesi uluyordu. Hanımefendi, "Olmaz!" diye onun yanına gitti, o çabalıyor, ısrar ediyordu; Suad haykıracak kadar acılı, sersem, kaçmak istedi, o çıkarken Necib hâlâ ısrar ediyor,

Hanımefendi ötekilere, "Siz bırakın, bana bırakın, ben onu yatırayım, haydi siz gidin!" diyordu. Suad, Hanımın onu korumasına, alıkoymasına içinden teşekkür etti, hıçkırıklarını boğmak için odasına koştu. Ah düşüş, ya Rabbi, ne acı verici bir düşüştü bu. O kadar seçkin ve farklı olan bu aşk, o hakaretten sonra bu rezalete kadar inecek, böyle çamur mu olacaktı? Demek Necib kadınları o kadar kötü biliyor, demek kendisini de öyle biliyordu? Demek kendisini de herkes gibi hainlikle, kalpsizlikle suçluyordu? Kendisini de o kadar hakaretten sonra bile hâlâ ona acıyıp, hâlâ onu mutlu görmek için her şeye razı olacak gibi hissediyordu. Halbuki asıl kendisinin suçlamaya hakkı yok muydu? Kendisi bir köşede, aşkı aşağılandığı, bağlılığı hafife alınıp reddedildiği için ölürken, o, kadınların peşinde, onurunu unutacak kadar zevk ve içkiye dalmamış mıydı? Düşüncesi eziliyor, karışıyor, uğultular arasında ayılamıyordu. Sonra birden haykırma isteği duydu. Haykırmak, haykırarak ağlamak için bir telâş hissetti, ona, "Lâkin asıl sensin, asıl sen yaptın!" demek acelesi... "Asıl sensin, sen yaptın!" diyecekti. "Ben her şeyi feda için senin bir sözünü bekliyorum, hâlâ senin o kadar hakaretlerini unutuyorum ve sen beni suçlu-yorsun... Lâkin sen kendin, işte kendin yapıyorsun, hep kendin!.."

Süreyya odaya girdiği zaman, o hâlâ ağlıyordu. Yaşlarını ona göstermemek için karyolanın önünde meşgul göründü; Süreyya, "Münasebetsizlik, delilik!.." diye söyleniyordu. Bir saniye sonra, onun karşısına çıkmak gerekince ne yapacağını düşünerek Suad korkarken, Hacer yardımına yetişti, kapıya vurarak, "Kardeşim, orada mısın? Biraz gelir misin?" dedi ve Suad bunu kurtuluş bilip dışarı koştuğu zaman, Ha-cer'in elinden tutarak kendisini bir yere götürdüğünü, kıs kıs gülerek, "Aman gel bak, ne tuhaf..." dediğini gördü. Merdivenlerden çıktılar, kendi odalarının üstündeki odaya yürüdüler, Hacer kapının önünde durarak, "Dinle bak!.." dedi. O zaman Suad içerde onun sesini işiterek anladı.

Necib'i zar zor gitme düşüncesinden vazgeçirerek yatmak için bu odaya getirmişlerdi, Hanım kendisine birkaç ağır söz söylemiş, darılmıştı. O yakınarak, "Ah bilsen, busen..." diyor ve yaşlı kadın her şeyi bildiğini anlatarak şimdi vakit olmadığı için asıl kendisiyle yarın kavga edeceğini şaka gibi söylüyordu. Necib, "Hayır, şimdi söyleyiniz... Kabahatim varsa şimdi söyleyiniz. Ah bilseniz, ne yanıyorum!.." diye inlediğini ve Hanımefendinin, "Tamam, işte şimdi de çocuk gibi ağlıyor!.." dediğini işittiler.

Dışarıda gece, rüzgârın iniltileriyle ağlıyor ve bu inleme arasında, Necib'in hıçkırıkları genç kadını harap ediyor, fark olunmayan birtakım yakınmalarla o ağlarken Suad'a bu ses dayanılmaz bir feryat gibi geliyordu. Hacer, "Vay, annem de ,bak ne yaptı?" dedi. Ara sıra, Necib'in, "Bilseniz..." sözünü yinelediğini, sonra Hanımın onu yatıştırmak için söylediği sözler arasında onun "Affediniz, affediniz..." diye yalvardığını işitiyorlardı.

Hacer artık, hemen hemen içeri girmiş gibiydi, baş parmağını düşüncesiyle meşgul olduğu zamanlarda yaptığı gibi dişlerinin arasında kemiriyordu, Hacer kapıyı biraz daha aralık ettiği için şimdi Necib'in sözlerini biraz daha iyi duyabiliyorlardı ve o inleyerek, "ölüyorum, ne yapayım?" diyor ve "Ne yapayım, ancak böyle unutabiliyorum, başka ne yapayım? Nasıl vakit geçireyim, yalnız kalırsam çıldıracağım!.." diye yakınıyordu. Yaşlı kadın, darılır gibi, "Ne demek canım! Biraz aklını başına toplasana... Nedir o, pis kadınların peşini artık bırak!" dediğini işittiler. Necib yemin ediyor, "Yalan!" diyordu. "Hep onun için, vallahi billahi yalnızlıktan kaçmak için..." O zaman Hanımefendi, "Canım, ne demek, buraya gelsene!.." dedi. Necib'in sustuğunu duydular, Hanımefendi, yeniden, "Bak, yine ağlıyorsun!.." dedi ve artık Suad, duramadı. Sersem, boğularak, yaşlar içinde koşarak karanlık bir köşeye atıldı ve orada ağladı, ağladı...

Her şeyi anladığı, hayatını artık bütün gerçeğiyle gördüğü için ağlıyordu, yaptığı onarılamayacak hataların, hep birden acısıyla inliyordu. Necib'in yalnız kendisi için buraya gelmediğini ve gelemeyince dayanamayarak böyle sefil ve serseri kaldığını artık görüyordu.

Ve bütün bunlara kendisinin sebep olduğunu görerek, güçsüzlük ve umutsuzlukla haykırmak istiyordu. Böyle olduğundan emindi ki, artık ayrıntılarıyla düşünmek istemiyor, ilk defa bir sanı olarak gelmişken öyle emin olduğunu düşünmekte inat ediyordu. "Mutlaka, mutlaka öyle!.. Ve benim, benim, hep benim yüzümden değil mi?" Ah ne kadar koşup onun ayaklarına kapanmak, ellerine sarılarak af dilemek, ah ne kadar ağlamak istiyordu. Bir ihtiyaç, ona koşup;
"Hayır biz yanılmışız, ben yanılmışım, ah talihsiz, beni affet!.. Hâlâ seviyorum, fakat affet!.." demek istiyor, onu hâlâ sevdiğini anlatmak ihtiyacı içinde inliyor, kahroluyordu. Ettiği bu haksızlığın, bu zulmün altında o kadar eziliyor, kendisini o kadar affedilmez görüyordu ki, affettirmek için hayatını feda etmek, "Al, seninim, beni ne yaparsan

yap!" diye hayatını ona vermek istiyordu. Ve bunun güçsüzlüğü onu kızdırarak, acı bir üzüntüyle hayatını, bütün dünyayı, hatta Süreyya'yı bile feda etmek emeliyle düşkünleşiyordu.

Odasına sarsılmış, bir gücenme kasırgasıyla alt üst olmuş girdi ve Süreyya'yı yatmış görerek, sessizce bir yana çekildi, sabaha kadar, onun, üstlerindeki odada boğulurcasına öksürdüğünü işiterek, bin kararsızlık arasında düşünceleri ve hayalleri onu kâbuslar ve ateşler içinde çalkalayarak yattı. Sabahleyin; puslu, iniltili, kirli bir kış sabahı, kapılarına vurulup uyandığı zaman, yeni dalmış olduğunu anladı. Fakat başı o kadar ağır, o kadar sersemdi ki, gözlerini açamıyordu. Kendisini Hanımefendi görmek istiyordu. Acele onun odasına gittiği zaman gülümseyerek, "Bu ne uyku canım, saat üç..." dedi, sonra Necib rahatsız olduğu için doktora haber gönderdiklerini, kendileri söz verdikleri için düğüne gideceklerinden, doktor gelince, Necib'in yanına çıkarıp baktırmasını tembih etti. Onlar hemen gidip döneceklerdi. Hanımefendi yakınarak gitmek zorunda olduklarına kızıyordu; Suad bu darbeyle bütün bütün sersem, korkuyordu, sordu; yaşlı kadın onu inandırdı, "Yalnızca bir ateş." dedi. Sonra, "Fakat kim bilir, belki kötü durumdadır da... İşte onun için merak ettim, doktora haber gönderdim..." dedi.

Suad oradan çıkınca, hemen Necib'in odasına gidip, "Hayır Necib, eğer sana bir şey olursa, yemin ederim ki ben de ölürüm!" demek için yandı; fakat onun odasına, mümkün değil, giremeyeceğini hissediyordu. O kadar ki, birkaç kere niyet edip, hatta bir defasında kapının önüne kadar gittiği halde içeri giremedi. "Nasılsınız?" derken onu harap görmekten ya da düşüp ağlamaktan korkuyordu. Saat dörde gelmişti, Süreyya kaleme gitmeden Necib'i biraz görmek için odasına gitti, uykuda bulduğu için uyandırmadan döndü. O zaman doktor bekleme ıstırabı başladı, kış sabahı inleyen rüzgârın arasında, vapur düdükleri, ara sıra satıcı sesleri sürükleniyordu ve doktor hâlâ gelmiyordu. Halbuki o uyanmış olabilirdi, bir şeye ihtiyacı olurdu, bunun için odasına gitmek gerekirdi ve cesaret edemeyeceğini görerek, sonunda bir hizmetçi gönderdi; eline bir dikiş almış, onunla meşgul, bir anda bin kararla düşkün ve perişan, ateşli bir bekleyişle bekledi.

Ve kendisini bitkin bırakıp çökerten telâşına, kaygılarına, ıstıraplarına bakıp, hatta daha dün her şeyi unuttum zannına acı acı güldü. Görüyordu ki, o zaman, yalnızca kendisini aldatmış, onurunun yarasını sarmış, başka bir şey yapamadığı için, zorunlu bir iyi niyetle

hayatına razı olmuştu. Onu unutmak, hayatının en candan bir mutluluk dönemini unutmak, yaşamamış olmak, en mutlu günlerini acıyla hatırlamamak değil miydi? Halbuki bu, nasıl mutluluk olurdu? Hem yalnız unutmak değil, işte hayatını ona adamak, ona feda etmek için kendisine hükmeden, zorlu ihtiyaçlar içinde kalbinin yandığını, ruhunun dayanılmaz bir özleyişle ona doğru koştuğunu görüyordu. Fakat Süreyya, o, Süreyya ne olacaktı? Ondan korktuğu için değil, onu yalnız, mutsuz görmeye dayanamadığı için mahvoluyordu. Hep verdiği kararların böyle umulmadık bir darbeyle karmakarışık olduğunu gördükten sonra artık kararma inanmıyor, hatta karar veremiyor, hangi düşünceyle hayatını düzenleyeceğini şaşırıyor; "Tereddüdümün, zayıflığımın cezası..." diye kendisini suçluyordu. Fakat düşündükçe, kararsızlığın kendisinde değil, asıl hayatında olduğunu, kendisinin yalnızca hayatın coşan selinde karşı konulamamacasına akıp giden bir oyuncak kaldığını görerek bundan sonra da daima, daima böyle kararsız, böyle oyuncak olacağını kabul ediyordu.

Kapının açıldığını işitip "Doktorun geldiğini haber vermeye geliyorlar." diye başını çevirdi, fakat Necib'in giyinmiş olarak girdiğini görünce, şaşkınlıkla yerinden kalktı. O da kendisini yalnız bulmaktan şaşırarak orada durdu. Sapsarıydı, gözleri sönük ve yorgun bakıyordu. "Kimse yok mu? Hanımı görmek istiyordum da!.." diye sordu. Suad, "Hayır, fakat..." demek istedi, ama onun oturmak istemiyormuş ve ne olsa oturmayacakmış gibi duruşunu görüp sözünü tamamladı. Hanımefendinin düğüne gittiğini söylerken, ayakta güç durduğunu fark edip, sonunda acıyla, "Lâkin doktora adam gönderdilerdi..." sözlerini söyledi.

Necib şaşkın, alçak sesle, "Doktor mu?" diye sordu. "O niçin o? Hasta falan mı var?" diye merak eder göründü.

Ve Suad, bu ilgisiz ve alaycı sesle, bu yabancı, soğuk tavırla daha da acılı, "Hayır, sizin için." dedi. "Sizi hasta diyorlardı da!.."

Necib artık gitmek üzere, yalnızca, "Bir yanlışlık olmalı; tersine hiçbir şeyim yok!.." diye homurdandı.

Suad ağlamak isteyerek ona baktı, "Nasıl yok, lâkin işte, renginiz, gözleriniz pekâlâ gösteriyor ki hastasınız, sabaha kadar öksürüyordunuz, bir kere şu havaya baksanıza!.." demek için yandı, ruhu yakınmalarla doluydu; fakat onda, o kadar hain bir ilgisizlik vardı ki, kalbinin acısını hissettire-memekten umutsuzluğa kapıldı. "Hayır, dün gece ben yanılmışım... Sevmiyor, sevmiyor!.." diye

yeniden yerine düşer gibi oturdu. Ne kadar yalvarsa onu burada alıkoyamaya-cağından emin olarak, gözleri yaşlanmış, elleri titreyerek, sinirlilikle, yeniden dikişine eğildi. Fakat onu böyle bırakacak mıydı? Onu bir şey söylemeden gönderirse her şeyin bütün bütün biteceğini, mahvolacağını görüyor, ona her şeyi anlatıp af dilemek, özellikle onu kurtarmak için yanıyordu; fakat her zamanki gibi ruhunda kasırgalar, fırtınalar varken, yalnızca titreyerek çeneleri kilitleniyor, hiçbir şey söyleyemeyeceğini, onun yine bütün bütün karamsarlık ve öfkeyle çıkıp gideceğini görüyordu. Necib hiçbir şey söylememek kesin kararıyla çıkıyorken, birden hücum eden bir öfke dumanı içinde boğulur gibi döndü:

"Bir de gerçekten hasta olmuşum, ne olur ki?" dedi. "Artık bu hayat o kadar önem verilecek bir şey midir sanıyorsunuz?"

Suad'ın susarak dikişiyle meşgul oluşuna uzun uzun bakıp, haşin, kinci, acı bir sesle:

"Tam tersine!" dedi. "Ben ondan o kadar usandım, o kadar usandım ki, bir ayak önce bitsin diye bekliyorum!.. Evet, o kadar usandım..."

"Niçin, ne oldu?" Suad'ın ağzında bu sözler vardı, fakat söyleyemedi, boğuluyordu. Hıçkırmaya hazır, acı bir bakışla bakarak yalnızca "Necib..." diye inledi ve gözlerinden yaşların akacağını hissederek yeniden dikişine kapandı. Genç kadının bu seslenişinde o kadar derin bir elem vardı ki, Necib'i titretti.

O zaman delikanlı biraz üzgün, biraz hüzünlü, acı acı: "Evet, Necib!..." diye yakındı, "Fakat biliyor musunuz ki bu yakınmada ne kadar haksızsınız... Lâkin yakınacak, feryat edecek bir kimse varsa, o siz değilsiniz, benim... Asıl ben, 'Ah Suad!' diye feryat etmeliyim, fakat yalnız 'Suad' diye değil, 'Beni öldürdün Suad, beni öldürdün.' diye feryat etmeliyim. Çünkü sen, gerçekten beni öldürdün Suad!.. Sana benim nasıl inandığımı, benim için ne büyük bir güç, nasıl bir hayat olduğunu bilmiş olsaydın..."

Suad hıçkırıklarıyla boğuluyor gibiydi, Necib'in sesindeki ateş ve gözyaşıyla büsbütün sarsılmıştı, "Lâkin, yemin ederim ki..." diye baktı.

Necib yine o acı ateşle gülerek:

"Oh, yeminleriniz..." diye kesti. "Bir sürü masal!.. Bunları hep biliyorum... Burada, Boğaziçi gibi serbest ve rahat olmadığınızdan yakınacaksınız değil mi? Lâkin ben sizden o kadar büyük, o kadar çok bir şey mi istiyordum? Haftalarca burada bir bakışınız için

köpekler gibi süründüm, siz benden bir gülümsemeyi, bir bakışı esirgediniz... işte sizin yeminleriniz!.. Benim saygımdan ve her şeye razı oluşumdan bir şüpheniz mi vardı? Benim bağlılığımda bir kusur mu gördünüzdü? Hayır, değil mi? Yalnızca bir sözle, bir işaretle beni inandırsanız, bana yalnızca, "Hâlâ seviyorum, fakat korkuyorum..." deseniz, ben sizin için aylarca ateşlerde yanar, mutluluk ve umutla beklerdim."

Vahşi bir kinden hüzünlü bir yakınma ve yazıklanmaya geçmiş, sobanın yanında, ayakta, ağlar gibi konuşuyordu ve Suad'ın hâlâ dikişle uğraşmasına bakarak devam etti:

"Fakat siz, hiç, hiçbir şey yapmadınız!.. Bir bakışınız bana bir ay yeter, bir gülümseyişiniz sizden günlerce yoksun yaşamak için güç verirdi, siz bunları esirgediniz ve beni kovdunuz... Söyleyiniz, benim ne suçum vardı, ben size ne yapmıştım?"

Sustu, cevap bekler gibiydi, onun hâlâ bir cevap vermediğini görerek inler gibi, "Ah beni nasıl kovduğunuzu, benden nasıl kaçtığınızı düşündükçe..." diye ah etti. Sonra yeniden, gittikçe öfkesi artan, üzgün bir sesle, "Ve şimdi acıyorsunuz, öldürdükten sonra şimdi acıma, öyle mi? Fakat artık istemiyorum, sizden hiçbir şey istemiyorum... Çünkü artık her şeyden bıktım, bekliyorum ki, bir an önce her şey bitsin de kurtulayım. Anlıyor musunuz, artık kurtulmak istiyorum!.."

Suad, Hacer konusunda nasıl yanıldığını anlıyor, affedilmek için yanıyordu. Onu üzdüğünü gören Necib, daha bir özlemle, sanki kendi kendisine söylüyormuş gibi yavaş bir sesle:

"Halbuki ne emellerim vardı!" dedi. "Ne güzel emellerim vardı. Gideriz diyordum, benimle birlikte gelirsiniz sanıyordum... Ne delice, gülünç bir hayal, değil mi?"

Acı acı gülümsedi:

"Size bir saray yaşamı sunamam. Fakat, birbirini sevdikten sonra neyin önemi kalır diyordum... Aşk her şeyi unutturur diye düşünüyordum... Beni, gerçekten seviyorsunuz sanıyordum!"

Birden, Suad'ın gözlerinden, eğilmiş olduğu dikişe yaşların aktığını gördü. Sonsuz bir sevinçle:

"Ah, ağlıyorsunuz!" diye sevindi. "Demek seviyorsunuz, demek hâlâ seviyorsunuz? Onlar hep yalandı değil mi? Ah, bir kere buna emin olsam Suad, bir kere daha emin olsam, senden ayrı bile yaşamak için güç bulacağıma yemin ederim!.. Ah seni ne kadar sevdiğimi bilsen Suad, bir bilsen!.."

Sesi derin bir feryatla söndü; Suad, artık o daha fazla dayanamayarak dikişiyle yüzünü kapamıştı ve Necib onun hıç-kırdığını işiterek mutluluktan bitkin, oraya bir koltuğa düştü ve kendisinden geçerek kollarını ona uzatıp, "Bu yaşlar, bu yaşlar!..." diye haykırdı. "Sanıyorum ki hayatım çoğalıyor!.."

Onun ağlamasına vurgun, kendisi de ağlamaya hazır, bir süre susarak onun ağlayışını dinledi. Uzun kahırlardan, üzüntülerden sonra bu ani mutluluk, bütün âşıklık yeteneğini her şeyden el çekme derecesine yükseltmişti; ona bakarken, onun kendisi için ağladığını işitirken, onun bir nefesi için orada ölüp gitmek kadar büyük mutluluk olamaz gibi geliyor ve gerçekten böyle ölecekmiş kadar kendisinden geçmiş, mutlu bekliyordu. Ona son derece acıma ve onu koruma duygusuyla karışık bir vurgunlukla uzun uzun baktı, sonra birdenbire kalkıp yanındaki koltuğa giderek derin bir inlemeyle yalvarmaya başladı:

"Ah Suad, gel gidelim!" dedi. "Her şeyi unutalım, her şeyi bırakalım... Bak, sana artık söylemeye cesaret ediyorum Suad, ölünceye kadar, saniyelerine kadar hayatım senindir!.. Gel, bunu kabul et Suad, bak ağlayarak yemin ediyorum ki, beni ne kadar mutlu edeceğini, mümkün değil anlayamazsın!.."

ikisi de mutlu, güçsüz, bu önerinin ciddiliği altında ezilerek, istemeye istemeye sustular, bir an oldu ki, bakışları derin bir şükran ve mutlulukla parladı. îkisi de birbirlerine ne kadar bağlı ve müteşekkir olduklarını gördüler; fakat hemen ikisinde de bir karanlık duygu belirdi. Elinde olmadan birinde beliren Süreyya düşüncesi, sanki ötekine de bulaşmıştı ve sapsarı, tereddütlü bakıştılar. Gözlerin başladığı düşünceyi genç kadın tamamladı, sonsuz bir yorgunlukla:

"Hayır Necib, hayır!" dedi. "Bana birbirimizden o kadar şey istemeye hakkımız yoktur gibi geliyor... Hem her şeyi unutsam bile, Süreyya var; bilsen ona ne kadar acıyorum Necib!.. Bile bile ona bu kötülüğü etmek o kadar zor geliyor ki! Düşün, onun için bu, ne acı bir hakaret olur, değil mi?"

Henüz yaşları kurumamış hüzünlü gözleri, bakışlarının derin sıcaklığıyla bir cevap bekliyor gibiydi. Necib bu bakışta sonsuz bir hüzün ve incelik, bir yazıklanma ve her şeyden el çekme görüyor ve Suad'a, bir an olsun bu kadar sahip olmak, Süreyya'nın hayatının kendi istek ve rızasına bağlı olması, Suad'a o kadar yakın, samimi ve egemen olmak, onu o kadar kendisinden geçiriyordu ki, teşekkür

edercesine Su-ad'ı onayladı. Bu mutluluğunun içinde bir zaman kendisini o kadar kahredip düşkünleştiren acı düşüncelerden uzaktı, yine de hayalinin ne kadar gerçekleştirilemez olduğunu hissediyordu. Ona, Süreyya için, "O ne olursa olsun!" demekte ruhuna ağır gelen bir küçüklük görüyor, onun bunu hak etmediğini düşünüyor ve genç kadını yalnızca aşkıyla zorlamayı değil, inandıracak, Süreyya'yı ihmal ettirecek birçok kanıt gösterebileceğini düşündüğü için bile kendisini lanetliyordu. Ve bir kere bu düşüncelere geçince, hareketlerinin sonucunu yalnız bir noktadan düşünmek, birden bütün bakış açısını değiştirmişti, ilk anda böyle acı verici bir yaraya sebep olacağını görerek Suad'dan o kadar fedakârlık isteyemeyeceğini anlıyor, hatta önerisinin ciddilik ve cesaretiyle eziliyordu. Ve bir saniye daha susarsa, hareket ve çekiciliğin bozulacağını bildiği halde de bu saniye bir kararsızlık ve mücadele arasında geçmiş bulunuyordu; öyle ki, genç kadın tereddütle ona bakarken, onu bir saniye içinde yine pek zayıf ve ağlamaklı gördüğü için şaşkınlığa, şaşkınlıktan hatırlamaya geçerek, hep geçmişlerini bir anda yaşarmış gibi oluyor, kendisine daima kahredici bir ceza gibi görünen aşklarının geleceğini düşünerek tereddüdü güçleniyordu. O kadar deneyim kazanmışlar, öyle acılarla yaralanmışlar, öyle şeyler hissetmişlerdi ki, bu iki dakikalık sessizliğin sonunda birbirlerine bakarlarken, sanki o ayrı düşünülmüş, korkulmuş şeyleri birbirlerinin gözlerinde görür gibi oluyordu, ikisine de aşk, insan iradesinin dışında özel bir hayata sahip olduğu için boyun eğmekten çok, hükmeden bir canavar gibi geliyordu. Suad ona, "Hiç değişmeyeceğine emin misin?" gibi bakıyor ve sanıyordu ki bu soruyu sorsa, gerçekten Necib cevap bulmakta güçlük çekecektir. Genç kadın düşünce içine o kadar gömülmüştü ki, Necib başını kaldırıp derin, güçsüz bir yazıklanmayla, "Evet, hakkın var!" dediği zaman iki dakika önce söylediğini unutmuştu, onun için bu sözün anlamından yalnız, artık her şeyin bittiği acılığını duydu. Necib de, o da bu sözü söyler söylemez, bir anlık inanışla birbirlerine sahip oldukları duygusuna kapıldıkları için, bu sürecek sanırken yerine acı bir ayrılığın geçtiğini görünce, nasıl bir mutluluktan yoksun olduğunu anlayarak yandı ve ateşle, "Fakat, beni sev Suad, beni sev!" diye inledi. Kaybettiğini yeniden kazanmak istiyormuş gibi acelesi vardı, içini şimdiden pişmanlık kaplıyordu. "Hiç olmazsa söz ver Suad!" diyordu. "Beni seveceğine söz ver... Beni, yalnız beni!.. Söz ver, bari kalbin benim

olsun, beni hiç unutma... Ah, söyle Suad! Söyle, hiç olmazsa sevdin mi, sevdin mi?"

Bu kadar yakından, bu kadar sıcaklığı ilk defa duyan Suad, ömrünün aşkla, yazıklanmayla, özlemle en güçsüz ve zayıf bir zamanında, bu ateşle bütün bütün harap oluyordu ve sözü yeter görmüyormuş gibi haykırmak isteyerek, canını verir gibi ellerini uzattı ve bunları tuttuğu an içinde Necib, bu uzun ve yoksun aşkın bütün ödülüne ulaşmış gibi mutlu oldum sandı. Bir başka hayatta, başka bir evrendeymiş gibi titriyorlardı. Ve bu uzun aşk ânı, ahlarla, gözyaşlarıyla, çarpıntılarla ikisinin de ruhunu birleştiren sözlerin bütün ruh ile içildiği, benliklerinin birbirine karıştığı bir aşk ânı oldu. Biri, yalnız onu sevdiğine ve onu seveceğine; öteki, buna olan inancıyla işkencelere dayanacağına yemin ediyorlardı. Necib, "Yalnız, izin verirsen, ayda yılda bir, Necib buraya gelir." diyordu. "O zaman bir bakışın bana hayat olur, bir gülümsemen güç verir, değil mi?" Şimdi, fedakârlıklarının, el ele, yalnız kendilerini unutturduğu döneminde, hiçbir şeyden haberi olmayan hayalcilerin bilmezliğiyle, her zaman aynı duygulanmalarla mutlu olacakmış gibi memnun ve müteşekkirdiler. Sonra, hatıra meselesi çıktı. Necib, "Bende var ama, pek zavallı bir hatıra, çalınmış!.." diye, sahip olmakla kendisinden geçtiği tek eldiveni çıkardı. "Ben size bunu vereyim..." Onu kalbinin üstünde o kadar taşımıştı ki, hemen hemen kalbi olmuştu, "Fakat siz bana..." dedi; o zaman genç kadın gömleğinden bir şey çıkardı; bu, aynı eldivenin tekiydi, o da o teki o zamandan beri saklamıştı ve Necib bunu görünce o kadar mutlu oldu ki, eldiveni de, onu tutan eli de kaparak ağzına götürdü. Ve ilk defa olarak, dudakları ona değdi. Bu elde önce bir namus isyanı vardı. Fakat o kadar titriyordu ve Necib o kadar ısrar etti ki, sonunda bütün dayanma gücünü yitirdi.

Kendilerinden başka şeyleri o kadar unutmuşlardı ki, saatin sesi onlar için acı bir uyarı oldu. Genç kadın, ellerinin onun ellerinde olmasından sıkılmış, Necib bunları bırakırsa ne yapacakmış gibi yoksun ve özlemli, şimdiden bu mutluluktan bile ayrılmak zorunda kalarak ağlamaklı oldular. Fakat ayrılmak gerekiyordu. O zaman Necib, yana yana ondan bir lütuf daha diledi; bunu korkarak, titreyerek, annesinden rica eden bir masum çocuk haliyle söylüyordu: Onu gözlerinden bir kere, son defa öpmek istiyordu; "Mademki ayrılıyoruz..." diyordu; onları o kadar sevmiş, asıl onları sevmiş, hayatında onlar kendisine o kadar mutluluk ve o kadar

mutluluk vaadi vermişti ki, şimdi böyle ayrılmak pek güç geliyordu. Suad'ın hafif bir tereddütle, bir utangaçlıkla kapanır gibi titreyen gözlerinden öptüğü zaman bunlardan, onun varlığından ayrılmak, bu elleri bırakıp çıkmak, bu sonsuz mutluluk düşünden dönmek, pek zalim, pek yırtıcı bir şey oldu. Elemli, zehir dolu, mahveden bir yara gibi yanmaya başladı. Necib çıkıyordu, ikisine de bundan sonraki hayatları yaşamaya değmeyecek bir karanlık gibi, inilti-li, boş, çorak bir çöl gibi geliyordu. Boş yere feda edilmiş hayatlarının kırıklığıyla ezilerek, ikisi de bir dakikalık bir aymazlığın eseri olan bu ayrılık için birbirine haykırmak istiyor, fakat buna güçleri yetmiyordu. İkisi de yalnız kalınca, bir yük taşımış da düşüyormuş gibi, fakat kalkmayıp can vermek isteyecek kadar bitkin ve yaralı, sanki kana boyanmış gibiydiler.

Sonunda, sonunda işte bitmişti ve yalnızca kendilerinden dolayı bitmişti.

Necib sokakta, sendeleyerek çamurların içine daldı, yağmur altında fark edemeyerek yürürken aklına başka bir yağmurlu gün geldi ve kalbi o kadar ezildi ki, fedakârlığın derecesini bütün acılığıyla hissetti. Ah hayatın bu kadar fedakârlığa değecek nesi ve ne ödülü vardı? Böyle bir aşkı feda etmek için hayat, namus bize bir şey mi veriyordu, miskin bir rahattan başka ne veriyordu? Ve hayata, hayatın bütün kurulmuş saygınlığına karşı kana susamış bir kinle yürürken, gözleri sulanarak görmüyor, çamurlara yatmak istiyordu.

"Beyim, araba!" dediler; bir arabaya atladı. Ve eldiveni elinde hissederek onu dudaklarına götürdü. O zaman onun ellerini hatırlayarak, gözyaşları bütün bütün dökülmeye başladı.

"Ah, gitti, gitti!.. Hem de kendi elimle gitti!.." diye inliyordu. Başını arabanın bir kenarına dayamış uzun uzun ağladı. Hayatta aşkın yerini tutacak hiçbir şey bulmuyordu, insanın duygu ve isteklerinin en yücesi, en seçkini o idi ve onun huzurunda, yalnızca sessiz kalıp alçalmak gerekirdi. Dünyada büyük olan ve insanı hükmü altına alan, tabii ancak oydu, onun yanında her şey yapay, öznel, görece kalıyordu. Bunlar yalnızca boş şeyler değil, vahşi, doğal olmayan, doğanın zorlaması olarak kalıyordu; ne kadar dayanılmaz bir ateş olursa olsun acıları, ıstırapları tadını ve mutluluğunu o kadar artırıyor, işkencesi bile mutluluk oluyordu, öldürerek, dehşet vererek yakan, zevki ne kadar ani olursa o kadar insanın dayanma gücünün ötesinde can yakan bir ateş, "İşte aşk!" diyordu inleyerek. "Ah, yalnızca aşk, yalnızca birbirini sevenlerin her şeyi unutup, aydınlık,

süslenmiş gördükleri şiir düşü ve heyecan var, yalnızca o, yalnızca o..." Hatta bütün ceza bile olsa, bütün hıyanet bile olsa, onu bilmeyenler, bu saniyeyi yaşamayanlar için, "Yaşamadık!" diye feryat etmeleri gerekirdi. Ondan başka her şey boş, her şey hiç, her şey boşunaydı, o olmasa hiç, hiçbir şey olmazdı ve yine ondan başka hiçbir şey yoktu, yalan olsun, sahte olsun yine daima o hüküm sürüyor, her şeyde, her durumda o üstün geliyordu. "Ah, ne iyi oluyor da yine o üstün geliyor, her yerde daima o üstün geliyor; onun karşısında elinden bir şey gelmeyenler daima eziliyor, hakaret görüyor!" diye yanarak söylüyordu. Ve araba onu sokaklardan geçirirken içi yanarak, "Ah Suad, biz, yalnızca bir delilik ettik, başka kim olsa yapmazdı." diye inledi. Sonra onu düşündü. Acaba o ne yapıyordu?

Evde ağlıyordu; orada dikişinin üstünde, yapayalnız, derin bir kimsesizlik üzüntüsüyle evde ağlıyordu. O Necib'den çok ruhsal bakımdan erdemli olduğu için, daha yaralı çıkmıştı. Ateşli bir düşten uyanmış gibiydi, fakat o kadar kendisinden geçmişti ki, artık bu hayatını hiç sevmiyordu ve mutluluğunun, bir düş gibi yeniden canlanmasının imkansız olmasına yanarak, yasla, "Bari mutlu oldum ya, hiç olmazsa ciddi olarak sevdik ve bir hayatta istenilecek kadar sevdik ya!.." diyordu. Fakat bu inancın da bir eksiğiyle düşkündü, aşkı kavuracak kadar şiddetli bir ateş olsaydı ve hayatını onun için feda etseydi daha mutlu olacağını, işte ancak o zaman mutlu olacağını sanıyordu. O kadar kendisinden geçmişti ve o kadar şaşkınlık içindeydi ki, şimdi Süreyya'yı feda etmek acılığını bile hissetmiyordu, hayatı artık o kadar renksiz görünüyordu ki, uzun, sakin bir hayata bedel yakıp kavuran bir aşk saniyesine özlem duyuyordu ve bu saniyeyi bir kere hissettikten sonra bunu boş hayallere feda etmek, onarılması imkansız bir hata gibi gelerek, edilgenliğe feda ettiği mutluluğun yarasıyla ağlıyordu. Şimdi bütün gelecek kaygılarını anlamsız görüyor, "Hiç olmazsa birlikte ölmek de mi yoktu, hiç olmazsa onun için ölmek de mi yoktu?" diyordu, ölmese ve çekse bile, böyle birkaç aşk saniyesi bütün bir hayata bin kere, yüz bin kere yeğlenmez miydi?

Ve ağladı, başını yastıkların arasına sokarak, saatlerce ağladı...

Karanlıkta bu, yürek paralayıcı bir feryatla başladı, ardından koşuşmalar, gürültüler, çığlıklar gittikçe artarak, devam ederek çevreye yayılıyor, çevreden koşuşan telâşlı, çılgın kalabalık, bir ırmağın coşuşu gibi uğuldayarak yığılıyor, koşuyor, bagırışıyordu ve

bütün bu sesler arasında gittikçe büyüyen bir uğultu vardı ki, her şeyi yutuyor, bağırışlar ve haykırışlar bunun içinde kayboluyordu. Bu çatlayan, kırılan camların, binanın orasından burasından boğulurcasına çıkan saldırgan, öfkeli, orada siyah, burada beyaz, ötede kızıl dumanların uğultusuydu. Bir zaman geldi ki her tarafı bütünüyle ateş aldı. Homurdanarak, çatlayarak, gürleyerek... Alevler çevreyi tuttu. O zaman o görünüm bütün bütün yayıldı, her köşeden yükselen feryatlar, bağırışlar, çığlıklar, birbirine bir kıyamet gibi karıştı...

Onlar içerde, ilk telâşın heyecanıyla sersem, çılgın, dışarı fırlamışlardı. Henüz dumanlarla kıvrılan, yalnızca içerde bir bölümde ateşin iyice aydınlatamadığı kış gecesinde birbirlerini arıyorlardı. Camların bir kısmı patlıyor, bazısından duman, birkaçından ateş görünüyordu, selâmlık tarafı artık ateş içindeydi.

Bahçenin uğursuz aydınlığında koşuşan, haykırışan hayaletler arasında, perişan kulakları yırtan bir sesle bir kadın, "Süreyya! Süreyya!" diye seslenerek birini arıyordu. Bu Hanımefendiydi ki, Efendiyi bir tarafa götürmüş, şimdi onlar için koşuyordu, sonunda onu bulduğu zaman, "Suad! O nerede?" diye haykırdı. Süreyya deli gibiydi, işitemiyordu, bilmiyor, görmüyor gibi, "Birlikteydik, çıkıyorduk!.. Fakat bilmem!.." diye inliyordu, sonra acı bir çığlıkla, "Suad! Suad!" diye çağırmaya, oraya buraya sersemce koşmaya başladı. Bir an bahçedekilerin hepsinde bu feryat işitildi: "Suad! Suad!..." Fakat hiçbir cevap yoktu.

Sonra kısık bir ses daha işitildi: "Suad mı? Yok mu? Niçin?" Bu, Necib'in sesiydi. Süreyya'yla karşılaştılar, boğuk bir sesle birbirlerine haykırıştılar, yaşlı kadın feryat ederek, "Lâkin, Allah aşkına koşunuz, bakınız kızcağıza!.." diye yalvarıyordu. Birisi, "Sabn içerde kalmasın!" dedi. O zaman Necib'le Süreyya'nın kapıya doğru koştuğu görüldü.

Ateş henüz aşağıdaki merdiveni sarmamıştı, yalnız bir duman boğuyor, çatırtıdan, sıcaklıktan bunalıyorlardı, hay-kırarak merdivenin üst başına çıktılar, selâmlık tarafına giden koridor ateş içindeydi, harem sofası yoğun bir dumanla kaynıyor, Süreyya'nın odası köşede duman içinde kayboluyordu. O zaman Süreyya orada, içeri girmeye cesaret edemeyerek, "Suad! Suad!" diye haykırdı, Necib kapının önüne kadar koşmuştu, dehşet verici bir sıcaklıkla boğuluyorlardı, Necib bir daha, "Suad!" diye inledi, ikisine de bir inilti işitiyoruz gibi geldi. Fakat ses, korkunç bir çatırtıyla boğuldu,

bir fırından fışkıran alev gibi yakarak, eriterek saldıran duman içinde, önce bir saniye, ikisi de tereddüt ettiler, fakat sonra Süreyya, Necib'in dehşetle haykırarak içeri atıldığını gördü; "Necib!" diye koşmak istedi; fakat dehşetli bir çatırtıyla tavanın yıkılıp, oda kapısının ateş içinde kaybolduğunu görerek deli gibi döndü...

Boğaziçi, Şubat-Mart, 1900